Aan handen en voeten gebonden

Mis(ver)standen rond BDSM-scenes en de toereikendheid van zorg en recht

Peter Kruize
Paul Gruter

Aan handen en voeten gebonden

Mis(ver)standen rond BDSM-scenes en de toereikendheid van zorg en recht

Peter Kruize
Paul Gruter

Titel
Aan handen en voeten gebonden
Mis(ver)standen rond BDSM-scenes en
de toereikendheid van zorg en recht

Auteurs
Peter Kruize
Paul Gruter

Met medewerking van
Marijn Everartz (junior-onderzoeker)
David Stam (junior-onderzoeker)
Erik van Beek (seksuoloog/adviseur)
Jantien Seeuws (klinisch psycholoog – bijdrage uit België –)
Ingvild Harkes (antropoloog – bijdrage uit het Verenigd Koninkrijk –)
Norbert Elb (cultuuronderzoeker – bijdrage uit Duitsland –)

In opdracht van
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)

Omslagillustratie
Giorgio Vasari (1511-1574), Perseus en Andromeda (1570-72)
Olieverf op leisteen (116 x 86 cm), Palazzo Vecchio, Florence
Op de afbeelding bevrijdt Perseus de vastgeketende Andromeda van haar boeien waardoor ze blijft gespaard van de toorn van het zeemonster. Perseus zal later het zeemonster overwinnen en met Andromeda trouwen.

Drukwerk
MultiCopy Amsterdam

ISBN/EAN 978-94-91534-07-2
ISBN/EAN 978-94-91534-08-9 (elektronische versie / PDF)

Samenvatting

Aan handen en voeten gebonden

Mis(ver)standen rond BDSM-scenes en de toereikendheid van zorg en recht

Naar aanleiding van een concrete casus heeft de minister van Veiligheid en Justitie besloten onderzoek te laten doen naar eventuele misstanden in de wereld van sadomasochisme of zoals de beoefenaren ervan tegenwoordig meer gewoon zijn te zeggen: BDSM. Deze afkorting is een containerbegrip en omvat de fenomenen bondage, discipline, dominantie, submissie, sadisme en masochisme. De termen BDSM en SM worden vaak als synoniem voor elkaar gebruikt en staan voor een seksuele voorkeur en een vorm van seksuele expressie die met wederzijdse toestemming gebruik maakt van fysiek opgelegde beperkingen, intense zenuwprikkels en het fantaseren van een machtsrollenspel.

Het onderzoek richt zich op vijf onderzoeksthema's, te weten:

1. Aard en omvang van BDSM-beoefening in Nederland.
2. Omvang, aard en gevolgen van BDSM-misstanden in Nederland en de betrokkenheid van jonge en/of kwetsbare personen daarbij.
3. Strafrechtelijk kader rond BDSM in Nederland en in buurlanden.
4. Beschikbare zorg bij BDSM-misstanden in Nederland en in buurlanden.
5. Functioneren Nederlandse stelsel rond aanpak van BDSM-misstanden.

Er zijn diverse onderzoeksmethoden ingezet om de onderzoeksvragen van de vijf thema's te beantwoorden. Er is gebruik gemaakt van internet- en mediaresearch, jurisprudentie, politie- en justitiegegevens (27 zaken), een websurvey (onder 597 leden van twee BDSM-websites – Fetlife en BDSMzaken – met relatief grote Nederlandse discussiefora), expertinterviews (dertien respondenten), doelgroepinterviews (achttien respondenten) en veldwerk. Daarnaast is er samenwerking gezocht met onderzoekers in België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk om het buitenlanddeel van het onderzoek invulling te geven. Deze buitenlandse onderzoekers hebben ieder een essay geschreven. Tezamen vormen de essays het tweede deel van de rapportage. In deze samenvatting richten we ons echter op deel 1: het hoofdonderzoek. We doen dit door de belangrijkste bevindingen per onderzoeksthema weer te geven. Alvorens dat te doen, staan we kort stil bij het fenomeen BDSM.

BDSM geldt, naar gelang het perspectief, als stoornis, parafilie, perversie, geaardheid, oriëntatie, variatie, levensstijl of vrijetijdsbesteding. Seksuologen zijn vooral geïnteresseerd in de mate waarin BDSM voor de persoon opwinding en seksueel genot oplevert, of iemand er plezier aan beleeft en of het schadelijk is voor de persoon of anderen. Er is sprake van een uitgesproken intermediair, een spel, een rollenspel waardoor het fantaseren en het handelen een structuur en strenge vorm krijgt en een ritueel wordt.

Ad 1 Aard en omvang van BDSM-beoefening in Nederland
In dit onderzoek hebben we ons met name gericht op dat deel van de BDSM-scene die zich manifesteert op internet, in clubs en op feesten. De betekenis van internet is groot; op het gebied van informatieverschaffing (voorlichting), maar ook als sociaal medium. Daarnaast fungeert het internet als een belangrijke ontmoetingsplaats voor het leggen van een eerste contact. Digitaal of niet, de sociale controle is – naar verluidt – aanzienlijk en lijkt te voorzien in een behoefte: BDSM is immers een spel met grenzen en het respecteren ervan dient scherp in het oog te worden gehouden. Internetfora dienen behalve als discussieplatform ook als een (waarschuwings)middel ter regulering en gedragscorrectie.

De BDSM-scenes kennen duidelijke hetero- en homoseksuele varianten, hoewel er ook dwarsverbanden bestaan. Er lijkt echter nauwelijks sprake van een lesbische BDSM-scene. Binnen de hetero BDSM-scene lijkt er een zekere tweedeling te bestaan, of in ieder geval sprake te zijn van een spanningsveld tussen de oudere en de jongere BDSM'ers. Zo willen jongeren liever niet steeds opnieuw horen 'hoe het moet' en bovendien vinden ze het prettiger om 'onder elkaar' te zijn; ook al om te voorkomen dat er situaties ontstaan waarin vooral oudere mannen op jacht gaan naar jongere vrouwen. Er zijn overigens ook verenigingen of verbanden waar jongeren en ouderen wel samen optrekken. Binnen de homo BDSM-scene lijkt deze generatiekloof zich niet voor te doen.

De BDSM-subcultuur is tot op zekere hoogte ook een tegencultuur, die zich kritisch opstelt tegenover de heersende seksuele (gelijkheids)moraal en hier mede bestaansrecht, trots en identiteit aan ontleent. Hiervoor zou de term geuzenbewustzijn kunnen worden gebruikt. Dit roept vervolgens de vraag op hoe ver de deelnemers aan de BDSM-subcultuur zouden willen gaan bij een proces van emancipatie en acceptatie. De BDSM-gemeenschap loopt, bij het slagen van het emancipatiestreven, immers het risico een groot deel van het eigen 'subversieve' karakter te zullen verliezen. De keerzijde van de sociale cohesie en controle binnen communities is dat iemand die een vervelende ervaring opdoet buiten de community het verwijt kan krijgen van onvoorzichtigheid (*blaming the victim*) en mede daardoor remming ervaart om hulp te zoeken bij hulpinstanties of politie. Angst om te worden beschouwd als een verrader van de eigen subcultuur kan hierbij ook een rol spelen.

Een indicatie voor de omvang van BDSM-beoefening in Nederland is afhankelijk van het domein waarover een dergelijke schatting wordt gemaakt. Gaat het over BDSM-fantasieën dan wordt wel het getal van een op de tien personen genoemd. Een indicatie voor de omvang van het daadwerkelijk praktiseren is vanzelfsprekend afhankelijk van de vraag wat we onder de noemer van BDSM scharen. Onze schatting van de omvang van de (harde) kern van BDSM-beoefenaren, ofwel degenen die regelmatig naar feesten gaan en/of actief zijn op sociale media, is dat er tussen de vijf- en tienduizend BDSM'ers in Nederland tot deze 'harde' kern behoren.

Ad 2 Aard, omvang en gevolgen van BDSM-misstanden in Nederland en de betrokkenheid van jonge en/of kwetsbare personen daarbij.

Er is geen representatief bevolkingsonderzoek beschikbaar waarmee de omvangsvraag kan worden beantwoord. Wel hebben we een websurvey gehouden onder deelnemers aan de websites Fetlife en BDSMzaken. De resultaten hiervan beschouwen we als indicatief; we kennen immers niet de mate van representativiteit. Deze survey wijst uit dat 23 procent van de respondenten zich wel eens misbruikt heeft gevoeld. 'Zich wel eens misbruikt voelen' is niet een unieke karakteristiek van de BDSM. Ook bij andere niet-BDSM relaties vindt misbruik plaats. Een ruime meerderheid van de respondenten van de websurvey is van mening dat misbruik minder voorkomt bij BDSM dan in de vanilla (reguliere) wereld. De verklaring hiervoor wordt door de respondenten vooral gezocht in enerzijds het vooraf doorspreken van wensen en grenzen bij BDSM en de relatief sterke sociale controle binnen de BDSM-scene.

Nadere analyse wijst uit dat de kans op ervaren misbruik het grootst is voor vrouwen en personen die als minderjarige hun debuut maken in de wereld van BDSM. De interviews met experts en BDSM'ers wijzen tevens uit dat onervarenheid het risico op misbruik vergroot. Verder wordt aangegeven dat kwetsbare personen, vanwege een psychische stoornis, een verhoogd risico lopen hun eigen grenzen onvoldoende te (her)kennen waardoor ze het risico lopen deze te (laten) overschrijden. De vraag, of mensen met een psychische stoornis zich extra aangetrokken voelen tot de wereld van BDSM, wordt tegengesproken door de – overigens beperkte – wetenschappelijke literatuur op dit gebied.

Op basis van de websurvey kan ongeveer twee derde van het ervaren misbruik worden gekarakteriseerd als het overschrijden van een harde grens (de consentoverschrijding). Het gaat dan meestal om een seksuele of een psychologische grens en minder om een fysieke grens die wordt overschreden. Het resterende deel van het misbruik speelt zich af in de relationele sfeer. Veelal wordt dan de omstandigheid genoemd dat de ander het spel onder valse voorwendselen speelt, waardoor de respondent zich (achteraf) misbruikt voelt. Meestal wordt de misbruikervaring door de respondenten afgedaan als een vervelende ervaring en niet meer dan dat. Is er sprake van een relatie waarin misbruik een meer structureel karakter heeft dan zijn de psychische gevolgen groter en kan het lastig zijn van deze relatie los te komen. Enkele van de 'misbruikrespondenten' geven aan zich inmiddels te hebben teruggetrokken uit de wereld van BDSM; anderen zeggen dit te overwegen. Fysieke gevolgen van misbruik worden af en toe gemeld, maar dit is eerder uitzondering dan regel. BDSM kan echter wel fysiek letsel met zich meebrengen zonder dat er sprake is van een misstand (ongeluk). Ongeveer een op de zeven respondenten van de websurvey geeft aan wel eens een arts te hebben bezocht naar aanleiding van BDSM-gerelateerd letsel.

BDSM'ers die een consentoverschrijding hebben meegemaakt, bespreken dit meestal eerst met hun 'speelpartner'. Als dit gesprek goed verloopt, zal de consentoverschrijding in de regel dan niet snel als een misbruikervaring worden bestempeld. Als diegene echter geen luisterend oor bij de ander vindt dan wordt wel sneller als misbruik gevoeld. Ruim 60 procent van degenen die zich misbruikt hebben gevoeld, bespreekt dit met andere BDSM'ers, familie

en/of kennissen; een informele wijze van zorg. Slechts een klein percentage (rond de 5 procent) meldt het misbruik bij de politie en/of een zorginstelling.

Misbruik kan worden gemeld bij de politie, maar er zijn ook andere redenen voor BDSM'ers om naar de politie stappen. Zo kan er een melding worden gemaakt van misbruik bij een andere BDSM'er, van bedreiging of van stalking in verband met een BDSM-relatie/contact. In totaal hebben 26 respondenten uit de websurvey een melding (negen keer) of aangifte (zeventien keer) bij de politie gedaan. Een zoektocht in de politiesystemen geeft nagenoeg een zelfde opbrengst in aantal, namelijk 27 zaken. Hoewel we niet met zekerheid de websurvey en de zoektocht bij de politie aan elkaar kunnen koppelen, heeft het er alle schijn van – op basis van de beschrijving – dat meerdere zaken zowel in de websurvey worden genoemd, als in de systemen van de politie zijn getraceerd. Van de 27 zaken bij de politie, afkomstig uit de periode 2010 tot begin 2014, betreft het twaalf keer een melding en vijftien keer een aangifte.

Elf van de 27 zaken (waaronder zeven van de vijftien aangiften) zijn, omdat ze een strafrechtelijk vervolg hebben gekregen, getraceerd bij het Openbaar Ministerie. Deze zaken zijn te verdelen in zedenmisdrijven en geweldsmisdrijven conform het strafrechtelijk kader. Hoewel het relatief weinig zaken betreft, ondersteunen de resultaten de gedachte dat het lastig is om een zedenmisdrijf bewijstechnisch rond te krijgen bij BDSM. Een veroordeling voor geweld (mishandeling) lijkt daarentegen beter haalbaar. Als er sprake is van strafoplegging dan wordt er in alle gevallen (vijf) een gevangenisstraf opgelegd.

Ad 3 Strafrechtelijk kader rond BDSM in Nederland en in buurlanden

BDSM-beoefening in Nederland is in principe, bij instemming van beide partijen, niet strafbaar als er sprake is van eenvoudige mishandeling (met pijn en/of licht letsel). In theorie kunnen politie en justitie de beoefenaren van BDSM wel vervolgen als er sprake is van (gevaar voor) zwaar lichamelijk letsel; wederzijdse instemming is namelijk niet zonder meer een rechtvaardigingsgrond bij mishandeling met (mogelijk) zwaar letsel. Dit lijkt echter vooralsnog een theoretische optie, omdat we geen strafzaken uit Nederland kennen waarbij de overheid ambtshalve tot vervolging is overgegaan naar aanleiding van ernstig letsel bij BDSM. In het geval dat een van de betrokkenen bij BDSM aangifte doet van mishandeling, verkrachting of een ander strafbaar feit, dan is er uiteraard sprake van een andere situatie. Bij die situatie wordt uitgegaan van de onvrijwilligheid en is het voornamelijk de vraag of de aantijgingen kunnen worden bewezen. Met name de onderbouwing van dwang bij verkrachting blijkt in de praktijk lang niet altijd eenvoudig.

Er zijn accentverschillen in het wettelijk kader van Nederland in vergelijking met de drie onderzochte buurlanden. Duitsland lijkt de minste beperkingen te kennen in de wetgeving ten aanzien van de BDSM-beoefening, terwijl België het meest restrictief is. Nederland en het Verenigd Koninkrijk nemen een middenpositie in. Deze accentverschillen hebben vooral betrekking op de kwestie in welke mate BDSM als rechtvaardigingsgrond bij mishandeling wordt gezien.

Bij misstanden rond BDSM wordt in de regel mishandeling en/of een zedendelict ten laste gelegd. Bij mishandeling is er sprake van een generiek wettelijk kader, maar bij zedenmisdrijven genieten nader omschreven groepen extra bescherming. Seks met kinderen onder de twaalf jaar is verboden (artikel 244 Sr.). Is de jongere onder de zestien jaar, maar wel ouder dan twaalf jaar, dan is seks in principe verboden (artikel 245 Sr.), maar het is ook niet de bedoeling van de wetgever dat vrijwillige seks tussen een 15-jarige en een 17-jarige wordt vervolgd. Een ongeschreven regel is dat het leeftijdsverschil tussen de oudere en de jongere tot 16 jaar niet groter dan vijf jaar moet zijn (pedofilie-criterium volgens de DSM). Als er sprake is van een echtelijke relatie, dan geldt het verbod niet. Ook in onze buurlanden (België, Duitsland en Verenigd Koninkrijk) wordt de leeftijdsgrens van zestien jaar aangehouden.

De Nederlandse strafwet kent tevens een aantal verbijzonderingen. Artikel 249, lid 1 stelt ontucht met eigen minderjarige (stief/pleeg)kinderen, evenals ontucht met aan iemand toevertrouwde minderjarigen, strafbaar. Hier ligt de leeftijdsgrens dus bij achttien jaar. Ditzelfde geldt voor prostitutie (cf. artikel 248a en 250 Sr). Artikel 249, lid 2 stelt ontucht in afhankelijkheidsrelaties strafbaar, zonder dat daarbij een leeftijdsgrens in acht wordt genomen. Tot slot beschermt artikel 243 Sr personen die (deels) buiten bewustzijn zijn dan wel een verstandelijke beperking hebben.

In het geval dat derden (familie, vrienden, kennissen of anderen) met behulp van de wet op willen treden tegen een BDSM-relatie, tegen de wil van de betrokkenen dan zijn de mogelijkheden beperkt tot specifiek beschermde groepen, namelijk jongeren onder de zestien jaar, personen met een geestelijk gebrek of minderjarige personen die in een afhankelijkheidsrelatie verkeren. Dit laat onverlet dat iedereen die kennis draagt van een strafbaar feit, ongeacht wie daarvan het slachtoffer is, van dit feit aangifte mag doen.

Ad 4 Beschikbare zorg bij BDSM-misstanden in Nederland en in buurlanden

Er zijn diverse meld- en adviespunten in Nederland waar degenen die zich slachtoffer voelen van een BDSM-misstand kunnen aankloppen. Deze punten zijn niet uitsluitend bedoeld voor problemen bij BDSM-beoefening, maar hebben een bredere invalshoek. Toegang tot gespecialiseerde zorg loopt in de regel via de huisarts. Sinds de stelselwijziging van 1 januari 2014 is er een ‘praktijkondersteuner huisarts GGZ’ toegevoegd aan de huisartsenpraktijk. Het is nog te vroeg om vast te stellen hoe deze poortwachter fungeert rond BDSM-vraagstukken. Als er vraag is naar gespecialiseerde zorg, dan komt deze zorgvraag meestal niet voort uit misstanden bij BDSM, maar eerder uit algemene psychische problematiek. Uit de resultaten van de websurvey blijkt dat de meeste respondenten die aankloppen bij de hulpverlening in verband met hun BDSM-voorkeur (uiteindelijk) bij een psycholoog terecht komen. In de ons omringende landen zijn er geen specifieke zorgvoorzieningen voor slachtoffers van misstanden bij BDSM. Evenals in Nederland zijn zij aangewezen op de reguliere zorgstructuren. Wel zijn er zowel in Nederland als in de ons omringende landen *kink friendly* therapeuten die zich hebben gespecialiseerd in de behandeling van klanten met een BDSM-voorkeur.

Ad 5 Functioneren Nederlandse stelsel rond aanpak van BDSM-misstanden

De algehele conclusie over het functioneren van het Nederlandse stelsel van recht en zorg rond misstanden bij BDSM is dat de drempel om hier gebruik van te maken voor een fors deel van de geënquêteerde BDSM-gemeenschap toch vrij hoog is. Daar zijn drie belangrijke redenen voor aan te wijzen. De eerste reden is positief, namelijk het bestaan van een sterk ontwikkelde vorm van zelfhulpconstructies binnen de BDSM-community. De andere twee redenen liggen in elkaars verlengde, te weten een lage maatschappelijke acceptatie van BDSM en onwetendheid dan wel onbegrip over BDSM.

Lang niet alle BDSM'ers zijn (daarom) open over hun voorkeur naar familie, vrienden en collega's en daarmee wordt de stap naar een hulpverlener of de politie moeilijker vanwege het risico dat hun BDSM-voorkeur daarmee bekend wordt. Ook heerst bij sommigen de angst dat een melding of hulpvraag Jeugdzorg of de RvdK in stelling zal brengen in verband met hun kinderen. Hulpverleners en politiefunctionarissen weten in de beleving van een aanzienlijk deel van de BDSM'ers onvoldoende over BDSM. De BDSM'ers verwachten daardoor al snel een negatieve ontvangst te zullen krijgen als ze bij deze professionals aankloppen naar aanleiding van een misstand; een verwachting die in hun ogen te vaak ook bewaarheid wordt.

Wat betreft het rechtstelsel lijkt er geen noodzaak tot het aanscherpen of uitbreiden van het wettelijk kader om misstanden bij BDSM aan te kunnen pakken. Wel blijft het een feit dat ouders met lege handen staan als de betrokkene zelf aangeeft tevreden te zijn met de situatie. Alleen als er sprake zou zijn van feitelijkheden die duiden op dwang zou er strafrechtelijk kunnen worden opgetreden. Een wetsartikel dat ouders de macht zou geven om in te grijpen in het leven van hun meerderjarige kinderen ondermijnt een van de basisprincipes van de (Nederlandse) rechtsstaat, namelijk het zelfbeschikkingsrecht, zoals ook vastgelegd in het EVRM.

Ongeveer een derde van de ondervraagde BDSM'ers die melding/aangifte hebben gedaan, zijn niet tevreden over de bejegening van de zijde van de politie. Hoewel het om kleine aantallen gaat en het niet duidelijk is van welke datum deze ervaring is, lijkt aandacht voor mogelijke verbeteringen op het gebied van de uitvoering bij de politie gerechtvaardigd.

Ten aanzien van het zorgstelsel geldt dat we niet zozeer verbeteringen zien in het stelsel zelf, maar wel bij de uitvoering. Daarbij kan worden gedacht aan beter zicht op hulpverleners die zich hebben gespecialiseerd in BDSM, bijvoorbeeld in de vorm van een landelijk overzicht dat toegankelijk is voor iedereen die in de zorg werkt waardoor het doorverwijzen naar hulpverleners op een meer adequate wijze kan gebeuren. Verder behoort het opzetten van een intervisiegroep van kink-vriendelijke hulpverleners in het kader van verdergaande professionalisering tot de mogelijkheden.

Summary

Bound hand and foot

Abuse and misunderstandings in BDSM-scenes and adequacy of justice and aid arrangements

The Minister of Security and Justice has asked, in response to a concrete case, for a study of possible abuses in the world of sadomasochism or, as practitioners nowadays use to say, BDSM. This abbreviation includes the phenomena bondage, discipline, dominance, submission, sadism and masochism. The terms BDSM and SM are often used as synonyms for each other and stand for a sexual preference and a form of sexual expression that, under the assumption of mutual consent, makes use of physical constraints imposed, intense nerve impulses and fantasies of power play.

The study focuses on five research themes, namely:

1. Nature and extent of BDSM practice in the Netherlands.
2. Extent, nature and consequences of BDSM abuses in the Netherlands and the involvement of young and/or vulnerable people.
3. Judicial framework in regard to BDSM in the Netherlands and neighboring countries.
4. Available care in case of BDSM abuses in the Netherlands and neighboring countries.
5. Functioning of the Dutch system in case of BDSM abuses.

Several research methods are used to answer the research questions, like internet and media research, case law study, police and judicial data (27 cases), web survey (among members of two BDSM websites, n = 597), expert interviews (thirteen respondents), target group interviews (eighteen respondents) and fieldwork. In addition, cooperation is sought with researchers in Belgium, Germany and the United Kingdom. These foreign researchers have each written an essay. Together, the essays form the second part of the report. In this summary, however, we focus on part one: the main study. We do this by giving the main findings for each research theme. Before doing so, we look briefly into the phenomenon of BDSM.

BDSM may be seen, depending on the perspective, as paraphilia, perversion, sexual orientation, variation, lifestyle or leisure. Sexologists are particularly interested in the extent to which BDSM gives excitement and sexual pleasure to the person involved and whether it is harmful to the person or others. It is a pronounced intermediate, a game, a role which allows fantasies and acting within a structure, a strict form, and becomes a ritual.

1. Nature and extent of BDSM practice in the Netherlands

The focus of this study is on that part of the BDSM scene that is manifest on the Internet, in clubs and at parties. The internet is of great significance; in the field of information, but also as a social medium. In addition, the Internet is an important meeting place for establishing a

first contact. Digital or not, the social control is – reportedly – considerably and seems to meet a need: after all, BDSM is a game with boundaries and there should be kept a sharp eye on mutual respect. Internet forums serve as a platform for discussion, but also as a (warning) system of regulating and behavior correction.

The BDSM scenes have obvious hetero- and homosexual variants, although there are interrelationships. However, there seems hardly to be a lesbian BDSM scene. Within the heterosexual BDSM scene seems to exit a certain dichotomy, or at least an area of tension between the older and the younger BDSM' practitioners. Youngsters would rather not hear again and again 'how to practice BDSM' and in addition they find it more comfortable to be 'among themselves'; to avoid situations where mainly older men hunt for younger women. There are, however, associations or situations where young people and older people do work together. Within the gay BDSM scene this generation gap does not seem alive.

The BDSM subculture is to some extent a counter-culture, with a critical attitude towards the prevalent sexual (equality) morale, which offers pride and identity. This raises the question whether the participants of the BDSM subculture are interested in a process of emancipation and acceptance. The BDSM community may be, if its struggle for emancipation is successful, after all, at risk for losing a large part of it 'subversive' character. The downside of social cohesion and control within communities is that someone who has an unpleasant experience outside the community may be accused of carelessness (blaming the victim) and may therefore be restrained to seek help from aid agencies or police. Fear to be regarded as a traitor of the own subculture may also play a role.

An indication of the size of BDSM community in the Netherlands is dependent on the domain over which such estimation is made. Is it about people who have BDSM fantasies, the number of one out of ten inhabitants is often heard. An indication of the size of the actual community is of course dependent of how BDSM is defined. Our estimate of the size of the (hard) core BDSM scene, in other words, those who regularly go to parties and/or are active in social media, is in between five to ten thousand BDSM practitioners in the Netherlands.

2. Extent, nature and consequences of BDSM abuses in the Netherlands and the involvement of young and/or vulnerable people

There is not a representative survey among the population to answer the question of how many BDSM practitioners are victim of abuse. We do have conducted a web survey among members of the BDSM websites Fetlife and BDSMzaken. We consider the results as indicative; after all, we do not know how representative the web survey is. This survey shows that 23 percent of the participating respondents have felt themselves abused at least once. "Felt abused" is not a unique characteristic of BDSM. Also in other non-BDSM relationships abuse occurs. A large majority of respondents to the web survey believes that abuse is less prevalent in BDSM than the vanilla (regular) world. Respondents explain less abuse in the world of BDSM by the explicit need for discussion about wishes and boundaries in regard to the BDSM-play and the relatively strong social control within the BDSM scene.

Further analysis shows that the probability for (experienced) abuse is greatest for women and people who make their debut in the world of BDSM as a minor. Interviews with experts and BDSM practitioners also indicate that inexperience increases the risk of abuse. Furthermore, vulnerable person with a mental disorder have an increased risk of abuse, because they know their own limits insufficient. The question whether people with a mental illness feel extra attracted to the world of BDSM is contradicted by the - albeit limited – available scientific literature.

About two-thirds of the experienced abuse may be characterized, on the basis of the web survey, as a consent violation. Usually it are sexual or psychological consent violations and less often physical violations. One-thirds of the abuse may be characterized as relational, like playing the game under false pretenses, so that the respondent (afterwards) feel abused. The abuse usually feels like a negative experience and not more than that. The psychological consequences are greater if the abuse takes place in a more structural way and when it is difficult to break free from this relationship. Several respondents have withdrawn from the world of BDSM; others say to consider this. Physical consequences of abuse are occasionally reported, but this is the exception rather than the rule. BDSM can however lead to physical injury because of an accident. About one in seven respondents to the web survey indicates that they had ever visited a doctor because of BDSM-related injuries.

BDSM practitioners, who have experienced a consent violation, usually discuss this first with their ‘play partner’. If this call is successful, the consent violation will probably not be labeled as abuse. However, if the person does not listen to the other it probably will be felt as abuse. More than 60 percent of those who have felt abused, discuss the event with other BDSM practitioners, family and/or; an informal way of care. Only a small percentage (around 5 percent) reports the abuse to the police and/or a healthcare agency.

Abuse may be reported to the police, but there are also other reasons for BDSM practitioners to go to the police. For instance to report abuse of other BDSM practitioners, threats or stalking as result of a BDSM-relation or BDSM-contact. A total of 26 respondents of the web survey reported as case to the police. A search in the police system gives almost the same result in number, namely 27 cases in the period 2010 to early 2014. Although we could not associate with certainty the web survey and the search by the police together, it looks as – based on the description – that several cases are similar.

Eleven of the 27 cases are traced by the Public Prosecutor. These cases may be characterized as sex crimes as well as violent crimes. Although only few cases are involved, the results support the idea that it is difficult to present sufficient evidence in case of a sexual offense in the framework of BDSM. However, a conviction for violence (assault) seems more feasible. If the court comes to the verdict of ‘guilty’ imprisonment is imposed in all cases (five).

3. Judicial framework in regard to BDSM in the Netherlands and neighboring countries

BDSM practice in the Netherlands is, in principle, with the mutual consent, not punishable if it involves simple assault (with pain and/or minor injury). Police investigation and public prosecution of BDSM practitioners is, in theory, possible if there is (risk of) serious bodily injury; mutual consent is in fact not simply a justification for assault with (potentially) serious injuries. However, this seems to be a theoretical option, as we have not found criminal cases in the Netherlands where the state has initiated prosecution because of serious injury in BDSM. In the event that any of those involved in BDSM reports abuse, rape or any other criminal offense to the police, there is obviously a different situation. In such a situation, the question arises whether the allegations are proven; coercion not always proved easy in a legal practice.

There are differences of emphasis in the legal framework of the Netherlands in comparison with the three neighboring countries. Germany appears – from BDSM perspective – the most advanced in the legislation, while Belgium is the most restrictive. The Netherlands and the United Kingdom take a middle position. These differences in emphasis mainly relate to the question to what extent consensual BDSM is seen as justification for assault.

BDSM-abuse is most often prosecuted as assault and/or sexual offense. In case of assault the legal framework is equal for everyone, but with sexual offenses specified groups enjoy additional protection. Sex with children under the age of twelve is prohibited (Article 244 Penal Code). Is the young person under the age of sixteen years, but more than twelve years, then sex is prohibited in principle (Article 245 Penal Code), but it is not the intention of the legislature that consensual sex between a 15-year and 17- old is prosecuted. An unwritten rule is that the age difference between the older and younger person (under the age of 16 years) should not exceed five years (pedophilia criterion according to DSM). If there is a marital relationship, the prohibition does not apply. The age of sixteen years old is also the standard in our neighboring countries (Belgium, Germany and the United Kingdom).

Dutch criminal law also has a number of differentiations. Article 249, section 1, punishes fornication with a person's own minor (step/foster) children, as well as sexual abuse of minors entrusted to someone. So here is the age at eighteen years old. The same applies to prostitution (cf. Article 248a and 250 Criminal Code). Article 249, section 2 punishes fornication in dependency relationships without an age limit. Finally, Article 243 of the Penal Code protects persons who are unconscious (in part) or have a learning disability.

In case a third party (family, friends, acquaintances or others) want to use the law to act against a BDSM relationship, against the will of the persons involved, the possibilities are limited to specific protected groups, namely young people under the age of sixteen, persons with a mental disability or minors in a dependency relation. This does not hinder any person having knowledge of a crime, no matter who is the victim, to report this case to the police.

4. Available care in case of BDSM abuses in the Netherlands and neighboring countries

There are several reporting and advice services in the Netherlands for victims of BDSM abuse. These services are not only meant for victims of BDSM-related abuse, but have a broader perspective. Access to specialized care is usually made available through someone's family doctor (general practitioner). Since the change of January 1, 2014, there is added a mental health practitioner to the general practice. It is still too early to determine how this gatekeeper acts around BDSM issues. If there is demand for specialized care, is this care usually not derived from abuses in BDSM, but rather of general psychological problems. The results of the web survey shows that most respondents who seek mental care associated with their BDSM preference (eventually) end up with a psychologist. In our neighboring countries there are no specific care services for victims of abuses in BDSM. As in the Netherlands, they rely on the regular care structures. There are, however, both in the Netherlands and neighboring countries kink friendly therapists who specialize in treating clients with BDSM preference.

5. Functioning of the Dutch system in case of BDSM abuses

The overall conclusion about the Dutch system of legal and care services in case of BDSM abuse is that there are barriers for a substantial part of the surveyed BDSM community to benefit from these services. There are three main reasons for this phenomenon identified. The first reason is a positive one, namely the existence of a highly developed form of self-help constructions within the BDSM community. The other two, less positive, reasons are closely related, namely a poor acceptance of BDSM in society and ignorance or lack of understanding about BDSM.

Not all BDSM practitioners are (therefore) open about their preference to family, friends and colleagues, and the move to a counselor or the police therefore more difficult because of the risk for detection of their BDSM preference. Also some BDSM practitioners with children fear for a notification to youth care services because of their preference. Counselors and police officers know not enough about BDSM in the minds of BDSM practitioners. They expect a negative response if they consult these professionals because of a case of abuse; an expectation that is too often true in their eyes.

There seems to be no need for the strengthening or expand of the legal framework to address abuses in BDSM. But the fact remains that parents are empty-handed when the persons concerned indicates that they are satisfied with the situation. Only if there are objective facts that indicate coercion, prosecution could be the case. A section of the law that would give parents the power to intervene in the lives of their adult children undermines one of the basic principles of the (Dutch) law, namely self-determination, as enshrined in the ECHR.

About a third of the surveyed BDSM practitioners who have reported a case to the police are not satisfied with the treatment by the police. Although the numbers are small and it is not

clear to what period this experience is referring, it seems fair to ask for attention to possible improvements in the performance of the police.

In regard to the health care system we do not see much improvement in the system itself, but in its implementation. A better overview of counselors specialized in BDSM could be considered, for example in the form of a national overview that is accessible to everyone who works in healthcare, so that referrals to kink friendly counselors may happen in a more appropriate manner. Furthermore is the establishment of a peer supervision group of kink friendly workers in the framework of further professionalization is one of the possibilities.

Voorwoord

Voor het verhaal zoals dat in de komende hoofdstukken wordt verteld zijn we veel mensen dank verschuldigd. Dat geldt allereerst degenen die hun persoonlijk relaas hebben gedaan, zoals de leden van het gezin dat de directe aanleiding vormt voor deze exercitie, maar ook hun dochter en haar vriend. Tevens danken we de vele honderden mensen die de moeite hebben genomen de websurvey in te vullen die we hebben uitgezet op de discussiefora van de BDSM-websites van Fetlife en BDSMzaken.

Verder danken we de kenners van de BDSM-wereld die in vaak urenlange gesprekken hun inzichten met ons hebben willen delen. Net zoals we de BRAINS-specialisten en de chef analyse van de Eenhoorn van de Nationale Politie dank zijn verschuldigd voor hun hulpvaardigheid bij het nazoeken van BDSM-zaken, en de specialist van RAC-MIN bij het ministerie van V&J die de afdoening van zaken voor ons in kaart heeft gebracht. Tot slot zeggen we dank aan de leden van de begeleidingscommissie voor hun inhoudelijke suggesties tijdens de opeenvolgende fases van onderzoek en hun kritisch opbouwende commentaren op de conceptversies van deze rapportage.

Amsterdam,
November 2014

Paul Gruter
Peter Kruize

Inhoud

Afkortingen verklaard

Afkorting	Omschrijving
AVSH	Amsterdamse Vereniging voor Seksuele Hervorming (opgeheven 30-04-11)
BVH	Basis Voorziening Handhaving (bedrijfsprocessensysteem van de Nationale politie)
BDSM	Eigenlijk BDDSSM: Bondage Discipline (BD), Dominantie Submissie (DS) en Sadisme en Masochisme (SM)
DRC	Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding
DSM 5	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (5e Editie, 2014)
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
Holebi's	Homo's, lesbiennes en biseksuelen.
Lat-relatie	Living Apart Together-relatie
OM	Openbaar Ministerie
POH-GGZ	Praktijkondersteuner Huisarts Geestelijke Gezondheidszorg
RACK	Risk-Aware Consensual Kink
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
SSC	Safe, Sane en Consensual (veilig, verstandig en vrijwillig)
TPE	Total Power Exchange
VSSM	Vereniging Studiegroep Sadomasochisme
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Begrippen verklaard

Begrip	**Omschrijving**
Ageplay	Rollenspel waarbij een persoon zich gedraagt in het bijzijn van de ander alsof ze veel in leeftijd verschillen. Het is een rollenspel tussen volwassenen, en veronderstelt – zoals altijd binnen de BDSM – consensus van de betrokken personen.
Bondage	Seksuele praktijk waarbij een van de partners vastgebonden of op vergelijkbare wijze in bewegingsvrijheid wordt beperkt.
Bottom	Sub en/of masochist.
Breathplay	Het bewust beperken van de zuurstoftoevoer naar de hersenen om zo een staat van seksuele opwinding te verkrijgen.
Contract	Een getekende overeenkomst tussen Meester en slaaf / slavin; Dominant en sub waarin afspraken staan over de wijze waarop het BDSM-spel wordt gespeeld.
Dom	Dominante man.
Domina(trix)	Dominante vrouw.
Dungeon master	Toezichthouder tijdens BDSM-party's.
Fetisjisme	Het beleven van seksueel genot aan bepaalde voorwerpen of door het uitvoeren van bepaalde rituelen.
Munch	Informele bijeenkomst van BDSM'ers, vaak in een horecagelegenheid; zonder kledingcodes.
Needleplay	Naaldenspel. Afhankelijk van de voorkeur van de betrokkenen kan het bestaan uit het plaatsen van een of meerdere naalden op het lichaam. De kick voor de masochist of onderdanige zit meestal in de (lichte) pijn die het zetten van een naald geeft, daardoor kunnen endorfinen vrijkomen die een soort roes veroorzaken.
Outing	Het zonder instemming van de ander bekendmaken van diens (al dan niet vermeende) seksuele voorkeur. Dit gebeurt overwegend met de bedoeling de persoon in kwestie onder druk te zetten.
Parafilie	Is de neutrale aanduiding voor seksuele gedragingen of fantasieën die over het algemeen als afwijkend van de heersende normen worden beschouwd. Hiertoe behoren (zeer) schadelijke gedragingen (en daartoe mogelijk leidende fantasieën), maar ook bestaan er geheel onschadelijke parafilieën. Voorbeelden zijn seksuele opwinding door voorwerpen, (gespeeld) agressief of vernederend gedrag, seksuele handelingen met kinderen en seksueel gedrag zonder instemming van de ander. Als het seksueel gedrag leidt tot ernstige problemen tussen een persoon en zijn omgeving, kan sprake zijn van een psychische aandoening.

Spel	Situatie waarbij één persoon (of meerdere personen) (Meester, Meesteres, Dom, Dominatrix, Top) op enigerlei wijze macht uitoefent over een of meerdere personen (sub, slaaf, slavin, bottom, onderdanige) die dit doen op basis van consent (met instemming).
sub	In BDSM-kringen altijd geschreven met een kleine letter, zijnde de benaming voor de onderdanige.
Subspace	Een staat van verlaagd bewustzijn bij de onderdanige die kan optreden tijdens het BDSM-spel.
Switch	Persoon die seksueel zowel dominante als onderdanige gevoelens ervaart.
Top	Engels voor een Meester en/of sadist.
24/7-relatie	Een vaste relatie waarin het BDSM-spel tussen Meester en sub 24 uur per dag, zeven dagen per week wordt gespeeld – zover werk, sociale verplichtingen et cetera – dat toelaten.
Vanilla, vanille	Deze term wordt in verschillende combinaties gebruikt. In de gesprekken die wij hebben gevoerd en ook in de betekenis zoals we de term tegenwoordig tegenkomen op BDSM- of kink gerelateerde websites wordt veelal gesproken over 'vanilla', waarbij het meestal in combinatie is met het woord relatie of seks. Met een 'vanillarelatie' doelt de spreker dan op een 'gewone relatie' en met 'vanilla seks' wordt gerefereerd aan 'gewone seks'. Oorspronkelijk wordt de term vanille seks overigens gebruikt om aandachtvolle seks mee aan te duiden in tegenstelling tot seks die louter is gericht op 'de daad'.

1 Inleiding

Het is het najaar van 2013 als er een bijeenkomst plaatsvindt waarin de minister van Veiligheid en Justitie, twee leden van de Tweede Kamer en een adoptiedeskundige van gedachten wisselen over een zaak waarin ouders zich grote zorgen maken over de sadomasochistische relatie van hun dochter met een bijna dertig jaar oudere man. De dochter is meerderjarig en heeft te kennen gegeven deze relatie vrijwillig te zijn aangegaan. De ouders zien hun geadopteerde dochter echter als kwetsbaar; een visie die wordt gesteund door een betrokken adoptiedeskundige. De politie die de zaak, na melding van de ouders, heeft onderzocht komt tot de conclusie dat er geen juridische grond bestaat die een ingrijpen zou kunnen rechtvaardigen. De minister zegt in het gesprek toe een onderzoek te laten verrichten naar de vraag, in hoeverre deze casus op zichzelf staat dan wel dat er mogelijk sprake is van misstanden in de wereld van BDSM en wat de juridische mogelijkheden zijn om van overheidswege op te kunnen treden bij vermeend misbruik van jonge en/of kwetsbare personen. De Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding (DRC) van het ministerie van V&J verzoekt het WODC dit onderzoek ter hand te nemen. Het onderzoek wordt vervolgens door het WODC uitbesteed aan Ateno, waarbij een begeleidingscommissie het onderzoek kritisch heeft gevolgd.[1]

In deze inleiding gaan we eerst nader in op het begrip BDSM. Aansluitend geven we de doelstelling, probleemstelling en onderzoeksvragen, presenteren we het onderzoeksteam en geven we een leeswijzer voor het rapport.

1.1 BDSM nader bekeken

BDSM is een containerbegrip en omvat de fenomenen bondage, discipline, dominantie, submissie, sadisme en masochisme. De termen BDSM en SM worden vaak als synoniem voor elkaar gebruikt en staan voor een seksuele voorkeur en een vorm van seksuele expressie die met wederzijdse toestemming gebruik maakt van fysiek opgelegde beperkingen, intense zenuwprikkels en het fantaseren van een machtsrollenspel.[2] BDSM wordt door de deelnemers veelal beschreven in termen van een spel, waarbij de ene partij de rol van Dominant (Dom) speelt en de andere de rol van onderdanige (sub). Er zijn vele variaties op dit thema, maar dit is de basisfilosofie. Om er voor te zorgen dat de dominante speler niet tegen de wil van de onderdanige speler handelt, claimt de BDSM-wereld dat er meestal expliciet afspraken worden gemaakt over wat wel en wat niet, en kan er een stopwoord/teken worden afgesproken dat de sub kan gebruiken als het spel te ver wordt doorgevoerd. Het verder gaan dan wat is afgesproken en/of het negeren van een stopwoord/teken wordt ook wel omschreven in termen van een consentoverschrijding.

---

[1] Zie Bijlage 1 voor de samenstelling van de begeleidingscommissie.

[2] http://nl.wikipedia.org/wiki/BDSM

Hoewel de termen sadisme en masochisme al sinds 1886 (Kraft-Ebbing, in Newmahr, 2010) in combinatie worden gebruikt, zijn de meningen verdeeld over de vraag of sadisme en masochisme werkelijk verwant zijn, of dat het eerder verschillende manieren betreft van het tot stand komen van pijn en plezier. Tevens kan worden gesteld dat een aanzienlijk aantal BDSM-beoefenaren verschillende – dominante, sadistische, subversieve, masochistische – posities begeert en kan afwisselen, en daarom aan beide posities spanning en genot kan beleven ('switch'). Freud (Derwin, 1993, in Seeuws, 2012) duidde zowel sadistische als masochistische fantasieën als bewust geworden libidineuze driften, gericht tegen het ik. Chancer (1998, in Williams, 2006) veronderstelt dat sadistische en masochistische impulsen en fantasieën in ieder individu aanwezig zijn. Het gaat bij Chancer echter om perversies in algemene zin, niet zozeer om perverse seksuele handelingen.

1.2 BDSM als perversie

Het Latijnse woord pervertere betekent omkeren. In dit verband wordt het begrip transgressie veel gebruikt: een persoon moet zich door het hectische leven van alledag in een maatschappelijke rol dwingen en zoekt hiervoor in sommige gevallen compensatie om die egolast te compenseren. Bijvoorbeeld: een dominante persoonlijkheid die in een seksuele situatie de geborgenheid zoekt van afhankelijkheid en vernedering. Hier is de pathologische link lastig aan te geven. Het lijkt meer op een vorm van zelfregulering. Grünblatt (2004) onderzocht het verband tussen sadistische/masochistische impulsen en narcisme, vertrekkend vanuit de wijdverbreide aanname dat mensen met sadistische voorkeuren een narcistische persoonlijkheidsstoornis bezitten. Grünblatt kon dit niet bevestigen. Ook de veronderstelde link tussen dominantie en openlijk narcisme wordt niet door de resultaten ondersteund.

BDSM kan worden gezien als een activiteit die wordt gekenmerkt door het fantaseren van een machtsrollenspel, intense zenuwprikkels en fysiek opgelegde beperkingen, waarbij een bewuste en tijdelijke machtshiërarchie tussen twee of meer mensen wordt opgeroepen en in stand gehouden gedurende de periode van wat de beoefenaren ervan plegen te benoemen als een spel. Het BDSM-spel is tevens theatraal, waarbij rollen soms worden uitvergroot. De misverstanden over BDSM-activiteiten zijn begrijpelijk als we beseffen dat elementen als vertrouwen en wederzijdse afhankelijkheid in de relatie tussen dom(inante) en sub(missieve) partners door buitenstaanders vaak niet worden herkend en daarmee het oordeel erover slechts is gebaseerd op de toegepaste handelingen of technieken.

Daarnaast is de vraag, of er een verband is tussen sadisme, dominantie en een actieve houding enerzijds en masochisme, onderdanigheid en passiviteit anderzijds. In de praktijk blijkt het niet per definitie zo dat de masochist wordt klemgezet en passief de actie van de ander moet ondergaan. De vernedering en het lijden van de sub kunnen worden opgeroepen door het vervullen van opdrachten en handelingen, waarbij juist de Dominant een passievere houding aanneemt.

BDSM geldt, naar gelang het perspectief, als vrijetijdsbesteding, levensstijl, variatie, oriëntatie, geaardheid, perversie, parafilie of stoornis. Seksuologen zijn vooral geïnteresseerd in de mate waarin BDSM voor de persoon opwinding en seksueel genot oplevert, of iemand er plezier aan beleeft en of het schadelijk is voor de persoon of anderen. Er is, zoals gezegd, sprake van een uitgesproken intermediair, een spel, een rollenspel waardoor het fantaseren en het handelen een structuur en strenge vorm krijgt en een ritueel wordt.

Het genoemde machtsspel is niet altijd afgebakend in tijd: in de 24/7-variatie gaat de (gespeelde) machtshiërarchie altijd door. Dit roept de vraag op naar de mate van vrijwilligheid, en mogelijke rolverwarring; ofwel: wat is spel en wat is werkelijkheid? In een continue spelsituatie lijkt de compenserende functie van omkering van de dagelijkse rol minder duidelijk, daar spel en werkelijkheid met elkaar zijn vervlochten.

Zoals veelal bij seksuele activiteiten speelt het creëren van een sfeer een rol, al dan niet gefantaseerd, om ontvankelijk te zijn voor seksuele prikkels, en zich bewust te kunnen overgeven aan een grotendeels onbewust verlopend opwindingsproces. Daarnaast kan worden gesteld dat de parameters ‘intimiteit en opwinding’, ‘veiligheid en spanning’, ‘voorspelbaarheid en risico’, standaard al een belangrijke rol spelen, maar bij BDSM expliciet aanwezig zijn. Er is een risico op lichamelijke en/of psychische schade door de aard van de handelingen, en daarom is het kennen en aangeven van grenzen geen overbodigheid.

1.3 BDSM als parafilie

Sadisme en masochisme worden binnen de seksuologie tot de parafilieën gerekend. In de DSM-IV wordt seksueel masochisme en sadisme als (uiting van) een stoornis gezien. Uit onderzoek van Wismeijer (2013) komt echter naar voren dat BDSM-liefhebbers zelfbewuster en assertiever zijn dan personen in de controlegroepen. Dit neemt echter niet weg dat het aangeven van grenzen, het maken van goede afspraken en daarin duidelijk, precies en assertief zijn, waarschijnlijk iets is dat – ook voor BDSM’ers – groeit door ervaring. In die zin is het aannemelijk dat jonge, beginnende BDSM’ers het meest kwetsbaar zijn, zowel in het beschermen van hun eigen grenzen als ook het respecteren van die van anderen. Verschillende verenigingen en communities bieden – in dit verband – cursussen of opleidingen. De narcistische stoornis als comorbiditeit[3] kan een rol spelen bij de aantrekkingskracht die BDSM voor een persoon heeft.

In de DSM-5 worden seksueel sadisme en- masochisme nog steeds genoemd in het hoofdstuk Parafiele stoornissen. Deze begrippen worden als volgt omschreven:

[3] Comorbiditeit is het tegelijkertijd hebben van twee of meer stoornissen of aandoeningen.

Seksueel masochisme

A. Gedurende minstens zes maanden recidiverende, intense seksuele opwinding bij handelingen waarbij de betrokkene vernederd, geslagen of vastgebonden wordt, of op een andere manier tot lijden wordt gebracht, die tot uiting komt in fantasieën, seksuele drang of handelingen.
B. De fantasieën, seksuele drang of handelingen veroorzaken klinisch significante lijdensdruk of beperkingen in het sociale of beroepsmatige functioneren of in het functioneren op andere belangrijke terreinen.

Seksueel sadisme

A. Gedurende minstens zes maanden recidiverende, intense seksuele opwinding bij het veroorzaken van lichamelijk of psychisch leed bij een ander, die tot uiting komt in seksuele fantasieën, drang of handelingen.
B. De betrokkene heeft naar deze drang gehandeld bij een niet-instemmend persoon, of de seksuele drang of fantasieën veroorzaken klinisch significante lijdensdruk of beperkingen in het sociale of beroepsmatige functioneren of in het functioneren op andere belangrijke terreinen.

Seksueel sadisme en seksueel masochisme worden als seksuele variatie (criterium A) gezien, tenzij de persoon met de voorkeur er onder lijdt, maar zodanig dat niet alleen maar sprake is van afwijzing door de maatschappij (criterium B). Voor de classificatie 'stoornis' moet aan beide criteria worden voldaan.

De oorzaak van de BDSM-voorkeur is onduidelijk. Wanneer we de oude denkwijze volgen en BDSM indelen bij de parafilieën, zijn er twee belangrijke verklarende modellen:

1) De theorie van de parafiele lovemap van Money (1986): Money veronderstelt dat een samenspel van factoren, nature en nurture, in de vroege jeugd, maar uiteindelijk vóór het begin van de puberteit resulteren in een gefixeerde en niet meer te veranderen oriëntatie.

2) De leertheoretische visie van de verstoorde conditionering (Pfaus, Erickson en Talianakis, 2013). Deze veronderstelt dat parafiele voorkeuren niet vóór, maar in – of na – de puberteit worden aangeleerd, door soms bewuste maar meestal onbewuste en toevallige verbinding met een bepaald object in een bepaalde situatie, tijdens de eerste seksuele ervaring.

Een voorlopige conclusie is dat een BDSM-voorkeur op zichzelf weinig zegt over onderliggende pathologie of trauma, maar door de aard van de activiteiten wel psychische en fysieke risico's oproept die bijzondere zorg en alertheid vereisen, met name voor degenen die moeite hebben om de combinatie van twee dimensies, twee werkelijkheden, te weten de gelijkwaardige en de ongelijke verhouding, te combineren. Daarbij moet worden aangetekend dat het imago van BDSM als grensoverschrijdende bewustzijnsveranderende ervaring aantrekkings-

kracht kan uitoefenen op personen met instrumentele bedoelingen, te weten mensen die BDSM louter gebruiken om anderen te manipuleren en om seksueel makkelijk te scoren.

1.4 Doelstellingen van het onderzoek

BDSM als seksuele voorkeur is af en toe onderwerp van maatschappelijke discussie, zoals recentelijk naar aanleiding van het drieluik *Fifty Shades* van de Britse auteur E.L. James,[4] maar er is weinig zicht op de omvang en aard van BDSM in Nederland. Het eerste doel van dit onderzoek is om de wereld van BDSM-beoefening in Nederland in grove streken te schetsen. De tweede doelstelling omvat vooral het zicht krijgen op de aard en omvang van misstanden bij BDSM. De derde doelstelling van het onderzoek is inzicht te verwerven op welke wijze de instrumenten van zorg en recht zijn toegesneden in geval van misbruik bij BDSM en waar verbeteringen – eventueel geïnspireerd op buitenlandse ervaringen – mogelijk zijn.

1.5 Probleemstelling en onderzoeksvragen

De drie doelstellingen van het onderzoek, zoals hiervoor beschreven, zijn vertaald in een drieledige probleemstelling:

1. Wat is de aard en omvang van BDSM-beoefening in Nederland?
2. In welke mate en op welke wijze is er sprake van misstanden in de BDSM-wereld en in het bijzonder ten aanzien van jonge en/of kwetsbare personen?
3. In welke mate volstaat het bestaande instrumentarium voor recht en zorg om adequaat te reageren bij (seksueel) misbruik in de BDSM-wereld? En wat kunnen we in Nederland leren van de wijze waarop in de ons omringende landen hiermee wordt omgegaan?

De probleemstelling is geoperationaliseerd naar de volgende vijf thema's en bijbehorende onderzoeksvragen:

(1) Aard en omvang van BDSM-beoefening in Nederland
   a) Hoeveel Nederlanders doen naar schatting aan BSDM? En welk deel daarvan is actief binnen een BDSM-scene/community?
   b) Op welke wijze kan de BDSM-scene in Nederland worden getypeerd?
   c) In welke mate en op welke wijze ondervinden BDSM'ers maatschappelijke weerstand als gevolg van deze (seksuele) voorkeur?

[4] In deze roman krijgt de hoofdpersoon (de pas afgestudeerde Anastasia Steele) een relatie met de jonge zakenman Christian Grey waarmee ze een BDSM-contract afsluit. Het contract bezegelt de afspraak dat Christian haar mag onderwerpen aan sadomasochistische praktijken.

(2) Omvang, aard en gevolgen van BDSM-misstanden in Nederland en de betrokkenheid van jonge en/of kwetsbare personen daarbij
   a) Kan een indicatie worden gegeven van de mate waarin zich misstanden in de BDSM-wereld in Nederland voordoen specifiek met betrekking tot jonge en/of kwetsbare personen?
   b) Wat is de aard van deze misstanden?
   c) Wat zijn de psychische en fysieke gevolgen van deze misstanden?
   d) Hoe vaak zijn dergelijke misstanden bij de politie gemeld/aangegeven en uiteindelijk strafrechtelijk vervolgd?

(3) Strafrechtelijk kader rond BDSM in Nederland en in buurlanden
   a) Welk strafrechtelijk kader geldt er in Nederland voor het uitvoeren van BDSM-activiteiten?
   b) Gaat het daarbij om een generiek wettelijk kader of is er speciale regelgeving voor kwetsbare groepen, zoals jongvolwassenen en personen met verstandelijke of andersoortige beperkingen?
   c) Wat is de wettelijke positie van ouders van jongvolwassenen of kwetsbare personen waar het gaat om (vermeende) misstanden op het gebied van BDSM?
   d) In welke mate en op welke wijze wijkt het strafrechtelijk kader in België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk af van het Nederlandse kader?

(4) Beschikbare zorg bij BDSM-misstanden in Nederland en in buurlanden
   a) Welke zorg is er in Nederland beschikbaar voor (jonge en/of kwetsbare) slachtoffers van misstanden bij BDSM?
   b) Zijn in de ons omringende landen voorzieningen in de zorg ontwikkeld met het oog op slachtofferschap van misstanden bij BDSM?

(5) Functioneren Nederlandse stelsel rond aanpak van BDSM-misstanden
   a) In welke mate voldoet het huidig stelsel van recht en zorg in Nederland om misstanden en risico's bij BDSM met betrekking tot jongeren en/of kwetsbare personen tegen te gaan?
   b) Wat kan anders en beter ingericht en/of uitgevoerd worden en zijn er initiatieven in België, Duitsland of het Verenigd Koninkrijk die tot inspiratie kunnen dienen?

1.6 Onderzoeksteam

Voor onderzoek in de ons omringende landen, België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, is samenwerking gezocht met lokale partners. Voor België is dat Jantien Seeuws[5], voor Duitsland Norbert Elb[6] en voor het Verenigd Koninkrijk Ingvild Harkes[7]. Deze partners hebben een zelfstandige bijdrage geschreven (deel 2 van dit rapport). We hebben hieruit geput om de onderzoeksvragen met betrekking tot de buurlanden te beantwoorden.

Voor het benaderen van de BDSM-scene, het vinden van de juiste *tone of voice* op fora en in de vragenlijst en om (vermeende) misstanden in perspectief te plaatsen, hebben we gebruik gemaakt van een adviseur in de persoon van seksuoloog Erik van Beek. Hij is tevens auteur van de paragrafen 1.1, 1.2 en 1.3

Het onderzoek in Nederland en de verslaglegging daarvan is uitgevoerd door de auteurs van deze rapportage. Een deel van het veldwerk – het houden en uitwerken van interviews – is echter verricht door twee junior-onderzoekers, te weten de criminologen Marijn Everartz en David Stam. Daarnaast heeft Marijn de dossiers bij de politie bestudeerd.

1.7 Leeswijzer en disclaimer

Het rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel – het hoofdrapport – worden de onderzoeksvragen en daarmee de probleemstelling beantwoord. Deel 2 bevat de bijdragen van de buitenlandse partners: België (I), Duitsland (II) en het Verenigd Koninkrijk (III). Deze bijdragen zijn geschreven in essayvorm en zijn als zelfstandige publicaties te lezen.[8]

Voorafgaand aan Deel 1 bespreken we in hoofdstuk 2 de methoden van onderzoek. Deel 1 start met een beschrijving van de BDSM-scene(s) (hoofdstuk 3), gevolgd door twee hoofdstukken over misbruik bij BDSM: visies op misbruik (hoofdstuk 4) en misbruikervaringen (hoofdstuk 5). In hoofdstuk 6 wordt het zorgkader beschreven en gaan we in op de ervaringen van BDSM'ers met zorgverlening. Het strafrechtelijke kader komt aan de orde in hoofdstuk 7, en in hoofdstuk 8 doen we verslag van opsporing en vervolging van misbruik bij BDSM. Deel 1 sluit af met hoofdstuk 9 waarin de conclusies van het onderzoek verwoorden.

---

[5] Klinisch psycholoog Jantien Seeuws is onder andere auteur van 'Meer dan vijftig tinten: een exploratieve studie naar BDSM in Vlaanderen', Universiteit van Gent, 2013.

[6] Cultuuronderzoeker Norbert Elb is onder andere auteur van 'SM-Sexualität: Selbstorganisation einer sexuellen Subkultur', Psychosozial-Verlag, 2006.

[7] Antropoloog Ingvild Harkes is onder andere auteur van 'BDSM: transgressie van seksuele normen of een afspiegeling van de sociale werkelijkheid?', Sociologie, 2013:3.

[8] Omdat de buitenland-auteurs afzonderlijk de opdracht hebben gekregen en hun bijdragen bovendien gelden als op zichzelf staande publicaties, is er in deze bijdragen op een aantal punten sprake van dubbeling. Dat wil zeggen dat de lezer bij de auteurs enkele meer algemene aspecten van de BDSM opnieuw besproken zal zien, zij het uiteraard in steeds wat andere bewoordingen.

In het verslag komen met regelmaat BDSM'ers aan het woord. De door hen vertelde verhalen en verwoorde visies hebben wat ons betreft een toegevoegde waarde voor een zo levensecht mogelijke beschrijving van facetten uit de wereld van BDSM. Onvermijdelijk worden daarbij dan soms expliciet seksuele handelingen in BDSM-context beschreven. We realiseren ons dat dit door sommige lezers als aanstootgevend kan worden ervaren. Deze beschrijvingen zijn vooral te vinden in de citaten (inspringende tekst) en de twee intermezzo's. Om in termen van de Kijkwijzer te spreken is op deze delen van de rapportage dus het bekende symbool 'met de op elkaar liggende voetjes' van toepassing.

Verder hanteren we – zoals gebruikelijk bij dit type onderzoek – af en toe de terminologie die door BDSM'ers zelf wordt gebezigd. Voorbeelden hiervan zijn 'het BDSM-spel' als aanduiding voor de BDSM-handelingen en 'de vanillarelatie' als een verwijzing naar stellen die niet aan BDSM doen.

2 Methoden van onderzoek

Het onderzoek naar mogelijke misstanden bij BDSM wordt bemoeilijkt door het feit dat de onderzoekspopulatie – BDSM-beoefenaren in Nederland – uit een heterogene groep bestaat die zich grotendeels onttrekt aan het publieke oog. Daarnaast roept het onderzoek enige argwaan op bij een deel van de scene; dit heeft het verkrijgen van toegang tot betrouwbare informatie soms tot een lastige opgave gemaakt. Het is al met al een onderzoek dat goed 'in de markt' moest worden gezet. De puzzel is gelegd aan de hand van verschillende onderzoeksmethoden. Hieronder geven we de methoden die we hebben ingezet om de onderzoeksvragen te beantwoorden.

a) *Beschrijving van de scene*: literatuurstudie, internetresearch, interviews met voorsprekers van diverse BDSM-geledingen en gesprekken met 'gewone' BDSM'ers.
b) *Analyse van de aard en omvang van misbruik bij BDSM*: websurvey, interviews met BDSM'ers met misbruikervaringen, analyse van forumdiscussies, internetresearch, geregistreerde meldingen/aangiften bij politie en vervolgde of geseponeerde zaken bij het OM.
c) *Analyse van het strafrechtelijk kader*: literatuurstudie, jurisprudentie en consulteren van juridisch experts.
d) *Analyse van het zorgkader*: literatuurstudie, internetresearch en consulteren van zorgexperts.
e) *Analyse van recht en zorginstrumenten in België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk*: inzetten van buitenlandse onderzoekers in de desbetreffende landen.

We hebben tevens gevraagd om informatie bij NL Confidential, waar onder andere de meldlijn Meld Misdaad Anoniem onder valt. NL Confidential maakt van circa een op de drie telefoongesprekken een melding. Indien anonimiteit echter niet kan worden gewaarborgd, wat het geval zou kunnen zijn bij BDSM-misbruik, dan wordt er in het registratiesysteem niets van het gesprek genoteerd. Van meldingen die worden doorgezet naar de politie of andere partners, verdwijnt de inhoud van de melding (meldtekst) uit het systeem bij NL Confidential en blijft slechts statistische informatie en een meldnummer over. Als mensen gedwongen zouden worden tot BDSM, zou dat door medewerkers van NL Confidential (waarschijnlijk) worden weggeschreven in de categorie gedwongen prostitutie. Navraag aan frontoffice-medewerkers van NL Confidential leert dat zij zich geen melding kunnen herinneren over BDSM.

Verder was het voornemen (in het onderzoeksplan) om na te gaan of er informatie te vinden zou zijn bij zorgmeldpunten. Zo presenteert TIC-MAYDAY zich op internet als een hulporganisatie voor mensen die geïnteresseerd zijn in SM. TIC-MAYDAY biedt een ingang in de hulpverlening en naar advocaten, aldus de website. Meerdere telefoontjes naar de noodhulptelefoon op de daarvoor aangegeven avond leverden niet meer op dan een slecht verstaanbare

stem op een antwoordapparaat. De zorgexperts uit de begeleidingscommissie gaven tevens aan dat er niet een landelijk zorgmeldpunt is op het gebied van BDSM en daarmee is deze mogelijkheid tot informatieverzameling afgevallen. De bronnen die we wel hebben benut voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen worden in de navolgende paragrafen nader besproken.

2.1 Internetresearch

Het intypen van de kale zoekterm BDSM in Google geeft miljoenen hits, maar deze verwijzen naar plaatsen op het web waar we in het kader van dit onderzoek niet direct in zijn geïnteresseerd, zoals naar porno-websites of BDSM'ers die een date zoeken. Ook het zoeken op een term als misbruik in combinatie met BDSM levert veel ruis op, omdat misbruik een term is die ook regelmatig een rol speelt in BDSM-fantasieën. Na een aantal gesprekken met ervaringsdeskundigen op het gebied van BDSM werd duidelijk dat Fetlife een belangrijk sociaalmediaplatform van BDSM'ers in Nederland is. Fetlife is in 2008 gelanceerd door de Canadees John Baku en wordt vaak aangeduid als Facebook voor kinksters. Op 12 mei 2014 staan er 38.202 Nederlandse profielen op Fetlife; van 37.112 van deze profielen is ook de woonprovincie bekend.

Naast Fetlife is er de website van BDSMzaken. BDSMzaken is volgens kenners vooral een datingsite, maar ook op deze website worden, evenals op Fetlife, forumdiscussies gevoerd. De beheerders van BDSMzaken geven enkele statistieken over de gebruikers van de site. Zo is op 28 oktober 2014 de woonprovincie en de woongemeente van 16.340 profielbezitters bekend. Daarnaast zijn er statistieken over het sterrenbeeld, postuur en matchleeftijd van de deelnemers. Op zowel Fetlife als BDSMzaken kan worden doorgeklikt op een profiel om meer inzicht te krijgen in de voorkeuren van de persoon in kwestie. Ook schrijven gebruikers verhalen en dagboeken. We hebben besloten niets met deze informatie te doen. Enerzijds vinden we het ethisch 'op het randje' om deze, weliswaar op een sociaal medium geposte, persoonlijke informatie te gebruiken voor onderzoek zonder dat de persoon in kwestie daar mee heeft ingestemd. Anderzijds is het onmogelijk de informatie op waarde te schatten – werkelijkheid en fantasie lopen mogelijk door elkaar heen.

De forumdiscussies zien we in een ander daglicht dan de persoonlijke profielen, verhalen en dagboeken. Hier worden tal van zaken bediscussieerd, zoals – op enig moment – ook ons eigen onderzoek (zie paragraaf 2.3). Op de site van BDSMzaken kan aan de hand van een zoekterm worden gezocht in de forumdiscussies. We hebben diverse zoektermen uitgeprobeerd en hierbij geldt hetzelfde als voor het zoeken via Google. Termen als misbruik geven te veel ruis om als nuttig te kunnen worden gezien. De term misstanden daarentegen is wel zinvol gebleken. Uiteindelijk hebben we zes forumdiscussies[9] nader bestudeerd en geanalyseerd die be-

[9] Het gaat om de forumdiscussies met de volgende titels:(1) Bescherming beginnende subs, (2) Loverboys en SM, (3) Onderzoek BDSM en hulpverlening, (4) Onervaren brokkenmakers en spanningzoekers, (5) Slavin werkt als hoer, en (6) Slachtoffer van BDSM: verzinsel of realiteit?

trekking hebben het onderwerp van deze studie (misstanden, misbruik, hulpverlening). We hebben de discussies opgevat als kwalitatief materiaal en identificeren deze bron in het rapport door ‘forumdiscussie’ als bron aan te geven.

Naast Fetlife en BDSMzaken zijn er tal van andere sites die geheel of gedeeltelijk zijn gericht op BDSM’ers. Zo is er de site van de Vereniging Studiegroep Sadomasochisme (VSSM), een belangenvereniging opgericht in 1970; de site van SamariuM, een BDSM-site speciaal gericht op jongeren van zestien tot 35 jaar, en de – commerciële dating – websites Alt.com en Kinkytijd.nl. Er zijn ook persoonlijke websites (blogs) van voorvechters van BDSM (psychologe Marijke Vonk) dan wel criticasters (journaliste Fleur van Schaik, exit-counselor Sjoukje Drenth Bruintjes). Veel van de informatie op deze websites kan worden gezien als voorlichtingsmateriaal (in positieve of juist negatieve zin berichtend over aspecten van BDSM).

De site BDSMzaken is vanuit onderzoeksoogpunt een interessante. Enerzijds omdat er de nodige statistieken worden gegeven over de gebruikers van de site. Daarmee krijgen we een indruk van de BDSM-populatie; weliswaar met de kanttekening dat natuurlijk niet iedere BDSM’er een profiel op BDSMzaken heeft, maar het geeft wel een indruk. Anderzijds worden er met regelmaat enkelvoudige enquêtevragen (polls) voorgelegd aan de leden door de beheerder van BDSMzaken; de uitslagen van deze polls (29 in totaal) zijn toegankelijk via de site. Sommige van deze polls zijn ook zeker interessant voor ons onderzoek en waar relevant refereren we hier aan. Voor deze polls geldt echter ook dat we de representativiteit van de resultaten niet kennen.

Wij hebben slechts één site gevonden die zich exclusief richt op homoseksuele BDSM’ers, namelijk recon.com (met rond 1.100 Nederlandse profielen online). Verder wordt er op sommige sites wel informatie hierover gegeven – op bijvoorbeeld mantotman.nl onder de titel ‘ruigere seks’. Ook op chatsites voor homoseksuelen, zoals bullchat.nl, wordt over BDSM gesproken en worden afspraken (dates) gemaakt. Behalve voor recon.com hebben we geen aanwijzingen gevonden over het aantal mensen dat deze sites bezoekt.

Een laatste element waar we de aandacht op hebben gericht tijdens de internetresearch is het fenomeen van commerciële BDSM. Het is lastig om een totaaloverzicht hiervan te krijgen, maar een blik op startpagina.nl onder de term bdsm-studio’s (bdsm-studios.startpagina.nl) leert dat er in ieder geval tientallen studio’s zijn waar voornamelijk commerciële meesteressen (Domina’s) hun diensten aanbieden.

Tot slot vermelden we hier dat we niet specifiek hebben ingezoomd op de community van transgenders in relatie tot BDSM-beoefening.

2.2 Mediaresearch

We hebben LexisNexis[10] doorzocht aan de hand van verschillende zoektermen. De term BDSM geeft veel hits op *Fifty Shades*, maar niets over misbruik of misstanden. De zoekterm sadomasochisme blijkt in dit verband uiteindelijk de best werkbare zoekterm te zijn, in de zin dat deze term relevante hits geeft, hoewel de term vanzelfsprekend ook hits oplevert waar we niet naar op zoek zijn. Daarnaast komen sommige berichten meerdere malen voor in diverse kranten. De uiteindelijke oogst is tamelijk schraal. We hebben elf artikelen getraceerd uit de periode 1997-2013. Vijf artikelen zijn geschreven naar aanleiding van een rechtszaak. In drie van deze vijf artikelen wordt verslag gedaan van een rechtszitting, maar niet over de uitspraak van de rechter. Daarnaast is er een artikel (uit 1997) over de vraag of sadomasochisme strafbaar is in Nederland naar aanleiding van de Spanner-zaak uit Engeland.[11] Er is een artikel over een *cold case* waarbij een man is gearresteerd voor een moord uit 1991 op S., een homoseksueel die actief was in de wereld van SM, aldus het persbericht. Verder is er een krantenartikel naar aanleiding van een zaak uit de jaren negentig, waarbij een 8-jarig meisje drie jaar lang is misbruikt door de vader van een vriendinnetje. De laatste drie artikelen hebben betrekking op SM-beoefenaren die het doelwit zijn van agressie uit de samenleving vanwege hun SM-voorkeur; een leraar, die wordt belaagd door ouders, een vakantiehuisje van een SM-meesteres dat bijna in vlammen opgaat en pesterijen van buurtbewoners gericht tegen een SM-slavin.

2.3 Websurveys

We hebben bij dit onderzoek gebruik gemaakt van twee websurveys. In 2013 is er een websurvey uitgevoerd naar consentoverschrijdingen in de Nederlandstalige SM-scene (KinkyMinds, 2013). Deze websurvey is onder de aandacht gebracht van respondenten via twee algemene SM-gerelateerde webfora, de grootste SM-gerichte sociale media site en een SM-forum gericht op jongeren. De respons omvat 355 volledig ingevulde vragenlijsten. KinkyMinds heeft ons het databestand ter beschikking gesteld voor een secundaire analyse.

Daarnaast hebben we ook zelf een websurvey uitgevoerd om meningen en ervaringen van BDSM'ers te inventariseren. Er is een online vragenlijst (zie bijlage 2) samengesteld met de webdienst Lime Survey. Van 10 tot en met 30 april 2014 heeft deze vragenlijst ter beantwoording online gestaan.

---

[10] LexisNexis, voorheen de Krantenbank, geeft toegang tot recente artikelen uit Nederlandse landelijke en regionale dagbladen. Het aanbod varieert per krant, NRC-Handelsblad is bijvoorbeeld beschikbaar vanaf 1990, het AD vanaf 2005. Alle kranten worden dagelijks geactualiseerd. Bepaalde artikelen van freelancers en andere bronnen binnen de publicatie (bijvoorbeeld foto's, columns en advertenties) zijn vaak niet beschikbaar.

[11] Onder de codenaam Spanner is de Engelse politie in 1989 een onderzoek gestart onder driehonderd SM-beoefenaars, van wie er uiteindelijk zestien zijn veroordeeld. Drie veroordeelden spanden hun zaak aan bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Het Hof oordeelde dat de staat het recht heeft regels te stellen ter bescherming van de volksgezondheid.

De vragenlijst bestaat uit de volgende zes onderdelen:

1. Persoonlijke achtergrond
2. Stellingen over BDSM en misbruik
3. Sociale omgeving
4. Ervaring met misbruik
5. Rechtshandhaving
6. Hulpverlening

De vragenlijst hebben we als eerste op 10 april 2014 naar de kink-vriendelijke psycholoog Marijke Vonk gestuurd, die vervolgens een link naar de vragenlijst op haar internetblog (marijkespraktijken.nl) heeft gezet. Op 11 april 2014 hebben we vervolgens een posting aangemaakt op de website van Fetlife binnen de groepen BDSM Nederland en BDSM The Netherlands. Dit heeft vrijwel direct tot de nodige discussie geleid op deze site. Enkele sleutelpersonen uit de BDSM-scene die we vooraf hebben gesproken, ontpoppen zich daarbij als een soort voorsprekers, in de zin dat ze erg hun best doen om onze integriteit te benadrukken en het onderzoek 'in de markt' te zetten als een kans tot een stap voorwaarts in de emancipatie van de BDSM-scene. Na enkele dagen blijken er al honderden vragenlijsten te zijn ingevuld. Al snel leidt het uitzetten van de vragenlijst op Fetlife tot de nodige discussies waarin zowel criticasters als mensen die toch graag mee willen doen zich mengen. De belangrijkste zaak die in verschillende bewoordingen wordt aangeroerd is de vraag waarom de overheid zich op basis van één casus, met een ogenschijnlijk nogal vooringenomen beeld over mogelijke misstanden wil mengen in de wereld van BDSM.

Daarnaast wordt er in de discussiedraden ook fors gediscussieerd over de vraag in welke mate en in welke hoedanigheid misbruik nu eigenlijk voorkomt bij BDSM. Het spreekt vanzelf dat we de inhoud van deze forumdiscussie eveneens hebben betrokken bij de analyse. In dit verband zijn er overigens ook enkele postings die we (naar de onderzoekers van Ateno) als enigszins intimiderend zouden willen bestempelen, waarbij overigens op deze aantijgingen vanuit de community door verschillende mensen snel wordt gereageerd om de persoon in kwestie tot redelijkheid op te roepen.

Op woensdag 16 april 2014 hebben we een bericht aangemaakt op het BDSM Forum Algemeen van de website BDSMzaken. Op deze site nemen de critici na de start van de discussiedraad al snel het voortouw. Het lijkt ons hier echter nogal op te breken dat we geen ondersteuning hebben van mensen die we vooraf hebben gesproken, zoals bij Fetlife wel het geval was. De antwoorden die we geven op de kritische vragen die ons worden gesteld in de forumdiscussie blijken hier maar op weinig positieve weerklank te kunnen rekenen.

Dit onderzoek laat daarmee zien dat het vooraf investeren in *goodwill* en het organiseren van ondersteuning (voorsprekers die beschikken over een goede naam en een netwerk binnen de betreffende gemeenschap) niet onbelangrijk is voor het genereren van respons uit een moeilijk te bereiken onderzoeksgroep.

2.3.1 Respons op de websurvey

In totaal hebben 779 mensen de vragenlijst bekeken. Van hen hebben 597 de lijst uiteindelijk volledig ingevuld. Van de 182 personen die de vragenlijst niet volledig hebben ingevuld, zijn er 105 niet aan het invullen begonnen. Zij hebben slechts gekeken en hebben daarna blijkbaar besloten om niet mee te doen. Van de 77 respondenten die wel aan de lijst zijn begonnen, maar deze niet (geheel) hebben afgemaakt, zijn er vijftig afgehaakt bij blok B (Stellingen). Zeven respondenten in spe haken af bij blok D (Ervaring met misbruik) en twaalf bij Blok E (Rechtshandhaving) en ten slotte vijf bij Blok F (Hulpverlening). Er zijn dan nog drie respondenten over die wel een aantal vragen van Blok F beantwoorden, maar de lijst niet formeel afsluiten. Bij de analyse van de websurvey zijn uitsluitend de 597 volledig ingevulde vragenlijsten betrokken.

Er zijn 474 respondenten die aangeven in Nederland te wonen; 97 respondenten zeggen in België (Vlaanderen) te wonen; elf respondenten geven hier als antwoord ‘elders’ en vijftien personen hebben deze vraag niet beantwoord. De respondenten die niet Nederland als woonland hebben (opgegeven) worden bij de algemene vragen meegenomen, maar bij specifieke vragen rond misbruik, recht en zorg zijn deze respondenten buiten beschouwing gelaten. Het onderzoek richt zich immers op de vraag in hoeverre het recht en de zorg *in Nederland* naar wens functioneert.

2.3.2 Selectiviteit en representativiteit

De resultaten van de websurvey kunnen niet zo maar worden gegeneraliseerd naar BDSM’ers in het algemeen. We kennen immers de populatie niet en weten ook niet, of er sprake is van selectiviteit bij respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld. Wel kunnen we beschrijven hoe de websurvey onder de aandacht is gebracht en hoe de respons zich verhoudt tot de ons bekende gegevens over BDSM-communities.

De vragenlijst is onder de aandacht gebracht van potentiële respondenten via de blog van Marijke Vonk, Fetlife en BDSMzaken. Niet iedere gebruiker van deze sites zal onze oproep daar hebben gezien. De oproep is namelijk slechts geplaatst in twee van de vele tientallen discussiegroepen die het Nederlandse deel van Fetlife rijk is, te weten *BDSM Nederland* en *BDSM The Netherlands*, en van deze twee groepen is maar een beperkt aantal leden lid (plusminus 6.000 van de ruim 35.000 Nederlandse leden). Wel viel het op dat veel gebruikers van Fetlife in de forumdiscussie melden een zogeheten feedkick te hebben gegeven, daarmee anderen aan wie ze zijn gelinkt (Fetlife-vrienden) attenderend op het forumdraadje en daarmee op de vragenlijst.

We weten niet of degenen die zich misbruikt hebben gevoeld of daarmee zijn geconfronteerd bij derden eerder geneigd geweest zullen zijn de vragenlijst in te vullen of dat ze zich juist geremd hebben gevoeld vanuit het idee de community niet te schaden of wellicht zelfs door de angst ongewenste overheidsmaatregelen over zich af te roepen.

We hebben bij de introductie van de vragenlijst ook anderen opgeroepen de lijst in te vullen aan de hand van de volgende zinsnede:

> Ook degenen zonder ervaringen rond misverstanden over de scene of (onbedoeld) misbruik binnen de scene nodigen we graag uit de vragenlijst in te vullen. Want, alleen op deze wijze krijgen we een zo realistisch mogelijk beeld van eventuele problemen die spelen voor BDSM'ers.

Als we de spreiding van de respondenten over de provincies van Nederland vergelijken met de verdeling van de profielen op Fetlife en BDSMzaken dan valt op dat de verdeling nagenoeg gelijk is. Er is weinig tot geen selectiviteit bij de respondenten in vergelijking tot de communities van Fetlife en BDSMzaken wat betreft geografische spreiding over het land.

Tabel 2.1 Procentuele provinciale verdeling respondenten websurvey versus BDSMzaken en Fetlife-profielen

	Websurvey (n=469)	BDSMzaken (n=15.602)	Fetlife (n=37.112)
Groningen	4 %	4 %	4 %
Friesland	3 %	3 %	3 %
Drenthe	2 %	2 %	2 %
Overijssel	4 %	5 %	5 %
Gelderland	10 %	10 %	9 %
Utrecht	5 %	9 %	10 %
Noord-Holland	24 %	21 %	23 %
Zuid-Holland	25 %	22 %	23 %
Zeeland	1%	2 %	2 %
Noord-Brabant	17 %	14 %	14 %
Limburg	3 %	5 %	6 %
Flevoland	3 %	3%	-

Bronnen: Websurvey, Fetlife & BDSMzaken; van de 474 respondenten uit Nederland hebben 469 de vraag beantwoord in welke provincie ze wonen.

Als we de persoonlijke achtergrond van de respondenten vergelijken met de aangemaakte profielen op BDSMzaken dan valt op dat vrouwen sterk oververtegenwoordigd zijn onder de respondenten.

Vrouwen staan voor 55 procent van de respondenten en voor slechts 26 procent van de profielen. Binnen het segment man en binnen het segment vrouw is het profiel van de respondenten daarentegen redelijk in overeenstemming met de profielen van BDSMzaken. Het enige opvallende verschil is dat er relatief meer 16- t/m 29-jarigen en minder 40- t/m 59-jarigen (met name bij de vrouwen) onder de respondenten zijn. Verder zien we dat meer respondenten zichzelf als switch bestempelen in vergelijking met de profielen van BDSMzaken, terwijl dit omgekeerd is voor de onderdanige rol.[12]

[12] De genoemde verschillen zijn statistisch significant (getoetst met behulp van de non-parametrische chi-kwadraat toets).

Tabel 2.2 Persoonlijke achtergrond respondenten versus profielen op BDSMzaken

	Websurvey		BDSMzaken	
	Mannen (n=260)	**Vrouwen (n=320)**	**Mannen (n=4.243)**	**Vrouwen (n=1.523)**
16-29 jaar	17 %	36 %	12 %	23 %
30-39 jaar	22 %	25 %	19 %	24 %
40-49 jaar	29 %	27 %	31 %	32 %
50-59 jaar	24 %	12 %	30 %	19 %
60 jaar en ouder	9 %	1 %	8 %	2 %
Dominant	50 %	11 %	52 %	11 %
Switch	25 %	25 %	15 %	10 %
Onderdanig	25 %	64 %	33 %	79 %
Heteroseksueel	86 %	65 %	81 %	62 %
Biseksueel	11 %	30 %	17 %	36 %
Homoseksueel	3 %	5 %	2 %	2 %

Bron: Websurvey & BDSMzaken; van de 597 respondenten hebben 580 personen de vragen beantwoord over hun leeftijd, BDSM-voorkeur en seksuele oriëntatie.

De voorzichtige conclusie ten aanzien van de selectiviteit van de websurvey is dat de respondenten op een aantal punten (geografische spreiding, BDSM-voorkeur, seksuele geaardheid) een redelijk goede afspiegeling zijn van de Fetlife/BDSMzaken communities, maar dat er ten aanzien van sekse en leeftijd sprake is van een sterke overrepresentatie van vrouwen en een oververtegenwoordiging van relatief jonge respondenten. Dit zou kunnen betekenen dat vrouwen en jongeren zich minder gehinderd voelen om aan een dergelijk onderzoek mee te doen, maar het kan er ook op duiden dat het onderwerp meer van betekenis is voor vrouwen en jongeren. Bij de bespreking van de resultaten houden we – vanzelfsprekend – rekening met de selectieve respons bij de websurvey.

2.4 Jurisprudentie

Voor het schetsen van het juridisch kader is, naast het bestuderen van relevante wetsteksten, en commentaren hierop van juridische experts, een aantal relevante uitspraken van rechtbanken en de Hoge Raad nader bestudeerd. De jurisprudentiezoektocht is uitgevoerd door Iris Haenen, lid van de begeleidingscommissie (zie bijlage 1), door alle databases waartoe zij toegang heeft – onder andere Legal Intelligence en Kluwer Plaza – te doorzoeken op BDSM (en varianten zoals masochisme, seksueel sadisme, wurgseks) en strafbare dwang. Daarnaast hebben we zelf naar aanvullende jurisprudentie gezocht via wetboek-online.nl. Deze site geeft de teksten van het Wetboek van Strafrecht en doorklikken op een specifiek artikel geeft een selectie van jurisprudentie bij het betreffende wetsartikel.

2.5 Politie- en justitiegegevens

Meldingen of aangiften van misbruik binnen een BDSM-relatie vormen geen zelfstandige categorie in het bedrijfsprocessensysteem van de politie. Het blijkt daardoor lastig een sluitend beeld van deze meldingen/aangiften te verkrijgen. Het beste alternatief is het doorzoeken

van de systemen aan de hand van relevante zoektermen, zoals BDSM en sadomasochisme. In eerste aanleg dachten wij deze zoekslag te kunnen maken met het softwaregereedschap Blue-View, maar na consultatie van intelligence-experts van de Nationale Politie zijn we gewezen op het softwareprogramma BRAINS, waarmee in vrije tekstvelden van het bedrijfsprocessen-systeem kan worden gezocht.

De ontwerper/beheerder van BRAINS heeft voor ons vervolgens een zoekslag gemaakt met behulp van dit programma aan de hand van de zoektermen BDSM en sadomasochisme. De zoekslag is beperkt tot de periode dat de politie met BVH als bedrijfsprocessensysteem werkt; alle regiokorpsen zijn eind 2009 overgegaan op BVH. Deze zoekslag, die is uitgevoerd op 13 maart 2014, heeft daarmee grofweg betrekking op de periode 2010 t/m 2013. De zoekslag heeft 197 hits (zaken) opgeleverd.

Lang niet al deze zaken blijken echter betrekking te hebben op BDSM-misbruik en daarom hebben we een tweede slag gemaakt, namelijk het inhoudelijk bekijken van de zaken aan de hand van het mutatienummer. Met het programma BlueView kunnen alle mutaties opgemaakt door de politie vanaf één werkplek worden geraadpleegd. De mutaties/aangiften zijn in vijf categorieën ingedeeld, waarbij slechts de eerste categorie (A) van belang is voor ons onderzoek. De vijf gehanteerde categorieën zijn de volgende:

A. Zaken waarin sprake is van misbruik van personen binnen een BDSM-relatie of binnen de BDSM-scene.
B. Zaken waarbij BDSM wel een rol speelt, maar waarin er geen sprake is van een BDSM-relatie. Bijvoorbeeld het aantreffen van kinderpornografie met een BDSM-karakter/thema
C. Zaken waar de term BDSM/sadomasochisme wel in voorkomt, maar die feitelijk niets met BDSM van doen hebben.
D. Zaken waarbij BDSM'ers voor het een of ander worden aangeklaagd, maar waarbij er geen sprake is van misbruik. Bijvoorbeeld zaken waarbij de ouders aan BDSM doen en waarbij familie, buren zich zorgen maken over het welzijn van de kinderen.
E. Zaken waarbij BDSM'ers het mikpunt zijn van pesterijen, bedreigingen uit de omgeving.

Drie mutatienummers blijken niet te traceren in BlueView en vier mutaties blijken eveneens onder een ander mutatienummer voor te komen. Daarmee zijn er 190 mutaties bestudeerd; hiervan blijken er 34 te vallen in categorie A – relevante zaken voor ons onderzoek.[13] De overige 156 mutaties kunnen als volgt over de andere vier categorieën worden verdeeld:

- Categorie B: 37 mutaties. Een voorbeeld: het betreft kinderporno gevonden op de computer van de verdachte. Een bepaalde afbeelding wordt door een zedenrechercheur geclassificeerd onder: prepuberaal/ jongen/ poseren met nadruk op geslachtsdelen/

[13] Deze 34 mutaties zijn afkomstig uit 2010 (4), 2011 (8), 2012 (15), 2013 (6) en 2014 (1).

gewelddadig/ geheel naakt/ sadomasochistische elementen. Deze laatste toevoeging zorgt voor de hit.

- Categorie C: 110 mutaties. Deze categorie omvat de meeste zaken en deze zaken kunnen van alles omvatten. Het betreft nogal eens merkwaardige verhalen. Een voorbeeld: een persoon geeft aan dat hij onheus wordt bejegend en gediscrimineerd door veel partijen, omdat hij homoseksueel is. Daardoor is hij volgens zijn zeggen zijn baan kwijt geraakt. Ook vertelt hij dingen die hij hoort over de homoscene, zo ook over verhalen over mensen die aan BDSM doen. Hij heeft hier zelf echter niets mee te maken en zijn aangifte evenmin. Hij lijkt zijn verhaal dringend kwijt te willen, want er zit hem van alles dwars. Hij geeft aan binnenkort aangifte te komen doen. Een ander voorbeeld: man bedreigt op YouTube een verpleegster. Hij zegt haar te willen vermoorden waarbij hij stelt dat er in 2005 sadomasochistische praktijken in een ziekenhuis plaatsvonden. De man is een bekende van de politie in verband met bedreiging en drugs.
- Categorie D: 4 mutaties.
- Categorie E: 5 mutaties.

Van de 34 mutaties (Categorie A) die relevant zijn voor ons onderzoek is een korte beschrijving van iedere zaak vastgelegd. Verder hebben we genoteerd of er aangifte is gedaan, om hoeveel slachtoffers het gaat, en een aantal kenmerken van de slachtoffers (leeftijd, sekse, kwetsbaarheid), of er getuigen zijn en hoe deze getuigen kunnen worden getypeerd, of er een of meer verdachten in beeld zijn, en een schets van de verdachte (leeftijd en sekse). Tot slot is er vastgelegd welk(e) wetsartikel(en) ten laste worden gelegd, en in hoeverre er andere instanties bij de zaak zijn betrokken.

In BlueView kunnen we niet zien of de zaak is ingestuurd naar het Openbaar Ministerie. Om daar zicht op te krijgen, zijn de mutatienummers door een WODC-medewerker door RAC-MIN (voorheen OM-Data) gehaald om na te gaan, of deze zaken te vinden zijn bij het OM. Dit leverde elf hits op. Als een procesverbaalnummer niet gevonden wordt, dat kan betekenen dat het PV niet geregistreerd is in RAC-MIN, maar het kan ook zo zijn dat het PV wel geregistreerd is, maar het procesverbaalnummer niet juist is ingevuld, aldus de WODC-medewerker. Van de elf zaken die zijn ingestuurd naar het Openbaar Ministerie is nagegaan wat de afdoening is geweest, op basis van welk(e) wetsartikel(en) de verdachte is veroordeeld en wat de strafmaat is.

2.6 Expertinterviews

Bij dit type onderzoek zijn we gewend dat wij als onderzoekers een aantal experts benaderen met de vraag of ze geïnteresseerd zijn om aan het onderzoek mee te werken. Bij dit onderzoek zijn wij echter, nadat op de website van het WODC bekend is gemaakt dat Ateno het onderzoek zal gaan uitvoeren, herhaaldelijk zelf al vanuit de BDSM-scene benaderd, waarbij de vraag meermaals ongeveer luidt: “Wie zijn jullie eigenlijk en wat gaan jullie precies doen?” We hebben deze belangstelling aangegrepen om een deel van deze, na later zou blijken, ‘vooruitgeschoven’ posten binnen de scene aan de telefoon te spreken dan wel *face-to-face* te

interviewen. Naast het feit dat deze eerste respondenten ons inzicht hebben gegeven in het reilen en zeilen binnen (een deel van) de BDSM-gemeenschap, is dit achteraf ook een goede investering gebleken om enige steun binnen de scene te verkrijgen voor het onderzoek. Daar hebben we, zoals beschreven in de paragraaf 2.3, veel profijt van gehad bij het lanceren van de websurvey op Fetlife.

We hebben vier interviews gehouden met vijf min of meer centrale personen van de hetero-seksueel georiënteerde BDSM-gemeenschap; (oud)voorzitters van SamariuM, BDSM-Next, twee organisatoren van feesten en een moderator van een BDSM-website. Daarnaast hebben we een duo-interview gehouden met bestuurders van de VSSM. Over BDSM onder homoseksuelen hebben we in totaal drie personen geïnterviewd. Omdat het onderzoek zich mede richt op de toereikendheid van de instrumenten van recht en zorg, zijn interviews gehouden met respectievelijk een juridisch expert en twee zorgexperts. In totaal hebben we dertien experts gesproken in elf interviews (twee dubbelinterviews).

De interviews duren gemiddeld drie uur. Alle gesprekken zijn op band opgenomen en op papier uitgewerkt in de vorm van een rechtstreekse citaat transcriptie. Als we in het rapport een geïnterviewde expert citeren dan is dit als volgt aangegeven: Exx, waarbij xx voor een nummer staat. We hebben, zoals gezegd, dertien experts gesproken, dus de nummering loopt van E01 tot en met E13.

2.7 Casus en doelgroepinterviews

Zoals in de inleiding beschreven, is dit onderzoek het directe gevolg van een casus waarin een jonge, maar meerderjarige vrouw een BDSM-relatie krijgt met een man van middelbare leeftijd. De ouders van deze, geadopteerde, vrouw zijn van mening dat er misbruik wordt gemaakt van hun jonge, en in hun ogen nog altijd uiterst kwetsbare dochter. Bij de start van het onderzoek hebben de ouders te kennen gegeven graag hun verhaal c.q. hun visie met de onderzoekers te willen delen. En naar aanleiding van de openbare oproep mee te doen aan de websurvey op de website van Fetlife hebben ook de man en vrouw (de dochter) in kwestie zich bij de bij de onderzoekers gemeld met de wens om ook hun kant van het verhaal te mogen doen. Tot slot zijn we benaderd door een bij de zaak betrokken adoptiedeskundige die eveneens aanbiedt zijn visie te willen geven. Uiteindelijk hebben we alle drie partijen gesproken.

Deze emotioneel beladen zaak laat, wat ons betreft, zien hoe moeilijk het is om een oordeel te vellen. De betrokken partijen dragen namelijk redelijke argumenten aan vanuit hun optiek. Het is niet aan ons antwoord te geven op de vraag aan welke kant het gelijk ligt in deze concrete casus en we hebben daarom besloten de details uit de casus ook verder niet te gebruiken bij de beschrijving van de onderzoeksresultaten. Niet in de laatste plaats, omdat we willen voorkomen dat de betrokkenen worden herkend naar aanleiding van de beschrijvingen in dit rapport; dit – het eerbiedigen van de privacy– gebeurt overigens ook op uitdrukkelijk verzoek van de direct betrokkenen.

Het voorgaande betekent dat we interessante details over de casus niet aan het papier kunnen toevertrouwen. Tegelijkertijd realiseren we ons dat deze casus van belang is. De kwesties die daarin spelen, bieden namelijk aanknopingspunten voor een onderzoek waarin mis(ver)-standen rond BDSM centraal staan. We zien deze casus dus vooral als een inspiratiebron waarbij we niet de specifieke casus bespreken, maar wel gebruikmaken van thema's die daarin naar boven komen om na te gaan in hoeverre dit voor anderen binnen de BDSM-scene, of als buitenstaander met de scene te maken hebbend ook herkenbare thema's zijn, en hoe daarmee eventueel wordt omgegaan. De aanleidingscasus stuurt, met andere woorden, ten dele de te beantwoorden onderzoeksvragen. Door de interviews met deze hoofdrolspelers uit de casus hebben we uiteindelijk een beter zicht gekregen op mogelijk relevante aspecten die bij deze problematiek een rol spelen.

Bij het uitzetten van de websurvey hebben we te kennen gegeven dat we ook graag mensen willen spreken die zich op enigerlei wijze in een BDSM-relatie misbruikt voelen of hebben gevoeld. Degenen die mee willen werken aan een dergelijk interview, hebben dit aan het einde van de vragenlijst kenbaar kunnen maken. In totaal hebben 26 respondenten van de 597 mensen die de lijst volledig hebben ingevuld zich op deze wijze aangemeld voor een interview. Drie van hen wonen in Vlaanderen en zijn om die reden uiteindelijk niet benaderd; het onderzoek richt zich voor dit aspect immers primair op Nederland. Een van de respondenten geeft – nadat we haar hebben benaderd voor een afspraak – aan, dat ze bij nader inzien afziet van het gesprek omdat ze – zoals ze ons zelf schrijft – toch twijfelt aan de goede bedoelingen van het onderzoek. Acht respondenten hebben uiteindelijk niet gereageerd op onze uitnodiging (of bleken niet bereikbaar). Daarmee blijven er veertien respondenten van de websurvey over die we ook daadwerkelijk hebben geïnterviewd: tien vrouwen en vier mannen.

Vanuit de homoscene heeft de websurvey nauwelijks respons opgeleverd en daarom hebben we via die weg geen interviewkandidaten kunnen werven. In plaats daarvan hebben we gesprekken gevoerd met vier deelnemers uit de homo BDSM-scene. Deze respondenten zijn deels via het netwerk van onze adviseur geworven. Waarschijnlijk is hiermee wel een specifiek deel van de BDSM-homoscene in beeld is gekomen en de resultaten moeten dan ook in dit licht worden bezien.

Via twee respondenten die we hebben geïnterviewd naar aanleiding van de websurvey hebben we getracht in contact te komen met respondenten die specifieke kennis hebben van de lesbische scene. Dit heeft echter geen resultaat opgeleverd.

Van de gesprekken zijn geluidsopnames gemaakt en is er ten behoeve van de analyse een verslag gemaakt. Als we in het rapport een geïnterviewde respondent citeren dan is dit als volgt aangegeven: 'Rxx sekse leeftijd', waarbij xx voor het respondentnummer staat. We hebben in totaal achttien respondenten gesproken, dus de nummering loopt van R01 tot en met R18. We geven verder de sekse en de leeftijd (binnen een vijfjaarsinterval) van de respondent weer. Voor eerste respondent wordt de referentie als volgt: R01 Vrouw, 31-35 jaar.

2.8 Veldwerk tijdens BDSM-avonden in erotisch café

Tijdens de onderzoeksperiode heeft een van de hoofdonderzoekers twee maal een BDSM-party bezocht in een Amsterdamse uitgaansgelegenheid. Het eerste bezoek (augustus 2014) vindt plaats na introductie van een van de respondenten uit de homoscene. Bij het tweede bezoek (september 2014) gaat het om een BDSM-party voor hetero's. Tijdens de bezoeken is de onderzoeker zoals gebruikelijk bij dit soort onderzoek desgevraagd open over het doel van zijn bezoek. Tijdens de gesprekken is het onderzoek bijna steeds ter sprake gebracht. Enkele van de aanwezigen kenden het onderzoek en een enkeling had zelfs aan de websurvey meegedaan. Naast de gesprekken met BDSM'ers in hun 'natuurlijke omgeving' hebben deze bezoeken ook tot doel gehad om met eigen waarneming iets van de sfeer tijdens deze bijeenkomsten te proeven. De bezoeken hebben plaatsgevonden tussen 15.00 en 22.00 uur. Bij de homoavond zijn er gemiddeld 20-25 mannen aanwezig. Tijdens de heterobijeenkomst zijn er gemiddeld veertig personen. Tijdens beide bijeenkomsten bestaat het publiek voornamelijk uit veertigplussers. De ambiance: het café – met gedempt licht en geblindeerde ramen – meet plusminus 36 vierkante meter met een rechthoekige bar in het midden. Achter het verste einde van de bar is een met glas afgeschermd rookhok. In de ruimte naast de bar is de zogenaamde speelruimte met een bondage-bed; een soort takeltoestel en buizen en pijpen langs de muren en het plafond die functioneel zijn voor het BDSM-spel. Er staan ook twee bed-achtige meubelstukken. In de ruimte van de bar leidt een smalle trap naar de kelder waar onder meer twee, met zwart latex overtrokken bedden staan en nog wat andere seksspeelwerktuigen.

In hoofdstuk 3 geven we twee korte sfeerimpressies van deze bezoeken in de vorm van een intermezzo.

2.9 Drie buitenlandstudies

Het is de wens van de opdrachtgever om ook (globaal) inzicht te hebben in wat er speelt in de buurlanden België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk op het gebied van recht en zorg in relatie tot (misbruik bij) BDSM. Omdat het budget voor de buitenlandstudies bescheiden is, hebben we een bijdrage gevraagd in de vorm van een essay van beperkte omvang waarbij de auteurs is verzocht drie thema's aan de orde te laten komen, namelijk naast een globale schets van de BDSM-scene in hun land, een beschrijving van het juridisch instrumentarium en een beschrijving van zorginstrumentarium, beide toegespitst op een situatie van vermeend misbruik.[14] De Duitse onderzoeker heeft op voorhand aangegeven dat hij niet in staat zou zijn om

[14] In het verzoek aan de correspondenten luidt de letterlijke tekst als volgt:

1. A rough sketch of the BDSM-scene and if there are any new trends to discover (for instance more youngster who are interested in BDSM)
2. Legal instruments:
   a. Is BDSM to the full extent legal or are there restrictions? If so, what are the restrictions?
   b. What are the legal options when the (assumed) victim claims consent (everything happens voluntarily), but the outside world (family, friends, professionals) assumes abuse?

het zorginstrumentarium in kaart te brengen; deze beperking van zijn bijdrage hebben we geaccepteerd.

De bijdragen van de buitenlandcorrespondenten zijn opgenomen in deel 2 van dit rapport. Het oorspronkelijk Duitse essay van Norbert Elb is naar het Engels vertaald door Martyn Glenville-Sutherland. De bijdrage van Ingvild Harkes (Verenigd Koninkrijk) is eveneens in het Engels, terwijl het essay uit België (Jantien Seeuws) in het Nederlands is geschreven.

---

c. Are there special arrangements in case of minors, young adults or 'vulnerable' persons (for instance psychiatric diagnosis)?

3. Aid arrangements:
   a. Are there guidelines for a patient referral system involving the appointment of a specialized professional in case of problems concerning BDSM-practices?
   b. Are there arrangements for persons who need assistance to break up an abusive BDSM-relationship?

DEEL 1

HOOFDRAPPORT

3 BDSM-scene(s)

Een beschrijving van de scene(s) behoorde oorspronkelijk niet tot de vraag van de opdrachtgever. Voor een juist begrip van geluiden over misstanden is het echter van belang een poging te doen te begrijpen hoe deze wereld ongeveer in elkaar steekt. Het is in het kader van dit onderzoek echter geen uitputtende beschrijving. We concentreren ons op enkele rode draden over de scene(s) zoals die naar voren zijn gekomen uit de gesprekken. De beschrijving is op sommige punten 'impressionistisch' in de zin dat het de sfeer weergeeft zoals we die we zijn tegengekomen in de gesprekken, de toelichtingen in de websurvey, en de enkele momenten van veldwerk.

Het hoofdstuk begint met een afbakening en schatting van de omvang van de scene. Daarna besteden we aandacht aan vragen als: hoe mensen in de scene terechtkomen, het onderscheid tussen jongere en oudere BDSM'ers en de wijze waarop mensen elkaar zoal ontmoeten. Vervolgens gaan we in op regels, sociale controle en de aandacht voor fysieke en mentale veiligheid. We sluiten het hoofdstuk af met enkele specifieke noties rond de BDSM-scenes van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen.

3.1 Afbakening van de scene

In de betekenis van de term BDSM ligt al besloten dat er veel uitingsvormen zijn die in een ogenschijnlijk eindeloos palet van intensiteit kunnen worden beoefend en beleefd. Grofweg kunnen we, in navolging van een van de geïnterviewde experts, de volgende driedeling maken op basis van wijze waarop personen uiting geven aan hun BDSM-gevoelens:

- Mensen met BDSM-voorkeuren die deze op generlei wijze in de praktijk brengen. Ze hebben fantasieën die we kunnen rekenen tot het domein van de BDSM en daar blijft het bij.

- Mensen die hun BDSM-fantasieën wel in de praktijk brengen, al dan niet samen met een (vaste) partner, en slechts of voornamelijk in de beslotenheid van hun eigen privé-omgeving.

- Mensen die ook bewust naar buiten treden met hun BDSM-voorkeur. Ze zijn actief op websites en/of bij verenigingen waar ze alleen of met hun partner naar toe gaan. Naast het spel met hun eigen partner in zowel privésfeer als meer publiek, behoort ook het spelen met andere mannen of vrouwen tot de mogelijkheden.

Omdat de laatste groep van BDSM-beoefenaars – degenen die bewust naar buiten treden – ook een zichtbare groep is, weten we daar het meeste van. Dit is tevens de groep waarop de term scene het meest van toepassing is. Of liever scenes, want het spreken over één BDSM-

scene lijkt te weinig recht te doen aan de grote diversiteit die bestaat binnen de groep mensen die BDSM beoefent.

Een ervaringsdeskundige (dertiger) uit de BDSM-scene beschrijft een deel van het rijke palet van deelnemers als volgt:

> BDSM is een soort parapluterm voor veel intieme hobby's waarbij ongelijkheid, asymmetrie een rol speelt. Dus je hebt mensen die ervan houden vastgebonden te worden en je hebt mensen die ervan houden vast te binden. Je hebt mensen die het leuk vinden de baas te spelen en je hebt mensen die het leuk vinden als hen wordt verteld wat ze moeten doen. En, je hebt mensen die houden van pijn (bepaalde prikkelende sensaties) en je hebt er die het leuk vinden hun partners die sensaties toe te brengen. Maar hoe dat er dan vervolgens in de praktijk uitziet, dat verschilt heel erg van koppel naar koppel. Er zijn er waarbij de rollen voortdurend switchen; die het leuk vinden te stoeien en dan de ene keer de een boven op te laten belanden en de andere keer de ander. Maar er zijn ook stellen die een soort doorlopende dynamiek hebben, waarbij een altijd de baas is of bepaalde dingen besluit. Maar er zijn bijvoorbeeld ook koppels waarbij een van de partners het leuk vindt om voortdurend te klieren en te rellen en de mazen in het web probeert op te zoeken, en de ander als een soort schooldocent probeert om orde te houden. (E05)

3.2 Omvang van de BDSM-scene(s)

Het definiëren van de BDSM-scene is een lastige opgave en daarmee is het logischerwijze ook moeilijk een schatting te maken van de omvang van deze scene(s). In de gesprekken die we hebben gevoerd voor dit onderzoek, worden wel enkele suggesties daarover gedaan. Meest gehoord is de schatting dat ongeveer een op de tien mensen wel eens 'sm-achtige-gevoelens' heeft.[15] In hoeverre die dan vervolgens in meer of mindere mate in de praktijk worden gebracht, is de vraag. In de woorden van de BDSM-kenner die hiervoor ook aan het woord is geweest:

> De prevalentieschattingen van BDSM-beoefenaren lopen uiteen van 2 tot 10 procent. Dat de schattingen vaag zijn, klopt ook, want het is eigenlijk niet zo duidelijk waar BDSM begint en waar het ophoudt. Met andere woorden: hoeveel sjaaltjes moet je in de slaapkamer hebben liggen, of hoe vaak moet je iets met een handboei hebben gedaan, voordat je het BDSM gaat noemen? Het onderscheid tussen BDSM'ers en niet-BDSM'ers is dus nogal kunstmatig. (E05)

Of zoals een ander het stelt:

> Het begrip scene is niet zo makkelijk te definiëren. Je hebt Fetlife maar ook daarbuiten. Je hebt de oudere groep, je hebt de mensen die hun eigen beleving hebben en die hoeven niet zo nodig daarmee op Fetlife. Dus er zit nog een grote laag om Fetlife heen. Dus bijvoorbeeld 'huis, tuin en keuken SM-ers'. Je kan van heel soft iemand kietelen met een veertje … maar dat is nog

[15] In een bevolkingsonderzoek onder 4.147 Nederlanders geven ongeveer een op de tien mannen en vrouwen (respectievelijk 10,7 en 9,1 procent) te kennen wel eens naar SM(-achtige) seks te verlangen (De Graaf & Vanwesenbeeck, 2006, p. 56).

> steeds een machtsverhouding. Daar zit heel veel ruimte omheen. Ik denk dat je niet kan zeggen die hoort er wel bij en die hoort er niet bij. (R01, vrouw 31-35 jaar)

De meer actieve BDSM'ers hebben waarschijnlijk een profiel op een van de twee bekendste websites voor Nederland (Fetlife en BDSMzaken); op 21 september 2014 tellen we 42.465 profielen bij Fetlife en 21.464 op de website van BDSM-zaken.[16] Nu zullen dit ongetwijfeld deels overlappende profielen zijn en er zal een deel bestaan uit slapende profielen waarmee hooguit de nieuwsgierigheid van kijkers zal worden bediend. Maar ook zullen het soms profielen zijn van mensen die deze ooit hebben aangemaakt en vervolgens – om welke reden dan ook – nooit meer hebben gebruikt.

Dat profielaantallen weinig zeggen over daadwerkelijke betrokkenheid bij de BDSM-scene blijkt ook uit de studie die een Fetlifer in 2012 heeft gemaakt van de profielen op Fetlife. Hij heeft een selectie van actieve Fetlife-profielen gemaakt op basis van: a) de mate waarin er actieve BDSM-relaties staan vermeld op het profiel, b) mensen op hun profiel hebben vermeld naar een 'event' te zullen gaan binnen drie maanden of c) minimaal vijf BDSM-vrienden zeggen te hebben (verwijzingen daarnaar) of een introductietekst van enige omvang. Als een profiel niet voldoet aan een van deze drie criteria is het uitgefilterd. Van de 26.500 Fetlife-profielen van dat moment voldoen echter slechts 5.500 (21 procent) aan een of meerdere van de genoemde criteria. Van deze 5.500 blijken er echter ook een heleboel niet heel actief, ondanks het feit dat ze veel foto's en tekst (*writings*) hebben. Als de analyse vervolgens wordt toegespitst op mensen die een actieve BDSM-relatie vermelden of aankondigen binnen drie maanden naar een 'event' te gaan, blijven er nog 3.164 actieve Fetlife-BDSM'ers over (12 procent). Op basis van deze uitkomst (12 procent actief) zou het huidige aantal Fetlife-profielen van 42.465 een getal van ongeveer vijfduizend actieve BDSM'ers opleveren; daarmee doelen we op mensen die actief zijn op het internet, en naast hun privé BDSM-leven ook wel eens een kinky- / BDSM-party bezoeken.

Deze schatting – een harde kern van rond de vijfduizend personen – komt redelijk overeen met een schatting die een van de geïnterviewde respondenten maakt:

> De harde kern van de Nederlandse community komt denk ik op twee, drie misschien vierduizend. Dat is mijn inschatting. De groep die de feesten bezoeken is nog iets kleiner. Maar ik denk rond de vierduizend man. Dat is best stevig. Maar je kunt het niet helemaal inschatten. (R01, vrouw 31-35 jaar)

We hebben ook onze drie buitenlandse correspondenten voor dit onderzoek gevraagd een schatting te maken van BDSM'ers in respectievelijk Duitsland, België en het Verenigd Koninkrijk. De Duitse onderzoeker Elb maakt daarvoor een onderscheid tussen de scene en men-

[16] Op de Nederlandse sites zijn ook Vlamingen te vinden. Dit blijkt ook uit het feit dat een substantieel aantal Vlamingen onze websurvey heeft ingevuld, die via deze twee websites onder de aandacht is gebracht. De geschatte omvang van de scene in Nederland is daarmee feitelijk eerder de omvang van de Nederlandstalige scene.

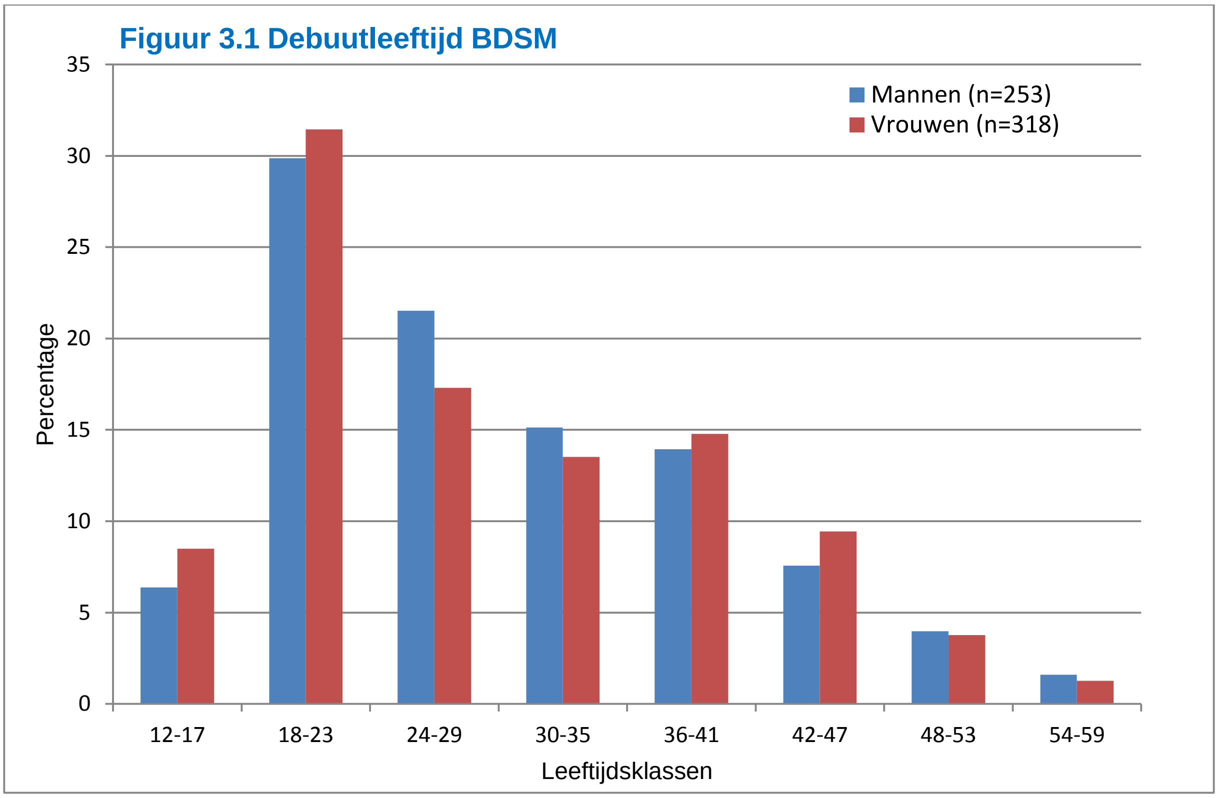
sen met een BDSM-oriëntatie. Hij schat dat ongeveer 1 procent van de bevolking een BDSM-oriëntatie heeft. De BDSM-scene ziet hij als een subcultuur en omvat degenen die zich in een groep verenigen. Er zijn tussen de 80 en 120 groepen, waarin tussen de 10 en 25 duizend mensen participeren. Met de komst van internet is de groep in zijn ogen wel veel groter geworden, hoewel niet iedereen ook daadwerkelijk actief zal zijn in het werkelijke leven. Hij schat dat de Duitse internetgemeenschap rond de honderdduizend zielen telt.

De Belgische correspondent Seeuws geeft geen omvangschatting van de scene. In België is er eveneens sprake van groepen/clubs voor BDSM'ers. Opvallend is, dat ze meldt dat sommige clubs net over de grens zijn; dus in Nederland zijn gevestigd. Mogelijk is het klimaat in Nederland meer BDSM-vriendelijk, maar de drang naar anonimiteit zou ook de verklaring kunnen zijn.

Voor het Verenigd Koninkrijk stelt Harkes dat ruim twee miljoen Britten betrokken of geïnteresseerd zouden zijn in BDSM. Dat komt overeen met 3,5 procent van de bevolking. Omdat betrokkenheid en geïnteresseerd samen zijn genomen, is dit percentage lastig te vergelijken met het Duitse getal. Alt.com heeft ruim een half miljoen Britse gebruikers. In hoeverre er overlap is met andere communities, zoals Fetlife, is niet duidelijk, maar een half miljoen gebruikers betekent dat er procentueel veel meer internet-BDSM'ers in het Verenigd Koninkrijk zouden zijn dan in Duitsland. Zover het Fetlife betreft klopt deze constatering in elk geval. Op 21 september 2014 leert een blik op Fetlife dat er 45.020 profielen in Duistland zijn, tegenover maar liefst 328.035 profielen in het Verenigd Koninkrijk.

3.3 Entree in de BDSM-scene

Als we de uitkomsten van de websurvey als een indicatie beschouwen voor de leeftijd waarop iemand zich daadwerkelijk bezig gaat houden met BDSM dan ligt de piek bij de leeftijd van jongvolwassenheid. Figuur 3.1 suggereert dat er zich ook een kleine 'opleving' voordoet bij eind-dertigers. Deze 'tweede golf', zoals een van de geïnterviewde experts (E08) het uitdrukt, bestaat vooral uit mensen die na het mislukken van een vanillarelatie hun entree in de wereld van BDSM maken. Een uitsplitsing naar sekse leert dat curves van de debuutleeftijd bij mannen en vrouwen nagenoeg identiek zijn.

Bron: websurvey

De wijze en het moment waarop mensen 'aan de BDSM raken' verschilt vanzelfsprekend. Vaak sluimert het gevoel daarover al in de jonge puberjaren en soms duurt het ook niet lang voordat de persoon in kwestie zijn weg gevonden zegt te hebben. Twee getuigenissen over dit aspect:

> Via het weekblad de VIVA las ik een real life verhaal, en ik dacht: "Dit heeft gewoon een naam." Ik kende BDSM alleen van foute SBS-documentaires waar veertigplussers in een leren pakje rond renden. Dat is zo'n stompzinnige cliché waar mensen heel vaak op botsen, als ze zich erin gaan verdiepen. Bij mij viel het kwartje, toen ik de eerste keer een meppartij kreeg, toen had ik zoiets van: 'Oh kijk, dat is het!' Het is gewoon de constatering: 'Dit werkt voor mij'. (E07)

> Ik had mijn onderdanige gevoelens eigenlijk al heel jong. Het begon bij het kijken naar de tv-serie met de avonturen van Angelique, met die scene dat ze op de markt werd verkocht als slavin. Maar ook fantasieën dat je als vrouw wordt meegenomen op een kameel van de woestijnbedoeïenen. Later heb ik de film de Sheltering Sky, waar zo'n tafereel in voor komt, wel tig keer bekeken. Of de cowboys die met hun lasso meisjes vangen; het spel van meisjespakkertje, het speelde al op de lagere school. Dat idee dat je als vrouw wordt bezeten, gepakt wordt, dat vond, en vind ik nog steeds heel erg spannend. (Bezoekster BDSM-party in erotisch café, 46-50 jaar)

Uit de gesprekken die we hebben gevoerd, tekenen we echter ook verhalen op van mensen die pas op latere leeftijd toegeven aan het gevoel waarmee ze dan al vaak tientallen jaren rondlopen. In de regel gaat het om mensen die een gewone relatie hebben, maar iets missen in de

seksuele band met hun partner. Een man die over zijn relatie vertelt, zegt het volgende over het dilemma:

> Mijn vrouw had het ook door. Ik heb wel eens geopperd, dat er drie mogelijkheden waren, namelijk: ik ga het niet doen, terwijl ik het eigenlijk wel wil. Of mijn vrouw gaat het toch doen, terwijl ze het eigenlijk niet wil. Of ik ga het met iemand anders doen. En, uiteindelijk kwam zij zelf met: "Ga gewoon maar op zoek." Ze moest toen wel ergens overheen, merkte ik. Ze heeft niet zo veel moeite met SM, maar wel met het feit dat ik intiem contact heb met iemand anders dan zij zelf. Ik zie dat zelf niet zo als een bezwaar of bedreiging. Maar zij denkt: "Hij heeft wel een vrouw die hem iets kan bieden dat ik hem niet kan bieden." Dus toen ging ik op zoek. Nou ja, ik had eigenlijk al veel virtuele contacten, vaak berichtjes uitwisselen via BDSM-zaken of Fetlife. (….) Ik denk dat het uiteindelijk wel een soort van geaardheid is. Omdat ik het vanaf mijn jeugd al had. Zoals je dat ook met homo- en heteroseksualiteit hebt. De rol die het vervult in mijn leven is ook gewoon, omdat ik meer mijzelf kan zijn. (R08 Man, 41-45 jaar)

Soms neemt de 'buitenvrouw' dan de rol van BDSM-speelpartner, en blijft de oorspronkelijke relatie overeind. Waarbij overigens soms wel wordt afgesproken dat er met de buitenechtelijke BDSM-partner geen seks zal zijn, maar alleen het 'droge' BDSM-spel. Maar we tekenen ook verhalen op van BDSM'ers die op latere leeftijd hun vanillarelatie toch definitief verruilen voor een samenzijn met een partner waarin BDSM een belangrijke rol speelt.

> Al in de jaren zeventig toen ik in de puberteit was, beginnen die SM-gevoelens te spelen. Vooral na het zien van de film Histoire d'O. "Wat is dit? Wat doet deze film met mij? (…)" Ik heb het heel lang begraven tot het vijftien jaar geleden terug wakker geworden is. Pas op oudere leeftijd, nu zeven jaar geleden ben ik die gevoelens met mijn nieuwe partner ook eindelijk daadwerkelijk in de praktijk gaan brengen. Ik spreek over BDSM in termen van geaardheid. Je bent het of niet. En: "Dit ben ik." Ik ben niet iemand van de feesten waar je in de openbaarheid treedt en speelt met elkaar, terwijl anderen kunnen toekijken. Dat heb ik nooit gedaan en zal dat ook nooit doen. Voor mij en mijn nieuwe partner is het een spel voor 'achter de gordijnen', in de eigen privé-omgeving. (E02)

De beheerder van BDSMzaken legt zo af en toe een *poll*-vraag voor aan de deelnemers van de site (zie ook paragraaf 2.1). Een van deze polls gaat over de vraag waar de deelnemer voor het eerst iets heeft gehoord over BDSM. De vijf antwoordcategorieën zijn: televisie, tijdschrift/krant, een bekende, internet en seksblaadje. Er hebben 192 personen aan deze poll meegedaan. Bij de uitslag zien we dat 'internet' met 35 procent het hoogst scoort, gevolgd door 'seksblaadje' (30 procent) en 'via een bekende' (18 procent). De poll-uitslag is verder gedifferentieerd naar sekse en daaruit blijkt dat mannen vaker via een seksblaadje voor het eerst over BDSM horen dan vrouwen (43 procent versus 11 procent), terwijl vrouwen vaker via bekenden worden 'ingewijd' dan mannen (32 procent versus 8 procent).

In een andere poll (n=187) wordt gevraagd hoeveel tijd er zit tussen het erkennen van BDSM-gevoelens en het daadwerkelijk in praktijk brengen hiervan. Meer dan de helft van de deelnemers (52 procent) geeft aan dat daar jaren overheen zijn gegaan. Aan de andere kant van het

spectrum geeft ruim een kwart van de deelnemers (27 procent) te kennen dat ze al met BDSM bezig waren voordat ze wisten dat het ‘een speciaal naampje had’.

3.4 Jongeren versus ouderen in de BDSM-scene

Een steeds terugkerend element in vooral de gesprekken met kenners van de BDSM-scene is de schijnbare splitsing of zelfs tegenstelling tussen ‘jonge’ en ‘oude’ deelnemers aan de scene.

3.4.1 De jongeren

We hebben verschillende (oud-)vertegenwoordigers gesproken van SamariuM, een BDSM-verband voor jongeren tot 35 jaar.[17] SamariuM organiseert BDSM-feesten (in Amsterdam) en onderhoudt een website met daarop veel informatie gericht op jonge (startende) BDSM’ers. De oprichting van SamariuM in 2001 is onder meer voortgekomen uit het ongenoegen bij jonge, beginnende BDSM’ers over de door hen als bevoogdend ervaren houding van de oudere BDSM’ers op de party’s. Of zoals SamariuM zelf schrijft op hun website:

> In de loop van 2000 is het idee ontstaan om activiteiten te gaan organiseren voor jongeren met bdsm-gevoelens. Dit idee kwam voort uit ervaringen van jongeren in de bestaande bdsm-scene. Zij voelden zich daar niet altijd serieus genomen, kregen op feesten vervelende opmerkingen naar hun hoofd en voelden zich in chatrooms vanwege hun leeftijd buiten de boot vallen.
>
> In 2001 namen ze daarom het heft in eigen hand door een mailinglijst en chatkanaal op te richten. De eigenaren van het toenmalige domein Nl-bdsm.org waren bereid om naast de mailinglijsten die ze al draaiden ook een lijst voor jongeren te starten. Er werden geschikte moderators gevonden en de lijst kon van start. Tegelijkertijd werd er op IRC een nieuw chatkanaal geopend #bdsm-voor-jongeren. Er werd een chatbot meegebracht die Megadolon heette. Met medewerking van mensen binnen de NVSH-afdeling Amsterdam werden vanaf 21 april 2001 ook feesten voor jongeren met bdsm-gevoelens georganiseerd. Toen in augustus 2001 de AVSH (Algemene Vereniging voor Seksuele Hervorming) de plaats van de NVSH Amsterdam innam, werden de feesten bij de AVSH voortgezet. De werkgroep was ook een onderdeel van de AVSH. Hiermee was bdsm-voor-jongeren geboren.

Of in de woorden van een voormalig SamariuM-bestuurslid:

> Ze speelden de schoolmeesters die wel even zouden uitleggen hoe het allemaal moest. Ze hadden zo’n air van: ‘als je twintig jaar ervaring hebt, dan mag je er wat over zeggen’. En, dat ging in tegen de houding van veel van die jongeren die vooral toch onderzoekende, op internet lezende figuren zijn, waardoor ze bijvoorbeeld al veel beter weten hoe ze bepaalde knopen moeten leggen dan sommigen van de oude garde, van wie een deel ze steeds op de vingers tikte. Al met al hadden de jongeren daar schoon genoeg van, en ze vonden het ook niet prettig voor de nieuwe jongeren die zich aandienden. Bovendien is het voor jongeren ook veel aantrekkelijker

[17] Samarium is een scheikundig element met symbool Sm en atoomnummer 62. Het is een zilverwit lanthanide. Het websiteadres van SamariuM: www.samarium.nl/

> in de regel om leeftijdgenoten te ontmoeten. Zo is het idee geboren om specifiek iets op te richten voor jongeren; dat bleek in no time een groot succes. (E05)

Over de oudere BDSM'ers die we deels verenigd vinden in de VSSM spreekt de jongere generatie in de gespreksronde vaak enigszins meewarig. Zo vervolgt de voorgaande spreker zijn betoog over de in zijn ogen ouderwets aandoende BDSM-aanpak van de ouderen.

> De VSSM (Vereniging Studiegroep Sado Masochisme) is wat in 'decline'. Het zijn wat oudere mensen; het is allemaal een beetje kneuterig. Ik ben er eens geweest op een middag, in Nijmegen. Op de tafels lagen toen rood-witgeblokte tafelkleedjes. De verlichting was met TL-buizen en met een lichtslang boven de bar. En, de mensen waren allemaal in leer. Die middag gingen ze met elkaar knutselen om nieuwe zwepen te maken van materiaal uit de bouwmarkt. Ergens in die ruimte zat er dan nog iemand in een kooi. Sommige mensen vinden dat heel sexy, maar anderen vinden dat nou juist helemaal niet. (E05)

Een ander voegt in dit verband toe:

> Over de VSSM. Ja, dat is wat kneuterig allemaal. Ze sturen nog cd-rommetjes rond met uitleg over SM. Terwijl de meeste computers vandaag niet eens meer een cd-romspeler hebben. Het is eigenlijk hopeloos ouderwets. Niemand die ik persoonlijk ken, komt er nog of heeft er iets mee. (E11)

De wijze waarop SamariuM (met naar verluidt een bestand dat schommelt tussen 200 à 300 belangstellenden en gemiddeld rond tachtig bezoekers op een feest) in de BDSM-scene zegt te opereren, doet serieus aan. Zo is er tijdens de feesten die worden georganiseerd in Amsterdam een streng deurbeleid. Iedereen onder de achttien en boven de 35 jaar wordt sowieso geweigerd. Eenmaal binnen, is er geen verplichte dresscode, maar er is wel een aantal regels waaraan bezoekers zich dienen te houden. Met nieuwe bezoekers wordt in de regel een praatje gemaakt over de regels die van toepassing zijn. Zo mag er wel alcohol worden genuttigd, maar wordt het niet op prijs gesteld als iemand zich 'vol laat lopen' en al helemaal niet als diegene vervolgens gaat 'spelen'. Verder is er bijvoorbeeld het taboe je ongevraagd te bemoeien met een BDSM-spel (in de vorm van bondage, zwepen, elektro enzovoort) dat wordt gespeeld tijdens een feest.

Dat het, ondanks alle regels, soms toch wel eens anders kan lopen blijkt uit het onderstaande gespreksfragment waarin min of meer onbewust een regel wordt overtreden. Naar aanleiding daarvan wordt er vervolgens gepraat.

> Soms zijn er van die situaties die laten zien hoe die explicietheid uit kan pakken. Laat ik een voorbeeld gegeven. Er is tijdens een feest een meisje met wie ik speel, maar dat meisje speelt daarna ook met een andere man. Op enig moment - we zijn allemaal bevriend – hielp ik mee met het losmaken van de touwen. Dat deed ik eigenlijk onbewust, al pratende met die vriend van mij. Toen kreeg ik een dag later een berichtje van hem dat hij het niet zo prettig vond, dat ik daar zomaar aan mee ging doen. Hij stelde voor af te spreken dat we dat voortaan niet meer

> zouden doen. Ik vertelde hem toen dat ik daar eigenlijk helemaal niet zo bij had nagedacht. Maar ik gaf toe, dat hij eigenlijk wel een goed punt had. Dat is zoals het gaat. (E05)

Soms reageert het personeel op ogenschijnlijk afwijkend gedrag. Zoals een sub vertelt over een voorval met haar vriendin tijdens een BDSM-feest.

> Ik had een keer een spelpartner, die was meer van het hele 24/7 gebeuren. Ze had wel zoiets van 'naar buiten moet je ook een beetje onderdanig doen'. Dat ben ik gewoon niet. We hebben wel eens op een feest gestaan, toen had ik een brutale opmerking gemaakt, even kijken hoe ze reageerde. Nou toen kreeg ik een klap midden in m'n gezicht. Die barman die was gewoon vanilla, dus die vroeg 'moet ik de beveiliging bellen?' Toen hebben we echt even moeten overleggen met elkaar, kan dit in onze relatie? (E07)

Om te voorkomen dat er tijdens het spelen ongelukken gebeuren, zijn er bij de bijeenkomsten zogenaamde dungeon-masters aanwezig; mensen die zijn aangesteld om een oogje in het zeil te houden.

SamariuM is niet het enige verband voor jongeren die zijn geïnteresseerd in BDSM. Zo kennen we ook BDSM-jongeren in Den Haag, opgericht eind 2005. Evenals SamariuM is BDSM-jongeren bedoeld voor jongeren in de leeftijd van achttien t/m 35 jaar. Een belangrijk verschil is echter dat de activiteiten van BDSM-jongeren ook openstaan voor oudere partners. Zoals ze zelf stellen: "Hiermee hopen we het gat op te vullen waar veel jongere BDSM-ers met oudere partners tegenaan lopen op het gebied van (laagdrempelige) activiteiten voor jongeren."

Jongeren die SamariuM (door hun leeftijd) ontgroeid zijn, kunnen terecht bij BDSMNext. Evenals SamariuM hanteren ze nogal wat regels bij de feesten zoals blijkt uit de opsomming op hun website behorend bij de aankondiging van een BDSM-feest in oktober 2013 (zie bijlage 3). In hoeverre deze regels in de praktijk ook daadwerkelijk worden gehandhaafd, hebben we niet kunnen staven.

De scheiding tussen jongere en oudere BDSM'ers is echter ook weer niet waterdicht. Marijke Vonk (de kink-vriendelijke therapeute) beschrijft het op haar blog als volgt:

> Toen ik net de BDSM scene in stapte waren de werelden echt gescheiden. Je had de jongerenscene waar je als jongere op je gemak kon zijn, en je had de rest van de scene waar je als jongere echt een beetje raar aan werd gekeken. Ondertussen is dat gelukkig veranderd. BDSMNext is bijvoorbeeld een feest voor alle leeftijden, maar de gemiddelde leeftijd ligt denk ik rond de 30 en er lopen zowel 18 jarige jongens als 60 jarige vrouwen rond. Wandering Spirits is al langer een heel fijne gemixte groep mensen. Zelfs bij de VSSM, wat toch bekend staat als een vereniging voor echt wat oudere BDSM-ers, zie je tegenwoordig regelmatig jongeren. Maar ook op BDSMNext word ik zo nu en dan vaderlijk toegesproken door een oudere man…

INTERMEZZO
Impressie van een BDSM hetero-party in een erotisch café

Anders dan bij de homobijeenkomst (zie later in dit hoofdstuk) kan ik bij dit bezoek sowieso mijn kleren aanhouden. Alle bezoekers zijn namelijk gekleed, hoewel enkele vrouwen zich duidelijk wel voor deze gelegenheid speciaal hebben uitgedost. Zo is het aantal met onderborst- of bovenborst-rijgcorsetten groter dan in een doorsnee uitgaansgelegenheid. De mannen, enigszins in overtal ten opzichte van de vrouwen, zien er bijna zonder uitzondering uit zoals je ze ook in veel andere uitgaans-gelegenheid zou kunnen aantreffen: in spijkerbroek met T-shirt of loshangend overhemd. In de loop van mijn bezoek zie ik wel twee mannen die BDSM-kledingkenmerken hebben in de vorm van een zwarte halsband en polsboeien. Later zal ook blijken dat ze die dragen omdat ze gaan 'spelen'.

Ik ben een van de eerste bezoekers, net als drie vrouwen die al snel bij me komen staan. Eenmaal in gesprek met hen (50, 42 en 27 jaar) blijken ze hier voor de eerste keer hun opwachting te maken, het-geen niet wil zeggen dat het nieuwkomers zijn in de BDSM-scene, integendeel. Binnen niet al te lange tijd zullen nog meer van hun kennissen binnen druppelen. Bijna allemaal zijn dat mensen die zij ken-nen van de maandelijkse munch die elders in dit deel van de stad wordt gehouden. Twee van de drie vrouwen komen van buiten, uit middelgrote steden. De oudste vertelt sinds enige tijd weer in de scene te zijn beland. Ze is alleenstaand, en sinds de kinderen het huis uit zijn, is er ruimte om haar enigszins kinky leefstijl van weleer te herpakken. De jongste van de twee vertelt over haar BDSM-gevoelens die ze al sinds haar jongste jaren heeft: "Ik voelde al heel vroeg dat ik anders was." Ze zegt zich geheel en al op haar plek te voelen met de mensen die ze ontmoet in de BDSM-scene.

Hoewel de blootheidsgraad tijdens deze bijeenkomst gering is, is ook hier al snel wel iets te merken van het feit dat ik niet helemaal in een doorsnee café ben. Zo friemelt een van de vrouwen op een ge-geven moment aan haar corset dat niet goed meer wil sluiten. Meteen zijn er vingers van de twee an-dere vrouwen die haar proberen te helpen, en haar daarbij meteen ook op andere plaatsen met enige gretigheid aanraken, zonder opdringerig te worden. En ook andere, kleine taferelen wijzen er op dat ik niet in een gewoon café om de hoek ben beland. Zo is er een vrouw in gesprek met een andere vrouw over haar borsten die nog net binnen het textiel van het rijgcorset vallen. Hoewel, voor even niet he-lemaal, want als ze mijn opmerking hoort dat haar borsten misschien ook wel wat groot zijn voor het corset in kwestie, wipt ze zonder aarzelen één borst even uit het kledingstuk, waarbij ze tegelijkertijd, met een knipoog, zegt, dat het met die grootte toch wel meevalt. Niemand in het inmiddels behoorlijke drukke café kijkt op of om van haar ontblote borst.

En ja, er wordt ook aan BDSM gedaan of 'gespeeld' zoals de BDSM'ers het zelf toch liever noemen. In de speelruimte die grenst aan de bar staat een naakte vrouw van naar schatting midden dertig met haar handen omhoog gebonden met touw aan een plafondring. Een man slaat haar zacht, en soms ook wat harder met verschillende zweepjes en zwepen. Met regelmaat stopt hij om de vrouw dan even toe te spreken en om haar gezicht met beide handen te knuffelen; ze lijken geen vreemden voor elkaar. Om hen heen zachtjes fluisterende of zwijgende toeschouwers, ongeveer een dozijn in getal. In de hoek van de ruimte vanaf een bedbank kijkt een koppel toe van wie de vrouw kort tevoren ook vast-stond terwijl zij door haar mannelijke partner werd bewerkt met de zweep. Nu zit dezelfde man op het bed tussen de knieën van de vrouw, en aait zij hem, zo te zien liefdevol, met beide handen over zijn hoofd.

3.4.2 De ouderen

Als we spreken over ‘ouderen’ in de BDSM-scene dan lijkt de VSSM (Vereniging Studiegroep Sadomasochisme opgericht in 1970) toch nog altijd een belangrijk platform. De vereniging heeft anno 2014 ongeveer 350 leden en heeft door het land verspreid plusminus twaalf groepen.[18] Hoewel de spreiding in leeftijden groot is – het jongste lid is negentien jaar en het oudste 83 – is de gemiddelde leeftijd redelijk hoog: de meesten zijn tussen de 35 en 65 jaar. De groepen die de VSSM telt zijn van diverse pluimage, zo zijn er homogroepen, maar er zijn er ook die meer fetisj gericht zijn. De groepen zijn verdeeld naar thema, en deels ook naar locatie.[19] Tijdens deze groepsbijeenkomsten is er veel mogelijk, zoals een van de bestuursleden vertelt:

> Laatst was er een jongen van negentien, die als gewone man bij zo’n bijeenkomst aankomt, maar na een half uur omgekleed is, en compleet – van top tot teen - in het rubber. Dat is dan zijn feestje. Dat is het mooie binnen de vereniging. Er is enorme acceptatie in verschillende uitingsvormen. Zo kan iemand in travestie binnenkomen, of iemand als Batman. Allemaal prima en volledig geaccepteerd. Niemand kijkt daar vreemd van op. Dat zijn ook spelregels die voor ons heel belangrijk zijn: respect hebben voor elkaar, accepteer elkaar en respecteer en accepteer ook elkaars grenzen. Dat is bij ons een keihard standpunt. Stop is stop. (E03)

Net als bij de jongeren is ook hier binnen de VSSM veel aandacht voor de ‘regels van het spel’. Twee VSSM-bestuursleden vertellen, elkaar aanvullend:

> Binnen de vereniging hebben we heel duidelijk bepaalde spelregels. Als de regels worden overtreden, bijvoorbeeld doorslaan op iemand, terwijl diegene vraagt om te stoppen, wordt er meteen ingegrepen door andere groepsleden. Ik was daar recent zelf nog getuige van. Je gaat met zo iemand in discussie, en als hij dan volhardt, dan kom ie voortaan niet meer binnen.
>
> Maar we proberen wel dan eerst te praten, want mensen hebben een bepaald verlangen, een bepaalde fantasie, je biedt als vereniging ook een platform voor gesprekken met elkaar. Zo’n gesprek werkt nuancerend, ook naar de uitingsvorm van mensen. Ze leren dan ook om met een meer genuanceerde manier met hun fantasie om te gaan. Dat is ook een soort zelfregulering die in zo’n groep plaatsvindt, want niemand wil excessen. Want, het kan er ook toe leiden dat zo’n uitbater zegt: “Tot hier jongens: ga lekker buiten spelen.” Dat willen wij niet, en de mensen zelf ook niet. Daarnaast bied je ook de mogelijkheid, omdat mensen met elkaar praten, ze ook een vorm vinden die acceptabel is. Dat is anders dan wanneer mensen individueel dingen met elkaar doen, afspreken via internet et cetera, daar gaan nog wel eens dingen mis. Er was toevallig afge-

---

[18] In de jaren tachtig heeft de VSSM gemiddeld rond de 700 leden. De terugloop in leden wordt grotendeels verklaard door het feit dat er in die jaren nog geen internet is. De VSSM is dan een van de weinige plekken om informatie rond sadomasochisme op te kunnen vragen, waarbij Kerfstok – het nog altijd verschijnende verenigingsblad – een belangrijke rol speelt. Kerfstok is tegenwoordig gratis online te lezen: http://www.vssm.eu/images/Kerfstok/juli2014/Juli%202014.html#p=1

[19] De bestuursleden die we spreken noemen de volgende locaties van de groepen: Den Haag, Breda (op zoek naar locatie), Rotterdam (op zoek naar locatie), Zwolle, Zaandam, Amersfoort, Nijmegen (in de maak) en Sittard.

lopen week een meneer die ik sprak bij ons, en die vroeg hoe het toeging. Toen heb ik hem de spelregels uitgelegd, en hem verteld dat stop ook echt stop is. “Is dat echt zo?”, zei hij toen. Hij had een bepaalde ervaring waar hij niet direct over wilde praten. Maar de man gaf heel duidelijk aan dat hij kwam voor de veiligheid. Dat is ook de meerwaarde die wij hebben te bieden als vereniging.

3.5 Ontmoetingsplaatsen

Dat er bijeenkomsten al dan niet onder de naam van party’s worden georganiseerd voor BDSM’ers hebben we hiervoor beschreven. Op de website van BDSMzaken kunnen we lezen dat er volgens de bezoekers van deze website in Nederland zeventig uitgaansgelegenheden zijn die meestal op specifieke momenten BDSM’ers de gelegenheid geven elkaar in levende lijve te treffen. Het gaat om plekken waar zij in elk geval weet van hebben, of waarvan ze het de moeite waard vinden die aan te melden.[20] Omdat het uitgaan van Nederlanders zich natuurlijk niet per se tot de landsgrenzen hoeft te beperken, vinden we op dit deel van de website ook nog korte beschrijvingen van blijkbaar meer of minder populaire uitgaangsgelegenheden in België (13), Duitsland (2) en Frankrijk (1). Niet verbazingwekkend gaat in Nederland de hoofdstad aan kop met negen plaatsen waar op gezette tijden BDSM’ers elkaar kunnen ontmoeten.

Naast deze plaatsen zijn er ook nog de meer informele ontmoetingsplaatsen, zoals die bij (gelijksgestemde) vrienden thuis, maar ook de zogenaamde munches, openbare plaatsen – meestal cafés of restaurants – waar BDSM’ers periodiek afspreken om – laagdrempelig – samen te zijn zonder dat er ‘gespeeld’ wordt of dat er ander uiterlijk BDSM-vertoon is. Een groot deel van deze afspraken wordt gemaakt via websites zoals die van BDSMzaken, Alt.com en Fetlife. Waarbij we aantekenen dat BDSMzaken en Alt.com meer dan Fetlife de websites zijn waar ook, en vooral, het maken van datingafspraken een belangrijk doel lijkt te zijn, terwijl bij Fetlife (bewust zo ook opgezet door de eigenaren) veel meer het ‘sociale’ karakter centraal staat. Zo is het op Fetlife niet mogelijk om bewust op een specifiek deelnemersprofiel te zoeken; zoeken op bijvoorbeeld: ‘sub, 20-30 jaar, Amsterdam’, zal geen hit opleveren. [21]

3.6 Regels binnen de scene

Door de regels, het praten, het uitwisselen van ervaringen en het maken van afspraken lijkt de BDSM-scene vooral ook voor jonge, of beginnende deelnemers in elk geval op het oog een veilige plaats om hun seksualiteit te beleven. Van de zaken die worden besproken, is een belangrijke welke handelingen er wel, en welke liever niet bij elkaar worden gedaan. Om inzicht te krijgen over hoe de ander aankijkt tegen de verschillende facetten van BDSM circuleren

[20] Zie: http://www.bdsmzaken.nl/content/bzk-uit-sel.asp

[21] Van verschillende kanten horen we dat Fetlife natuurlijk een verzamelplaats is voor mensen met een kinky-BDSM-leefstijl, of iets dergelijks op zijn minst voorstaan, maar dat het toch ook een ontmoetingsplaats is die voor velen nog meer is dan dat. Of zoals een van onze gesprekpartners zegt: “We passen soms ook op elkaars kinderen of we gaan gezellig samen barbecueën.”

onder meer zogenaamde sublijsten.[22] Daarnaast spelen ook BDSM-contracten soms een voorname rol bij het vastleggen van wat de grenzen zijn bij langduriger relaties.[23] Afspraken over bijvoorbeeld:

- wat te doen als een handeling te ver gaat, omdat deze te pijnlijk of vernederend is;
- het wel of geen stopwoord hanteren;
- wat te doen als je niet kunt praten, omdat je – in de rol van sub – bent gekneveld, en eigenlijk toch liever niet verder meer wil gaan met het spel.

Tijdens de gesprekken worden voorbeelden gegeven van situaties waarvan de BDSM-beoefenaars zeggen zich prettiger te voelen in de BDSM-scene dan wanneer ze in de gewone, vanillawereld zouden zijn. Zo vertelt een van de gespreksgenoten dat ze in de regel meer op haar gemak is in de sfeer van een BDSM-feest dan in het reguliere uitgaanscircuit. Ze illustreert dit aspect als volgt:

> Als ik met vriendinnen in een normale kroeg uitga, dan word ik bij wijze van spreken, ongevraagd, voortdurend in mijn kont geknepen. Dan zijn er mannen die, me toch niet met rust laten, ook als ik daar iets van zeg. Op BDSM-feesten zou zoiets nooit gebeuren, althans niet eerder dan dat ik daarvoor mijn consent heb gegeven. Mensen zijn op die feesten ook veel sneller met het oppikken van zaken die mensen niet willen. (E06)

Het gevoel binnen de BDSM-scene(s) op een veiliger, meer geborgen manier seksualiteit te kunnen beleven wordt op veel verschillende manieren verwoord. Behalve in de persoonlijke gesprekken kunnen we dat ook teruglezen in veel van de antwoorden op de 'open vragen' in de websurvey. Een meer respectvolle omgang, het streven naar een vertrouwensband, het veel communiceren, de bespreekbaarheid van zaken en de relatief hoge mate van sociale controle zijn elementen die in de onderstaande vijf websurveyfragmenten belangrijke ingrediënten vormen van de BDSM-scene(s) in de ogen van de respondenten.

> Het misbruik dat zich voordeed tijdens mijn oude relatie lag vooral op geestelijk vlak, minder op fysiek vlak (slechts eenmalig, wat gelijk het einde van onze relatie betekende). Het is dus totaal niet tekenend voor al die jaren dat ik al in de scene rondloop, het tegendeel is waar, want ik ken geen groep mensen die zo fijn, knuffelig, vriendelijk en open is naar elkaar toe. Alles is bespreekbaar, alles kan en alles mag binnen elkaars grenzen. Ik voel me heel erg thuis in deze scene en vind het enorm fijn om me welkom te voelen in zo'n fijne groep mensen. Helaas zijn er altijd overal rotte appels, maar ik denk niet dat dit te maken heeft met de scene. (Vrouw, 31-35 jaar)

> Voor mij was de BDSM-scene de eerste plek waar ik volledig mezelf kon zijn. Juist omdat er een cultuur hangt van leven en laten leven met maar heel weinig vooroordelen, terwijl er wel een behoorlijk grote sociale controle is. Super fijn. (Vrouw, 26-30 jaar)

---

[22] Op een sublijst kan de betrokkene als op een soort menukaart aangeven op welke handelingen meer of juist minder prijs wordt gesteld. Zie bijvoorbeeld: http://bdsm4all.webnode.nl/de-begrippen/sublijst/

[23] Zie verscheidene voorbeelden van dergelijke BDSM-contracten op de website van BDSMzaken: http://www.bdsmzaken.nl/content/alg-bdsm-contract.asp

> Ook ben ik van mening dat de BDSM-wereld eerder een stuk veiliger is dan de vanillawereld. Er is meer sociale controle en er zijn gewoonweg minder mensen in de BDSM-wereld. En de ’gratis seks’-groep is best klein volgens mij. Beide partijen stappen niet zomaar in een BDSM-relatie. Daarvoor moet je een stuk vertrouwen hebben opgebouwd. Dat wil niet zeggen dat er niet over en weer los gespeeld wordt, zeker op feesten. Maar het valt mij op dat er behoorlijk respectvol met elkaar om wordt gegaan en dat de mensen die dat niet zijn erg snel op hun gedrag worden gewezen of tot persona non grata worden bestempeld. (Man, 31-35 jaar)

> Ik en mijn partner zijn regelmatige bezoekers van diverse BDSM-feesten in binnen- en buitenland, en we zijn van mening dat binnen deze wereld er bijzonder respectvol met elkaar wordt omgegaan. (Kan men buiten deze wereld nog wat van leren). Zover wij weten komt er geen misbruik voor. (Man, 51-55 jaar)

> In BDSM is vertrouwen heel belangrijk, je geeft je volledig over aan de ander. Misbruik gebeurt veel eerder in de vanillawereld. Toen wij nog swingers waren, heb ik dat wel bij andere mensen zien gebeuren. Juist omdat hierbij vooraf en tijdens niet goed wordt gecommuniceerd. Bij BDSM ben je uiteindelijk veel meer bezig met de voorbereiding (en dus communicatie) dan uiteindelijk het spel. Dit is dus veel veiliger. (Man, 36-40 jaar)

3.7 Aandacht voor fysieke en mentale veiligheid

Binnen de BDSM-scene is er veel aandacht voor het aspect van veiligheid zoals blijkt uit de met de nodige regels en veiligheidsrituelen omgeven feesten en party’s, maar meer in het algemeen natuurlijk ook uit de veelvuldig genoemde afkortingen SSC of RACK, respectievelijk staand voor BDSM-beoefening die ‘Risk-Aware Consensual Kink’ is of ‘Safe Sane en Consensual’ (veilig, verstandig en vrijwillig).[24] Het geven van regels veronderstelt ook dat de betrokkenen beschikken over vaardigheden om het spel volgens de regels te spelen of te ontdekken als de ander over de schreef dreigt te gaan of om gevoeligheid te ontwikkelen voor bijvoorbeeld ‘fout vlees in de kuip’.

We zien dat daartoe in de wereld van BDSM allerlei initiatieven worden ontplooid om de veiligheid te vergroten. Die initiatieven spelen zich enerzijds af op het terrein van vaardigheden van de deelnemers bij het BDSM-spel, ofwel de meer ‘ambachtelijke’ aspecten van de BDSM-beoefening. En anderzijds zijn er de initiatieven aan de meer mentale kant, waarbij vooral het leren over de mogelijke gevaren centraal staat, bijvoorbeeld in de sfeer van ontmoetingen of relaties met BDSM-partners, maar ook mentale aspecten tijdens het BDSM-spel (als Dominant bijvoorbeeld in staat zijn te zien wanneer iemand in subspace geraakt en weten hoe daar het handelen op aan te passen).

De wijze waarop, of de kanalen waarlangs er aandacht is voor de veiligheidsaspecten kunnen we grofweg in twee verdelen, namelijk via het virtuele kanaal (internet) waarin vooral de

---

[24] En via de website van Stichting Infobdsm www.stichtinginfobdsm.eu/nl kunnen we in dit verband zelfs lezen over de vijf ’V’s: vertrouwen, vrijwilligheid, veiligheid, voorzichtigheid en verantwoordelijkheid.

vorm van discussiegroepen, maar ook die van instructieteksten een belangrijke rol spelen en anderzijds via het volgen van instructies, voorlichting in bijvoorbeeld workshop(achtige) bijeenkomsten. Naast natuurlijk ook nog het meer ouderwetse medium van de papieren publicatie waarbij vooral in de Angelsaksische non-fictie BDSM-literatuur er nauwelijks een onderwerp lijkt te vinden dat in de afgelopen decennia niet is aangeroerd.[25]

Waar het gaat om fysieke veiligheid in relatie tot de beoefening van BDSM komen we in de loop van de onderzoeksperiode tal van voorbeelden tegen van workshops op thema's met voor buitenstaanders soms wat vreemd klinkende titels. Zo zijn er tijdens SamariuM-feesten soms workshops Bondage of Meppen voor beginners. En bij Laced Up in Utrecht kunnen geïnteresseerden terecht voor een workshop Zwepen voor beginners. Bij Get a Room kunnen we een workshop boeken over Open relaties en Non-monogamie, en er is Get a Rope! een connective bondageworkshop of één waarin deelnemers de basiskneepjes leren van de Japanse bondagekunst (onder de titel Shibari basics). Bij Kink info in Amsterdam kunnen we onder meer een workshop volgen in Needle- of Knifeplay voor beginners, en vinden we een workshop Zwepen voor gevorderden. En dit is slechts een kleine greep uit het nog veel ruimere aanbod op dit terrein. Het laat zien dat BDSM'ers zich op veel ambachtelijke aspecten van BDSM kunnen bekwamen als dat de wens is.

Behalve dat er in de workshops de nodige aandacht is voor de ambachtelijke kant van BDSM-beoefening, en daarmee ook voor de fysieke veiligheid, vinden we websites waarop BDSM'ers worden voorzien van tips en ervaringen voor zowel nieuwkomers als ook voor meer gevorderden op het BDSM-pad. Hierbij is er aandacht voor de meest uiteenlopende fysieke en mentale aspecten van BDSM-beoefening. Een greep uit dergelijke educatieve BDSM-websites (of weblogs) zonder dat we pretenderen uitputtend te zijn: BDSM.info, VSSM, BDSMNext, BDSM-jongeren, Marijkes Praktijken, SamariuM. En, natuurlijk horen daar eveneens de soms drukbezochte discussiegroepen bij op sites als Fetlife en BDSMzaken, die – door de onderwerpen scrollend – bijna elk denkbaar 'fysiek' of 'mentaal' thema rond BDSM-beoefening vroeg of laat wel lijken aan te roeren.

Als we de website van Fetlife als voorbeeld nemen, en we kijken op 23 september 2014 naar een – voor Nederland – meer populaire discussiegroep (BDSM The Netherlands met 5.668 leden) dan vinden we op pagina 1 tien discussieonderwerpen rond BDSM, en aanverwante

---

[25] De Engelstalige website Goodreads (www.goodreads.com), toont, gevraagd naar educatieve boeken op het terrein van BDSM, in eerste aanleg al 120 publicaties waarvan de populairste tien de volgende titels dragen: Domination & Submission: The BDSM Relationship Handbook; SM 101: A Realistic Introduction; Screw the Roses, Send Me the Thorns: The Romance and Sexual Sorcery of Sadomasochism; Different Loving: A Complete Exploration of the World of Sexual Dominance and Submission; The Control Book; The Ethical Slut: A Guide to Infinite Sexual Possibilities; Two Knotty Boys Showing You the Ropes: A Step-by-Step, Illustrated Guide for Tying Sensual and Decorative Rope Bondage; Bondage for Sex, Volume 1; Playing Well with Others: Your Field Guide to Discovering, Exploring and Navigating the Kink, Leather and Bdsm Communities; Flogging.

kinkster thema's.[26] Op de volgende 227 (!) pagina's kunnen we dus nog ruim 2.200 discussiedraden aan ons voorbij laten trekken. En BDSM The Netherlands is nog maar een van de (wereldwijd) ruim 3.800 groepen op Fetlife met onderwerpen waarbinnen tezamen ongetwijfeld tienduizenden discussiedraden zijn te vinden over BDSM en BDSM-gerelateerde onderwerpen.

Een ander aspect rond het op een veilige manier beoefenen van BDSM betreft de wijze van ontmoeten. Deze vraag staat ook met enige regelmaat centraal op BDSM-discussiefora, en vormt een bijna vanzelfsprekend weerkerend thema in de gesprekken die we voeren met kenners van de BDSM-scene, als ook met de respondenten die zich op enigerlei wijze slachtoffer voelen van een BDSM-relatie of BDSM-ontmoeting. In de hoofdstukken 4 en 5 waar we ingaan op misbruikaspecten komt deze kwestie nog nader ter sprake. Hier belichten we de wijze waarop meer in het algemeen door mensen uit de scene wordt aangekeken tegen de manier waarop je zielsverwanten kunt treffen, en hoe de kans wordt ingeschat dat je vervolgens onplezierige ervaringen zult opdoen.

Waar het gaat om het veiligheidsaspect rond ontmoetingen, lijkt er onder BDSM'ers een redelijk brede consensus te bestaan over het feit dat de community een zeker zelfreinigend vermogen heeft, niet in de laatste plaats omdat in de ogen van veel BDSM'ers de sociale controle binnen de scene(s) behoorlijk groot is. Vooral de praktijken van mannen die op zoek zijn naar makkelijk te scoren seks met subs die zich aanbieden aan Dominanten vormen dan een gespreksthema. Maar deze zogenaamde fakers worden natuurlijk niet altijd meteen ontmaskerd, zoals we ook in Hoofdstuk 5 beschrijven.

Dat je als jonge BDSM'er op een datingsite in de regel niet te klagen hebt over belangstelling, kunnen we bijvoorbeeld regelmatig optekenen uit de gesprekken die we voeren. Een voorbeeld:

> Ik was 23 en ontdekte een beetje de BDSM op BDSMzaken, binnen een week had ik twintig mails van allemaal vijftigplussers, die me wel even zouden leren hoe je aan BDSM deed. Op de chatbox had ik hetzelfde probleem en toen heb ik drie weken pauze genomen. (E07)

En, een van de voorgestelde (meer algemene) remedies om vervolgens de risico's bij eerste ontmoetingen te verkleinen wordt hieronder verwoord:

> Over het veiligheidsaspect. Wij willen graag dat mensen die BDSM-gevoelens hebben en die dat ontdekken bij zichzelf dat in een veilige omgeving kunnen beleven, zodat ze zichzelf kunnen ontdekken. Dat in tegenstelling tot datingsites waar je vaak een-op-een relaties tegenkomt. Mensen spreken dan af in een hotel, of in een kelder of een leegstaand pand. Daar loop je, zeker

[26] Om een indruk te geven van de inhoud op deze dag van de onderwerpen die worden bediscussieerd op pagina 1: Wat te doen met een faker? / De erotische schrijfmarathon ronde 7 / Is mindplay heftiger dan fysiek? / Seks zonder knuffelen / JoJa SM meeting 27 september / Assworship vrouwen Nederland / Gezellig borrelen in Bergen op Zoom 25 oktober / Soms … / Kleuren in relatie tot kink / Kink vriendelijke hulpverlening.

> als onderdanige, zeker meer risico. Wij adviseren mensen (via de Infofoon) altijd af te spreken in een openbare gelegenheid. En als je dat doet, doe het dan het liefst binnen een VSSM-omgeving waar er toch een redelijk grote sociale controle is. Maar je moet wel begrijpen dat het spreken over veiligheid in context moet worden gezien, want het is allemaal niet zoveel anders dan in de vanillawereld. Want, als je dan afspreekt met een man in een hotel, loop je ook een risico. (E04)

3.8 De homo BDSM-scene

De plek voor BDSM binnen de homoscene is vooral de zogenaamde leerscene; deze is feitelijk onderdeel van een bredere fetisjscene waarin we bijvoorbeeld naast de leer-, ook de rubber- en sportswearscene kunnen onderscheiden. In meer of mindere mate kunnen we BDSM-activiteiten terugvinden in deze scenes. Het gros van de homoseksuele BDSM'ers pleegt zich echter te bewegen in de leerscene. De schattingen lopen uiteen over welk deel van de leerscene dan uit BDSM'ers bestaat; dit is ook lastig, omdat de leerscene zelf sowieso al staat voor de wat ruwere seks. De meest gehoorde schatting is dat ongeveer 10 procent van de deelnemers aan de leer-fetisjscene ook serieus beoefenaar is van BDSM. *'De'* BDSM-scene blijft echter een ongrijpbaar begrip; een van de geïnterviewden illustreert die moeilijkheid als hij, desgevraagd, stelt:

> Het hangt er ook vanaf hoe je BDSM definieert. Als je als standaard neemt dat je bij wijze van spreken tien zwepen in huis moet hebben … dan denk ik niet dat er zo veel BDSM'ers zijn. Maar ook als je bent zoals ik; ik ben niet van die pijntoestanden, maar ik ben wel extreem onderdanig, en dat onderdanig zijn, dat zie je op Bullchat ook heel veel. Er zijn zoveel jongens die zeggen: (…) het wel lekker te vinden als ze een keertje een tikje krijgen (…). Maar ook dat noem je natuurlijk niet per se BDSM. (R16 man,51-55 jaar)

Entree in de BDSM-scene

Evenals bij de hetero's kunnen we ook bij de homo BDSM-mannen het vroeg of juist het veel later ontwaken van de specifieke BDSM-voorkeur terugvinden. Bij een van de homo-BDSM'ers met een langdurige relatie die we spreken, gebeurt dat 'er aan beginnen' op latere leeftijd, en met medeweten van zijn partner. Hij zegt daarover:

> Zo vertelde ik mijn vriend afgelopen zondag ook dat ik naar een SM-club ging. "Oh", zei hij, "Is dat nieuw?" Toen vertelde ik hem dat ik erg geïnteresseerd ben, en dat ik eens een kijkje wil nemen. Het kwam voor hem niet helemaal als een verrassing, want ik had een jaar eerder ook al eens tegen hem gezegd dat ik dat leer ook wel leuk vond. Het was zijn interesse niet. (R18 Man, 61-65 jaar)

Een andere respondent beleeft zijn BDSM-entree al in een veel eerdere levensfase, en in eerste instantie met een vrouw:

> Ik word totaal niet opgewonden van gewone seks. Ik heb mijn coming out beleefd bij een meisje toen ik achttien was. Ik had een relatie met haar gekregen op het schoolkamp. Het was een goeie relatie, maar de seks liep van geen kanten. Op een gegeven moment heb ik toen maar uitgelegd hoe het dan wel zit. Toen heb ik haar verteld dat ik van SM hield. Dat was voor het eerst in mijn

> leven dat ik dat aan iemand vertelde. Dat was heftig. Ze reageerde er heel nuchter op, en ze zei: "Oh, is dat het? Ik dacht dat je wou vertellen dat je homo was". Ze had natuurlijk wel gemerkt dat het niet ging in bed. Dat was dus eigenlijk een heel nuchtere reactie van haar. Toen heb ik haar het boek van 'O' laten lezen. Dat vond ze eigenlijk maar niks. Ze vond het porno. Maar ze wilde het wel bij me uitproberen. Een beetje vastbinden en een beetje knijpen. Maar dat was helemaal niks voor haar, en ik voelde er ook helemaal niets bij. Het was niet echt. Het werkte niet, en om die reden (geen goeie SM-seks) is de relatie ook verbroken. Toen het uit was, was ik 22 jaar. Ik heb, toen ik begin twintig was, ook mijn eerste SM-relatie met een man gehad.
> (R.17 Man, 51-55 jaar)

Over het algemeen zijn onze respondenten het erover eens dat het meer openlijk beoefenen van BDSM (er voor uitkomen) voor homo's in de regel makkelijker is, waar het gaat om reacties van buitenstaanders dan wanneer heteromannen en -vrouwen daar open over zijn. Dat zou onder meer te maken hebben met het feit dat het (de BDSM) door de buitenwacht vaak eigenlijk al als een min of meer vanzelfsprekend onderdeel wordt gezien van de leerscene.

Jongeren met ouderen in de homo BDSM-scene

De beweerde tegenstelling tussen jongeren en ouderen die we in de hetero BDSM-scene vaak uit de mond van respondenten hebben kunnen optekenen, komen we bij de respondenten uit de homo BDSM-scene veel minder tegen. Vooral bij de initiatie in de BDSM-scene is het zelfs niet ongebruikelijk dat jonge mannen 'aan de hand' van oudere mannen de weg wordt gewezen, zonder dat hier door de omgeving vreemd van wordt opgekeken. Verder is er ook een categorie jonge mannen die juist bewust zoekt naar oudere mannen.[27] De vraag over jongeren die met ouderen een relatie hebben in BDSM-sfeer is ingegeven door de aanleidingscasus van dit onderzoek, zo begrijpt ook een respondent waarop hij tegen de interviewer zegt:

> Volgens mij wil jij uitzoeken of er machtsverhoudingen zijn, zoals een jong meisje met een veel oudere man. Maar ik denk dat er in de homowereld, veel jongens zijn die zoeken naar een top en die top is vaak ouder dan zij zelf. Die heeft dus veel ervaring, en dan kun je het 'daddy-son'-spel spelen. Omdat oudere bottoms niet echt in trek zijn, is het trouwens makkelijker om top te zijn of te worden, want dan krijg je makkelijker jonge jongens op je af. Maar ik geloof niet dat het vergelijkbaar is met de machtsverhoudingen in de heterowereld. (R16 man 51-55 jaar)

Voor zover we hebben kunnen nagaan zijn er, anders dan voor de jonge hetero BDSM'er , geen aparte initiatieven of verenigingen, behalve dan een onderdeel van de VSSM waarvan de organisatoren maandelijks een bijeenkomst beleggen in Utrecht speciaal bedoeld voor jongeren tot en met 35 jaar. SamariuM heeft bijvoorbeeld geen aparte homo jongerenafdeling.[28] Een aspect dat meerdere keren wordt benoemd in de gesprekken is het feit dat voor met name jonge mannen die zich aangetrokken voelen tot het BDSM-deel van de homoscene soms de relatief hoge kosten van leren kleding een belemmering zijn bij hun verlangen tot toetreden tot de scene.

---

[27] Deze oudere mannen worden ook wel 'silverdaddies' genoemd. Zie bijvoorbeeld de website silverdaddy.com.

[28] De feesten van SamariuM spelen zich overigens wel af in een Amsterdamse homobar.

INTERMEZZO
Impressie van een BDSM homo-party in een erotisch café

Als ik me rond 15.00 uur aandien bij het café, wordt de deur geopend door E., de man van R.; beide mannen heb ik een week eerder geïnterviewd. Voorafgaand aan mijn bezoek hebben ze me geadviseerd in het zwart te komen. Uiteraard heb ik dat advies opgevolgd, maar nu ik eenmaal door de voordeur ben, en een eerste blik op het tafereel binnen kan werpen, zie ik dat bijna iedereen naakt of bijna naakt is: de meeste bezoekers hebben in elk geval aanmerkelijk minder kleding aan dan ik (in een donker pak, met zwart overhemd). Veel tijd om te staren is er niet, want de portier drukt me een kledinghanger in de hand, en wijst daarbij tegelijkertijd op een nis met een gordijn aan de zijkant van de ruimte waar de bar is: "Daar kun je je omkleden." Ik vraag of het ook goed is als ik vooralsnog het omkleden beperk tot het uitrekken van mijn colbertje en het loshalen van de bovenste knoopjes van mijn overhemd. Dat mag.

Terwijl ik een flesje bier aan de bar bestel, zie ik in de ruimte naast de bar een aantal mannen staan. Ze zijn met hun handen boven het hoofd vastgeketend aan een buis die aan het plafond hangt; het zijn er acht die twee aan twee tegenover elkaar staan. Om hen heen lopen twee mannen die ik herken als slaven van R. Voor het moment vervullen ze echter meer hun rol als zijn hulpje. Bij elk van de vastgeketende mannen verrichten ze kleine erotisch stimulerende handelingen. Zo friemelen ze aan het geslacht van de een, terwijl een ander klappen op zijn achterwerk krijgt met een leren plak. Ook R. is in de weer met een van hen, de persoon in kwestie krijgt met een zweepje ook klappen op zijn billen. Sommige van de mannen die vast staan hebben een erectie, maar niet allemaal. De mannen staan er in totaal ongeveer drie kwartier.

In de loop van mijn bezoek worden mannen in deze speelruimte nog aan verschillende andere spelletjes onderworpen. Zo wordt er iemand met bondage-touw langzaam vastgeknoopt, wordt er een man aan zijn voeten omhoog getakeld om vervolgens ondersteboven zijn meester oraal te bevredigen en staat weer een ander vastgebonden aan de muur om afwisselend te worden geslagen en gezoend door zijn Meester. Ook is er nog een moment waarop R. zijn slaafje afranselt met verschillende soorten zwepen die keurig uitgestald naast hem op tafel liggen. Verder hoor ik iemand zeggen dat er een man verwend is met 'elektro'; dat schouwspel heb ik echter gemist.

Vooral mannen die in fysieke verschijning (postuur) op elkaar lijken, zoeken hier elkaars gezelschap. In plaats van het geven van een hand of een praatje maken, lijkt de eerste handeling bij ontmoeten er uit te bestaan elkaar stevig bij een of beide tepels te pakken. Het vriendelijk vastpakken van elkaars geslacht lijkt na de eerste kennismaking ook tot een niet ongebruikelijk ritueel te behoren.

Als ik op een gegeven moment afdaal naar de kelder, zie ik dat een man net klaar is met het bevredigen van een andere man. Blijkbaar is dit de plek waar het bezoek kan worden afgerond met een 'happy end'. De SM die ik hier zie, lijkt tamelijk soft; het is allemaal toch erg ingetogen; zelfs bijna op het verlegene af. Er wordt verder nauwelijks gesproken tijdens het spelen met elkaar en ook de kijkers naar het spel zijn over het algemeen stilletjes. De sfeer is relaxed. Op basis van de gesprekken die ik heb, blijken misbruikverhalen maar weinig relevant te zijn. Geen van mijn gesprekspartners (ruim een half dozijn in getal) slaat – ook bij doorvragen – maar enigszins aan op het thema.

Ontmoetingsplaatsen
In tegenstelling tot ongeveer een kwart eeuw geleden is naar verluidt de rol van fysieke ontmoetingsplaatsen als cafés, sauna's en buitenlocaties (cruisen) tegenwoordig minder prominent bij het zoeken naar homoseksuele sekscontacten. Hetzelfde geldt voor de route via de inmiddels praktisch geheel verdwenen papieren contactadvertenties die tot het begin van de jaren negentig zowel voor periodiek verschijnende homo BDSM-seksbladen (bijvoorbeeld *Massad* en *Sado*) als (landelijke) dag- en weekbladen een bron van inkomsten waren, en voor de indieners van de advertenties een weg om een vluchtige date of vaste partner te vinden. Een van de ervaringsdeskundigen zegt hierover:

> Net voor het internettijdperk stonden er in de Volkskrant pagina's vol met contactadvertenties. Het was ook *het* medium om contacten te hebben in de SM-sfeer. In die tijd mocht je in de Telegraaf het woord SM trouwens nog niet gebruiken; ik kreeg toen een keer de advertentie terug. Dat je 'onderdanig' wilde zijn, dat mocht je dan weer wel vermelden. (R17 man 51-55 jaar)

Ook in de homoscene speelt het internet nu een allesoverheersende rol bij het vinden van potentiële (seks)contacten. Voor BDSM'ende homo's is er onder andere Recon.com als specifieke BDSM-dating site. Daarnaast vinden homo's met een voorkeur voor BDSM elkaar ook wel op meer algemene datingsites zoals Gay Romeo, Gay.nl en tal van andere sites. Voor het leggen van de snelle seksuele contacten, al dan niet in de buurt, is er het populaire Bullchat (Bullchat.nl) en (met een app voor tablet of smartphone werkende) Grindr (Grindr.com). Hoewel dit algemene datingsinstrumenten zijn, worden ze ook gebruikt voor het zoeken naar homo BDSM-contacten.

Door de moderne techniek is het virtueel ontmoeten tegenwoordig veelal de eerste stap bij het leggen van contacten, maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat daarmee het café- en partycircuit definitief tot het verleden behoort. Het leer-BDSM uitgaanscircuit beperkt zich niet tot Amsterdam – ook in Den Haag, een aantal middelgrote steden en daarbuiten vinden we homo-BDSM georiënteerde clubs en worden er regelmatig party's georganiseerd. De hoofdstad biedt waarschijnlijk echter wel de grootste variëteit op dit terrein.

Sociale controle binnen de scene
Er is – evenals in de hetero georiënteerde BDSM-scene – over het algemeen de nodige sociale controle bij BDSM, althans volgens de mensen die we spreken. Ook hier wordt veel gediscussieerd over wat wel door de beugel kan en wat niet bij de BDSM. Een van de respondenten uit het BDSM-circuit zegt daarover dat hij het uitgaan in het reguliere homo-uitgaansleven eigenlijk onveiliger vindt dan binnen de setting van een BDSM-feest, omdat op die laatste plek er meer sociale controle zou plaatsvinden:

> Mensen weten van elkaar wie wie is. In andere landen is het me niet opgevallen dat mensen in fetisjwinkels met klanten gesprekken durven aan te gaan over wat ze doen. Ik heb mijn eerste leren broek gekocht bij Rob [BDSM-winkel], en daar toen een uitgebreid gesprek gehad. Je kan niet zomaar het meest heftige kopen. Ze proberen te peilen wat je ermee wil doen en hoeveel ervaring je hebt. In de kroeg hetzelfde verhaal; als mensen te ver gaan, bijvoorbeeld als ze te dronken zijn, wordt daar vaak iets van gezegd. Je moet wel constructief zijn en niet irritant. Bij-

> voorbeeld als iemand met een zweep aan het slaan is zijn er mensen aan het kijken en die praten ook over waar er geslagen wordt. Je mag bijvoorbeeld nooit in de nieren slaan. Er zal dan zeker ook iets van gezegd worden als iemand verkeerd staat te slaan. (E09)

Waar het gaat om sociale controle is deze er ook via het internet, zoals bijvoorbeeld op de site van Bullchat, waar naar verluidt soms wordt gewaarschuwd als er wordt vermoed dat er fakers[29] actief zijn of wanneer er sprake is van onveilige seks.

Aandacht voor fysieke en mentale veiligheid
Mede door de gedachte dat kennis van zaken vervelende ongelukken kan voorkomen, zijn er ook in de BDSM-homoscene allerlei gelegenheden voor de liefhebbers om zich te bekwamen in het BDSM-spel. Zo biedt bijvoorbeeld de Amsterdamse Kink Academy (AKA) sinds een kleine twee jaar workshops aan onder titels als: ‘Puppy play’, ‘Bondage’, ‘Cock’, ‘Whipping and flogging’ en ‘Single tail’.

De respondenten die we spreken zeggen de nodige aandacht te besteden aan hun fysieke, seksuele gezondheid. Anders gezegd: het nadenken en serieus omgaan met soa-dreiging en HIV-besmetting is een onderwerp waarvan in elk geval onze respondenten zeggen dat het binnen hun kringen leeft. Zo vertelt een van de respondenten zich elke twee maanden te laten controleren bij de GG en GD, terwijl hij toch nooit onveilig seks heeft met zijn sekspartners. Een ander vertelt steevast elk half jaar voor deze controle te gaan.

Druggebruik[30]
Opvallend in de gesprekken over de BDSM-homoscene is het feit dat tamelijk spontaan het onderwerp druggebruik wordt aangeroerd. Het gaat dan onder andere over de populariteit van GHB op party’s. Het gevaar hiervan is dat de gebruiker door de bedwelmende werking in het BDSM-spel ver buiten zijn grenzen gaat die eigenlijk wel zouden moeten gelden. Maar vanzelfsprekend geldt dit gevaar natuurlijk voor bijna alle soorten drugs.

Een van de respondenten wijst er in dit verband op dat er binnen de homo BDSM-scene ook oproepen (uitnodigingen) zijn voor een-op-een contacten of (privé)party’s waarbij druggebruik in de uitnodiging, bijvoorbeeld op de site van Bullchat expliciet wordt gevraagd. De term hiervoor is: ‘chems fr.’, ofwel ‘chemicals friendly’, hetgeen wil zeggen dat de geïnteresseerden liefst open moeten staan voor seks onder invloed van drugs. Als voorbeeld in dit verband kan de letterlijke tekst dienen van een Bullchat-oproep uit augustus 2014 die als volgt

---

[29] Mensen die opzettelijk een verkeerd adres opgeven bij een overeengekomen afspraak via de site van Bullchat, klaarblijkelijk om mannen op de site te pesten.

[30] Zoals we in de inleiding van dit hoofdstuk hebben geschreven gaat het hier om een impressie zoals onder andere opgetekend uit de gesprekken. In gesprek met enkele insiders van de homo BDSM-wereld kwam steeds vrij snel het druggebruik ter sprake, terwijl dit element bij gesprekken over de hetero BDSM-scene ook wel aan de orde kwam, maar dan meestal zijdelings, en dan vooral in termen van het taboe dat op het gebruik ervan rust, met name tijdens BDSM-feesten.

luidt: “Welke jonge top wil mij goed diep rimmen, vingeren, eventueel voor het eerst fisten en neuken? Ontvangen in (…), ben chems fr. (liefst ghb als je dat hebt …).”

Onschuldiger (zover het veiligheid betreft) lijken de geluiden over de nog altijd populaire poppers[31], en de erectiepillen. Daarbij zou het niet Viagra, maar een vervanger, zijn die veel wordt gebruikt; niet in de laatste plaats omdat de prijs van deze alternatieve erectiepil slechts een fractie is van die van de Viagra-pil, en de werking ervan hoegenaamd identiek is. De Viagra-pil gaat op doktersrecept; de alternatieve pil is daarentegen vrij verkrijgbaar via internet of de seksshop. Een van de respondenten licht zijn ervaring met erectiepillen als volgt toe:

> Je voelt het echt. Absoluut. Je hebt twee stoffen parafenyl en cyrofenyl. De eerste is langwerkend. En wel drie maal 24 uur. Die moet je als je een feestje hebt, acht, negen uur van tevoren innemen. Die alternatieve pil werkt korter, maar heeft weer een wat langere nawerking. Je bent snel opgewonden, je bent weer een puber. Je voelt je geslacht heel sterk. Het is een stof die vrij komt bij seksuele opwinding, waarbij dan bepaalde bloedvaten zich afsluiten, omdat het bloed niet weg kan, vullen de zwellichamen zich en krijg je een heel harde erectie. Het wordt op feestjes, veel, heel veel gebruikt. (R18 man, 61-65 jaar)

3.9 De lesbische BDSM-scene

Via de Fetlife-groep ‘vrouwen die het met vrouwen doen’ hebben we getracht ons een beeld te vormen van de lesbische BDSM-scene in Nederland. Uit de postings blijkt dat er voorheen wel feesten voor alleen vrouwen waren, maar dat die er tegenwoordig niet meer zijn door een gebrek aan interesse. Er worden wel feesten in Berlijn genoemd. Er lijkt consensus te zijn over het feit dat er erg weinig voor vrouwen is.

> Welkom hier, je zit in ieder geval in de juiste groep. Bijeenkomsten voor alleen vrouwen is moeilijk. Ze zijn een hele tijd wel georganiseerd, maar bij gebrek aan interesse op een gegeven moment opgeheven. En dat is jammer, maar niet veel aan te doen. Ik weet momenteel niet waar ze eventueel nog gegeven worden, maar misschien iemand anders?”
>
> In antwoord daarop:
> Ja, dat weet ik. Volgende maand in Berlijn zijn er drie feesten. In Nederland is het helaas niet meer.

Op Fetlife wordt tevens een aantal websites genoemd die we vervolgens bekeken hebben. Deze sites richten zich wel op (onder andere) lesbische vrouwen, maar is er niets tot weinig over BDSM te vinden. Het meest in de buurt kwam girlongirl.com waar ladies nights op worden aangekondigd. Een van deze ladies nights had als thema ‘een beetje kinky’.

---

[31] Als poppers worden genomen vlak voor een opkomend orgasme wordt het gevoel versterkt. Omdat de erectie vermindert, kunnen poppers het orgasme ook uitstellen. Poppers maken dat aanraken prettig-erotisch aanvoelt. Verder ontspant de anale kringspier door het spierverslappende effect waardoor penetratie wordt vergemakkelijkt. (bron: http://www.drugsinfoteam.nl/drugsinfo/poppers/)

De lesbische BDSM-scene lijkt al met al vrij passief, in ieder geval daar waar het sociale media en feesten betreft; ongetwijfeld vindt er meer plaats in de privésfeer. Daarnaast is het niet ongebruikelijk dat twee vrouwen (niet per se lesbisch zijnde) in de context van hetero BDSM-party's met elkaar het spel spelen.

3.10 Belangrijkste bevindingen

Het precies afbakenen van de BDSM-scene, of eigenlijk scenes, is moeilijk omdat er zoveel verschillende vormen zijn, en er veel interpretaties bestaan van wat BDSM nu eigenlijk behelst. De BDSM'ers die we voor dit onderzoek het best in beeld hebben gekregen zijn degenen die bewust naar buiten treden met hun BDSM-voorkeur. De 'harde kern' van hetero/bi BDSM'ers bestaat in Nederland naar schatting uit vijfduizend mensen.

Over het algemeen starten mensen hun BDSM-loopbaan vanaf de vroegvolwassenheid, maar soms ook al als minderjarige (zie figuur 3.1). Daarnaast doet zich een kleine piek voor achter in de dertig. De leeftijden waarop mannen en vrouwen beginnen met BDSM verschillen nauwelijks van elkaar. Het starten met BDSM gebeurt – al dan niet openlijk - soms naast een bestaande relatie, omdat de partner in kwestie geen zin heeft het spel te spelen. Soms echter leiden de BDSM-gevoelens van een van beide partners uiteindelijk wel tot een definitieve breuk: de vanillarelatie wordt dan nogal eens verruild voor een partner die wel het BDSM-spel wil spelen.

In de wereld van BDSM lijkt een splitsing te zijn tussen oudere en jongere beoefenaren van de BDSM. Vanuit de wens hun eigen gang te kunnen gaan bij het ontdekken van de BDSM hebben jongeren meerdere initiatieven ontplooid om 'onder elkaar' de BDSM te kunnen beleven. Twee voorbeelden daarvan zijn de oprichting van SamariuM en BDSM-jongeren. De voornaamste activiteiten bestaan uit het onderhouden van een website en het houden van BDSM-feesten gericht op jongeren. Oudere BDSM'ers vinden we deels verenigd in de VSSM (de Vereniging Studiegroep Sado Masochisme).

Er zijn tal van plaatsen waar BDSM'ers elkaar fysiek kunnen ontmoeten. Uit gegevens op de website van BDSMzaken blijkt dat er in Nederland rond de zeventig uitgaansgelegenheden zijn waar BDSM'ers elkaar op gezette tijden kunnen ontmoeten. Daarnaast zijn er ook de munches, informele bijeenkomsten van BDSM'ers in cafés of restaurants. De meeste van deze bijeenkomsten worden aangekondigd via websites als die van Fetlife, Alt.com of BDSMzaken.

Binnen de BDSM-scene(s) is veel aandacht voor de regels van het spel. Of het nu gaat over het al dan niet hanteren van stopwoorden, het invullen van wensenlijstjes of de wijze waarop met elkaar wordt omgegaan tijdens party's; veel wordt uitdrukkelijk met elkaar besproken. Het veelvuldig communiceren, dat bijna als vanzelf ook het aspect van sociale controle in zich bergt, lijkt er toe te leiden dat veel mensen zich erg geborgen voelen in de BDSM-scene. Het gevoel van geborgenheid wordt waarschijnlijk ook vergroot door de aandacht die er is voor

zowel de fysieke als mentale de veiligheidsaspecten van BDSM-beoefening. De aandacht daarvoor is er vooral in de discussiegroepen op de BDSM-kink georiënteerde websites, maar ook in de workshopachtige bijeenkomsten die worden georganiseerd waarin de 'ambachtelijke' kant van de BDSM-beoefening centraal staat.

De homo- en lesbische BDSM-scene

BDSM-voorkeuren vinden we vooral binnen de leerscene. In de gesprekken tekenen we op dat het voor homo's in de regel makkelijker is om voor hun BDSM-voorkeur uit te komen dan voor hetero's, omdat de leerscene door de buitenwacht sowieso al voor een deel wordt vereenzelvigd met BDSM-praktijken.

Van een scheiding tussen jongere en oudere BDSM'ers lijkt in de homo BDSM-wereld nauwelijks sprake te zijn, integendeel: dat jongeren bij hun entree in de wereld van de BDSM door oudere mannen de weg wordt gewezen, wordt niet als vreemd ervaren. Gezien deze constatering wekt het ook geen verbazing dat er in de homoscene nauwelijks aparte initiatieven zijn te vinden voor jonge BDSM'ers.

Waar het ontmoetingsplaatsen betreft, lijkt het virtuele ontmoeten (internet) het te winnen van de traditionele fysieke ontmoetingsplaatsen als bars, sauna's en parken. Voor het virtueel ontmoeten in BDSM-sferen op internet is er onder andere recon.com, maar ook meer algemene homo datingsites fungeren wel als zodanig. De algemene chatsite Bullchat is ook populair bij BDSM'ende homo's.

In de BDSM-homoscene lijkt sprake van de nodige sociale controle; dat geldt voor feesten, maar ook voor internetdating. Het is niet ongebruikelijk dat er bijvoorbeeld op websites wordt gewaarschuwd voor mensen die faken (een verkeerd adres opgeven) of mensen van wie bekend is dat ze HIV besmet zijn, maar het wel 'zonder' willen doen.

In het kader van de 'ambachtelijke' kant van veilige BDSM-beoefening zijn er ook in homoscene allerlei initiatieven in de sfeer van workshops. Op basis van de gesprekken zijn de signalen rond het veilig vrijen minder eenduidig: enerzijds zijn er de geluiden van zeer actieve mannen in het circuit die het veilig doen, maar die zich toch zeer frequent laten testen op Soa's / HIV. Deze constatering lijkt echter haaks te staan op uitkomsten van recente studies die aantonen dat onbeschermde seks weer in opmars is.

Tot slot, is het opvallend dat in de gesprekken over de homo BDSM-scene relatief vaak het onderwerp druggebruik wordt aangeroerd, en wel in negatieve zin. Daarbij wordt met name gewezen op het – in de ogen van de geïnterviewden – frequent voorkomend gebruik van GHB, volgens de gespreksgenoten bij uitstek een middel dat mensen in de homo BDSM-scene grenzen over doet gaan die ze beter niet moeten willen overgaan.

De laatste zin voor de belangrijkste bevindingen uit dit hoofdstuk wijden we aan de minst zichtbare BDSM-scene, namelijk die van lesbiennes. Hoewel zich in de privésfeer ongetwij-

feld van alles afspeelt, is er – op grond van onze naspeuringen – in de openbaarheid (sociale media, feesten) nauwelijks sprake van een BDSM-scene waarin louter vrouwen acteren.

4 Visies op misbruik bij BDSM

In dit hoofdstuk doen we verslag van de verschillende zienswijzen die er bestaan rond (vermeende) misstanden bij BDSM. We putten daarbij uit meningen van door ons geïnterviewde experts, maar ook uit meningen van BDSM'ers zelf. Behalve uit de interviews met experts en ervaringsdeskundigen gebruiken we ook uit de antwoorden op enkele vragen uit de websurvey, forumdiscussies op de site van BDSMzaken en internetblogs.

In een hoofdstuk over misbruik is het van belang aan te geven op welke wijze we dit begrip hebben gedefinieerd. Dat is lastig, in het geval van BDSM waarbij handelingen plaatsvinden waarvan we in eerste aanleg wellicht geneigd zijn deze onder de noemer van fysiek of psychisch geweld te plaatsen, maar die nu juist de crux vormen van het BDSM-spel al dan niet binnen een langerdurende relatie. Daarom hebben we er voor gekozen het begrip misbruik te definiëren als 'iemand is misbruikt, als de betreffende persoon zich misbruikt voelt'. Het gaat met andere woorden dus om (de weergave van) een (subjectieve) beleving. Lastiger wordt het, als de respondenten het over misbruik bij anderen hebben. De persoon in kwestie kan dat uitspreken, maar altijd zal het de interpretatie van een observant zijn. Juist bij de definitie van misbruik in termen van een (subjectieve) beleving kan dat een lastige constructie worden. Bij visies over misbruik – zoals die in dit hoofdstuk aan de orde komen – zal het gaan om een mixture van eigen ervaringen, geluiden uit de scene en verhalen van horen zeggen die uiteindelijk niet meer kunnen opleveren dan enkele contouren van het misbruikaspect, een en ander in lijn met het verkennend karakter van dit onderzoek.

In dit hoofdstuk staan vier vragen centraal, de beantwoording ervan vormt de leidraad voor de navolgende paragrafen. De eerste richt zich op de relatieve omvang van misbruik bij BDSM. Dat er sprake zal zijn van enig misbruik in de BDSM-wereld is een weinig gewaagde stelling, maar de (logische) vraag is hoe dit misbruik zich verhoudt tot misbruik binnen 'reguliere' langer durende relaties of kortdurende seksuele ontmoetingen.

Vervolgens richten we ons op de aard van het misbruik, en in het verlengde hiervan bespreken we 'het misbruik maken van het misbruikverhaal', ofwel de valse aantijgingen. De vierde, en laatste vraag richt zich op de mogelijke oorzaken van misbruik bij BDSM.

4.1 Omvang van misbruik

Hoewel enkele BDSM'ers beweren dat er geen misbruik plaatsvindt bij BDSM, is een frequenter verwoorde visie dat misbruik zeker voorkomt, maar niet vaker of zelfs minder dan in de reguliere (vanilla) wereld. Degenen die geen misbruik zien, maken veelal gebruik van een (cirkel)- redenering, BDSM is immers gebaseerd op wederzijdse instemming, bij misbruik is er geen sprake van instemming, ergo: indien er sprake is van misbruik kan het nooit BDSM betreffen. Afgezien van de vraag of misbruik niet plaats kan vinden, ondanks dat het met we-

derzijdse instemming plaatsvindt, is het vooral een woordenspel waarmee het misbruik niet verdwijnt. Of, zoals een van onze gesprekspartners het verwoordt:

> Het punt met *consent violations* is dat we ze in de scene ook een beetje weg definiëren. In feite zeggen we al heel snel; als er geen consent was, dan was het geen BDSM. Want BDSM is een consensuele activiteit. (E08)

Wanneer in het algemeen naar misbruik bij BDSM wordt gevraagd, is de reactie overwegend dat het voorkomt, maar dat misbruik ook voorkomt in de vanillawereld. De meesten voegen daar aan toe dat de kans op misbruik juist kleiner is in de BDSM-wereld door de grotere sociale controle. In de websurvey[32] is ruimte geboden om een aan- of opmerking te maken en een deel van deze opmerkingen heeft hier betrekking op. We geven twee voorbeelden:

> Deze enquête richt zich op misbruik zoals dat niet bedoeld is binnen het kader van een BDSM ontmoeting. Uiteraard worden er in de BDSM wereld strafbare feiten gepleegd. Maar zou dit vaker gebeuren dan bij reguliere (seksuele) contacten? De BDSM wereld is een sociaal netwerk. Men kent elkaar, er is sociale controle, men wisselt technieken en ideeën uit, men wijst elkaar op mogelijke gevaren en gaat vrij bewust om met de gecreëerde machtsongelijkheid. Het 'misbruik' binnen BDSM is gekanaliseerd en misschien is er juist daardoor wel minder aandrang/behoefte/neiging tot misbruik in strafbare zin. (Man, 61-65 jaar)

> Mijn ervaring is dat ik me vaker bedreigd heb gevoeld in niet-BDSM settings dan in BDSM-settings. Op een BDSM-feestje kan ik half-bloot of bloot rondlopen, zonder dat ik bang hoef te zijn dat iemand aan me zit als ik dat niet wil. In veel 'gewone' cafés en discotheken waar ik geheel gekleed rondloop, is dat bepaald niet het geval. En als er al iets aan de hand zou zijn, weet ik dat de rest van de mensen op het feest me zouden helpen. (Vrouw, 41-45 jaar)

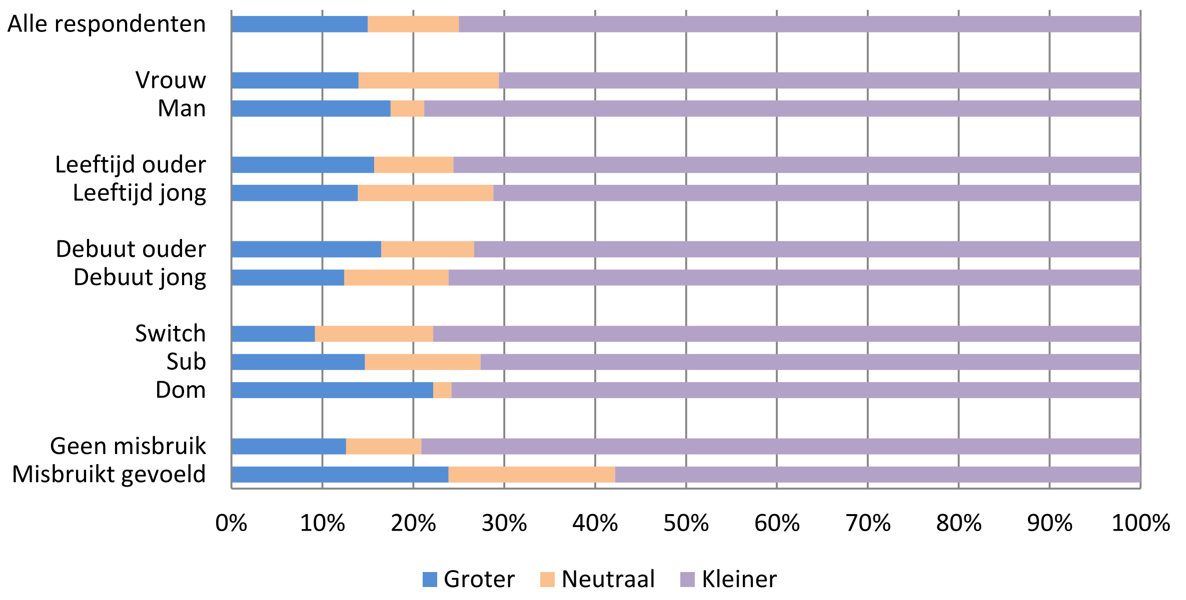
In de websurvey hebben we ook een aantal stellingen rond het thema misbruik voorgelegd. Zo hebben we de mening gepeild rond de vraag of misbruik vaker of juist minder vaak voorkomt binnen BDSM-relaties in vergelijking met 'reguliere' relaties (zie bijlage 2 voor de exacte vraagstelling). Slechts 15 procent van de respondenten is het eens met de stelling dat misbruik vaker voorkomt in de wereld van BDSM; 75 procent is het echter eens met de stelling dat misbruik *minder* vaak aan de orde is in de BDSM-wereld. Dit betekent dat 10 procent van de respondenten van mening is, dat er weinig verschil is in omvang van misbruik bij BDSM ten opzichte van 'normale' relaties (zie figuur 4.1).

We hebben tevens onderzocht in hoeverre deze algemene mening samenhangt met een aantal kenmerken van de respondenten. Zo hebben we gekeken naar sekse, leeftijd, BDSM-debuutleeftijd, BDSM-rol en of de respondent zelf een misbruikervaring heeft gemeld in de survey. Figuur 4.1 laat zien dat er wel sprake is van enige fluctuatie, maar het beeld is niet wezenlijk anders bij een opdeling naar achtergrondkenmerken. Wel zien we dat mannen en Dominanten (wat ook voornamelijk mannen zijn) minder vaak een 'neutrale' positie innemen (niet meer, maar ook niet minder misbruik). Het enige kenmerk waar wel sprake is van een

[32] Zie hoofdstuk 2 voor een nadere uitleg over deze websurvey.

significant verschil is een misbruikervaring.[33] Respondenten die wel een misbruikervaring hebben gemeld, zijn vaker van mening dat de kans op misbruik bij BDSM groter dan wel gelijk is aan de kans op misbruik bij 'gewone' relaties.

Figuur 4.1 Kans op misbruik bij BDSM

Bron: websurvey (n=597)

Bij doorvragen op het thema misbruik maken veel gesprekspartners onderscheid tussen wat er in de scene gebeurt en wat daarbuiten plaatsvindt. De meesten zijn van mening dat de scene in belangrijke mate zorgt voor bescherming tegen misbruik. De gedachtegang is dat de meeste BDSM'ers elkaar kennen, de sociale controle sterk is en dat personen met verkeerde bedoelingen relatief snel worden gedetecteerd en dan in de regel met stille trom verdwijnen. Een van de respondenten verwoordt het als volgt:

> Binnen de Fetlife community is de kans op misbruik absoluut kleiner. Het is moeilijker om dan wel misbruik te plegen dan wel misbruikt te worden op het moment dat je deel uit maakt van een groep mensen die je kent. Mensen die al wat langer rond lopen en op zoek zijn naar een dominant of een sub, daar helpt de hele community mee. Juist in dat kader is er heel veel sociale controle. In de goede zin van het woord is die echt aanwezig. Als een van mijn vrienden met een onbekende een date heeft, zijn er meteen tien mensen die weten waar ze is en wanneer. Het is echt gewoon een hele sociale knuffel-community waar SM de gemeenschappelijke noemer is. (R01 Vrouw, 30-35 jaar)

Dit enthousiasme over de sociale controle van de scene wordt overigens niet door iedereen gedeeld. Hoewel verhalen over een goed functionerende sociale controle wel overheersen, hebben we ook respondenten gesproken die kritische kanttekeningen maken bij het functione-

[33] Getoetst met behulp van de X^2-toets: $X^2 = 21{,}897$; df = 2; $p < 0{,}01$

ren van de scene, zoals het buitensluiten van leden die het 'glansbeeld' van de scene aantasten. Een respondent zegt er het volgende over:

> De scene lijkt vanaf de buitenkant heel gezond. Ik klink misschien heel negatief, dat is niet de bedoeling. Dat er een goede sociale controle in de scene zou zijn, is absoluut niet mijn ervaring. Met name omdat er zo weinig openheid wordt gegeven over dingen die fout gaan. Er zit echt een taboe op. Je plaatst mensen in een lastige positie. Het bedreigt de groepsdynamiek. Je ziet vaker dat de misbruiker ingesloten wordt in de groep en degene die aan de bel trekt, is degene die uit de groep gewerkt wordt, want die bedreigt de stabiliteit van de groep. En dat zal vast in elke groep gebeuren, niet alleen de SM scene. (R14 Vrouw, 41-45 jaar)

Ondanks dat er her en der een kritische opmerking wordt gemaakt over de scene – en dat geldt zowel voor de heteroseksuele als homoseksuele scenes – zijn de gesprekspartners (zowel experts als BDSM'ers) het er over eens dat de kans op misbruik het grootst is in de periferie; bij afspraken die via dubieuze chatsites buiten de scene om worden gemaakt. Dit zijn echter tegelijkertijd meningen die nauwelijks met voorbeelden worden gestaafd. De voorbeelden die wij kennen, waar we in het volgende hoofdstuk uitgebreid op terug zullen komen, vinden vooral plaats bij mensen die zich wel in de scene begeven. Dat is ook wel logisch, want we hebben immers respondenten geworven binnen de scene. Wat er zich daarbuiten afspeelt, blijft dus min of meer een blinde vlek.

We zijn op BDSMzaken een discussie tegengekomen over het al dan niet bestaan van gesloten, sekteachtige BDSM-groepen. Aanleiding voor deze discussie is de uitspraak van een exitcounselor, dat "er in de BDSM gesloten groepen zijn, die in hun doen en laten als twee druppels water lijken op destructieve sektes. (...) In mijn praktijk ontmoet ik vaker slachtoffers van zo´n gesloten BDSM-systeem en ouders, die zich zorgen maken over hun jonge zoon of dochter in een BDSM cultuur."[34] De deelnemers aan de BDSMzaken forumdiscussie 'Slachtoffer van BDSM: verzinsel of realiteit?' weten, op één deelnemer na, geen melding te maken van gesloten groepen. Deze deelnemer noemt een bepaald 'gilde' als voorbeeld. De website van dit gilde leert, dat het inderdaad om een besloten groep gaat, in de zin dat lidmaatschap is vereist en dat niet iedereen zo maar lid kan worden. Wij kennen echter geen geluiden dat er misbruik plaats zou vinden in deze of andere gesloten groepen.

4.2 Aard van misbruik

Een belangrijke voorwaarde bij BDSM is dat het met wederzijdse instemming (consent) plaatsvindt. Aan de hand van een aantal stellingen hebben we in de websurvey gevraagd hoe de respondenten aankijken tegen consentoverschrijding en misbruik. Als de afspraken worden geschonden (consentoverschrijding) dan zien de meeste respondenten (85 procent) dit als een vorm van misbruik.[35] In hun ogen is het dan wel van belang dat deze afspraken *vooraf* zijn

[34] Zie: http://www.sektehulp.nl/exitcounseling-bij-slachtoffers-van-bdsm/.

[35] De desbetreffende stelling luidt als volgt: "Het overschrijden van een vooraf afgesproken grens bij BDSM beschouw ik als een vorm van misbruik."

gemaakt, want het achteraf spijt hebben van het overschrijden van een grens ziet de meerderheid (75 procent) niet als misbruik.[36] Vrijwel alle respondenten (95 procent) zijn overigens van mening dat consentoverschrijdingen weinig voorkomen bij BDSM-beoefening.

Uit de gesprekken die we hebben gevoerd in het kader van dit onderzoek blijkt dat het aangeven van grenzen belangrijk is, maar tegelijkertijd soms ook precair is. Zo stellen meerdere experts dat juist het oprekken van grenzen een onderdeel van het BDSM-spel kan zijn en dat de partners elkaar wel goed moeten aanvoelen om zich in dit grensgebied te bewegen. Een van de experts verwoordt het als volgt:

> Een probleem van BDSM is dat er wel grenzen worden aangegeven door deelnemers, maar dat het tegelijkertijd ook heel spannend is om die grenzen juist over te gaan. Als iemand goed het spel kan spelen dan kan hij op een gegeven verder gaan met diegene en soms dan ook de grenzen overschrijden. (E01)

Het oprekken en overschrijden van grenzen kan zowel op fysiek als psychisch gebied plaatsvinden. Een fysieke consentoverschrijding heeft vaak een seksueel karakter, althans de voorbeelden die worden gegeven rond het overschrijden van fysieke grenzen hebben vaak betrekking op een seksuele grens. Soms wordt door de submissieve speler aangegeven dat deze geen seks wil, maar alleen pijn/vernedering. In voorbeelden van verhalen over fysiek misbruik worden dan toch geslachtsdelen aangeraakt of vindt er penetratie plaats.

> Het enige geval waarvan ik weet dat het mis ging in de homoscene heb ik laatst met iemand besproken. Diegene vertelde: "Ik was in Brussel, met een vriend op een soort happening waar kruizen stonden en touwen hingen, en op een gegeven moment ging ik spelen met iemand die ik nog nooit ontmoet had. (....) Terwijl ik had gezegd dat ik niet wilde dat hij iets anaal deed, deed hij zijn duim in m'n achterste. Daar ben ik verschrikkelijk boos over geworden." (E10)

Soms wordt er te lang of verkeerd geslagen. Zo vertelt een van de geïnterviewde experts:

> Een vriend van mij wilde een keer met een meesteres een afspraak maken. Hij wilde een keer wat beleven. Hij heeft op internet een commerciële meesteres gevonden en heeft een afspraak gemaakt. Tijdens de afspraak werd hij gebonden en geslagen. Op een gegeven moment wilde hij stoppen en gaf dat ook aan, maar zij had een ander beeld van stop. De man heeft daar echt lichamelijke problemen aan over gehouden. (E03)

Misbruik kan een incidentele ervaring zijn, maar het kan ook onderdeel zijn van een langer durende relatie. Als misbruik plaatsvindt binnen een relatie, dan gaat het meestal niet om (alleen) fysiek misbruik, maar is er vaak ook sprake van een psychische misbruikcomponent. Bij een relatie kan het zowel gaan om mensen die elkaar met enige regelmaat zien als mensen die met elkaar samenwonen. In het laatste geval is het contact vanzelfsprekend intensiever en zal

[36] Gemeten aan de hand van de voorgelegde stelling: "Het achteraf spijt hebben van BDSM-handelingen, zonder daar op het moment zelf uiting aan te hebben gegeven, beschouw ik niet als misbruik."

het waarschijnlijk lastiger zijn om uit de relatie breken. We hebben respondenten gesproken die zich zelf psychisch misbruikt hebben gevoeld; daarover berichten we in het volgende hoofdstuk. Sommige gesprekspartners vertellen dat zij van mening zijn dat er misbruik wordt gemaakt van de persoon in kwestie. Het is lastig om deze verhalen op waarde te schatten, omdat het observaties uit tweede hand zijn en we de betrokkenen zelf niet hebben gesproken. Een van de experts geeft een voorbeeld waarbij hijzelf ook aantekent dat het lastig is om te beoordelen of er al dan niet sprake is van misbruik.

> Ik ken een meisje dat bij een vijftigplusser ingetrokken is. Ze is van de ageplay; ze loopt graag als peutertje rond met een luiertje om. Hij heeft zijn hele huis als kinderparadijs ingericht voor ageplayers. Maar dat meisje is iemand die al vanaf haar zestiende op straat rondzwerft, overal wordt uitgegooid. Dat is een meisje dat heel erg in de kwetsbare groep valt. Zo'n relatie kan op twee manieren uitpakken. Je kan hebben dat zo'n meisje nog kwetsbaarder wordt of dat ze juist de rust vindt en zich verder ontwikkelt; het kan twee kanten op gaan. Bij wie komen ze in handen? Zij is wel eens bij ons op een feest geweest, met een groepje. Daar is veel discussie over geweest. Ik kan me voorstellen dat het van de buitenkant soms lijkt alsof er misbruik is in zo'n relatie, terwijl het geen misbruik is, of noodzakelijkwijs hoeft te zijn. (E07)

Er zijn ook respondenten die wat resoluter zijn in hun oordeel. Zij beschouwen bepaalde relaties binnen het BDSM-milieu als misbruik. Er wordt in hun ogen misbruik van iemand gemaakt, zonder dat de persoon in kwestie dit ook noodzakelijkerwijs zo ziet (op dat moment). Onderstaande gespreksfragment is hiervan een illustratie.

> Er komt hier af en toe een slaaf, die is door een koppel zo erg misbruikt dat hij zich heeft moeten laten behandelen in het ziekenhuis. Die hadden ze op een haartje na verminkt door te proberen dingen in zijn anus te stoppen die er niet in thuis horen. Hij is heel onderdanig. Een voorbeeld van misbruik: zijn grootvader overlijdt en op het moment van de crematie krijgt hij van het koppel de opdracht om het af te zeggen, zodat hij boodschappen voor hen kan doen. Dat noem ik echt misbruik. Geen respect voor mensen. Hij is gewoon over de hele linie gebruikt en misbruikt. Mijn vriendin heeft hem als bij toeval opgevist. Hij heeft verder ook geen hulp gezocht, want hij vond dat het zo hoorde. (R04 Vrouw, 51-55 jaar)

Er zijn ook voorbeelden van misbruik waarbij BDSM wel een rol speelt, maar die eveneens sterke overeenkomsten vertonen met huiselijk geweld en het daarbij behorende fenomeen van toch weer terug willen keren naar de 'oude vertrouwde omgeving'. Deze overeenkomst klinkt in ieder geval door in het volgende.

> Een van die meiden zat bij een Dominant, zij was 21 en hij in de zestig. (....) Ze nam contact met mij op en zei: "Ik zit er helemaal doorheen ik moet hier weg, het gaat hier helemaal niet zoals ik wil." Ik heb haar opgehaald en haar hier een kamer aangeboden. Ik dacht: "Kom maar lekker tot rust en dan gaan we samen eens kijken en werken aan een toekomst." In die tijd heeft ze me wel privé gemaakte filmpjes laten zien van hoe het bij hen thuis ging en dat was op zich best wel pittige BDSM wat ze daar speelden. En op dat moment kwam ik erachter dat ze niet in staat is om haar eigen keuzes te maken. De ene dag is ze heel enthousiast over BDSM en de andere dag is het helemaal niet haar ding. Dat wisselde heel erg per dag. (....) Op een gegeven moment komt ze op een punt dat ze weer voor zichzelf bepaalde keuzes kan maken. En op dat

> moment rent ze terug naar die ouwe man. Ze kreeg hier vrijheid, maar wel de plicht om aan zichzelf te bouwen. En, op dat moment rent ze terug naar het veilige haventje waar ze niks moet, als ze maar ter beschikking staat. En daar is ze nog steeds. Ik denk niet dat het echt gezond is wat daar gebeurt. Maar ze kiest er vrijwillig voor. Het is een grensgeval of dat misbruik is, ik kan dat niet bepalen. Ze kiest er vrijwillig voor, maar ik vraag me af en toe af of die meid wel toerekeningsvatbaar is. (R10 Man, 41-45 jaar)

4.3 Valse beschuldigingen van misbruik

We doen sociaalwetenschappelijk onderzoek en laten ons onder meer leiden door de gesprekken die we hebben met BDSM'ers. Het verhaal dat deze respondenten vertellen is echter één kant van het verhaal. Het verhaal – over een ogenschijnlijk zelfde gebeurtenis of situatie – van de respondent kan echter (fors) verschillen van het verhaal van andere betrokkenen. De gesprekken die we hebben gevoerd met degenen die betrokken zijn bij de aanleidingscasus illustreren dit. We hebben respondenten gesproken die zich op een of andere manier misbruikt hebben gevoeld, maar we hebben ook respondenten gesproken die zich slachtoffer voelen van valse beschuldigingen. We komen in hoofdstuk 5 terug op hun persoonlijk relaas, maar deze respondenten hebben ook – waarschijnlijk mede gekleurd door hun eigen ervaring – een mening in het algemeen over valse beschuldigen in de BDSM-wereld. Hun visie staat niet geheel alleen. Ook een van de experts die we hebben gesproken refereert hieraan, als hij stelt:

> Je moet trouwens wel erg oppassen met de misbruikverhalen. Er wordt al snel geroepen dat er sprake is van misbruik, terwijl dat vaak achteraf geconstrueerde verhalen zijn. Wat ik daar mee bedoel is het volgende: ik ken voorbeelden van homomannen die jongens mee naar huis hebben gelokt en die jongens seksuele dingen hebben laten doen. Waar dan die jongens op zich vaak helemaal geen misbruik voelden. Maar dan komen de ouders en die zeggen dan dat dat heel slecht is. Er wordt dan in de omgeving als het ware druk op gezet om de zaak te herinterpreteren. (E01)

Daarnaast kennen we het fenomeen valse beschuldigingen natuurlijk ook bij andersoortige zedenzaken. Een van de respondenten geeft aan dat hij zelf wel 25 tot dertig zaken van misbruik nader heeft onderzocht in zijn hoedanigheid als moderator van een BDSM- chatsite; zaken waarbij iemand claimde mishandeld te zijn door een dominant. Hij geeft aan dat geen enkele zaak achteraf waar bleek te zijn; wraak door de onderdanige of personen die (zogenaamd) mishandeld zouden zijn, blijken niet te bestaan/terug te vinden. Hij geeft eveneens een voorbeeld van een zaak waarbij een dominante man vals beschuldigd wordt van mishandeling. De zaak eindigt met vrijspraak bij de rechter, omdat de aangeklaagde een foto kan overleggen van hoe de vrouw er uit zag toen ze het pand van de aangeklaagde verliet.

4.4 Oorzaken van misbruik

Bij misbruik is er normaal gesproken sprake van (een) dader(s) en (een) slachtoffer(s). De dader kan zich bewust zijn van het misbruik (vooraf of achteraf), maar dat hoeft niet noodzakelijkerwijs het geval te zijn. Zoals in de vorige paragraaf gezegd, kan een deel van de voor-

komende misbruikgevallen bij BDSM worden gezien als consentoverschrijding. Deze grens kan bewust of per ongeluk worden overschreden. De grens kan zonder, maar ook met 'kwade' bedoelingen worden overschreden. Er zullen dus daders zijn die willens en wetens misbruik maken van anderen, terwijl er ook daders zijn die deze intentie niet hebben. Veel respondenten die we hebben gesproken geven ook aan dat het achteraf bespreken van het misbruikgevoel een belangrijk element is bij de verwerking van de ervaring. Als de dader daar geen ruimte toe biedt, dan blijkt het vaak meer als echt misbruik te voelen.

Een deel van het misbruik zit dus in een soort schemergebied. De ene partij ervaart het, soms in retrospectief, als misbruik, maar geeft dit niet of onvoldoende te kennen in de situatie zelf. Dit lijkt voor een deel ook inherent aan het D/s spel; de sub wil immers de pijn/vernedering kunnen incasseren. Een respondent (sub) legt het als volgt uit:

> Je wilt heel graag je Dominant trots maken. "Als ik nu mijn stopwoord gebruik dan faal ik." Je kan over je grenzen gaan, omdat je iemand niet tekort wil doen, terwijl diegene daar misschien helemaal niet zo over denkt. Dat willen 'pleasen' is bij sommige subs heel groot. Dan is er het risico dat je net een stapje verder gaat dan dat je zou moeten gaan. Maar aan de andere kant denk ik zeker dat er in de scene zo ontzettend veel aandacht voor de kwetsbare positie van de sub is, dat ik wel eens denk dat het als Dominant nog moeilijker is. Daar wordt niet over gepraat. En als Dominant heb je ook zo je grenzen. (R02 Vrouw, 21-25 jaar)

Ondanks de complexiteit van ervaren misbruik bij BDSM zijn er toch wel diverse rode draden in de gesprekken die we hebben gevoerd over de oorzaken van misbruik. Of misschien is het beter te spreken van omstandigheden waarbinnen misbruik kan ontstaan. We bespreken deze oorzaken/omstandigheden een voor een.

Onervarenheid

Onervarenheid kan op verschillende manieren bijdragen aan misbruik. Zo kan het leiden tot onhandigheid of misverstanden, zoals in het volgende voorbeeld.

> Bij beginnende BDSM'ers die onvoldoende ervaring hebben, kunnen wel eens misverstanden optreden waardoor er misstanden ontstaan. Dat gaat dan over een verwachtingspatroon waaraan aan beide kanten niet wordt voldaan. En nu ga ik iets vreemds zeggen: ik ken meer Dominanten die emotioneel zijn beschadigd, dan de onderdanigen die de zogenaamde kwetsbare positie hebben. Zo'n onderdanige kan bijvoorbeeld ongeduldig worden, als ie te lang aarzelt (met slaan bijvoorbeeld). Zo'n Dominant kan daar behoorlijk emotioneel schade van oplopen. (E04)

De meeste mensen lopen een tijd rond met hun BDSM-gevoelens alvorens ze deze daadwerkelijk in praktijk brengen. Vaak hebben ze – zeker in het internettijdperk – er al van alles over gelezen. Als dan eenmaal het besluit is genomen 'naar buiten te treden' blijkt er nog wel eens sprake van een zekere gretigheid om van alles direct mee te willen maken waarbij het risico bestaat dat de persoon in kwestie dan wat te hard van stapel loopt.

Ook kan het zo zijn dat debutanten iets op de mouw wordt gespeld over 'hoe het hoort' en daarmee over een grens worden geduwd die ze eigenlijk niet over willen gaan of waar ze nog niet aan toe zijn, zoals in het volgende voorbeeld.

> Waar ik wel een risico zie, is met name bij mensen die heel nieuw in de scene zijn. Dat kunnen hele jonge mensen zijn maar ook mensen van veertig. Deze laatste misschien nog wel erger. Die hebben vaak al jarenlang fantasieën gehad en met hun gevoelens geworsteld, die komen dan in een keer in de scene, er gaat een wereld voor ze open en ze hebben dan een 'ik wil alles en ik wil het nu' gevoel. (....) Ik ken een meisje die in haar eerste SM-relatie over haar grenzen gepusht werd, met van 'ja zo hoort het nou eenmaal'. Sommige mensen geloven dat en gaan daar dan in mee. (E08)

Psychische problematiek

Het onderzoek van Wismeijer & Van Assen (2013) laat zien dat BDSM'ers over een gezonder psychologisch profiel beschikken dan personen uit de controlegroep. Dit is gemeten aan de hand van het zogenaamde five factor model voor het meten van persoonlijkheid. Deze factoren (*the Big Five*) zijn: *Neuroticism, Extraversion, Openness to Experience, Agreeableness, and Conscientiousness*. De BDSM'ers zijn geworven via BDSMzaken en de controlegroep via een ander online onderzoek. Wismeijer & Van Assen geven aan dat er sprake kan zijn van vertekening in de resultaten door deze wijze van respondentwerving (selection bias). Zo bestaat de controlegroep voor 70 procent uit vrouwen en 30 procent uit mannen, terwijl dit voor de BDSM-respondentengroep ongeveer fifty-fifty is.

De onderzoeksresultaten van Wismeijer & Van Assen – dat BDSM'ers een gezonder psychologisch profiel hebben dan anderen in onze samenleving – komt niet overeen met de visie van sommige respondenten die wij hebben gesproken. Zij zijn van mening dat er juist relatief veel mensen met psychische problematiek zich begeven in de wereld van BDSM.

> Er lopen heel veel mensen met een autismeverwante stoornis in de scene rond. Dat is wel het manco binnen de scene. Op het moment dat je de mensen tegenkomt die een stoornis hebben; die vinden heel snel onderdak binnen de scene. Dus stoornissen in het autismespectrum: héél veel subs. Borderline: héél veel subs. Dan gaat het héél vaak mis, als die stoornis aanwezig is. Het gaat heel vaak mis op het moment dat mensen een spel spelen, en een sub tegenkomen met een stoornis. Dat hoeft niet meteen heel heftig te zijn. Op het moment dat je zo iemand tegenkomt en je hebt geen idee, dan gaat het zo gruwelijk mis. Alleen ik denk dat het in de vanilla wereld ook mis was gegaan, alleen komt het zonder het label BDSM niet zo erg in het nieuws. (R04 Man, 51-55 jaar)

> Ik weet dat Marijke (de psychologe Marijke Vonk heeft een weblog) wel eens post over onderzoeken en zij zegt dat BDSM'ers niet vaker een stoornis hebben dan niet BDSM'ers. Dus dan zal dat wel zo zijn. Maar ik ken wel heel veel autisten in de scene. Ik ben zelf autistisch. En het is wel logisch, want het is heel erg duidelijk. Het is heel expliciet en duidelijk wie de verantwoordelijkheid heeft en alles wordt van tevoren doorgesproken en afgesproken. Heel veel dingen die in vanillarelaties impliciet zijn, worden nu expliciet gemaakt. Misschien ook dat ik prikkels anders verwerk en ik daardoor pijn lekker vind. (R05 Vrouw, 21-25 jaar)

De algemene mening is dat een psychiatrische stoornis tot problemen kan leiden als er niet goed mee wordt omgegaan en dat de kans dat iemand met een stoornis tegen misbruik aanloopt groter is dan voor iemand die stevig in zijn schoenen staat; een constatering die natuurlijk niet alleen geldt voor de wereld van BDSM, maar in het algemeen opgeld doet. Sommige respondenten zijn daarom van mening dat BDSM-beoefening niet is weggelegd voor mensen met psychiatrische problemen. Zonder dat we dat cijfermatig kunnen onderbouwen, lijkt het er wel op dat degenen met een dominante rol bij BDSM hierover explicieter zijn dan degenen met een submissieve rol. Een van onze gesprekspartners heeft hier een uitgesproken mening over. Zijn betoog hierover luidt als volgt:

> Ik heb sowieso een kindje dood aan iedereen binnen de BDSM die bij de GGZ loopt en medicatie gebruikt. Heel simpel: als jij het normale leven al niet aan kan, zonder dat je pilletjes moet slikken, hoe wil je dan met de geest van een ander gaan spelen, terwijl je eigen geest niet in orde is. Dat is keihard, maar zowel voor onderdanigen als Dominanten; op het moment dat je eigen geest niet klopt en je hebt pilletjes nodig om op een normale manier in het leven te staan, hoe kun je dan met een zweep iemand staan te slaan en zeggen 'ik weet precies waar ik mee bezig ben?' Dat kán niet! Dat gaat niet, je kan niet stomdronken iemand gaan slaan dus je kan ook niet met ritalin of oxazepam of diazepam of wat dan ook je moet slikken, kan je toch niet mensen gaan lopen slaan!? Als je geestelijk niet in orde bent heb je niks in het wereldje te zoeken. Klaar. (R03 Man, 51-55 jaar)

Rotte appels

Zoals gezegd kan misbruik bij BDSM ontstaan zonder dat er sprake is van opzet; onervarenheid of kwetsbaarheid kunnen ongewild tot misbruik leiden. Er zijn echter ook situaties waarbij misbruik min of meer bewust plaatsvindt of waarbij de dader geheel niet open staat voor het idee dat er sprake zou kunnen zijn van misbruik; suggesties in die richting worden weggewuifd. Er zijn ook daders die beterschap beloven om vervolgens op dezelfde voet verder te gaan. Er is dus wel een gradatie in de mate waarin de dader zonder mededogen misbruik maakt van het slachtoffer. In de gesprekken die we hebben gevoerd, wordt in dit verband meestal verwezen naar de 'rotte appels' in de BDSM-mand. Die komen overal voor en zeker niet vaker bij BDSM dan in de 'reguliere' wereld, aldus menig respondent. In het onderstaande citaat legt een respondent een link tussen BDSM als dekmantel voor seksueel misbruik en het maatschappelijk taboe dat heerst rond BDSM. Volgens deze respondent leidt dit taboe ertoe dat een deel van de BDSM-contacten zich in een schemergebied afspeelt, waardoor de kans dat een slachtoffer naar de politie stapt niet groot is; de speelruimte voor misbruikers wordt op deze manier groter.

> De BDSM-wereld is niet uniek in gevaren die op de loer kunnen liggen. Je moet heel nuchter blijven en proberen eventuele gevaren wel te zien. Dan is bij BDSM het gevaar dat er iemand is die zichzelf Dominant noemt, een meisje scoort, die vervolgens vastbindt, een flinke beurt geeft, klaarkomt, en hem vervolgens smeert. Dan heb je inderdaad kans dat je een beschadigd iemand achterlaat. Of dat nu fysiek of een geestelijke beschadiging is. Daar zit een bepaald risico in. Maar het probleem, het risico wordt nog groter gemaakt door de manier waarop de maatschappij, en de overheid tegen BDSM aankijkt. (E04)

Grooming onder het mom van BDSM komt voor, aldus sommige respondenten, maar in welke mate, is (vooralsnog) een blinde vlek. Ook zouden pedoseksuelen zich soms aan de rafelrand van de BDSM-scene bewegen. We hebben in ieder geval een respondent gesproken, die moderator is van een website met een BDSM-chatroom en hij meldt dat er "mensen zijn die graag wat met kinderen willen; mensen die pedofiele behoeften hebben."

4.5 Belangrijkste bevindingen

Waar mensen (seksuele) relaties met elkaar aangaan, kan sprake zijn van misbruik; zo ook bij BDSM-relaties. De overheersende mening van experts en BDSM'ers zelf over de omvang van misbruik bij BDSM-relaties is dat dit minder vaak voorkomt dan bij reguliere relaties. De verklaring hiervoor wordt vooral gezocht bij het vooraf doorspreken van wensen en grenzen bij BDSM en de sterke sociale controle binnen de scene.

Misbruik bij BDSM wordt veelal getypeerd als een consentoverschrijding. Er worden grenzen overschreden – dit kunnen fysieke, mentale en/of seksuele grenzen zijn – zonder instemming van beide partijen. Deze consentoverschrijdingen kunnen een eenmalig karakter hebben, maar kunnen binnen een relatie ook meer structureel spelen. Het gevoel van misbruik komt soms pas achteraf, in retrospectief, naar voren. Er wordt in dit verband tevens gewezen op het fenomeen van valse beschuldigingen. Misbruik bij BDSM onderscheidt zich feitelijk niet wezenlijk van misbruik bij andere (seksuele) relaties. Een belangrijk verschil is echter dat het voor een buitenstaander al snel misbruik lijkt, omdat de handelingen binnen het BDSM-spel normaliter als misbruik worden bestempeld. Om de situatie te kunnen duiden, moet er inzicht zijn in het fenomeen BDSM en moet duidelijk zijn dat er sprake is van wederzijdse instemming.

Binnen BDSM wordt bewust gespeeld met misbruikelementen. Het 'spelen met vuur' gaat soms mis; er worden drie omstandigheden genoemd waarbij de kans dat het mis gaat groter wordt. Ten eerste wordt dan gewezen op het aspect van onervarenheid. Het ontdekken van een seksuele identiteit is lastig en dat geldt ook – en misschien wel in versterkte mate – voor BDSM'ers. 'Wat wil ik wel', 'wat wil ik niet', 'waar liggen mijn grenzen', zijn vragen die soms moeilijk zijn te beantwoorden voor beginnende BDSM'ers en de kans dat een meer ervaren partner daar (on)bewust misbruik van maakt is reëel.

Ten tweede wordt door een deel van de respondenten ervaren dat er mensen in de wereld van BDSM rondlopen met psychische problemen; verhoudingsgewijs misschien wel meer dan in de samenleving als geheel. Er zijn seksuologen die wijzen op de mogelijke helende werking van BDSM voor het verwerken van trauma's, maar het lijkt er op dat BDSM'ers met psychische problemen een verhoogde kans op misbruik hebben, omdat ze niet altijd hun eigen grenzen (her)kennen.

Tot slot zijn er geluiden dat – niet zozeer binnen de reguliere scene, maar meer in de periferie – er mannen zijn die onder de vlag van BDSM op zoek zijn naar (jonge) vrouwen en deze

vervolgens misbruiken. Dit fenomeen komt ook voor in de reguliere datingwereld, maar het maatschappelijk taboe op BDSM lijkt de kans op dergelijke praktijken te vergroten.

5 Misbruikervaringen bij BDSM

In het vorige hoofdstuk stonden *meningen over* misbruik bij BDSM centraal, in dit hoofdstuk richten we ons op *persoonlijke ervaringen* van degenen die zich wel eens misbruikt hebben gevoeld. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de resultaten van zowel de websurvey als interviews met BDSM'ers. Aan het einde van de websurvey hebben we respondenten met een misbruikervaring uitgenodigd zich aan te melden voor een interview; meerdere respondenten hebben hier gehoor aan gegeven (zie ook hoofdstuk 2); veertien van hen hebben we uiteindelijk ook gesproken. Zoals ook in het vorige hoofdstuk aangegeven, vatten we misbruik op als een subjectief gegeven, dus handelingen of gebeurtenissen die als misbruik zijn ervaren door de persoon in kwestie.

In dit hoofdstuk schetsen we het profiel van respondenten met een misbruikervaring. Daarnaast maken we een indeling van de voorkomende vormen van misbruik en presenteren we een analyse van het antwoord op de vraag onder welke omstandigheden deze misbruikvormen plaatsvinden. We starten dit hoofdstuk echter met de vraag *hoe vaak* en *door wie* een consentoverschrijding[37] bij BDSM wordt ervaren als misbruik.

5.1 Consentoverschrijdingen

Er is in 2013 aan de hand van een websurvey onderzoek gedaan naar consentoverschrijdingen in de Nederlandstalige SM-scene (KinkyMinds, 2013). Voor deze survey is min of meer in dezelfde vijver gevist als bij onze websurvey: twee algemene SM-gerelateerde webfora, de grootste SM-gerichte sociale media site en een SM-forum gericht op jongeren. De respons omvat 355 volledig ingevulde vragenlijsten en ook bij dit onderzoek – evenals bij onze websurvey – zien we een oververtegenwoordiging van vrouwen en in mindere mate jongeren. In het onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen drie vormen van consentoverschrijding: (1) het overschrijden van een vooraf afgesproken grens, (2) het negeren van een stopwoord/teken en (3) een achteraf vaststelling dat het spel te ver ging. Uit de antwoorden blijkt dat bijna twee van de drie respondenten (62 procent) wel eens een consentoverschrijding heeft meegemaakt. Het negeren van een stopteken/woord komt minder vaak voor dan het overschrijden van een vooraf afgesproken grens en het achteraf vaststellen dat het spel te ver is gegaan.

---

[37] Om er voor te zorgen dat de dominante speler niet tegen de wil van de onderdanige speler handelt, worden er soms expliciet afspraken gemaakt (wat wel, wat niet) en kan er een stopwoord/teken worden afgesproken dat de sub kan gebruiken als het spel te ver wordt doorgevoerd. Het verder gaan dan wat is afgesproken en/of het negeren van een stopwoord/teken wordt een consentoverschrijding genoemd.

In de survey is gevraagd hoe ernstig de respondent deze consentoverschrijding vond. De antwoordmogelijkheid bestaat uit een cijfer tussen de 1 en de 10, waarbij de 1 voor ‘helemaal niet erg’ staat en 10 voor ‘heel erg’. De gemiddelde ernstscore ligt tussen de 5 en 6.

KinkyMinds heeft ons het databestand ter beschikking gesteld voor een secundaire analyse. We hebben aan de hand van het databestand in kaart gebracht hoe het beeld er uit ziet als de drie vormen van consentoverschrijding bij elkaar worden genomen (zie ook tabel 5.1). Ongeveer een derde van de respondenten die een consentoverschrijding heeft meegemaakt, heeft dit ervaren als misbruik. Van degenen die de consentoverschrijding als misbruik hebben ervaren, heeft 29 procent (21 personen) overwogen om aangifte daarvan te doen bij de politie. Zes respondenten hebben ook daadwerkelijk aangifte gedaan.

Tabel 5.1 Consentoverschrijdingen: van meemaken tot doen van aangifte

	Aantal	Percentage van steekproef	Percentage van voorgaande deelpopulatie[38]
Steekproef	355	100 %	
Consentoverschrijding meegemaakt	220	62 %	62 %
Als misbruik ervaren	73	21 %	33 %
Aangifte overwogen	21	6 %	29 %
Aangifte gedaan	6	2 %	29 %

Bron: Databestand KinkyMinds, 2013 (bewerking Ateno)

Vervolgens is nagegaan of enerzijds het meemaken van consentoverschrijding en anderzijds deze overschrijding ervaren als misbruik samenhangt met de gemeten achtergrondvariabelen. In het onderzoek zijn gegevens verzameld over drie relevante achtergrondvariabelen, te weten sekse, leeftijd en BDSM-voorkeur. De analyse (een logistische regressieanalyse) wijst uit dat sekse van invloed is op het meemaken van een consentoverschrijding – vrouwen maken dat bijna twee keer zo vaak mee als mannen – terwijl deze overschrijding ervaren als misbruik vooral afhankelijk is van de BDSM-rol. Degenen die de dominante rol vervullen ervaren een consentoverschrijding minder vaak als misbruik dan degenen met de submissieve rol.

5.2 Een voorbeeld van misbruik

Voordat we de analyse presenteren van misbruik die respondenten persoonlijk hebben ervaren geven we eerst een voorbeeld van misbruik van een van onze interviewrespondenten. Het is het relaas van een vrouw in de leeftijd van 21-25 jaar (R07) en haar verhaal bevat ingrediënten die we ook in de analyse van het misbruik tegen zullen komen; een jonge, onervaren vrouw die zich verward en ergens diep van binnen misbruikt voelt, maar moeite heeft zich daar aan te ontworstelen. Haar interesse in de wereld van BDSM wordt gewekt op het mo-

[38] Het aantal van 73 respondenten dat de consentoverschrijding als misbruik heeft ervaren komt overeen met 21 procent van alle respondenten (percentage van steekproef) en met 33 procent van de 220 respondenten die een consentoverschrijding hebben meegemaakt (percentage van voorgaande deelpopulatie).

ment dat haar vriend een keer met handboeien wil experimenteren. Zij voelt zich er uiteindelijk meer door aangetrokken dan hij en zij gaat vervolgens op zoek naar informatie op het internet. Aan de hand van chatsessies, munches en een *meet* in het zwembad komt ze in contact met haar eerste BDSM-partner. Op een gegeven moment wordt ze uitgenodigd om bij hem en zijn vriendin te komen eten. De vriendin blijkt nog niet thuis te zijn en tijdens het koken merkt de man op dat zij als sub eigenlijk op de grond moet gaan zitten. Nog voordat de vriendin van de man thuiskomt, belandt ze bij de man in bed. Ze vindt de situatie verwarrend, omdat ze heeft aangegeven niet meer dan vrienden te willen zijn. Als zijn vriendin thuiskomt is het verder gezellig en wordt nergens meer over gesproken. Wanneer de man die avond vraagt of zij zijn ‘sub’ wil worden, stemt ze toe, omdat ze vindt dat ze na de intimiteiten dat eigenlijk niet meer kan weigeren. Een week later gaat de vrouw met de man naar haar eerste BDSM-feest. Ze zegt tegen de man nerveus te zijn en geeft aan dat hij er niet op moet rekenen dat ze zin heeft in een spel. Liever wil ze rondkijken en wennen aan alles. Na korte tijd belandt ze toch in een kamertje waar ze min of meer wordt gedwongen zich uit te kleden onder het oog van de man en enkele vrienden. Als ze zegt dat ze dat niet wil, wordt er gedreigd dat ze thuis met het rietje zal krijgen. Omdat ze dat een eng idee vindt, stemt ze uiteindelijk er mee in om zich uit te kleden. Vervolgens krijgt ze onder het oog van de aanwezigen alsnog met het rietje. De man vertelt na afloop van deze sessie ‘hartstikke trots op haar te zijn.’ De vrouw vertelt zich beschaamd en geïntimideerd te hebben gevoeld door het voorval; de rest van de avond is ze stil en wacht ze af tot eindelijk het moment is aangebroken om naar huis te gaan.

De vrouw vertelt vervolgens dat er een afspraak is gemaakt dat ze geen seks zouden hebben, omdat ze zich niet wil binden aan iemand die een relatie heeft. De man stemt in, omdat hij die afspraak ook heeft gemaakt met zijn vriendin. Uiteindelijk loopt het anders, want tijdens een spel waarin de vrouw zegt zodanig verdoofd te zijn geraakt dat ze nauwelijks meer kan praten of bewegen, voelt ze dat de man op haar klimt en seks met haar heeft. En het vervolg in haar eigen woorden:

> Dat is de situatie waarvan ik zeg, dat is echt onacceptabel. Ik heb me daar echt heel lang voor geschaamd. Ik denk dat je wel kan zeggen dat ik in *subspace* was. Normaal is dat positief. Maar vergelijk het hier met dat iemand totaal in elkaar gemept is op straat. Je bent zo vermoeid en ‘beat down’. Het heeft best wel een tijd geduurd voor dat ik eruit was. Dit was enkele maanden na het feest. Ik dacht toen wel dat ik niet verliefd op hem was, maar op de een of andere manier voelde ik me verplicht om bij hem te blijven, kwam ik achteraf achter. (R07 Vrouw, 21-25 jaar)

5.3 Wie voelt zich wel eens misbruikt?

In onze websurvey geven 125 van de 597 respondenten te kennen dat ze zich ‘wel eens’ (85) of ‘meerdere keren’ (40) misbruikt hebben gevoeld binnen een BDSM-relatie. Dit geldt voor 109 van de 474 respondenten uit Nederland. Dit betekent, dat bijna een kwart (23 procent) van de Nederlandse respondenten zich wel eens misbruikt heeft gevoeld. Het is belangrijk om

hierbij op te merken, dat het om een *life time* ervaring gaat; het heeft dus geen betrekking op een specifieke, afgebakende periode. Sommige respondenten hebben reeds tientallen jaren ervaring met BDSM en dat er in die periode wel eens een keer iets is voorgevallen, is op zich zelf niet verrassend. Verder is het van belang nogmaals te onderstrepen dat het hier (waarschijnlijk) niet om een representatieve steekproef gaat (zie de uitleg daarover in paragraaf 2.3.2) en we mogen deze resultaten dan ook niet generaliseren naar alle BDSM'ers.

Het gegeven dat bijna een kwart van de respondenten zich wel eens misbruikt heeft gevoeld, geeft aan dat misbruik – evenals bij 'reguliere' relaties – ook bij BDSM-relaties voor kan komen. De *life time* prevalentie van 23 procent komt redelijk overeen met het getal dat we kennen van onderzoek onder de hele Nederlandse bevolking. Uit de bevolkingsstudie seksuele gezondheid in Nederland 2011 blijkt dat ruim 20 procent van de Nederlanders minstens één keer in zijn leven seksueel geweld heeft meegemaakt (De Haas, 2012).[39] Misbruik bij BDSM is echter (veel) ruimer dan seksueel misbruik. Het kan naast seksuele grenzen ook om het overschrijden van fysieke of psychische grenzen gaan. Het is echter wel appels met peren vergelijken omdat BDSM'ers ook seksueel geweld meegemaakt kunnen hebben binnen een vanillarelatie (waar sommige websurvey-respondenten ook melding van maken in het antwoordveld voor op- en aanmerkingen). De vergelijking leert echter wel, dat het gerapporteerd misbruik bij BDSM niet bijzonder hoog is.

Aan de hand van de websurvey kunnen we nagaan welke kenmerken van respondenten van invloed zijn op het al dan niet hebben van een misbruikervaring. We hebben in de survey naar een aantal kenmerken gevraagd. Zo kennen we de sekse, leeftijd, seksuele voorkeur, woonsituatie, BDSM-rol, het aantal jaren actief, de debuutleeftijd, de wijze van BDSM-beoefening en het al dan niet gebruik van maken internetdating van de respondenten. Als we naar de afzonderlijke kenmerken kijken in relatie tot een misbruikervaring dan zien we bijvoorbeeld dat vrouwen vaker een dergelijke ervaring melden dan mannen. Hetzelfde geldt voor respondenten die zichzelf als sub of switch definiëren in vergelijking met respondenten die de dominante rol aannemen. Tegelijkertijd zien we dat vrouwelijke respondenten veelal de sub of switch rol hebben, terwijl de mannelijke respondenten vrijwel uitsluitend zeggen een dominante rol te spelen. Daarmee is onduidelijk wat nu oorzakelijke factoren zijn en op welke wijze de kenmerken elkaar onderling beïnvloeden. In het gegeven voorbeeld kan sekse de bepalende factor zijn, maar de samenhang kan ook afhankelijk zijn van de BDSM-rol die iemand inneemt; of misschien zijn beide factoren wel van invloed. Om zicht hierop te krijgen, moeten we gebruik maken van een multivariate analysetechniek. De meest geëigende statistische methode hiervoor is logistische regressieanalyse. Met deze analyse wordt in kaart gebracht wat de invloed van de diverse kenmerken is op het wel of niet hebben van een misbruikervaring.

[39] De Haas (2012, p. 139) geeft niet een totaal percentage, maar vermeldt dat 7,7 procent van de mannen en 33,3 procent van de vrouwen minstens één keer in hun leven seksueel geweld heeft meegemaakt. Uitgaande van een 50-50 verhouding tussen mannen en vrouwen, ligt het totaal percentage dan op 20,5 procent.

Om deze techniek goed toe te kunnen passen, moeten de kenmerken (variabelen) worden bewerkt. Daartoe hebben we de variabelen gedichotomiseerd, dat wil zeggen in twee groepen verdeeld.[40] Bij de indeling hebben we ons laten leiden door inhoudelijke overwegingen, getalsmatige verdeling en misbruikscore. Uiteindelijk zijn we tot de volgende dichotomisering gekomen:

Variabele	**Score**		**Variabele**	**Score**
Sekse	1 = vrouw 2 = man		Debuutleeftijd	1 = minderjarig 2 = meerderjarig
Seksuele voorkeur	1 = hetero seksueel 2 = bi/homo seksueel		BDSM-rol	1 = sub/switch 2 = dom
Woonsituatie	1 = alleen (ev. met kind) 2 = samen (ev. met kind)		BDSM-beoefening	1 = af en toe (prive/feesten) 2 = 24/7 of TPE
Leeftijd	1 = 35 jaar of jonger 2 = 36 jaar of ouder		Internetdating	1 = ja 2 = nee
Aantal jaren ervaring	1 = 8 jaar of meer 2 = 7 jaar of minder			

Deze negen variabelen zijn vervolgens gebruikt bij een multinominale logistische regressieanalyse. De analyse levert een significant model op. Een nadere blik op de uitkomst laat zien dat sekse het belangrijkste kenmerk is voor de kans op een misbruikervaring. De kans dat een vrouwelijke respondent misbruik heeft meegemaakt (ervaren) is ruim vijf keer zo groot als bij een mannelijke respondent (de kolom Exp(B) van tabel 5.2). Dit verschil is significant.[41] Ook de debuutleeftijd laat een significant verschil zien; bij degenen die als minderjarige hun debuut hebben gemaakt, is de kans op misbruik bijna vijf keer zo groot als bij meerderjarige debutanten. Deze variabele weegt minder zwaar in het model, omdat er maar 28 van de 406 respondenten die in de analyse zijn betrokken als minderjarige hun debuut hebben gemaakt.[42] Verder zijn er geen kenmerken die significant bijdragen aan het model. Wel zien we dat de rol die de respondent heeft bij BDSM in de buurt van, maar niet tot significantie komt (p=0,1). Een driedeling van de rol (dom, sub, switch) biedt ook geen soelaas.

De overige zes variabelen – seksuele voorkeur, woonsituatie, leeftijd, ervaring, beoefening en internetdating – hebben geen of nauwelijks een voorspellende waarde voor de kans op misbruik. Het is verrassend dat ‘ervaring’ geen voorspellende waarde heeft. Een veel gehoord geluid is immers dat beginners een verhoogde kans op misbruik hebben. Mogelijk scoort deze variabele niet in het model omdat we ervaren misbruik als een *life time* gebeurtenis in kaart

[40] We hebben de variabelen gedichotomiseerd om dat daarmee – in het algemeen – eventuele significantie eerder kan worden aangetoond dan bij een verdere uitsplitsing. In tweede aanleg zou kunnen worden gedifferentieerd, maar de analyseresultaten laat zien dat dit niet nodig is. Voor de zekerheid hebben we nog wel gecheckt of andere indelingen dan wel meer categorieën tot een ander beeld leiden. Dit bleek niet het geval.

[41] Dit resultaat is in lijn met bevolkingsonderzoek naar seksueel geweld in het algemeen (zie ook voetnoot 40).

[42] De totale steekproef omvat 474 respondenten, maar 68 respondenten zijn uitgesloten omdat zij op één of meerdere kenmerken geen antwoord hebben gegeven (missing value).

hebben gebracht. Het is daarmee denkbaar dat een respondent die inmiddels veel jaren ervaring heeft met BDSM een misbruik ervaring heeft meegemaakt toen hij of zij minder ervaren was.

De conclusie op basis van de analyse is dat vrouwen en degenen die als minderjarige met BDSM beginnen een grotere kans hebben om tegen misbruik aan te lopen dan mannen en meerderjarige starters.

Tabel 5.2 Kans op een misbruikervaring

	B	S.E.	Wald	Df	Sig	Exp(B)
Sekse	1,629	0,353	21,334	1	0,000	5,100
Seksuele voorkeur	-0,040	0,297	0,018	1	0,892	0,961
Woonsituatie	0,195	0,272	0,512	1	0,474	1,215
Leeftijd	-0,389	0,295	1,740	1	0,187	0,678
Ervaring	0,296	0,276	1,151	1	0,283	1,344
Debuutleeftijd	1,542	0,464	11,025	1	0,001	4,675
BDSM-rol	0,667	0,402	2,758	1	0,097	1,949
BDSM-beoefening	0,013	0,349	0,001	1	0,969	1,014
Internetdating	-0,027	0,272	0,010	1	0,920	0,973

Bron: Websurvey; $X^2 = 63{,}023$; df = 9; p < 0,01

Het is echter een statistisch model op basis van negen variabelen. De werkelijkheid is complexer en er zullen ook andere factoren van invloed zijn op de vraag of iemand tegen misbruik aanloopt of niet. Bij logistische regressieanalyse wordt eveneens berekend wat het verklarend vermogen van het model is. De maat die daarvoor wordt gebruikt, is ‘pseudo R-kwadraat’. Er zijn verschillende manieren om deze maat te berekenen, maar de meest gebruikte methode is van Nagelkerke. Als het model niets verklaart, is de R^2-waarde gelijk aan 0. Als het model perfect is, is de waarde gelijk aan 1. De pseudo R^2-waarde bij de uitgevoerde analyse is 0,218. Dit betekent dat de verklarende variantie van het model 21,8 procent is en laat zien dat er ook andere factoren (niet in het model betrokken) zijn die bepalen of iemand al dan niet een misbruikervaring heeft.

5.4 Vormen van misbruik

De 109 respondenten uit Nederland die hebben aangegeven dat ze zich wel eens misbruikt hebben gevoeld binnen een BDSM-relatie is gevraagd dit misbruik toe te lichten; 94 respondenten hebben deze toelichting gegeven. Ieder verhaal staat op zichzelf, maar om hier toch enige ordening in aan te brengen hebben we de verhalen in twee grove categorieën gedeeld. De eerste categorie is misbruik door het overschrijden van (afgesproken) grenzen. Sommige respondenten schrijven in de toelichting ‘omdat mijn stopwoord werd genegeerd’ of ‘omdat mijn grenzen werden overschreden’, zonder aan te geven welke grens werd overschreden. Andere respondenten geven een meer precieze toelichting waaruit blijkt dat er seksuele, fysieke of psychische grenzen zijn overschreden. In totaal vallen 63 van de 94 misbruiktoelichtingen (67 procent) onder de noemer van grensoverschrijding.

Tabel 5.3 Type misbruik

	Aantal	Percentage
Overschrijden grens	*63*	*67 %*
• Niet verder toegelicht	26	28 %
• Seksueel	17	18 %
• Psychisch	15	16 %
• Fysiek	5	5 %
Relatie gerelateerd	*27*	*29 %*
• Niet verder toegelicht	11	12 %
• Leugens/valse voorstelling van zaken	11	12 %
• Aandacht	5	5 %
Overige vormen van misbruik	4	4 %
Totaal	**94**	**100 %**

Bron: Websurvey (n=474; 109 melden een misbruik ervaring; 94 lichten dit toe)

De tweede categorie van ervaren misbruik bij BDSM gaat niet zo zeer over het overschrijden van grenzen, maar heeft meer met de relatie zelf te maken. Het gaat dan om een relatie die niet functioneert, het vertrouwen dat is geschaad of het gebrek aan aandacht waardoor de persoon in kwestie zich achteraf misbruikt voelt. Van de 94 verhalen passen er 27 (29 procent) in deze categorie. Tot slot zijn er vier verhalen die buiten deze twee categorieën vallen; twee respondenten die aangeven financieel te zijn misbruikt, een respondent die aangeeft dat tegen haar wil een foto is gemaakt en een respondent die aangeeft dat derden bij het spel werden betrokken op een manier die zij niet prettig vond.

5.4.1 Overschrijden van grenzen

Op basis van de websurvey heeft twee derde van het gepercipieerde misbruik betrekking op het negeren van een afgesproken grens of stopwoord. Een geïnterviewde respondent beschrijft gedetailleerd waarom zij het overschrijden van een vooraf afgesproken grens als misbruik heeft ervaren. De respondent en haar dominante vriend hebben een BDSM-date met een ander koppel. Zij heeft vooraf met de man van het andere koppel afgesproken dat zijn sub (een vrouw) haar (de respondent) niet zou aanraken. Er gebeurt dan het volgende:

> Op een gegeven moment sta ik vast aan het kruis en ik voel opeens een tong. Ik weet dat hij naast me staat en mijn vriend aan de andere kant van de kamer, dus dan is er maar een persoon over. Voor mijn gevoel duurde dat uren, volgens de rest heb ik binnen ongeveer een halve seconde mijn stopwoord gebruikt. Toen ben ik gelijk los gemaakt. Hij is met zijn sub naar beneden gegaan en ik ben met mijn vriend boven gebleven. Ik heb heel veel gehuild en we hebben geknuffeld. Hij vroeg wat er aan de hand was. Die man had mijn vriend aangekeken van: ‘kan het?’, maar ik had het er met mijn vriend niet expliciet over gehad, dus hij dacht het kan wel. Mijn vriend heeft zichzelf enorm schuldig gevoeld. Die andere gast, dat is een eikel om het toch te proberen. Ik heb ook met die sub gepraat, zij was ook enorm geschrokken. Uiteindelijk snapte ze het. Die man wilde heel erg zijn kant van het verhaal uitleggen. Hij heeft met mijn vriend gepraat en blijkbaar had hij zoiets van ‘mijn sub luistert gewoon als ik iets zeg dus ik had verwacht dat jij dat ook wel zou doen’. Ik had het idee dat hij mij het gevoel wilde geven dat ik een slechte sub was. Ik kreeg weinig kans om mijn verhaal te vertellen. Hij heeft zich niet aan de af-

> spraak gehouden en daar wilde ik het over hebben, maar daar had hij weinig aandacht voor. (R02 Vrouw, 21-25 jaar)

Het laatste deel van het relaas van deze respondent gaat over het feit dat ze weinig kans kreeg om haar verhaal te vertellen. De respondenten geven in de websurvey aan dat het negeren van een (afgesproken) grens of stopwoord in de regel wordt nabesproken. De reactie van de andere partij lijkt van groot belang op de vraag of de consentoverschrijding als misbruik aanvoelt of niet. Zo schrijft een van de respondenten bij de toelichting op het ervaren misbruik: "Omdat de D in kwestie willens en wetens onze afspraken negeerde", terwijl een andere respondent aangeeft dat niet iedere consentoverschrijding meteen als misbruik moet worden bestempeld:

> Macht, grenzen, dit is een onderdeel in een BDSM-relatie, er wordt gespeeld tussen de lijnen, zodra een keer 'verkeerd' over de lijn heen wordt gegaan, is het de kracht van een BDSM-relatie dat daar open over wordt gepraat en naar gehandeld. Als beide partijen het daarover eens zijn, is dat een goed leermoment. Niet dat meteen daarop wordt afgerekend en bestempeld wordt als misbruik. (Vrouw, 46-50 jaar)

In de websurvey is, zoals gezegd, gevraagd of de respondent het misbruik heeft besproken met de persoon in kwestie. Het merendeel – 82 van de 109 respondenten (75 procent) – geeft aan het voorval/misbruik met de ander te hebben besproken. In bijna twee van de drie gevallen (65 procent) is de reactie van de andere partij afwijzend of zelfs agressief. Dit bevestigt de veronderstelling dat de consentoverschrijding eerder als misbruik wordt gepercipieerd als er achteraf niet een begripvol gesprek mogelijk is. De respondenten die het misbruik niet ter sprake hebben gebracht, hebben dit vooral vanuit een negatief gevoel niet gedaan: het had in hun ogen toch geen zin of – in vijf gevallen – omdat ze simpelweg bang waren.

Zoals gezegd, geven lang niet alle respondenten aan welke grens er wordt overschreden bij misbruik. We lezen dan bijvoorbeeld: "Er werd niet geluisterd naar stopwoorden waardoor er dingen gebeurden die ik niet wilde" Of: "Deze meneer ging ver over mijn grenzen heen". Op basis van degenen die daar wel iets over schrijven komt het beeld naar voren dat het met enige regelmaat om seksuele grenzen gaat, zoals: "Ik wilde geen seks en werd toch nog genomen", "Op jonge leeftijd hield ik seks en SM strikt gescheiden. Deze persoon probeerde toch om mij in de schaamstreek aan te raken", "Afgesproken voor safe seks, uiteindelijk geen condoom gebruikt, terwijl ik in bondage lag en kwam er te laat achter om dit aan te geven". En: "Omdat de man het stopwoord negeerde en me verkracht heeft".

Sommige respondenten geven aan dat ze zich psychisch onder druk gezet voelden om bepaalde dingen te doen of om grenzen over te gaan waar ze eigenlijk geen zin in hadden of aan toe waren. Zo stelt een respondent: "Mijn toenmalige spelpartner dwong mij een handeling te verrichten en weigeren leverde mij een lijfstraf op". De psychische druk kan ook meer subtiele vormen aannemen. Zo beschrijft een respondent hoe haar eerste Meester misbruik maakte van haar onervarenheid.

> Hij was mijn eerste Meester en wist hoe hij mij moest bespelen om zijn zin te krijgen. Ik was groen in de BDSM-wereld en wist niet beter, maar achteraf gezien heeft hij wel misbruik gemaakt van mijn onwetendheid. (Vrouw, 46-50 jaar)

Grenzen overschrijden gaat niet altijd over fysieke (pijn) en seksuele grenzen; er kunnen ook mentale grenzen worden overschreden. Een respondent geeft in de websurvey aan dat ze zich misbruikt voelde, omdat ze vals werd beschuldigd en emotioneel door de mangel werd gehaald door haar partner. Ze beschrijft het als volgt:

> Ik werd beschuldigd van dingen waaraan ik niet schuldig was. Mijn woorden werden verdraaid en uit zijn verband gerukt en er werd gedreigd met verlating. Ik heb aangegeven dat ik niet overweg kon met de situatie en deze wilde beëindigen, maar mijn toenmalige partner bleef hameren, verdraaien en beschuldigen. Op een gegeven moment wist ik in emotioneel opzicht niet meer wat boven of onder was en was ik ook niet meer bij machte uit de situatie te stappen. Ik was zo ver, dat ik toegegeven had aan de beschuldigingen, terwijl ik wist dat het niet waar was. Voor mij is dat emotioneel misbruik, te meer er zover ik kon zien geen sprake was van bewuste mindplay. En al zou dat wel zo zijn dan was mijn toenmalige partner op de hoogte dat ik daar niet mee overweg kan en het voor mij een harde grens was. (Vrouw, 46-50 jaar)

5.4.2 Relatie gerelateerd

De tweede categorie van misbruikvormen hebben we de titel relatie gerelateerd meegegeven. Respondenten die in deze categorie vallen geven op een of andere manier aan dat ze onder valse voorstelling van zaken in een relatie zijn gestapt of dat het vertrouwen in de ander op een zodanige wijze is geschaad dat het als misbruik aanvoelt. In deze categorie vallen ook respondenten die aangeven dat ze aandacht tekort kwamen van hun BDSM-partner.

Een valse voorstelling van zaken heeft meestal van doen met het ‘andere leven’ van de ander. Een respondent verwoordt het als volgt: “De heer in kwestie loog over zijn naam, woonplaats en over zijn leven. Vanilla zat het dus niet goed. En daarover heb ik me heel erg bedrogen gevoeld”. We lezen een min of meer gelijk verhaal bij een andere respondent: “De ene ging vreemd en de ander loog over zijn leeftijd en dat hij getrouwd was”.

Vrijwel alle respondenten van de websurvey zijn actief bezig met BDSM, omdat we de survey ‘in de markt’ hebben gezet via Fetlife en BDSMzaken. Er is echter ook een enkele respondent die aangeeft BDSM de rug te hebben toegekeerd. Zo lezen we het relaas van een respondent die zich misbruikt heeft gevoeld doordat haar dominante partner haar vertrouwen in de relatie schond.

> Tijdens de relatie heb ik me meerdere keren gewoon gebruikt gevoeld onder de noemer dat de Dominant bepaalt wat er gebeurt en dat je als onderdanige volgt. Afspraken over monogaam te zijn werden met voeten getreden. Bij mij heeft dat geresulteerd in geschonden vertrouwen en het gevoel dat je als Dominant alles mag en kan zonder de onderdanige zijn of haar gevoel te respecteren. Voor mij geen BDSM-spel meer doordat het vertrouwen totaal verloren is gegaan. (Vrouw, 51-55 jaar)

Naast respondenten die zich bedrogen hebben gevoeld, zijn er respondenten in de categorie 'relatie gerelateerd', die zich te kort gedaan hebben gevoeld door te weinig aandacht van hun BDSM-partner. Zo schrijft een respondent:

> Ik liet een man heel dicht bij komen en was blij met het contact. Zijn partner had ondertussen contact met mijn vaste partner. Zodra zijn partner weer in de ruimte verscheen waar wij waren, was ik niet meer interessant voor de man waar ik mee in contact was. Ik voelde me gebruikt. (Vrouw, 46-50 jaar)

Het kan echter ook om een gebrek aan aandacht achteraf gaan, zoals in het volgende verhaal.

> Deze meneer heb ik via een chatsite leren kennen. Hij wist dat ik zoekende was naar een relatie. En dat ik nazorg erg belangrijk vind. We hadden een sessie met onbeschermde fellatio, hij ging daarna naar huis. Nooit meer iets gehoord. Deze situatie had ik overigens als vanilla (eenmalige vrijpartij) ook als misbruik aangemerkt. (Vrouw, 41-45 jaar)

5.5 Factoren van invloed op misbruik

Op de website van SamariuM wordt aandacht besteed aan het onderwerp misbruik. Onder het kopje Fabeltjes wordt gesteld dat niet alleen beginners, maar ook meer ervaren BDSM'ers tegen misbruik aan kunnen lopen. Wel wordt gesteld dat het risico voor beginners misschien groter is, omdat hun kennis over wat wel/niet bij BDSM hoort doorgaans kleiner is.[43] De stelling dat niet alleen beginners tegen misbruik kunnen aanlopen, onderschrijven we, maar de websurvey en de interviews laten zien dat onervarenheid wel een aspect is dat – vaak in retrospectief – het misbruikrisico vergroot. De analyse van het profiel van misbruikte BDSM'ers (zie paragraaf 5.3) wijst uit dat degenen die als minderjarige de wereld van BDSM zijn binnengestapt een grotere kans op misbruik hebben. Dit suggereert dat onervarenheid een factor van belang is, maar tevens dat onervarenheid in combinatie met een jonge leeftijd een extra risico met zich meebrengt. Hier zouden we voorzichtig uit kunnen concluderen dat niet slechts een gebrek aan seksuele, maar ook relatief geringe levenservaring het risico op misbruik vergroot.

Het lijkt er op dat er soms bewust misbruik wordt gemaakt van onervarenheid van beginners; althans, gezien door de bril van degene die zich slachtoffer voelt. Sommige respondenten refereren daar kort aan in de websurvey, zoals "geen respect voor mijn onervarenheid". Andere respondenten zijn daar iets uitvoeriger over, zoals in de volgende toelichting:

> Ik was onbekend met de BDSM-wereld en dacht dat het zo hoorde, later ben ik gaan inzien dat ik over mijn eigen grenzen ging. Mijn partner was ervaren en ging alleen voor zijn eigen genoegen. (Vrouw, 41-45 jaar)

Dat er niet altijd sprake is van het bewust misbruiken van de situatie wordt geïllustreerd aan de hand van de volgende reactie op de vraag naar misbruik in de websurvey:

---

[43] http://www.samarium.nl/site/informatie/wat-is-bdsm-niet/bdsm-misbruik-mishandeling.html

> Het was naderhand dat ik mij misbruikt voelde, ik was zeer nieuw in de wereld van BDSM en wist niet waar mijn grenzen lagen. De persoon waarmee ik speelde heeft ook naderhand weer contact gezocht om over het incident te praten en dat ik duidelijk mijn grenzen moet aangeven en een stopwoord gebruiken, zodat dit niet meer zou voorkomen bij anderen waarmee ik in de toekomst zou gaan spelen. (Vrouw, 21-25 jaar)

Er zijn ook respondenten die zich achteraf misbruikt hebben gevoeld en het idee hebben dat hun partner gebruik heeft gemaakt van hun onervarenheid, maar helemaal zeker daarover zijn ze ook niet. Zo hebben we iemand geïnterviewd die vertelt dat ze naast haar eerste BDSM-relatie ook een 'reguliere' relatie had en dat de afspraak met haar vanillavriend was, dat ze geen seks zou hebben met haar BDSM-partner. Die grens wordt op een gegeven moment niet gerespecteerd, maar het blijft voor de respondent twijfelachtig of dit nu wel of niet bewust was. Hoe dan ook, de ervaring heeft zijn sporen nagelaten in haar bewustzijn.

> Ik was heel erg onder de indruk van hem, dus als hij me vroeg mijn grenzen aan te geven was ik daar sowieso niet zo duidelijk in. Het was allemaal heel verwarrend. Maar goed, ik mocht geen seks hebben en op een gegeven moment was ik vastgebonden en toen voelde hij aan me of ik nat was. En toen begon ik te huilen. Ik had ook een gag in mijn mond dus ik kon niet praten. Ik begon te huilen en toen heeft hij me losgemaakt en gevraagd wat er was. Ik zei dat hij de grens over was gegaan en toen zei hij iets van 'dat wist ik niet'. Nu denk ik hij heeft het wel geweten. Ik denk dat hij gewoon graag seks wilde. Ik zal er wel nooit achter komen of het nou echt met opzet was of niet. Ik merk nu ook wel, als iemand me vastbindt, en ik heb geen seksuele interesse in hem, dan twijfel ik wel even of ik me moet laten vastbinden. (....) Het is nu ongeveer drie jaar geleden. (R05 Vrouw, 21-25 jaar)

Een tweede factor die op de site van SamariuM wordt genoemd in relatie tot misbruik is de rol binnen het BDSM-spel. Vaak wordt gesteld, aldus de tekst op de website van SamariuM, dat misbruik alleen (vrouwelijke) onderdanigen overkomt, terwijl in de realiteit ook de Dominanten slachtoffer kunnen worden binnen een BDSM-relatie.

> Als een Dominant weigert te doen wat een onderdanige wil, kan hij of zij te maken krijgen met extreme jaloezie, scheldpartijen, fysiek geweld, (emotionele) chantage en bedreigingen. Een onderdanige kan bijvoorbeeld dreigen om aan vanillafamilie en collega's van de Dominant te vertellen dat hij of zij aan BDSM doet. Ook kan de onderdanige dreigen de Dominant zwart te maken binnen de BDSM-wereld. Dat laatste is een krachtig dreigement omdat binnen de BDSM-wereld helaas nog altijd de neiging bestaat de onderdanige per definitie als slachtoffer en de Dominant per definitie als dader te zien. (Website SamariuM)[44]

De analyse van het profiel van misbruikte BDSM'ers (zie paragraaf 5.3) laat zien dat niet zozeer de rol bij BDSM van doorslaggevende betekenis is bij het misbruikrisico maar sekse.

---

[44] We hebben een respondent (R08 Man, 41-45 jaar) geïnterviewd die dit aan den lijve heeft meegemaakt. Er worden brieven rondgestuurd naar mensen van de kerk (waar hij actief is), in de buurt en naar zijn werk. Er worden mails via Fetlife verstuurd. De boodschap is dat hij vrouwen stalkt en mishandelt. Hij doet aangifte bij de politie van smaad. In hoofdstuk 8 komen we nader op terug op de vraag wat de politie met deze aangifte doet.

Vrouwen voelen zich vaker misbruikt dan mannen. Uit de nadere analyse van het misbruik blijkt dat dit met enige regelmaat gerelateerd is aan seksuele handelingen. Het aantal respondenten met een dominante rol dat misbruik rapporteert in de websurvey is echter beperkt, maar het ondersteunt wel de stelling dat niet slechts personen met de submissieve rol misbruik kunnen ervaren. Een van de dominante respondenten zegt het als volgt:

> Als Dom zat ik in een relatie waarin de sub dingen van mij vroeg waar ik (nog) niet aan toe was. Om er voor de sub te willen zijn stapte ik daarin zelf over mijn grenzen, maar het voelde voor mij achteraf toch als een vorm van misbruik. (Man, 51-55 jaar)

Het is echter wel zo dat – op basis van de websurvey – het merendeel van de misbruikverhalen afkomstig is van vrouwen met een submissieve rol. Zonder dat we nu hard die conclusie kunnen trekken, lijkt het er wel op dat zij het grootste risico lopen te worden misbruikt.

Een derde aspect – naast onervarenheid en rol/sekse – dat van invloed lijkt op het misbruikrisico is een (gediagnostiseerde) psychische stoornis In paragraaf 4.4 hebben we al besproken dat naar de mening van menig respondent (onevenredig) veel mensen een psychische stoornis rondlopen in de wereld van BDSM. In de persoonlijke ervaringen met misbruik – zowel in de websurvey als in de interviews – speelt een psychiatrische diagnose echter geen prominente rol in de misbruikverhalen. Dit zou er op kunnen duiden dat een psychische stoornis toch niet echt een factor van belang is. Het zou ook zo kunnen zijn dat een stoornis geen prominente rol speelt in het hoofd van de respondent, maar toch van belang is zonder dat de persoon in kwestie zich daar bewust van is. Op basis van een enkel interview kunnen we het antwoord op deze vraag niet geven. Wel kunnen we vaststellen dat ongeveer de helft van de respondenten die we hebben geïnterviewd over hun misbruikervaringen te kennen geeft dat ze een psychiatrische diagnose hebben (gehad), zoals PTSS, autisme, ADHD en fetisjisme. Daarnaast zijn er respondenten die verhalen over depressiviteit en traumatische jeugdervaringen. Dit geeft de indruk dat een psychische stoornis het risico op een misbruikervaring vergroot.

5.6 Belangrijkste bevindingen

Twee op de drie BDSM'ers geven aan dat ze wel eens een consentoverschrijding hebben meegemaakt. Dit is echter gemeten aan de hand van een websurvey, waardoor het onduidelijk is of we dit gegeven als representatief mogen beschouwen voor alle BDSM'ers. Hiervan ervaren ongeveer een op de drie deze consentoverschrijding als misbruik. De websurvey die we zelf hebben gehouden, met een groter aantal respondenten, geeft een vergelijkbaar resultaat. We meten een *life time* misbruik prevalentie van 23 procent bij BDSM; dit is van gelijke orde als de gevonden resultaten bij bevolkingsonderzoek naar *life time* seksueel misbruik.

De kans op misbruik bij BDSM is – op basis van de analyse van de websurvey resultaten – beduidend groter voor vrouwen dan voor mannen en groter voor minderjarige starters dan voor meerderjarige starters. De uitkomsten van de analyse ondersteunen niet direct de bevinding uit het vorige hoofdstuk, namelijk dat onervarenheid de kans op misbruik vergroot. Dit

kan echter te wijten zijn aan de vraagstelling. Er is immers niet expliciet gevraagd *wanneer* de respondent een misbruikervaring heeft opgelopen. Er is in de websurvey ook niet expliciet gevraagd of de respondent kampt(e) met een psychische stoornis, maar de interviews met respondenten met een misbruikervaring ondersteunen de gedachte dat dit aspect wel een rol speelt bij kans op misbruik.

Ervaren misbruik heeft in twee op de drie zaken te maken met het ongewenst overschrijden van grenzen. Hoewel niet alle respondenten duidelijk zijn over het punt welke grenzen dan precies zijn overschreden, geven de antwoorden van degenen die hier wel expliciet over zijn de indruk dat het hier vooral gaat om seksuele en psychische grenzen en minder om fysieke grenzen. De overige gevallen van misbruik hebben we getypeerd als relatie gerelateerd, zoals het schenden van vertrouwen, het vertellen van leugens of het onvoldoende schenken van aandacht.

6 Zorgkaders voor BDSM-beoefenaars

BDSM'ers kunnen bij misbruik hulp zoeken. Het ligt voor de hand dat deze hulp in eerste instantie in eigen kring wordt gezocht (andere BDSM'ers, familie, vrienden). Naarmate de problemen serieuzer zijn of het sociale netwerk minder stevig is, kan de behoefte aan professionele zorg ontstaan. In dit hoofdstuk staan we stil bij de zorgkaders in Nederland toegespitst op BDSM. De vraag naar zorg hoeft echter niet voort te komen uit (een) misbruikervaring(en), maar kan zich ook op een andere manier voordoen, bijvoorbeeld omdat mensen problemen ondervinden bij hun BDSM-voorkeur (ofwel omdat ze worstelen met hun eigen gevoelens daaromtrent en/of omdat ze stuiten op onbegrip van partners en/of anderen).

In dit hoofdstuk bespreken we eerst op welke wijze hulp wordt verleend in eigen kring. Vervolgens schetsen we kort de algemene zorgstructuur in Nederland en in het bijzonder de zorgarrangementen specifiek gericht op BDSM'ers (of het ontbreken hiervan). Een en ander spiegelen we vervolgens aan de ervaringen in de onderzochte buitenlanden (België en het Verenigd Koninkrijk). Daarna staan we stil bij de signalerende rol van hulpverleners en de convenanten die bestaan op dit terrein. We sluiten het hoofdstuk af met de ervaringen van BDSM'ers met professionele zorg en hun (mate van) tevredenheid daarover.

6.1 Zorg vanuit het eigen netwerk

Uit het hoofdstuk over de BDSM-scene (hoofdstuk 3) blijkt dat de sociale netwerken van BDSM'ers die zich in de scene begeven vrij sterk zijn. Het ligt dan ook voor de hand dat degenen die zorg behoeven zich in eerste aanleg tot vrienden en kennissen binnen de scene richten of worden bijgestaan door anderen uit de scene. Dit beeld wordt deels bevestigd door het antwoord op de vraag uit de websurvey of degenen die zich misbruikt hebben gevoeld, steun/hulp hebben gezocht bij andere BDSM'ers.[45] De helft van de respondenten die zich misbruikt heeft gevoeld (55 van de 109) zegt deze hulp te hebben gezocht en gekregen.

> Ik heb na dit gebeuren er wel met vriendinnen over gepraat maar heb geen professionele hulp gezocht. Deze vriendinnen zijn ook thuis in de BDSM. Een vriendin heeft zelf een (vanille)relatie gehad waarin ze misbruikt werd, dus zij begreep me erg goed. Ze heeft goed geluisterd en ik kon mijn verhaal kwijt. Dat was echt wat ik nodig had en heeft me goed gedaan. Ik was in de war, is het wel of geen misbruik? En waarom voelde ik me dan aangerand? Ik heb niet overwogen om professionele hulp te zoeken omdat ik er niet aan dacht en ook omdat ik veel support aan mijn vriend had. Dat was genoeg. (R02 Vrouw, 21-25 jaar)

[45] We zijn er van uitgegaan dat de respondenten die aangeven dat ze het ervaren misbruik hebben besproken met een andere BDSM'er, dit op een zodanige wijze hebben gedaan, dat dit een vorm van informele hulp inhoudt. Deze hulp kan verschillende vormen aannemen, zoals ook te zien is in tabel 6.1.

> Na deze nare ervaring heb ik er niet direct met mensen over gepraat. Ik was nog best wel nieuw in de scene en had nog niet echt vrienden. Maar ik heb het er later wel over gehad. En toen werd wel bevestigd dat het niet echt oké was. Dat vond ik wel fijn. Mensen vertelden ook over hun eigen ervaringen met die man. (R05 Vrouw, 21-25 jaar)

Naast het aankloppen bij andere BDSM'ers kloppen degenen die zich misbruikt voelen ook met enige regelmaat daarvoor aan bij familie of vrienden. Van de 109 respondenten hebben 31 dit antwoord gegeven. Van deze groep geven er negentien ook aan dat ze het ervaren misbruik met (een) BDSM'er(s) hebben besproken. In totaal geeft dus 61 procent van de respondenten met een misbruikervaring aan informele steun/hulp te hebben gezocht. Het vaker inschakelen van andere BDSM'ers dan familie en/of vrienden hangt waarschijnlijk enerzijds samen met een naar verwachting groter inleefvermogen van andere BDSM'ers en anderzijds met het feit dat niet alle BDSM'ers dit deel van hun leven kenbaar hebben gemaakt bij familie en/of vrienden buiten de BDSM-scene. Op de vraag in de websurvey welk deel van de persoonlijke omgeving (familie, vrienden) op de hoogte is van hun BDSM-voorkeur antwoordt 47 procent van de Nederlandse respondenten 'iedereen' of 'het merendeel'. Iets meer dan de helft van de respondenten (53 procent) antwoordt slechts een 'enkeling' (41 procent) of helemaal 'niemand' (12 procent) in vertrouwen te hebben genomen.

Zicht op de zorg vanuit het netwerk, hebben we nog op een andere manier aan de orde gesteld in de websurvey. We hebben namelijk ook gevraagd, of de respondent wel eens misbruik bij anderen heeft meegemaakt. Van de 474 Nederlandse respondenten beantwoorden 136 respondenten deze vraag bevestigend. Vervolgens is gevraagd of de respondent zelf een actieve rol heeft gespeeld bij het tegengaan/verwerken van dit misbruik. Iets meer dan de helft (70 van de 136 respondenten) beantwoordt deze vraag met 'ja'. Deze wijze waarop steun/hulp is verleend is verschillend, maar de grote meerderheid (89 procent) geeft aan (onder andere) zorg en aandacht te hebben gegeven. Er zijn echter ook respondenten die bij het slachtoffer aandringen op het zoeken naar meer professionele hulp en/of het doen van melding/aangifte bij de politie. Tabel 6.1 geeft het overzicht.

Tabel 6.1 Soort actie bij misbruik anderen (multirespons-vraag; n=70)

	Aantal	Percentage
Geven van zorg, aandacht, troost	62	89 %
Geven van advies	46	66 %
Aandringen op zorg	17	24 %
Zelf ingrijpen	19	27 %
Bemiddeling achteraf	10	14 %
Waarschuwen voor 'dader' bij bekenden	24	34 %
Waarschuwen voor 'dader' op internet	17	24 %
Aandringen op melding/aangifte bij politie	25	36 %
Zelf melding/aangifte gedaan bij politie	3	4 %

Bron: Websurvey; multirespons betekent dat een respondent meer dan één antwoord kan aanvinken en dat een vorm van hulp in combinatie met andere vormen van hulp kan scoren.

De keerzijde is dat de andere helft van de respondenten (66 van de 136) geen actieve rol heeft gespeeld bij het tegengaan/verwerken van misbruik bij andere BDSM'ers. We hebben hier (helaas) niet op doorgevraagd in de websurvey, maar het is goed voorstelbaar dat een deel van de scene 'de andere kant opkijkt' bij zaken die ze eigenlijk als misbruik opvatten. Deze geluiden hebben we ook wel opgetekend bij de interviews.

Er zijn ook BDSM'ers die zelf in de reguliere of alternatieve hulpverlening werken. In de websurvey refereren respondenten er af en toe aan. Een van de respondenten maakt in dit verband de volgende opmerking bij de websurvey:

> Mochten er mensen zijn die op een andere manier dan de reguliere therapie toch hulp willen ontvangen, dan mogen ze natuurlijk altijd contact met mij opnemen. Ik heb veel ervaring met mensen die aan BDSM doen en daar trauma's aan over hebben gehouden. Doordat ik zelf al jaren in de scene zit, weet ik ook hoe ik moet reageren. Mijn cliënten voelen zich dan minder bezwaard om erover te praten. (Vrouw, 46-50 jaar)

Er zijn daarom ook geen waterdichte schotten tussen informele hulp vanuit de scene en professionele hulp. Dat geldt niet alleen op het psychische vlak, maar ook op het fysieke. Door slaan, snijden of vastknopen kan er fysiek letsel optreden of kunnen er gevaarlijke situaties ontstaan. Dat vergt soms behandeling en als die ter plaatse kan worden geboden dan is dat mooi meegenomen. Sommige BDSM'ers doen (mede) daarom een cursus EHBO of verdiepen zich anderszins in de fysieke gevolgen van hun handelen. Een van de respondenten van de websurvey geeft aan dat je als Dominant goede kennis van het menselijk lichaam moet hebben zodat je weet waar je wel en niet mag slaan. Een andere respondent geeft het volgende voorbeeld van dit aspect:

> Ik heb tijdens een feest gespeeld met een dame. Hierbij heb ik haar opgehangen in een zijwaartse suspension. Ik heb zelf veel ervaring met suspension. Ik weet de signalen waar ik op moet letten en ik weet waar ik op moet controleren tijdens een suspension. Een van de controles die ik uitvoer is of ze in mijn hand kunnen knijpen. Kunnen ze dat niet, dan moet ik touwen die over de bovenarm liggen verleggen. Deze zenuwafknelling veroorzaakt ook een dood gevoel bij de duim en wijsvinger. Na afloop van de suspension bleek dat ze in haar rechterhand haar middel-, ringvinger en duim niet kon strekken. Gelukkig was er een fysiotherapeut aanwezig die dat probleem kon verhelpen. Ik heb naar aanleiding van dit voorval verder onderzoek gedaan en laat in het vervolg de subs ook hun vingers strekken. Waar ik heen wil is dat ik eigenlijk een van onze afspraken heb geschonden, namelijk geen schade toebrengen. Alleen is dit helemaal ongewild gegaan en had ik liever gehad dat dit mij nooit was overkomen. Technisch gezien valt dit onder misbruik en is het een vlak wat ook belicht moet worden. (Man, 31-35 jaar)

6.2 Zorgkaders

Tussen de informele zorg vanuit het eigen netwerk en de professionele zorg vinden we tal van meld- of zorgpunten. Hier kunnen mensen – al dan niet anoniem – hun verhaal doen, advies krijgen en eventueel worden doorverwezen. Deze meld- of zorgpunten worden soms (deels)

bemenst door vrijwilligers, maar soms ook door professionals. In verband met BDSM lijken de volgende meldpunten het meest van belang:

- GGD-sense; een website voor vragen over seksualiteit waarbij de mogelijkheid bestaat medewerkers te raadplegen per telefoon, mail of chat. Hulpzoekers tot en met 24 jaar kunnen er een afspraak maken voor een gratis persoonlijk en vertrouwelijk gesprek.[46]
- Korrelatie; een landelijke organisatie, die telefonisch of online anonieme, professionele psychosociale hulp (advies) verleent over tal van onderwerpen, waaronder seksualiteit, huiselijk en seksueel geweld. Er werken psychologen en maatschappelijk werkers bij Korrelatie op vrijwillige basis.
- Slachtofferhulp Nederland; een organisatie van 350 beroepskrachten en 1.300 vrijwilligers die hulp bieden aan slachtoffers van misdrijven – waaronder seksueel misbruik – en ongevallen. De aangeboden hulp is gratis en bestaat uit emotionele steun, praktische hulp en juridisch advies.
- Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) met vestigingen in elke provincie; het steunpunt geeft advies, zorgt ook voor opvang of verwijst door naar een hulpverlener. Er kan anoniem worden gebeld naar het SHG.
- Hulplijn Seksueel Misbruik; een telefoondienst die overdag op doordeweekse dagen te bereiken is. De functie van de hulplijn is het doorverwijzen naar de juiste hulpinstantie op basis van de hulpvraag. De hulplijn kan anoniem worden gebeld.

De professionele, reguliere gezondheidszorg in Nederland is gesegmenteerd. Iedereen heeft rechtstreeks toegang tot de eerstelijnszorg. Onder de eerstelijnszorg vallen onder andere de huisarts, GG & GD, Eerste Hulpposten van ziekenhuizen en algemeen maatschappelijk werk. De eerstelijnszorg vormt de toegangspoort tot specialistische hulp (tweedelijnszorg). In sommige gevallen kan iemand zonder verwijzing aankloppen bij een professional uit de tweedelijn, maar dit heeft dan wel consequenties voor de kostenvergoeding. Zorgverzekeraars vergoeden in de regel alleen als er sprake is van een verwijzing.

De geestelijke gezondheidszorg (GGZ) richt zich op de psychische gezondheid van mensen. Psychologische en psychiatrische hulp worden geschaard onder GGZ, maar ook coaching en counseling. Ook de GGZ is gesegmenteerd; het onderstaande schema geeft de drie te onderscheiden segmenten weer.

[46] GGD Sense houdt spreekuren in de volgende regio's: Noord-Nederland, Oost-Nederland, Noord-Holland/Flevoland, Zuid-Holland, regio Haaglanden, Zuid-Holland, regio Rotterdam, Noord-Brabant /Zeeland, Limburg en Utrecht.

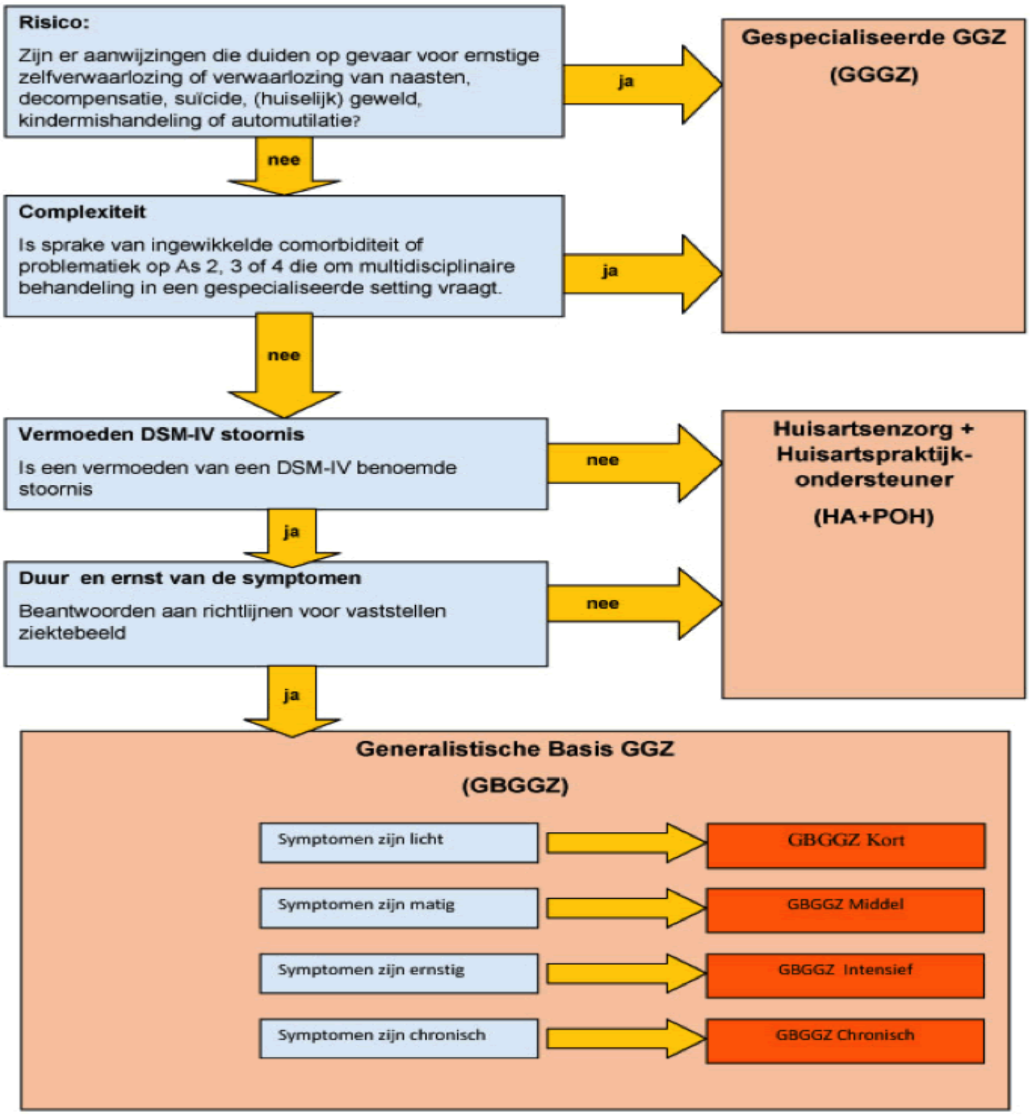

Bron: www.psychotherapie.nl

Naast het feit dat bovenstaand schema de drie segmenten in kaart brengt, maakt het ook de recente veranderingen binnen de GGZ zichtbaar. Sinds 1 januari 2014 is het stelsel van GGZ gewijzigd. Er is sprake van een verschuiving van de gespecialiseerde GGZ (minder 'licht', minder bedden) naar de generalistische basis GGZ (meer patiënten uit de tweede lijn). Nieuw is de POH-GGZ. Deze afkorting staat voor PraktijkOndersteuner Huisarts Geestelijke GezondheidsZorg. De POH-GGZ is in de regel opgeleid als basispsycholoog of sociaalpsychiatrisch verpleegkundige en is een hulpverlener die zich binnen de huisartsenpraktijk bezig houdt met lichte psychiatrische en psychologische klachten. Vanuit de overheid wordt het doel van de stelselwijziging als volgt omschreven:

> Het doel van deze stelselwijziging is een passende behandeling op de juiste plaats. Patiënten met lichte klachten worden geholpen in de huisartsenzorg. Behandeling van lichte tot matige, niet complexe psychische stoornissen vindt plaats in de generalistische basis GGZ. Patiënten met complexe stoornissen worden geholpen in de gespecialiseerde GGZ. Uitgangspunt is dat patiënten dichtbij huis en minder zwaar – en daarmee goedkoper – worden behandeld. (www.invoeringbasisggz.nl)

Om vast te stellen voor welke vorm van geestelijke gezondheidszorg iemand in aanmerking komt, wordt het volgende risicoschema gehanteerd:

Bron: www.invoeringbasisggz.nl

6.3 Kink-georiënteerde hulpverleners

Ons zijn geen gegevens bekend over het aantal hulpverleners in Nederland met specifieke kennis over BDSM. We hebben twee therapeuten (seksuologen) geïnterviewd; een man en een vrouw, waarbij een van hen ook zelf praktiserend is op het gebied van BDSM. Beide geïnterviewden geven aan dat het aantal *kink friendly* hulpverleners beperkt is. Dat zou anders zijn in de Verenigde Staten, aldus een van de geïnterviewden, waar *kink friendly therapists* zich specifiek toeleggen op relatieproblemen die te maken hebben met BDSM. In de VS wordt tevens gesproken over en geadverteerd met *kink aware professionals*, een spectrum van professionals dat loopt van fysiotherapeuten tot computerdeskundigen tot trouwfotografen. Ook in de bijdragen uit België en het Verenigd Koninkrijk wordt gewag gemaakt van *kink friendly* hulpverleners, waarbij er in de bijdrage uit België aan toe wordt gevoegd dat er een tekort aan dergelijke hulpverleners bestaat.

Een respondent uit de websurvey geeft te kennen psycho- en hypnotherapeut/seksuologisch hulpverlener te zijn met een zelfstandige praktijk. Zij stelt dat collega's met deskundigheid op het gebied van BDSM – en dat hoeft beslist geen ervaringsdeskundigheid te zijn – op de vingers van een hand te tellen zijn. En voegt daar aan toe, dat ook onder psychotherapeuten, seksuologen en andere hulpverleners nog erg veel onbegrip, vooringenomenheid en vooral ontwijkend gedrag ten aanzien van BDSM bestaat. Deze mening horen we ook terug bij een van de geïnterviewde seksuologen. Hij krijgt cliënten via een netwerk van huisartsen en via collega seksuologen die doorverwijzen. Veel collega’s willen zich niet begeven in deze parafiele sfeer. Daarnaast zijn veel collega’s niet thuis in het onderwerp.

6.3.1 Hulpvragen

Seeuws (2013) stelt dat de psychische klachten die *rechtstreeks* gelinkt kunnen worden aan iemands BDSM-voorkeur voornamelijk te maken hebben met het proces van de ontdekking en aanvaarding van de BDSM-gevoelens en -gedachten, als ook met vragen over de absolute grens van de BDSM-gedragingen die voor sommigen kunnen neigen naar een verslaving, en ten slotte met de afkeuring van BDSM door de omgeving. Dit komt overeen met de cliëntenkring van de zelfstandige hulpverlener, die de websurvey heeft ingevuld. Ze stelt dat acht van de tien haar cliënten BDSM’er is. Ongeveer de helft daarvan ondervindt ernstige problemen rond het zelfbeeld en de seksualiteitsbeleving. Zij voegt hieraan toe: “Dit heeft allemaal niets met misbruik of geweld te maken en men hoort er ook niet over in de media.”

De ene geïnterviewde hulpverlener geeft aan dat BDSM’ers met twee soorten hulpvragen binnenkomen in de kliniek voor seksuologie waar zij werkzaam is. Het eerste type vraag heeft betrekking op BDSM’ers die een hulpvraag hebben, maar waarbij BDSM niet het probleem is. Wel vinden ze het prettig om ook te kunnen vertellen over hun BDSM-ervaringen zonder dat ze bang hoeven te zijn voor de consequenties. Dit is de grootste groep van cliënten en zij verklaart dat uit het feit dat ze zich als BDSM-deskundige profileert (op de site van de kliniek en via haar eigen blog). Sommige cliënten worden doorverwezen door collega-hulpverleners, maar de meesten komen rechtstreeks naar haar toe. De zorg wordt vergoed door de verzekeraar omdat de cliënt voor iets anders komt dan een seksuologisch probleem en zij als GZ-psycholoog is geregistreerd.

De tweede hulpvraag waarvoor cliënten bij haar aankloppen heeft betrekking op specifieke BDSM-zaken, zoals het niet goed meer functioneren van een BDSM-relatie. Sommige van deze zaken zouden we een misstand kunnen noemen. Zij geeft het voorbeeld van een stel dat ze in behandeling heeft gehad waarbij de man een persoonlijkheidsstoornis had. Hij had de neiging om zijn seksuele voorkeuren te pushen. Hij wilde dat zij dominant was en hij deed dat op zo’n manier dat zij zich gemanipuleerd voelde. De groep cliënten met een dergelijke hulpvraag is veel beperkter; ze schat in dat ze de afgelopen jaren misschien tien van dit soort zaken heeft gehad.

Ook de andere seksuoloog die we hebben geïnterviewd geeft aan dat cliënten lang niet altijd met BDSM-problemen bij hem terecht komen; het is vaker in de relationele sfeer: de man wil

aan BDSM doen, maar zijn vrouw niet. De man neemt vervolgens zijn toevlucht tot kinky-/BDSM feesten, sociale media of BDSM-prostitutie en als dat uit komt 'breekt de pleuris uit'. De ontrouw zorgt voor een relatiecrisis, met als extra complicatie het BDSM-verhaal. Hij heeft echter ook cliënten waarbij trauma's een rol spelen in de BDSM-beleving. Hij geeft een voorbeeld van een vrouw met een misbruikverleden. Zij is masochist met hoofdletters, maar haar man heeft daar eigenlijk niks mee. Zij kan alleen seks hebben op zeer harde en onpersoonlijke wijze. Haar man heeft hier grote moeite mee. De vrouw is emotioneel en psychisch beschadigd; ze heeft een hekel aan zichzelf en straft zichzelf. Op het moment zelf vindt ze het spannend, maar achteraf heeft ze er een kater van.

6.4 Signalerende rol van de hulpverlening

In de ogen van een deel van de BDSM'ende gemeenschap vatten sommige hulpverleners hun signalerende rol verkeerd op. Alleen het doen aan BDSM zou tot stigmatiserende oordelen leiden, aldus menig respondent in de websurvey en de (expert)interviews. Voordat we nader ingaan op deze beschuldigingen, staan we stil bij de zwijg/meldplicht van hulpverleners en de meldcode huiselijk geweld.

6.4.1 Beroepsgeheim

In Nederland is het beroepsgeheim voor medici vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek (artikel 457). Het beroepsgeheim voor andere hulpverleners is geregeld middels artikel 88 van de wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (wet BIG). Volgens deze wetten mag geen informatie aan derden worden verstrekt en schending van het beroepsgeheim is strafbaar (artikel 272 Sr). Er zijn echter uitzonderingen op de regel. Informatie mag worden gedeeld met andere hulpverleners als dit nodig is voor de behandeling, en ouders van kinderen tot zestien jaar hebben recht op informatie. Daarnaast kan de rechter op grond van zwaarwegende maatschappelijke belangen het beroepsgeheim doorbreken. Tot slot, kan de hulpverlener zelf het beroepsgeheim doorbreken als de zwijgplicht in conflict is met de zorgplicht (artikel 255 Sr).

6.4.2 Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Met de invoering van een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is het doorbreken van het beroepsgeheim bij huiselijk geweld en kindermishandeling wettelijk geregeld. Deze code is sinds 1 juli 2013 verplicht voor professionele organisaties en zelfstandigen werkzaam in de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en justitie. Iedere organisatie is vrij om een eigen meldcode te hebben voor het melden van vermoedens van geweld door professionals, maar de code moet in ieder geval de volgende vijf stappen omvatten: (1) in kaart brengen van de signalen, (2) collegiaal overleg, (3) gesprek met betrokkenen, (4) wegen van het huiselijk geweld of kindermishandeling en (5) beslissen over zelf hulp organiseren of melden.

6.4.3 Onterecht gemeld?

Een van de (kink friendly) therapeuten die we hebben geïnterviewd, geeft aan dat louter het feit dat iemand aan BDSM doet – en tevens een ouder (vader, moeder is / kinderen heeft) is – tot een melding van kindermisbruik door een hulpverlener of huisarts kan leiden. Zij kent daar enkele voorbeelden van, soms met een nasleep van jaren. "Jeugdzorg gaat zich ermee bemoeien en die opereren op een manier dat ze zoeken naar redenen om te bedenken dat er iets aan de hand is met het kind in kwestie. BDSM is voor veel mensen binnen Jeugdzorg een reden om te denken dat er iets mis is in een gezin", aldus de geïnterviewde therapeut.

In de websurvey geven dertien van de 474 Nederlandse respondenten (3 procent) aan dat ze in aanraking zijn geweest met Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming vanwege hun BDSM-voorkeur. We geven enkele voorbeelden van wat respondenten hier zelf over melden.

> Mijn ex had OTS aangevraagd voor mijn jongste zoon omdat ik aan SM doe. De jeugdrechter vroeg of ik bereid was om mee te werken aan een onderzoek, wat ik gaarne bereid was. Dat onderzoek was positief. Twee of drie jaar later spijbelde mijn middelste dochter langdurig van school en toen ik (niet de school!) daarvan de spijbelambtenaar hiervan op de hoogte bracht, heeft hij navraag gedaan bij RvdK of de familie bekend was bij hun en kwam zo achter de eerste onderzoek en de SM. Waarna hij een nieuw onderzoek aanvroeg bij RvdK. Dat onderzoek vond echt alles zorgelijk. Van de manier waarop mijn dochter oogcontact maakte (wisselend), tot haar vrijetijdsbesteding (lezen, dvd's bekijken, met haar vriendinnen afspreken), via mijn weigering om me te laten behandelen voor mijn SM-voorkeur. Ik heb een weerwoord op dat onderzoek geschreven waarna ik excuses van de onderzoeker heb gekregen en de vraag of ik een klacht wilde indienen; wat ik niet wilde. Verder geen maatregelen. Het laatste onderzoek was aangevraagd door BJZ voor mijn oudste dochter één of twee jaar later. Ik heb toen aangegeven dat ik het ondertussen behoorlijk op pesten vond lijken en mijn medewerking niet zou geven. Er is toen geen onderzoek gekomen. Kortom, drie aanvragen voor onderzoek, twee uitgevoerd en nul maatregelen. (Vrouw, 41-45 jaar)

> Mijn ex man beschuldigde me van seksueel misbruik van onze kinderen. Ik zou de kinderen aan pedoseksuelen verhuren en ik zou zelf prostitutie bedrijven vanuit mijn woning waar de kinderen bij aanwezig zouden zijn. De rechtbank heeft de kinderen onder toezicht van Bureau Jeugdzorg geplaatst. Zij hebben na drie jaar geconstateerd dat de beschuldigingen van mijn ex man niet waar waren. (Vrouw, 41-45 jaar)

Wat opvalt is dat de meldingen bij AMK of BJZ waar de respondenten van de websurvey melding van maken – op een enkele uitzondering na – afkomstig zijn van ex-partners (scheidingsperikelen, voogdijschap/omgangsregeling kinderen), buren of de school. In slechts één geval komt de melding van een hulpverlener. Daarmee lijkt het idee dat hulpverleners te pas en te onpas BDSM'ers zouden melden een overtrokken stelling. Overigens zijn niet alle ervaringen met BJZ en/of RvdK negatief, zoals blijkt uit het volgende voorbeeld:

> Wel contact gehad met Jeugdzorg in verband met de jongste dochter haar problematiek omtrent het verliezen van het contact met haar vader en de daaruit ontstane onzekerheden die tot gevolg hadden dat ze bij mij onhandelbaar werd. Tijdens het gesprek zelf aangegeven met BDSM bezig

> te zijn om eventuele problemen te voorkomen. Jeugdzorg heeft dit mijn inziens zeer goed aangepakt en ben nog steeds blij deze stap genomen te hebben maar ben me zeer wel bewust dat zaken heel anders hadden kunnen uitpakken. (Vrouw, 46-50 jaar)

INTERMEZZO: problemen met de sociale omgeving

Zoals uit het voorgaande blijkt, kan de sociale omgeving (ex-partner, buren, vrienden) negatief reageren op iemand zijn of haar BDSM-voorkeur. Het melden daarvan bij het AMK of BJZ komt procentueel niet zo vaak voor, maar meer respondenten geven in de websurvey aan dat ze problemen hebben ondervonden met hun sociale omgeving naar aanleiding van hun BDSM-voorkeur. Van de 474 respondenten geven 86 aan dat ze wel eens problemen hebben ondervonden met hun sociale omgeving en/of maatschappelijke instellingen vanwege hun BDSM-voorkeur. Dit komt overeen met 18 procent van de respondenten. Het gaat hierbij om problemen met (ex-)partners, het verbreken van relaties vanwege BDSM-voorkeur, afkeur van ouders en andere familieleden. Daarnaast geven respondenten aan dat (goede) vrienden het contact hebben verbroken vanwege hun BDSM-voorkeur. In het maatschappelijke verkeer wordt – naast onbegrip van hulpverleners – diverse keren de werkkring genoemd. Enerzijds zijn er respondenten die aangeven dat ze niet open kunnen zijn over hun BDSM-voorkeur op het werk (zoals degenen die in het onderwijs werkzaam zijn of een politieke functie vervullen). Anderzijds zijn er respondenten die aangeven dat ze door hun BDSM-voorkeur een slechte beoordeling hebben gekregen, niet voor een promotie in aanmerking zijn gekomen of zijn overgeplaatst.

6.5 Ervaringen met en tevredenheid over zorg

In de internet-enquête is een stelling[47] opgenomen over het benutten van de reguliere hulpverlening bij BDSM-misbruik door de respondenten. Van de 597 respondenten hebben 127 aangegeven geen mening daarover te hebben of hebben deze vraag niet beantwoord. Van de resterende 470 respondenten geeft 44 procent deze stelling (geheel) te onderschrijven – dus hulp zou zoeken – terwijl 56 procent de stelling verwerpt; en – nemen we aan – geen hulp zou zoeken bij de reguliere zorg.

De intentie om de reguliere zorg te benutten bij BDSM-misbruik is bij de Nederlandse respondenten onafhankelijk van leeftijd, debuutleeftijd, BDSM-rol en seksuele voorkeur. Er zijn wel significant verschillen bij sekse[48] en misbruikervaring[49]. In de websurvey hebben vrouwen vaker een misbruikervaring gemeld en daarmee zou het verschil bij sekse verklaard kunnen worden door deze misbruikervaring. Dit blijkt echter niet het geval; ook als wordt gecontroleerd voor misbruikervaring dan blijft het verschil bij sekse bestaan. Van de vrouwen geeft 52 procent aan de reguliere hulpverlening te willen benutten bij BDSM-misbruik, terwijl 38

[47] De stelling luidt als volgt: “Ik zou bij misbruik zeker hulp zoeken bij de reguliere zorg, want hulpverleners hebben over het algemeen een professionele houding met betrekking tot BDSM.”

[48] $X^2 = 7{,}25$; df = 1; $p < 0{,}01$

[49] $X^2 = 10{,}665$; df = 1; $p < 0{,}01$

procent van de mannen dit aangeeft. Van de respondenten die in de websurvey hebben aangegeven dat ze zich wel eens misbruikt hebben gevoeld, geeft 30 procent te kennen de reguliere zorg te willen benutten bij BDSM-misbruik, terwijl dit percentage bij de respondenten die niet hebben aangegeven zich wel eens misbruikt te hebben gevoeld op 49 procent ligt. Een misbruikervaring leidt dus, zo lijkt het, tot een verminderde bereidheid om gebruik te maken van de reguliere zorg bij BDSM-misbruik; wellicht ingegeven door slechte ervaringen met de reguliere zorg naar aanleiding van het ervaren misbruik. Het is ook mogelijk dat ze een meer realistisch beeld hieromtrent hebben. Slechts een klein deel van degenen die zich misbruikt hebben gevoeld heeft zich tot de reguliere zorg gewend (wat verderop in deze paragraaf nader wordt beschreven)

6.5.1 In behandeling bij hulpverlening

In de websurvey is gevraagd of de respondent wel eens in behandeling is geweest bij een hulpverlener waarbij de BDSM-voorkeur een belangrijke rol speelde. De vraag wordt door 66 van de 474 respondenten uit Nederland bevestigend beantwoord. Dit komt overeen met een op de zeven respondenten (14 procent). Goed de helft is in behandeling geweest bij een psycholoog. Tabel 6.2 geeft het overzicht van het type hulpverlener.

Tabel 6.2 Type hulpverlener

	Aantal	Percentage
Psycholoog	35	53 %
Psychiater	9	14 %
Seksuoloog	9	14 %
(Psycho)therapeut	5	7 %
Maatschappelijk werker	3	5 %
Anders	5	7 %
Totaal	**66**	**100 %**

Bron: Websurvey

Er is vervolgens gevraagd wat de directie aanleiding voor deze hulpverlening was. De toelichtingen hierop zijn soms kort en bondig, zoals: “Mijn man zat door alle veranderingen in ons leven, mede de BDSM, met zichzelf in de knoop” en “Ik zat met mezelf in de knoop; niet vanwege het feit dat ik die gevoelens heb maar meer omdat ik er niets mee kon.” Er zijn ook respondenten die uitvoeriger ingaan op de reden tot therapie, zoals in het volgende voorbeeld:

> Toen ik mijn BDSM-voorkeur eindelijk durfde te gaan verkennen, kwam een aantal dingen in mijn leven in een ander licht te staan. Het had consequenties voor mijn relatie met mijn partner (hoewel er andere dingen speelden, was dit uiteindelijk het praktische breekpunt waardoor ik besloot een punt achter de relatie te zetten). Ook was het best ingrijpend om er achter te komen hoe belangrijk BDSM eigenlijk voor me was en hoe gelukkig ik er van werd, en wat het betekende dat ik het al die tijd ontkend had. Ik moest mezelf even ‘hercalibreren’. (Vrouw, 41-45 jaar)

De antwoorden op de vraag wat de directe aanleiding is geweest voor het in therapie gaan, laten zich grofweg in drie categorieën indelen, namelijk: (1) depressieve klachten van alge-

mene aard, (2) relatieproblemen door de BDSM-voorkeur van een van beide partners en (3) het worstelen met de BDSM als seksuele voorkeur meer in het algemeen.

Slechts twee antwoorden indiceren dat de hulpverlening een duidelijke relatie heeft met misbruik. In één daarvan gaat het om gedwongen therapie in verband met het misbruik van een minderjarige. In het andere geval is het een vrouw die vindt dat ze buiten het BDSM-circuit te vaak verkeerde mannen pleegt tegen te komen en daardoor in misbruikachtige situaties terecht komt waar ze graag van af wil.

Het al dan niet in behandeling zijn (geweest) bij een hulpverlener waarbij de BDSM-voorkeur een belangrijke rol speelde, staat los van persoonskenmerken van de respondenten. Of, om het in meer statistisch jargon uit te drukken, behandeling is onafhankelijk van de achtergrond variabelen, zoals sekse, leeftijd, debuutleeftijd, BDSM-rol en seksuele voorkeur.

6.5.2 Tevredenheid over hulpverlening en hulpverlener

De respondenten die hebben aangegeven dat ze in therapie zijn (geweest), is gevraagd in welke mate ze tevreden zijn met de behandeling en de behandelaar. De scoringsschaal loopt van tevreden, via redelijk en in geringe mate, naar niet tevreden. Geheel tot redelijk tevreden is 62 procent van de respondenten, terwijl 38 procent in geringe mate of niet tevreden is over de behandeling en/of de hulpverlener. Uitsplitsing naar type hulpverlener (zie tabel 6.3) laat zien dat de hulpverlening door seksuologen minder goed wordt gewaardeerd in verhouding tot de andere hulpverleners en dat de 'overige hulpverleners' er juist beter van af komen. De aantallen zijn klein, maar desondanks zijn de verschillen wel markant.[50] Ze wekken ook verbazing, te meer daar veel seksuologen tevens psycholoog, arts of psychiater zijn. Mogelijk vallen seksuologen in diverse subcategorieën tegelijkertijd en ontstaat daardoor vertekening.

Tabel 6.3 Tevredenheid over hulpverlening/hulpverlener

	Geheel/redelijk tevreden	Niet/gering tevreden	Totaal
Psycholoog	22	13	35
Psychiater	6	3	9
Seksuoloog	2	7	9
Overige hulpverleners	11	2	13
Totaal	**41**	**25**	**66**
Percentage	**62 %**	**38 %**	**100 %**

Bron: Websurvey

Vervolgens is gevraagd naar de reden van ontevredenheid rond de hulpverlening en/of hulpverlener. Hierbij konden de respondenten uit drie antwoorden kiezen of een eigen antwoord formuleren. Alle 25 respondenten die ontevreden zijn met de behandeling of de behandelaar hebben binnen deze drie antwoordmogelijkheden gescoord. De eerste reden – gebrek aan deskundigheid op het gebied van BDSM – is voor zes respondenten de reden van ontevredenheid. Vijf van deze zes respondenten zijn in therapie geweest bij een psycholoog. Vooringe-

[50] De aantallen zijn echter te klein om de verschillen te toetsen op significantie.

nomenheid, een negatief beeld van BDSM – de tweede reden – is door veertien van de 25 respondenten aangevinkt. Zes van deze respondenten zijn in therapie geweest bij een psycholoog, vijf bij een seksuoloog en twee bij een psychiater. Tot slot zijn er vijf respondenten die de derde, laatste, reden aanvoeren, namelijk dat ze ontevreden zijn met het resultaat van de therapie, maar dat dit verder los staat van de BDSM-kennis of houding van de behandelaar. Dit geldt voor twee respondenten in therapie bij een psycholoog, twee bij een seksuoloog en een bij een psychiater. In tabel 6.4 geeft eveneens het overzicht.

Tabel 6.4 Reden ontevredenheid over hulpverlening/hulpverlener

	Gebrek aan BDSM-kennis	Negatieve BDSM-houding	Geen BDSM relatie	Totaal
Psycholoog	5	6	2	13
Psychiater	-	2	1	3
Seksuoloog	-	5	2	7
Overige hulpverleners	1	1	-	2
Totaal	**6**	**14**	**5**	**25**
Percentage	**24 %**	**56 %**	**20 %**	**100 %**

Bron: Websurvey

6.5.3 Contact met de (huis)arts

BDSM'ers kunnen fysiek letsel oplopen en daarvoor een arts consulteren. In de websurvey is gevraagd of de respondent weleens verwondingen of blessures heeft opgelopen waardoor een bezoek aan een arts nodig was. Van de 474 respondenten uit Nederland beantwoordden 64 deze vraag bevestigend. Dit komt overeen met 14 procent van de respondenten.

Er is tevens gevraagd of de respondenten open kaart hebben gespeeld tegenover de arts over de oorzaak van het letsel. Twee op de drie respondenten (42 van de 64) geven aan open kaart te hebben gespeeld, terwijl 22 respondenten er voor hebben gekozen om dit te verzwijgen. Vervolgens is gevraagd of het open kaart spelen naar de arts toe negatieve consequenties heeft gehad. Vijf van de respondenten antwoordden hier bevestigend op. In een geval heeft de arts zijn mond voorbij gepraat en in de vier andere gevallen was de reactie van de arts afkeurend.

Een van de respondenten uit de homoscene die we hebben geïnterviewd maakt geen geheim van zijn BDSM-voorkeur. Uit zijn verhaal blijkt wel dat medici voor een dilemma kunnen worden geplaatst.

> Ik heb nog een voorbeeld over de GGD. Voordat ik R. kende had ik een relatie met een vriendenstel. Meesters, maar die vonden het leuk om met hun boots een jongen bont en blauw te trappen. Tegenwoordig moet ik dat soort dingen niet meer hebben. Ik liet het doen en vond het leuk. Ik ging naar de GGD, daar word ik elk half jaar onderzocht in het kader van aids onderzoek. Ik moest mijn T-shirt uittrekken en toen zagen ze op mijn borst blauwe plekken. Waarop die verpleger die bloed afneemt me heel bezorgd ging aankijken en zegt: 'goh, word je geslagen thuis?' Er kwam ook een dokter de kamer in. Ik vertelde dat het een BDSM-spel was. Ze keken me stomverbaasd aan en die dokter was heel snel weg, en die verpleger zei naderhand ook niks

> meer. Ik denk dat het in de goede zin was. Ze waren heel oplettend. Ze deden echt moeite om zorg aan me te geven. Een heel goed teken. Ik denk niet dat het veroordelend bedoeld was. (R16 Man, 51-55 jaar)

In aanvulling op de vraag in de websurvey naar de rol van de arts geven meerdere respondenten een positieve waardering aan hun relatie met de huisarts. Er wordt opgemerkt dat de arts neutraal, professioneel en in sommige gevallen belangstellend staat tegenover de BDSM-voorkeur van de respondent.

6.6 Belangrijkste bevindingen

Hulp bij misbruik wordt in belangrijke mate gevonden in de BDSM-scene zelf. Ook vrienden en familie spelen een rol in deze. De stap naar professionele hulp wordt vrij zelden gemaakt. Dit staat in schril contrast tot de bereidheid ('zou u professionele hulp als ...') om hulp te zoeken bij misbruik; bijna de helft van de websurvey-respondenten geeft aan dan wel hulp te zoeken.

Daarmee is niet gezegd dat BDSM'ers in het geheel niet aankloppen bij hulpinstanties; ongeveer een op de zeven respondenten in de websurvey geeft aan in behandeling te zijn geweest waarbij BDSM een belangrijke rol speelde. Dit is echter niet (direct) naar aanleiding van misbruik, maar vanwege depressiviteit in het algemeen, relatieproblemen naar aanleiding van de BDSM-voorkeur of het worstelen met deze voorkeur als zodanig. Dit komt ook overeen met het verhaal van de geïnterviewde hulpverleners. Een forse minderheid (38 procent) is niet tevreden over de hulpverlening. De reden voor deze ontevredenheid komt vooral door een negatieve houding van de hulpverlener met betrekking tot BDSM en in mindere mate een gebrek aan kennis over BDSM.

Er bestaat angst onder een deel van de BDSM'ers met kinderen voor een melding richting Jeugdzorg, AMK, RvdK door hulpverleners of huisartsen. Deze angst wordt niet bevestigd door de resultaten van de websurvey. Als deze instanties worden ingeschakeld is het door meldingen uit de sociale omgeving (vechtscheiding, door bezorgde buren of door de school) en in slechts één geval door een melding van een hulpverlener.

Bij BDSM kan letsel ontstaan en een gang naar de (huis)arts is daarom niet uitgesloten. Eveneens een op de zeven respondenten geeft aan dat ze een arts hebben geconsulteerd naar aanleiding van letsel opgelopen bij BDSM. Twee derde daarvan heeft er voor gekozen open kaart te spelen met de arts en de reactie van de (huis)arts wordt doorgaans als positief ervaren (professioneel, zakelijk).

7 Strafrechtelijke kaders bij BDSM

In dit hoofdstuk schetsen we de strafrechtelijke kaders die van toepassing kunnen zijn bij BDSM. Centraal staat de Nederlandse wetgeving, maar we gaan tevens na wat de kaders zijn in de onderzochte buurlanden België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.

7.1 Mishandeling

Bij BDSM gaat het niet altijd om het toedienen van fysieke pijn – dominantie en submissie kunnen ook zonder een fysieke component gestalte krijgen – maar vaak zal het fysieke element wel aanwezig zijn. Het toedienen van fysieke pijn, mogelijk met (blijvend) letsel tot gevolg, kan worden gekwalificeerd als mishandeling en is in Nederland strafbaar gesteld in artikelen 300 (mishandeling), 301 (mishandeling met voorbedachte rade), 302 (zwaar lichamelijk letsel) en 303 (zwaar lichamelijk letsel met voorbedachte rade) van het Wetboek van Strafrecht (Sr). In een uitspraak van de Hoge Raad uit 2011 (BQ6690) wordt gesteld dat “onder ‘mishandeling’ in de zin van de art. 300-301 Sr moet worden verstaan het aan een ander toebrengen van lichamelijk letsel of pijn zonder dat daarvoor een rechtvaardigingsgrond bestaat.” Volgens de Hoge Raad is toestemming van het slachtoffer een legitieme rechtvaardigingsgrond bij mishandeling (art. 300-301 Sr), maar het laat in het midden of dit ook geldt bij zwaar lichamelijk letsel (art. 302-303 Sr).[51]

De strafrechtjurist Machielse schrijft in het standaardwerk op het gebied van het materieel strafrecht ‘Noyon/Langemeijer & Remmelink, Wetboek van Strafrecht’ een commentaar bij het begrip rechtvaardiging van mishandeling. Hij merkt hierin op dat het zelfbeschikkingsrecht over lichamelijke integriteit niet onbeperkt is: “Zo zal A die met toestemming van B diens vinger afhakt zeker wegens mishandeling strafbaar zijn, omdat deze toestemming niet geldig, in strijd met de goede zeden is.” (Machielse, artikel 300 Sr, aantekening 7). Vervolgens geeft Machielse aan waar deze rechtvaardiging wel rechtsgeldig is. Hij verwijst naar bepaalde vormen van sport – zoals boksen – waarbij de toestemming de mishandeling rechtvaardigt. Hij tekent hier wel bij aan: mits er naar wordt gestreefd om de spelregels na te komen. Ook medisch (heelkundig) handelen met toestemming wordt door Machielse aangemerkt als een rechtvaardiging voor mishandeling. Het wordt lastiger als die toestemming er

[51] In de uitspraak van de Hoge Raad staat letterlijk: “Het middel berust blijkens de toelichting op de opvatting dat de in de tenlastelegging voorkomende, aan de art. 300-303 Sr ontleende termen ‘mishandeling’ en ‘toebrengen van zwaar lichamelijk letsel’ geen neutrale begrippen zijn, in die zin dat daarin - mede - de wederrechtelijkheid van de gedraging tot uitdrukking wordt gebracht. Die opvatting is juist wat betreft het begrip ‘mishandeling’, doch niet wat betreft het ‘toebrengen van zwaar lichamelijk letsel’. Of, bijvoorbeeld, de toestemming van de betrokkene eraan in de weg staat dat een dergelijke gedraging kan worden gekwalificeerd als zware mishandeling in de zin van art. 302 Sr, kan in het midden blijven, nu het Hof de verdachte heeft vrijgesproken van het in de primaire en subsidiaire tenlastelegging omschreven toebrengen van zwaar lichamelijk letsel en de daartoe gegeven motivering niet blijk geeft van een onjuiste opvatting omtrent die termen.”

niet is en ook bij cosmetisch ingrijpen plaats Machielse enkele kanttekeningen. Hij ziet dit als legitiem medisch handelen, tenzij het ‘al te dol wordt’, zoals iemand die zich uit esthetische motieven de oren laat afsnijden. Machielse gaat ook in op de vraag of sadomasochisme een rechtvaardigingsgrond vormt voor mishandeling. Hij stelt hierover het volgende:

> Een moeilijk punt levert op mishandeling met het doel een seksuele sensatie te ondergaan (sadomasochisme of SM). Men spreekt ook wel van algolagnie (genieten van pijn; pijn die lusten opwekt). Ik acht deze vorm van mishandeling als niet gelegitimeerd door een erkend doel strafbaar, maar besef, dat politie en OM zich hier wel zullen moeten beperken tot het voorkomen van excessen. Die schijnen wel voor te komen. (Machielse, artikel 300 Sr, aantekening 7)

De juridische argumentatie voor zijn standpunt vindt Machielse in de twee uitspraken van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM 19 februari 1997, R 1997-1, 00021627/93 en EHRM 17 februari 2005, nrs.42758/98 en 45558/99), die verderop in dit hoofdstuk worden besproken.

Machielse stelt dat politie en OM zich moeten beperken tot excessen en dat die voor schijnen te komen. Hij geeft echter geen voorbeeld hiervan en voor zover ons bekend, zijn er in Nederland geen strafzaken waarbij er ambtshalve tot vervolging van (BD)SM is overgegaan, ondanks het feit dat de betrokkenen hebben aangegeven dat alle handelingen met wederzijdse instemming hebben plaatsgevonden. Er zijn wel zaken bekend, waarbij het slachtoffer aangifte doet van mishandeling, maar vervolgens verklaart dat dit plaatsvond in het kader van (BD)SM. De veroordeling in deze zaken is gebaseerd op de overtuiging van de rechter, dat de BDSM rechtvaardiging naderhand er bij is verzonnen om rechtsvervolging te voorkomen.

Zo stelt de verdediging bij de zitting van de Rechtbank in Arnhem (zaak 05/721195-10) dat het letsel bij het slachtoffer is ontstaan als gevolg van SM-seks, dat de vrouw van de verdachte daar mee heeft ingestemd en dat de SM-seks plaats vond in de privé sfeer (woning van de verdachte en zijn vrouw). De verdediging beroept zich op het recht op respect voor het privéleven (cf. artikel 8 EVRM) en pleit voor het niet-ontvankelijk verklaren van het OM. De rechtbank verwerpt dit echter, omdat de aangeefster in eerste instantie aangifte heeft gedaan van mishandeling door haar echtgenoot (23 oktober 2010) en zij daarbij niet heeft gesproken over SM-seks met haar man. Pas later, tegenover de rechter-commissaris (11 juni 2011), verklaart de aangeefster dat het letsel was ontstaan als gevolg van vrijwillige SM-seks. Ze had aangifte gedaan uit wraak en zichzelf extra verwond door haar hoofd tegen een paal of balustrade te slaan. De rechtbank schuift deze herziene verklaring echter als ongeloofwaardig ter zijde, omdat een aantal feitelijkheden – bijvoorbeeld met betrekking tot de verwondingen – wel overeenkomt met de eerste, maar niet met de herziene verklaring. De verdachte wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf van acht maanden wegens mishandeling.

Een vergelijkbare situatie doet zich voor bij de meervoudige strafkamer van de Rechtbank in Den Haag (zaak 09/817482-14). In deze zaak doet een vrouw aangifte tegen haar man van mishandeling (11 februari 2014). De verdachte verklaart (12-13 februari 2014) dat hij zijn

vrouw in een waas van verstandsverbijstering heeft geslagen en waarschijnlijk haar keel heeft dichtgeknepen. Een goede maand later (16 maart 2014) verklaren man en vrouw in een brief aan de politie dat de aangeefster toestemming had gegeven voor het handelen van de verdachte in het kader van SM-seksspelletjes. Deze verklaring wordt ook gegeven bij het verhoor van de rechter-commissaris in april 2014. Man en vrouw zouden het SM-spel uit schaamte hebben verzwegen. Tevens doet de vrouw in april 2014 aangifte van een mishandeling in januari 2014 op straat door twee onbekende mannen. Deze mishandeling zou het letsel hebben veroorzaakt. Tijdens de rechtszitting houdt de aangeefster – gehoord als getuige – in eerste aanleg haar verklaring bij de rechter-commissaris vol, maar beroept zich daarna op haar verschoningsrecht. De rechtbank schuift het SM-verhaal, van zowel verdachte als aangeefster, als volstrekt ongeloofwaardig terzijde en veroordeelt de verdachte voor poging doodslag tot een gevangenisstraf van tweeënhalf jaar, waarvan een half jaar voorwaardelijk.

Buurlanden

In België wordt BDSM gezien als het toedienen van slagen en verwondingen en is daarmee strafbaar op basis van artikel 398 van het Strafwetboek. Blijvend letsel en een kwetsbaar slachtoffer worden als verzwarende omstandigheden gezien. Er is echter de mogelijkheid tot strafuitsluiting als het gedrag impliciet of expliciet wordt toegelaten op basis van andere rechtsbepalingen. Bij BDSM kan het recht op privacy (artikel 8, ERVM) leiden tot strafuitsluiting.

In de bijdrage van zowel Elb (Duitsland) als Harkes (Verenigd Koninkrijk) wordt gesteld dat BDSM in principe een legale activiteit is. Tegelijkertijd worden hierbij restricties aangegeven en daarmee lijkt de vraag of BDSM legaal of niet-legaal is deels van semantische aard te zijn. In Duitsland bestaan de minste restricties. Letsel als gevolg van BDSM met wederzijdse instemming is in principe niet strafbaar, zolang het niet levensbedreigend is. In het Verenigd Koninkrijk is het wettelijk kader vergelijkbaar met Nederland. BDSM wordt, met wederzijdse instemming, als legale rechtvaardiging gezien, maar geniet niet dezelfde status als contactsporten of cosmetische ingrepen daar waar er sprake is van (ernstig) letsel.

EVRM-uitspraken

Er zijn twee rechtszaken in verband met BDSM voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EVRM) gebracht. Een zaak uit Engeland en een zaak uit België. In de bijdrage uit België en het Verenigd Koninkrijk worden deze zaken uitvoerig besproken. Hier geven we de meest belangwekkende conclusies weer.

Operatie Spanner (Manchester) stamt uit 1987, waarbij uiteindelijk tientallen Britse homoseksuele mannen zijn veroordeeld voor sadomasochistische praktijken over een periode van tien jaar in speciaal daartoe aangelegde kamers. Het *House of Lords* komt in deze zaak tot de conclusie dat instemming (*consent*) bij SM geen geldig juridisch verweer is bij letsel. De zaak is uiteindelijk voorgelegd aan het Europese Hof (Laskey, Jaggard en Brown vs. United Kingdom) en het Hof doet uitspraak in 1997. Het Hof moet onder andere stelling nemen in de vraag of de Britse overheid zich mag mengen in het privéleven van de sadomasochisten en of

dit niet in strijd is met art. 8, lid 2 EVRM.[52] Het Hof komt tot de conclusie dat de Britse staat mag vervolgen, gezien de ernst van het toegebrachte letsel en het risico van ernstig letsel. De betrokkenen mogen worden vervolgd en gestraft met het oog op de bescherming van de volksgezondheid, één van de beperkingsgronden die wordt genoemd in art. 8 lid 1 EVRM.

In het arrest tegen de Mechelse rechter Koenraad Aurousseau (ook wel bekend onder de naam SM-rechter) speelt het terzijde schuiven van de 'geldende spelregels' een wezenlijke rol. Uit de videobeelden – door de rechter zelf gemaakt om te delen in het circuit – is op te maken dat de echtgenote van Aurousseau meermaals 'genade' zou hebben geroepen, maar dat daar door haar echtgenoot en de andere betrokken personen geen gevolg aan wordt gegeven. Later verklaart zij dat er geen enkele gedraging tegen haar zin had plaats gevonden, maar dit wordt door het Hof van Beroep afgewezen (Keysers, 1999). Aurousseau heeft de zaak na veroordeling door het Hof van Beroep voorgelegd aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (K.A. en A.D. vs. België) en het Europese Hof concludeert onder andere dat strafbare gedragingen onder bepaalde omstandigheden gelegitimeerd kunnen worden. In het geval van sadomasochisme zou dat kunnen indien de deelnemers zich aan de in de betreffende handelingscontext toepasselijke regels zouden houden. In de zaak van Aurousseau zou daar geen sprake van zijn geweest, omdat er: a) te veel alcohol werd gedronken, b) het stopwoord meerdere malen werd genegeerd en c) een speciale ruimte werd gehuurd, omdat hun praktijken niet voldeden aan de reglementen van reguliere SM-clubs.

7.2 Seksueel delict

Bij BDSM speelt seks vaak, maar niet noodzakelijkerwijs, een rol. In dat geval kan er, evenals bij iedere andere vorm van seksueel contact, sprake zijn van een seksueel delict, zoals verkrachting (artikel 242 Sr) of ontuchtige handelingen (artikel 246 Sr). De wet spreekt onder meer van een seksueel misdrijf als er sprake is van dwang. Zo luidt de wettekst van artikel 242 Sr als volgt:

> Hij die door geweld of een andere feitelijkheid of bedreiging met geweld of een andere feitelijkheid iemand dwingt tot het ondergaan van handelingen die bestaan uit of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam, wordt als schuldig aan verkrachting gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie.

Dwang kan ontstaan door (het dreigen met) geweld of andere feitelijkheden. Er zijn vele juridische verhandelingen geschreven over de interpretatie van het begrip dwang (zie bijvoorbeeld de dissertatie van Kai Lindenberg, 2007). Hier stellen we slechts vast dat dwang een moeilijk te definiëren begrip is, nog afgezien van de bewijsbaarheid daarvan. Ter illustratie

[52] Volgens dit artikel is geen inmenging van enig openbaar gezag toegestaan in de uitoefening van artikel 8, lid 1 EVRM dan voor zover bij wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

van de veelkoppigheid van het begrip dwang refereert Lindenberg aan een aantal internationaal bekende arresten, zoals het Jeansarrest uit Italië[53] en de zaak tegen Dr. Stevens.[54]

Naast (dreigen met) geweld kan er sprake zijn van dwang door andere feitelijkheden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan psychische dwang. Er zijn hiervan in de Nederlandse rechtspraak diverse voorbeelden. Zo wordt een sekteleider veroordeeld voor verkrachting, omdat hij de vrouwen door andere feitelijkheden dan geweld in een positie bracht waarbij zij niet anders konden dan zich de bewuste handelingen te laten welgevallen. Dit moest volgens de Hoge Raad ook duidelijk zijn geweest voor de verdachte, omdat hij ze immers bewust in een afhankelijke positie had gebracht en dreigde met uitsluiting uit de gemeenschap of zijn gezelschap als ze niet deden wat hij wilde (HR 16-11-1999, ZD 1653).

De Hoge Raad komt eveneens tot schuldig bevinden in een zaak tegen een veertigjarige man die een zestienjarig meisje heeft verkracht door psychische druk uit te oefenen (NJ 2013/427; HR, 27-08-2013, nr. 11/02203). In het vonnis wordt uitgebreid ingegaan op de vraag waardoor dwang kan ontstaan en wat onder andere feitelijkheden (een bestanddeel dat begin jaren negentig aan de teksten van artikelen 242-246 Sr is toegevoegd) moet worden verstaan. In deze zaak komt de Hoge Raad tot de slotsom dat de verdachte een psychisch en uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht had op het slachtoffer en (meermalen) heeft ingespeeld op haar devotie of godvruchtigheid, hetgeen een zodanige psychische druk opleverde dat het voor het slachtoffer zo moeilijk was om zich aan de seksuele handelingen te onttrekken, dat sprake was van door de verdachte uitgeoefende dwang. In de redactionele aantekening bij dit vonnis wordt opgemerkt:

> Het begrip feitelijkheid is casuïstisch gekleurd. In het algemeen kan gezegd worden dat het brengen van het slachtoffer in een afhankelijke situatie, een situatie waarin sprake is van geestelijk en/of lichamelijk overwicht van de dader een feitelijkheid als bedoeld in art. 242 kan opleveren als het slachtoffer zich daardoor niet aan de seksuele handelingen van de dader kan onttrekken. Tot zo'n feitelijkheid kunnen worden gerekend: fysieke handelingen, zoals het gaan liggen op het slachtoffer (HR NJ 1999/125) of het onverhoeds betasten van de borsten (HR LJN AU4825; zie ook HR NJ 2007/315), het afsluiten van de ruimte waarin verdachte en slachtoffer zich bevinden (HR NJ 1995/201), het dwingend/gebiedend toespreken (HR NJ 1997/485; HR NJ 2004/78; HR NJ 2006/624). Vaak is het misbruik maken van één omstandigheid, bijvoor-

[53] Een rij-instructeur wordt in 1992 veroordeeld voor de verkrachting van een achttienjarige vrouw. In 1999 wordt de veroordeling vernietigd door het Italiaanse Hof van Cassatie omdat de vrouw te weinig zou hebben tegengestribbeld. De vrouw droeg een strakke spijkerbroek en volgens het Hof is het een ervaringsfeit dat deze niet zonder de hulp van de drager kan worden uitgetrokken. Daarnaast merkte het Hof op dat jonge vrouwen doorgaans weerstand bieden (Lindenberg, 2007, p. 21).

[54] Een Amerikaan steelt medische dossiers van vrouwen, doet zich voor als arts en doet de vrouwen geloven dat zij aan een besmettelijke en fatale ziekte lijden. De behandelingsmethode is een gevaarlijke en dure operatie. Het alternatief is gemeenschap te hebben met een man met een speciaal serum in zijn bloed. Het sperma zou genezend werken. De oplichter heeft meerdere vrouwen hiermee tot gemeenschap 'gedwongen'. Volgens de wet van California kon deze man niet worden veroordeeld; later is de wet hierop aangepast (Lindenberg, 2007, p. 1).

beeld leeftijdsverschil of een bestaande familierelatie, niet voldoende om van een feitelijkheid te spreken en zal het om een combinatie van factoren moeten gaan.

7.3 Strafbare dwang

De basisvoorwaarde bij BDSM is dat de handelingen plaatsvinden met wederzijdse instemming van de betrokkenen. Binnen de BDSM-scene worden in dit verband ook wel de termen SSC en RACK gebruikt. Het zijn morele codes voor wat mensen nog aanvaardbaar vinden binnen BDSM. SSC staat daarbij voor: Safe, Sane en Consensual (veilig, verstandig en vrijwillig), RACK is de afkorting voor Risk-Aware Consensual Kink.

Artikel 284 van het Wetboek van Strafrecht stelt iemand strafbaar die een derde wederrechtelijk dwingt iets (niet) te doen of te dulden door middel van (dreigen met) geweld of enige andere feitelijkheid. In een onderzoek naar misstanden bij nieuwe religieuze bewegingen in Nederland (Van Wijk et al., 2013) is aandacht besteed aan de toepasbaarheid van dit wetsartikel. Uit het onderzoek blijkt dat het in praktijk lastig is om dit artikel toe te passen bij misstanden binnen sekten indien iemand vrijwillig is toegetreden tot een sekte. Er zijn echter wel voorbeelden waarbij dit artikel met succes is gebruikt. Zo veroordeelt de rechtbank van Zutphen een man, die een minderjarige heeft gedwongen haar geslachtdelen te tonen via een webcam door te dreigen met het hacken van haar computer, mede op basis van artikel 284 Sr (Rechtbank Zutphen, 06/580189-05).

Het (juridisch) aantonen van dwang bij BDSM naar aanleiding van een aangifte van bijvoorbeeld familieleden, terwijl de betrokkenen aangeven dat alles met wederzijdse instemming plaatsvindt lijkt echter een schier onmogelijke opgave binnen het huidige wettelijke kader zolang er geen duidelijke feitelijkheden zijn die dit vermoeden kunnen onderbouwen. In het geval dat een van de betrokkenen de ander in retrospectief van dwang wil betichten, dan spelen volgende vragen die samenhangen met feitelijkheden een belangrijke rol: Is de relatie vrijwillig aangegaan? Wanneer sloop dwang in de relatie? Was een zekere mate van dwang onderdeel van de relatie en zo ja, wanneer ging de vrijwillige (met consent) dwang over in onvrijwillige (zonder consent) dwang en waaruit bleek dat? En, welke mogelijkheden waren er om zich aan de relatie te onttrekken (fysieke of psychische barrières)?

7.4 Extra bescherming van kwetsbare personen

Op het gebied van seksualiteit genieten nader in het Wetboek van Strafrecht omschreven groepen extra bescherming. Bij deze groepen gaat het niet om de vraag of er sprake is van dwang, maar is het hebben van seks per definitie verboden. Een belangrijke groep wordt gevormd door jongeren. Jongeren vanaf zestien jaar hebben seksueel zelfbeschikkingsrecht, maar onder de zestien jaar zijn er restricties. Seks met kinderen onder de twaalf jaar is verboden (artikel 244 Sr.). Is de jongere onder de zestien jaar, maar wel ouder dan twaalf jaar, dan is seks in principe verboden (artikel 245 Sr.), maar het is ook niet de bedoeling van de wetge-

ver dat vrijwillige seks tussen een 15-jarige en een 17-jarige wordt vervolgd.[55] Een ongeschreven regel is dat het leeftijdsverschil onder de 16 jaar tussen de oudere en de jongere tot 16 jaar niet groter dan vijf jaar moet zijn (pedofilie-criterium volgens de DSM). Als er sprake is van een echtelijke relatie, dan geldt het verbod niet. Ook in onze buurlanden (België, Duitsland en Verenigd Koninkrijk) wordt de leeftijdsgrens van zestien jaar aangehouden.

De Nederlandse strafwet kent tevens een aantal verbijzonderingen. Artikel 249, lid 1 stelt ontucht met eigen minderjarige (stief/pleeg)kinderen, evenals ontucht met aan iemand toevertrouwde minderjarigen, zoals bijvoorbeeld in een leraar-leerling verhouding, strafbaar. Hier ligt de leeftijdsgrens dus bij achttien jaar. Ditzelfde geldt voor prostitutie (cf. artikel 248a en 250 Sr). Artikel 249, lid 2 stelt ontucht in afhankelijkheidsrelaties[56] strafbaar, zonder dat daarbij een leeftijdsgrens in acht wordt genomen. Tot slot beschermen artikelen 243 en 247 Sr personen die (deels) buiten bewustzijn zijn dan wel een verstandelijke beperking hebben.

In het onderzoek van Van Wijk et al. (2013) naar misstanden bij nieuwe religieuze bewegingen in Nederland wordt gesteld dat er in België sprake zou zijn van een strafrechtelijke bescherming van kwetsbare personen bij mishandeling. Zij stellen:

> De bepaling stelt het misbruik van de zwakke toestand van personen strafbaar en biedt strafrechtelijke bescherming van kwetsbare personen tegen mishandeling. Het betreft een algemene bepaling en is niet specifiek bedoeld voor personen die in een sekte zitten. Ook verstandelijk en lichamelijk beperkten en ouderen kunnen onder de reikwijdte van het artikel vallen (Van Wijk et al., 2013, p. 122).

Jantien Seeuws stelt in haar bijdrage over België:

> Wanneer het vermeende slachtoffer van geweld als meer kwetsbaar beschouwd wordt, worden de bewezen feiten als ernstiger beschouwd en bestraft. De verzwarende omstandigheden worden in artikel 405 van het Strafwetboek toegelicht als gevallen waarbij de misdaad of het wanbedrijf

---

[55] In 2002 is de hoorplicht (artikel 167a Sv.) in plaats van het klachtvereiste gekomen bij de toepassing van artikel 245 Sr. Als toelichting hierop wordt onder andere gesteld: "Gebleken is dat het klachtvereiste soms in de weg staat aan een effectieve opsporing van kinderprostitutie en sekstoerisme. Ook is vastgesteld dat het klachtvereiste mogelijk maakt dat strafrechtelijk wordt opgetreden naar aanleiding van een klacht van de wettelijk vertegenwoordiger, terwijl de minderjarige ten aanzien van wie het feit is gepleegd, geen vervolging wenst."

[56] De wet (artikel 249, lid 2) geeft hierbij de volgende opsomming:

1°. de ambtenaar die ontucht pleegt met een persoon aan zijn gezag onderworpen of aan zijn waakzaamheid toevertrouwd of aanbevolen;

2°. de bestuurder, arts, onderwijzer, beambte, opzichter of bediende in een gevangenis, rijksinrichting voor kinderbescherming, weeshuis, ziekenhuis, of instelling van weldadigheid, die ontucht pleegt met een persoon daarin opgenomen;

3°. degene die, werkzaam in de gezondheidszorg of maatschappelijke zorg, ontucht pleegt met iemand die zich als patiënt of cliënt aan zijn hulp of zorg heeft toevertrouwd.

gepleegd is op een minderjarige of kwetsbare persoon ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, ziekte, lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid (zie 10.2.1).

Een blik op het Belgische Strafwetboek leert dat de artikelen 405bis en 405ter inderdaad betrekking hebben op minderjarige en kwetsbare personen en dat het om een strafverzwaring gaat en niet om een specifieke strafrechtelijke bescherming. Artikelen 405bis en 405ter hebben overigens betrekking op artikelen 398 tot en met 404 van het Strafwetboek en bestrijken daarmee meer dan alleen mishandeling, namelijk ook die gevallen van opzettelijk doden die in België geen doodslag opleveren. De strafverzwaring strekt zich niet uit tot de zedendelicten.[57] Ook in het Nederlandse Wetboek van Strafrecht, art. 304 lid 1, is voorzien in een strafverzwaring bij mishandeling gepleegd in familie/gezinsverband waaronder tegen kinderen.[58]

7.5 Belangrijkste bevindingen

BDSM-beoefening in Nederland is in principe, bij instemming van beide partijen, niet strafbaar als er sprake is van eenvoudige mishandeling (met pijn en/of licht letsel). In theorie kunnen politie en justitie de beoefenaren van BDSM wel vervolgen als er sprake is van (gevaar voor) zwaar lichamelijk letsel; wederzijdse instemming is namelijk niet zonder meer een rechtvaardigingsgrond bij mishandeling met (mogelijk) zwaar letsel. Dit lijkt echter vooralsnog een theoretische optie, omdat we geen strafzaken uit Nederland kennen waarbij de overheid ambtshalve tot vervolging is overgegaan naar aanleiding van ernstig letsel bij BDSM.

In het geval dat een van de betrokkenen bij BDSM aangifte doet van mishandeling, verkrachting of een ander strafbaar feit, dan is er uiteraard sprake van een andere situatie. Bij die situatie wordt uitgegaan van de onvrijwilligheid en is het voornamelijk de vraag of de aantijgingen kunnen worden bewezen. Met name de onderbouwing van dwang bij verkrachting blijkt in de praktijk lang niet altijd eenvoudig. In het geval dat derden (familie, vrienden, kennissen of anderen) met behulp van de wet op willen treden tegen een BDSM-relatie, tegen de wil van de betrokkenen – zoals in de aanleidingscasus voor dit onderzoek – dan zijn de mogelijkheden beperkt tot specifiek beschermde groepen, namelijk jongeren onder de zestien jaar, personen met een geestelijk gebrek of personen die in een afhankelijkheidsrelatie verkeren. Dit laat onverlet dat iedereen die kennis draagt van een strafbaar feit, ongeacht wie daarvan het slachtoffer is, van dit feit aangifte mag doen.[59]

---

[57] De specifieke strafverzwaringsgronden die betrekking hebben op zedendelicten zijn onder meer terug te vinden in art. 377 van het Belgische Strafwetboek.

[58] De tekst van artikel 304 Sr, lid 1 luidt als volgt: "De in artikelen 300-303 bepaalde gevangenisstraffen kunnen met een derde worden verhoogd ten aanzien van de schuldige die het misdrijf begaat tegen zijn moeder, zijn vader tot wie hij in familierechtelijke betrekking staat, zijn echtgenoot, zijn levensgezel, zijn kind, een kind over wie hij het gezag uitoefent of een kind dat hij verzorgt of opvoedt als behorend tot zijn gezin."

[59] Zie art. 161 Wetboek van Strafvordering. In sommige gevallen bestaat er zelfs een verplichting tot het doen van aangifte, bijvoorbeeld in geval van verkrachting (art. 160 Wetboek van Strafvordering).

Er zijn accentverschillen in het wettelijk kader van Nederland in vergelijking met de drie onderzochte buurlanden. Duitsland lijkt de minste beperkingen te kennen in de wetgeving ten aanzien van de BDSM-beoefening, terwijl België het meest restrictief is. Nederland en het Verenigd Koninkrijk nemen een middenpositie in. Deze accentverschillen hebben vooral te maken met de vraag of BDSM – gelet op de aard van het letsel – al dan niet als rechtvaardigingsgrond voor (zware) mishandeling wordt gezien. In geen van de buurlanden is – bij ons weten – speciale regelgeving voor kwetsbare groepen anders dan de leeftijdsgrens van zestien jaar bij zedenmisdrijven.

8 Opsporing en vervolging bij BDSM

In dit hoofdstuk gaan we in op de vraag in welke mate en op welke wijze misstanden bij BDSM worden gemeld (aangegeven) bij de politie en vervolgd door het Openbaar Ministerie. We schetsen dit beeld langs twee wegen. De eerste route loopt via de websurvey. Hierin hebben we gevraagd of de respondenten wel eens melding hebben gemaakt dan wel aangifte gedaan bij de politie tegen een persoon uit de BDSM-scene. Vervolgens is gevraagd naar het verdere juridische verloop. De tweede weg waarmee opsporing en vervolging in kaart wordt gebracht, is op basis van de registratiesystemen van politie en het Openbaar Ministerie (zie ook paragraaf 2.5). Tevens gaan we in op de tevredenheid van respondenten (websurvey) over de wijze waarop door de politie is omgegaan met deze melding/aangifte. We beginnen dit hoofdstuk echter met een aantal algemene noties over het al dan niet naar de politie stappen bij misstanden binnen de wereld van BDSM.

8.1 Inschakelen van de politie?

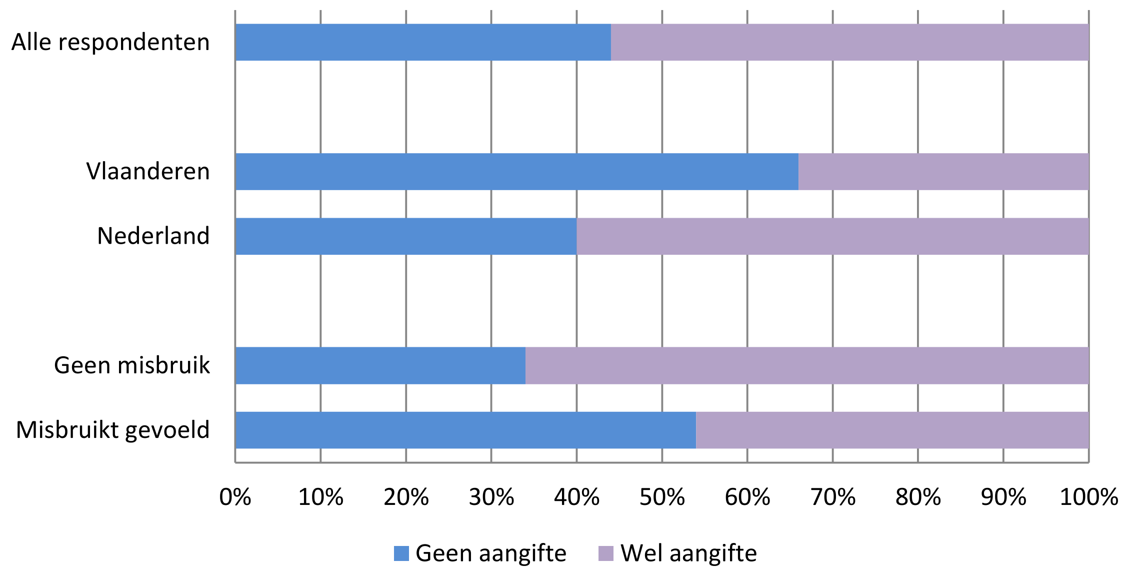
In de websurvey is aan de hand van een stelling[60] gepeild wat de aangiftebereidheid van BDSM'ers is bij misbruik. Van de 597 respondenten hebben 61 aangegeven geen mening daarover te hebben of hebben deze vraag niet beantwoord. Van de resterende 536 respondenten geeft 44 procent deze stelling (geheel) te onderschrijven – dus zou geen aangifte doen – terwijl 56 procent de stelling verwerpt; en – nemen we aan – wel bereid is om aangifte te doen. Er is een opvallend verschil tussen respondenten uit Nederland en Vlaanderen. De verhouding tussen geen of wel aangifte is bij de Nederlandse respondenten 40:60, terwijl dit percentage bij de Vlaamse respondenten 66:34 is. Het vertrouwen in politie/justitie lijkt in Nederland dus groter dan in Vlaanderen; wat niet verbaast gezien de rechtspraktijk in België.

De aangiftebereidheid onder Nederlandse respondenten is onafhankelijk van sekse, leeftijd, debuutleeftijd, BDSM-rol en seksuele voorkeur. Er is wel een significant verschil[61] bij een misbruikervaring. Van de respondenten die in de websurvey hebben aangegeven dat ze zich wel eens misbruikt hebben gevoeld, geeft 46 procent te kennen aangifte te willen doen bij misbruik, terwijl dit percentage bij de respondenten die niet hebben aangegeven zich wel eens misbruikt te hebben gevoeld op 66 procent ligt. Een misbruikervaring leidt dus, zo lijkt het, tot een verminderde aangiftebereidheid; of wellicht een meer realistisch beeld hieromtrent. Ze zijn zich immers ervan bewust dat ze zelf geen aangifte hebben gedaan naar aanleiding van het ervaren misbruik.

[60] De stelling luidt als volgt: "Ik zou bij misbruik geen aangifte doen, want politiemensen hebben op voorhand een negatief beeld van BDSM'ers."

[61] $X^2 = 11,523$; df = 1; $p < 0,01$

Figuur 8.1 Aangiftebereidheid bij BDSM-misbruik

Bron: Websurvey (n=597)

In de websurvey is een vraag opgenomen over het melden van het ervaren misbruik. Deze vraag is breder dan alleen het melden bij de politie. Ook het melden bij familie, andere BDSM'ers of hulpverlening (zie ook hoofdstuk 6) valt hieronder. Vijf van de 109 Nederlandse respondenten die zich misbruikt hebben gevoeld, geven aan dat ze dit voorval bij de politie hebben gemeld. We hebben ook de vraag gesteld waarom er niet is gemeld. Deze vraag hoefde niet beantwoord te worden als het voorval wel ergens was gemeld – dus ook informeel. In totaal geven 39 respondenten aan dat ze er met niemand over hebben gesproken. Toch hebben 61 respondenten de vraag over 'waarom niet gemeld' beantwoord. Waarschijnlijk hebben meerdere respondenten deze vraag opgevat als, waarom niet gemeld bij een formele instantie. De antwoorden zijn in vijf categorieën ondergebracht en een restcategorie. Tabel 8.1 geeft het overzicht.

Tabel 8.1 Waarom misbruik niet gemeld?

	Aantal	Percentage
Was geen opzet in het spel	18	30 %
Heeft geen zin	13	21 %
Uit respect voor de ander	8	13 %
Uitgesproken met de ander	8	13 %
Uit schaamte of angst	7	11 %
Anders	7	11 %
Totaal	**61**	**100 %**

Bron: Websurvey (n=474; 109 hebben een misbruik ervaring; 61 hebben de vraag 'Waarom misbruik niet gemeld?' beantwoord)

Heel weinig BDSM'ers maken de stap naar de politie bij misbruik. De reden voor deze terughoudendheid laat zich raden. De meesten vinden het een lastig verhaal om bij de politie te vertellen. In de interviews hebben we gevraagd naar de reden om niet naar de politie te stap-

pen. In het volgende interviewfragment komen veel dilemma's die een rol kunnen spelen bij het doen van aangifte naar aanleiding van misbruik in een BDSM setting tot uitdrukking. Het verwachte onbegrip bij de politie, de reactie vanuit de scene, de schade voor de dader.

> De politie inschakelen is totaal niet iets waar ik over gedacht heb. Ik denk dat, als dit in een vanillasituatie was gebeurd, ik wel naar de politie zou zijn gegaan. Het is ook zo dat hij in de scene heel erg bekend is, we delen heel veel vrienden, we komen elkaar heel vaak tegen. Ik wil hem dat niet aan doen. Dat zou best wel een schandaaltje zijn. Hij is dan zijn sociale leven kwijt. Het zou hele grote consequenties voor hem hebben. Of voor mij, als ze me niet zouden geloven. Nee, dat wil ik niet. Als het echt verkrachting was geweest of zo dan had ik wel aangifte gedaan. Nu, hij is wel gestopt toen ik aangaf dat ik het niet wilde. Ik heb er fijn over kunnen praten en voor mij is het dan ook wel klaar. Toentertijd heb ik er überhaupt niet aan gedacht dat ik naar de politie zou kunnen gaan. Het zou voor mij wel een drempel zijn om met iets BDSM gerelateerd naar de politie te gaan. Ik zou bang zijn dat ik niet serieus genomen zou worden. Al helemaal als je de redenering volgt 'als je je laat vastbinden dan vraag je er ook om'. Ik denk niet dat de politie enig idee heeft over consent. (R05 Vrouw, 21-25 jaar)

8.2 Melden of aangeven van misstanden: websurvey

In de websurvey is de vraag gesteld of de respondent wel eens melding heeft gemaakt dan wel aangifte gedaan bij de politie tegen een persoon uit de BDSM-scene. Van de 474 Nederlandse respondenten antwoorden 26 respondenten bevestigend op deze vraag. Dit komt overeen met 5 procent van de respondenten. Van deze 26 respondenten hebben er negen een melding gemaakt en zeventien hebben aangifte gedaan.

Het is niet zo dat deze melding/aangifte in alle gevallen betrekking heeft op het ervaren misbruik waar de respondent eerder in de websurvey over kon berichten. Er zijn namelijk twaalf respondenten die de vraag of ze zich wel eens misbruikt hebben gevoeld met 'nee' hebben beantwoord. Er zijn veertien van de 26 respondenten die een melding of aangifte bij de politie hebben gedaan, die eveneens een misbruikervaring melden in de websurvey. Dit zijn uitsluitend vrouwen en het merendeel vervult de onderdanige rol bij BDSM. Daarmee is nog steeds niet gezegd dat de melding/aangifte bij de politie ook het gevolg was van de ervaring die de respondent heeft beschreven bij misbruik. Een van de respondenten geeft aan dat ze aangifte heeft gedaan van het vermoeden dat iemand iets in haar drankje had gedaan.[62] Er was echter verder niets gebeurd en de aangifte staat los van de misbruikervaring. Hetzelfde geldt voor twee andere respondenten die respectievelijk een melding hebben gemaakt en een aangifte hebben gedaan van een incident waarbij een BDSM-kennis het slachtoffer was (van respectievelijk stalking en mishandeling). Dan is er een respondent van in de vijftig jaar die aangifte heeft gedaan van kindermisbruik. Gezien haar leeftijd betreft dit ook een aangifte met een ander in de rol van slachtoffer.

[62] In augustus 2014 waarschuwt de webmaster van BDSMzaken dat er geruchten gaan in het BDSM-circuit dat mensen worden gedrogeerd met GHB.

Op basis van bovenstaande reconstructie kunnen hooguit elf van de 26 meldingen/aangiften betrekking hebben op het ervaren misbruik waar in de websurvey naar wordt gevraagd. Er is ook rechtstreeks hier naar gevraagd en dat levert een score op van vijf. De melding/aangifte bij de politie heeft dus maar in een beperkt aantal gevallen betrekking op het voorval dat is beschreven onder het kopje 'ervaren misbruik'. Waar hebben de meldingen/aangiften dan wel betrekking op? Tabel 8.2 geeft het overzicht waarbij een onderscheid is gemaakt of de respondent melding/aangifte heeft gedaan van een feit waar hij/zij zelf slachtoffer van is geworden dan wel dat de melding/aangifte betrekking heeft op voorval met een ander in de rol van slachtoffer.

Tabel 8.2 Melding gemaakt of aangifte gedaan bij de politie

	Zelf slachtoffer	Ander slachtoffer	Totaal
Mishandeling/stalking/bedreiging	3	1	4
Bedreiging	4		4
Mishandeling	2	1	3
Stalking	1	2	3
Verkrachting	2		2
Mishandeling/verkrachting/stalking/bedreiging	1		1
Bedreiging/stalking	1		1
Kindermisbruik		1	1
Gedrogeerd	1		1
Laster	1		1
Niet BDSM-gerelateerd geweld	3		3
Onbekend	2		2
Totaal	**21**	**5**	**26**

Bron: Websurvey

In twee van de drie niet BDSM-gerelateerde zaken is aangifte gedaan van geweld op een BDSM-feest. Er is echter geen aangifte gedaan tegen de BDSM-partner, maar een andere aanwezige op het feest. Een andere respondent geeft aan aangifte te hebben gedaan van bedreiging met een mes tegen een BDSM'er, maar voegt hier ook aan toe dat het incident niet BDSM-gerelateerd was.

Bij de vijf meldingen/aangiften waarvan we weten dat deze melding/aangifte betrekking heeft op de eerder in de vragenlijst gemelde misbruikervaring gaat het drie keer om mishandeling, al dan niet in combinatie met stalking en/of bedreiging, een keer om een verkrachting en een keer om een bedreiging.

8.3 Opsporen en vervolgen: websurvey

We mogen aannemen dat de respondenten die een melding of aangifte hebben gedaan bij de politie in de meeste gevallen aan konden geven wie – in hun ogen – de dader was. We hebben niet expliciet gevraagd in de websurvey wat de politie vervolgens met deze melding/aangifte heeft gedaan. Wel hebben we gevraagd hoe tevreden de respondent was over het optreden van de politie (waarover meer in paragraaf 8.5). Uit de toelichting hierop kunnen we lezen dat de

politie de zaak niet altijd (direct) in behandeling neemt. Een van de respondenten schrijft dat de politie in eerste instantie te kennen had gegeven niets te kunnen doen (aangifte van stalking en bedreiging) en een half jaar later belde, dat ze de zaak toch zouden oppakken; wat toen, aldus de respondent, niet meer nodig was, omdat de aangever niet langer werd gestalkt dan wel bedreigd. Een andere respondent schrijft:

> Melding werd niet opgenomen, omdat ik, door aan BDSM te doen, toestemming zou hebben gegeven; ondanks mijn uitleg dat mijn stopwoord genegeerd werd en ik serieuze verwondingen had.

Ook is het mogelijk dat de politie de aangifte op een meer informele manier afhandelt. De respondent die aangifte heeft gedaan van laster hebben we ook geïnterviewd. Tijdens het interview is uitgebreider gesproken over deze zaak (zie ook voetnoot 44) en de wijze waarop de politie de zaak heeft opgepakt. Hij vertelt hier het volgende over:

> Toen kreeg ik op een gegeven moment een bericht van de politie dat ze het verder niet gingen onderzoeken. Want als je mensen beschuldigt van dingen die niet waar zijn kun je daar twee jaar gevangenisstraf of zo voor krijgen, maar dan moeten we meer hebben. Het is nu één actie, en als het daar dan bij blijft. Maar ik merkte dat het een enorme impact had gehad op mijn vrouw. Die durfde nauwelijks naar de brievenbus te lopen en als er een telefoontje zonder nummer binnenkwam dan schrok ze. Dus ik heb toch nog eens tegen de politie gezegd hoe heftig de impact is en dat ze volgens mij best via IP-adressen iets kunnen doen. Maar ja die digitale recherche heeft het verschrikkelijk druk die zijn ook bezig met moordzaken enzo, daar moest ik hem ook gelijk in geven. Hij zou toch nog even kijken wat hij doen kon. Toen ben ik een paar weken later nog gebeld en ik weet niet of ze nog onderzoek hebben gedaan, maar ze hadden mijn verhaal en ze hebben toen uiteindelijk op basis van alle informatie die ze hadden iemand gebeld en gezegd: ‘We weten niet volledig zeker dat jij erachter zit, maar er zijn sterke aanwijzingen voor en we gaan daar serieus werk van maken als je nog één keer iets doet’. (....) Inmiddels is het weer even rustig. Ik ben veel minder actief op Fetlife. (R08 Man, 41-45 jaar)

Tevens is in de websurvey gevraagd of de zaak is ingestuurd naar het Openbaar Ministerie.[63] Uit tabel 8.3 blijkt dat twee van de 26 zaken met zekerheid naar het Openbaar Ministerie zijn ingestuurd. In beide gevallen is het ook tot een veroordeling gekomen, aldus de respondenten. De eerste zaak waarbij de verdachte(n) is (zijn) veroordeeld betreft mishandeling, verkrachting, bedreiging en stalking. Bij de tweede zaak is aangifte gedaan van mishandeling, bedreiging en stalking. Tien respondenten geven te kennen dat ze niet weten of de politie de zaak wel of niet heeft ingestuurd naar het Openbaar Ministerie. Dit is procentueel gezien best een

[63] De meldingen/aangiften die respondenten van de websurvey noemen kunnen van recente datum zijn, maar ook van vele jaren geleden. Er is geen tijdslimiet aan verbonden en er is niet gevraagd in welk jaar deze melding of aangifte heeft plaatsgevonden. De politie en het OM besteden wel steeds aan dacht aan het informeren van slachtoffer over de voortgang van de zaak. Op de website van het OM wordt gesteld: “De informatieverstrekking aan slachtoffers over de loop van hun zaak is drastisch verbeterd. Slachtoffers kunnen al bij de aangifte bij de politie vermelden dat zij op de hoogte gehouden willen worden over het verloop van hun strafzaak.”
(https://www.om.nl/actueel/opportuun/@32766/slachtofferzorg/)

fors aantal en bij de conclusie over het functioneren van het strafrecht komen we hier op terug.

Tabel 8.3 Zaak ingestuurd naar het Openbaar Ministerie

	Aangifte	Melding	Totaal
Ingestuurd naar OM	2	-	2
Niet ingestuurd	9	5	14
Onbekend	6	4	10
Totaal	**17**	**9**	**26**

Bron: Websurvey

Daarnaast zijn er twee respondenten van de websurvey die aangeven dat er een melding/aangifte tegen hen is gedaan. Achter de melding staan buurtbewoners naar aanleiding van de vestiging van een SM-winkel (met vergunning) in hun buurt. De aangifte betreft aangifte van seksueel misbruik van een minderjarige in combinatie met dwang door middel van BDSM. Een valse aangifte, aldus de respondent. Hij is hier echter wel voor vervolgd en veroordeeld door de rechter. Hij is, zo lezen we in de antwoorden op de andere vragen, (onder andere) veroordeeld tot therapiesessies bij een seksuoloog.

8.4 Melden van misstanden: politieregistratie

De tweede manier waarop we inzicht verkrijgen over misstanden gemeld of aangegeven bij de politie is aan de hand van politieregistraties. BDSM-gerelateerde misstanden is echter geen categorie in de politieadministratie en daarom hebben we het basisprocessensysteem van de politie doorzocht aan de hand van de zoektermen BDSM en sadomasochisme. In paragraaf 2.5 is dit nader uitgelegd. Deze manier van zoeken neemt met zich mee dat we niet met zekerheid alle BDSM-gerelateerde zaken gemeld/aangegeven bij de politie hebben weten te traceren. Er zijn uiteindelijk 34 politiemutaties gevonden over BDSM-misbruik. Er zijn echter enkele mutaties die betrekking hebben op dezelfde zaak/persoon. Op zaakniveau gaat het om 27 zaken. Dit aantal kunnen we niet als ‘hard getal’ interpreteren, maar we durven wel de stelling aan dat meldingen/aangiften rond BDSM-misbruik weinig voorkomen. Van de 27 zaken is in twaalf gevallen een melding gemaakt bij de politie en er is vijftien keer aangifte gedaan. De 27 zaken zijn afkomstig uit de periode 2010 tot en met begin 2014. De verdeling per jaar is als volgt: 2010 vijf zaken, 2011 zes zaken, 2012 elf zaken, 2013 vier zaken en 2014 één zaak.

Meldingen

Er kunnen meerdere redenen zijn waarom een zaak bij een melding blijft en er geen formele aangifte wordt opgenomen. Dit kan de wens zijn van het slachtoffer; een reden die met regelmaat wordt gehoord bij zedenmisdrijven[64] en huiselijk geweld. In één zaak is het uitdrukkelijk

[64] In de Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik (geldend vanaf 22 augustus 2011) wordt gesteld dat er bij zedenzaken een informatief gesprek wordt gevoerd door de politie en dat de betrokkene in principe bedenktijd heeft over het wel/niet doen van aangifte. (http://wetten.overheid.nl/BWBR0029026/geldigheidsdatum_22-08-2011)

de wens van het slachtoffer om geen aangifte te doen. We lezen het volgende in het politiedossier:

> Een meisje van elf jaar krijgt een seksuele relatie met man van 36 jaar; een relatie waarbij sprake is van SM-elementen. De relatie duurt drie jaar, dan krijgt ze een vriendje van eigen leeftijd en wordt ze vervolgens bedreigd door de man. Ze vertelt alles aan haar ouders; deze willen aangifte doen, maar uiteindelijk wordt de aangifte niet doorgezet omdat meisje er niet meer mee bezig wil zijn.

Dat wil niet zeggen dat deze zaak niet verder is opgepakt door de politie.[65] Via RAC-MIN vinden we deze zaak namelijk terug bij het Openbaar Ministerie. De verdachte is door het OM aangeklaagd voor overtreding van de artikelen 240b/242 Sr en uiteindelijk door de rechtbank veroordeeld tot gevangenisstraf voor overtreding van de artikelen 240b/245 Sr.

In twee zaken is het bij een melding gebleven, omdat de zaak wordt gemeld door derden; respectievelijk ouders en een toevallige voorbijganger. De melding van de ouders is de aanleidingscasus en is reeds in de inleiding kort beschreven. In de andere zaak ziet een voorbijganger dat een 17-jarig meisje en een 48-jarige man seks met elkaar hebben in de bosjes. De voorbijganger vertrouwt het niet en belt de politie. Het meisje verklaart tegenover de politie dat het vrijwillig was, dat ze masochistisch is en de man sadistisch. Hij zou op haar op de billen hebben geslagen. Het meisje is bang dat het voorval haar ouders ter ore komt. Ze zou, aldus de mutatie, anorexia hebben en zichzelf snijden.

De meeste zaken (zeven) waarbij geen aangifte wordt opgenomen kunnen we bestempelen als zaken waarin relatieproblemen spelen. Soms geeft de aangever in tweede aanleg aan toch geen aangifte te willen doen. In andere gevallen is het onduidelijk waarom er geen aangifte wordt opgenomen. Dit zijn zaken waarbij er sprake is van een warrig, onduidelijk en wisselend verhaal van de melder. Een voorbeeld:

> Een vrouw doet melding van mishandeling door haar vriend. Ze wil weg bij hem vanwege herhaaldelijk geweld tijdens de seks. Het slachtoffer gaat naar een vrouwenopvang. De verdachte zegt dat hij haar nooit mishandeld heeft en dat gewelddadige handelingen tijdens de seks altijd met wederzijdse goedkeuring zijn uitgevoerd. Later geeft het slachtoffer aan dat ze terug is bij verdachte. Het waren uit de hand gelopen seksspelletjes en het probleem zou bij haar liggen, omdat ze borderline zou hebben.

[65] In de Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik wordt gesteld: "Als de betrokkene aangeeft geen aangifte te willen doen, maar er wel sprake is van een strafbaar feit, dan wordt zoveel mogelijk bewijs verzameld ten behoeve van een eventuele ambtshalve vervolging indien de geestelijke en/of lichamelijke integriteit van betrokkene ernstig is/wordt bedreigd dan wel betrokkene zich evident in een afhankelijkheidspositie bevindt. Hetzelfde geldt wanneer het maatschappelijk belang dit vereist. In het informatieve gesprek wordt aan betrokkene of diens wettelijke vertegenwoordiger(s) duidelijk gemeld dat de mogelijkheid bestaat dat tot ambtshalve vervolging wordt overgegaan." (http://wetten.overheid.nl/BWBR0029026/geldigheidsdatum_14-11-2014)

De laatste drie zaken waarbij er sprake is van een melding en geen aangifte kunnen worden gekenschetst als een BDSM-date. Het is op basis van de BVH-informatie niet duidelijk waarom het bij een melding is gebleven en er aangifte is opgenomen. Een van de drie meldingen luidt als volgt:

> Het slachtoffer heeft via een BDSM-site een date met verdachte. Ze spreken af in een hotelkamer. Ze hebben daar seks en ze drinkt een soort wijn. Vervolgens voelt ze zich raar door de wijn. Ze herinnert zich niet meer alles. Verdachte sluit haar buiten en wil haar niet meer in de kamer laten. Ze gaat weg. Ze heeft daarna nog contact met verdachte; ze geeft aan dat ze zich gebruikt voelt en dit zal plaatsen op de website. Hij zegt dat, als zij dat doet, hij een film openbaar zal maken die hij van hen gemaakt heeft. Slachtoffer zegt niet te hebben geweten dat er een film werd gemaakt. Ze komt naar de politie vanwege het heimelijk filmen, toedienen van een stof en de chantage. Verdachte wordt niet als verdachte aangemerkt in het dossier en zijn gegevens zijn ook niet in het dossier te vinden.

Aangiften

In vijftien zaken is aangifte gedaan. In dertien daarvan heeft de aangever een relatie (gehad) met de verdachte. In twee zaken is dit niet het geval. In de ene zaak doen ouders aangifte tegen een 26-jarige man die zich tegen betaling op zijn blote lijf laat slaan door minderjarige jongens (buik, hoofd, nek en geslachtsdeel), waarbij hij er soms ook foto's van maakt. De verdachte ontkent dat het seksueel gemotiveerd is, maar de politie beschouwt het als ontucht en verdenkt hem van overtreding van artikel 247 Sr.

In de andere aangifte waarbij aangever en verdachte geen relatie met elkaar hebben (gehad) betreft het de diefstal van een pinpas. De aangever heeft een afspraak gemaakt met een commerciële meesteres en het weekend verloopt volgens hem anders dan afgesproken. De meesteres weerspreekt het verhaal echter en de politie merkt haar niet aan als verdachte. Op basis van het politierapport is het verhaal als volgt:

> De aangever vertelt dat hij via een BDSM-website heeft afgesproken met een meesteres. Zij heeft hem een weekend lang opgesloten in een schuur. De man zegt dat de vrouw vaak doorging ook als hij het stopwoord noemde. Ze heeft hem uiteindelijk laten gaan omdat hij naar zijn werk moest. De man zegt dat de vrouw zijn pinpas heeft gestolen en geld heeft gepind. De vrouw laat mails aan de politie lezen waarin afspraken tussen de man en de vrouw staan. De man zou al zijn bezittingen bij aanvang van het weekend bij de vrouw inleveren, ook zijn pinpas. Hij zegt zelf dat dit niet gebeurd is, maar dat de pas gestolen is. De vrouw zegt dat dit allemaal vrijwillig gebeurd is. De man overweegt ook aangifte te doen van een zedenmisdrijf.

De twaalf aangiften van (ex-)partners zijn twaalf verschillende verhalen, maar als we op zoek gaan naar een gemeenschappelijke noemer, dan kunnen we de zaken als volgt karakteriseren:

- Een BDSM-relatie waarin de persoon met de dominante rol verder gaat dan de andere (onderdanige) lief is (vier aangiften).
- De vrouw haar partner aan voor geweld, terwijl de man BDSM als rechtvaardiging aanvoert (drie zaken).

- Wel binnen een BDSM-relatie, maar het gemelde geweld staat daar feitelijk los van (twee zaken).
- Nasleep van een relatie, zoals plaatsen van compromitterende foto's en stalken (twee zaken).
- Een jonge vrouw die verhaal wil halen bij een oudere man met wie ze in haar tienerjaren (van twaalfde tot zestiende jaar) een relatie had. Ze had de man via een BDSM-site leren kennen, maar uit het politierapport wordt niet goed duidelijk of ze ook een BDSM-relatie hadden. De man geeft niet thuis en duwt haar uit zijn woning, waarna zij aangifte doet van eenvoudige mishandeling (een zaak).

Enkele cijfers

Het gaat in totaal om 27 zaken waarvan melding/aangifte is gedaan bij de politie en daarmee leent het materiaal zich niet voor om statistische technieken op los te laten. Wel geven we hier enkele tellingen over de meldingen/aangiften. Om te beginnen over de betrokken partijen. slachtoffer en verdachte.

In vier van de 27 zaken is het slachtoffer minderjarig. In eveneens vier zaken is het slachtoffer jongvolwassen (18-23 jaar). De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is 36 jaar. De modale klasse wordt, zowel bij slachtoffers als verdachten, gevormd door veertigers. De gemiddelde leeftijd van verdachten is 41 jaar. In twee op de drie zaken is het slachtoffer jonger dan de verdachte, terwijl deze situatie in een derde van de zaken andersom is. De slachtoffers zijn overwegend vrouwen, terwijl de verdachten overwegend mannen zijn. In één zaak zijn zowel het slachtoffer als de verdachte een vrouw.

Tabel 8.4 Leeftijd en sekse van slachtoffers en verdachten (politieadministratie; n=27)

	Slachtoffer	Verdachte
Minderjarig	4	-
18-23 jaar	4	2
24-29 jaar	4	2
30-39 jaar	4	4
40-49 jaar	7	9
50-59 jaar	2	2
60-69 jaar	-	2
Onbekend	2	6
Man	3	21
Vrouw	24	2
Onbekend	-	4

Bron: BVH

In de vijftien zaken waarbij een aangifte is opgenomen, betreft het wetsartikel in zes zaken mishandeling (vier keer artikel 300 Sr. en twee keer artikel 302 Sr.). Twee zaken worden als zedenmisdrijf betiteld (respectievelijk artikel 242 Sr. en artikel 247 Sr.), twee zaken als belediging (artikel 266 Sr.), twee zaken als bedreiging (artikel 285 Sr.), één zaak als diefstal (art. 310) en tot slot wordt er in twee zaken geen wetsartikel genoemd.

8.5 Opsporen en vervolgen: politie- en justitieregistratie

Zoals in de voorgaande paragraaf opgemerkt, zijn er 27 zaken gemeld bij de politie. Van deze 27 zaken hebben we er elf teruggevonden in RAC-MIN. Het blijkt dat vier van deze elf bij het OM getraceerde zaken als melding te boek stonden bij de politie. Mogelijk is er in tweede instantie nog aangifte gedaan (maar is deze aangifte niet gekoppeld aan de oorspronkelijke mutatie) of is er sprake van ambtshalve vervolging.

Bij vijftien van de 27 zaken is aangifte opgenomen en we hebben zeven van deze zaken teruggevonden bij het OM. Dit betekent mogelijk dat de politie – al dan niet in overleg met een parketsecretaris of Officier van Justitie (OvJ) – heeft besloten de zaak niet in te sturen naar het OM. Het kan echter ook zijn, zoals ook in paragraaf 2.5 beschreven, dat de zaak wel is ingestuurd, maar niet in RAC-MIN is terug te vinden.

Tabel 8.5 Tenlastelegging[66] en afdoening

	Sepot/vrijspraak	Strafoplegging
Zedenzaken		
Artikel 242 Sr	2	
Artikel 243 Sr	1	
Artikel 245 Sr	(*nog geen uitspraak*)	
Artikel 240b/242 Sr		1
Geweldszaken		
Artikel 266/300 Sr		1
Artikel 285 Sr		1
Artikel 285/300/302 Sr		1
Artikel 302 (310/317) Sr		1
Combinatie		
Artikel 242/302 Sr	1	
Anders		
Artikel 273f	1	
Totaal	**5**	**5**

Bron: RAC-MIN

De elf zaken die zijn ingestuurd naar het OM omvatten in totaal achttien feiten.[67] De zaken zijn overwegend te typeren als zeden- en/of mishandelingszaken. Gezien het wettelijk kader (zie hoofdstuk 7) is dat geen verrassing. Bij drie van de elf zaken besluit de OvJ tot een sepot. De overige acht zaken zijn/worden aan de rechter voorgelegd. In één zaak is er nog geen uit-

[66] Het ten laste gelegde artikel is afkomstig van het OM. In de zaak waarin artikel 240b/242 ten laste is gelegd, is de persoon in kwestie veroordeeld voor overtreding van artikel 240b/245. In de twee zaken waarin mede artikel 302 ten laste is gelegd, is de persoon in kwestie veroordeeld voor overtreding van artikel 300.

[67] Een proces-verbaal (PV) kan meerdere personen bevatten die elk een of meerdere feiten kunnen plegen. Een zaak in RAC-MIN betreft altijd één persoon met een of meerdere feiten die uit meerdere processen-verbaal afkomstig kunnen zijn.

spraak, in twee zaken wordt de verdachte vrijgesproken en in de andere vijf zaken wordt er een straf opgelegd; in alle gevallen is dat een gevangenisstraf, variërend van dertig tot 540 dagen.

Tabel 8.5 laat zien dat een tenlastelegging van een zedenmisdrijf in drie van de vier gevallen tot een sepot of vrijspraak leidt en dat geweldszaken tot een veroordeling leiden. In de gecombineerde zeden/geweldszaak wordt de verdachte door de rechter vrijgesproken. Hetzelfde geldt voor de zaak inzake mensenhandel (artikel 273f). Met de kanttekening dat het om kleine aantallen gaat, lijkt het er op dat mishandeling bij BDSM makkelijker te bewijzen is dan een verkrachting.

8.6 Tevredenheid over politieoptreden

Zoals in paragraaf 8.2 beschreven, zijn 26 respondenten van de websurvey in contact geweest met de politie in verband met een melding of aangifte. We hebben in de survey gevraagd in welke mate de respondenten tevreden zijn over het optreden van de politie. De helft (13 respondenten) geven aan (redelijk) tevreden te zijn met het optreden van de politie. Elf respondenten zijn niet of nauwelijks tevreden en twee respondenten hebben deze vraag niet beantwoord. Iets minder dan de helft van de respondenten is dus niet tevreden met het optreden van de politie. De redenen daartoe zijn ‘niet serieus genomen’ (drie respondenten), ‘vreemde vragen gesteld’ (drie respondenten), ‘voelde zich zelf aangeklaagd’ (twee respondenten), ‘geen actie door politie’ (twee respondenten) en ‘geen feedback gekregen’ (een respondent).

Ook bij de interviews hebben we een respondent gesproken die de politie wilde inschakelen, maar daar – tot haar teleurstelling – weinig medewerking kreeg. Het is ook maar de vraag of de politie voor dergelijke taken kan worden ingeschakeld en het is daarom interessant om haar hulpvraag aan de politie hier weer te geven. Voor een goed begrip van de casus is het van belang te weten dat de respondent mishandeld is door haar ex-BDSM-vriend, maar dat het incident niet BDSM-gerelateerd was. Ze beschrijft haar belevenis met de politie als volgt:

> Ik woonde nog met hem in een huis, dus heb er heel bewust voor gekozen geen aangifte te doen. Bij de politie ben ik later geweest omdat ik het huis niet in kwam omdat de sloten vervangen waren. Ik heb eerlijk verteld wat er gebeurd was, maar dat was niet heel prettig. Gevoelsmatig werd er minachtend gereageerd. Ik denk dat ik het woord SM gebruikt heb, dat we een SM relatie hadden en dat het uit de hand gelopen was. Er werd echt een beetje schouderophalend gereageerd. Zo van dan is het vast je eigen schuld. Het is nooit met zoveel woorden gezegd maar dat is wel het gevoel dat is blijven hangen. En dat vind ik heel jammer. Het beeld dat bij de politie blijkbaar leeft is dat ik het er zelf naar gemaakt heb, terwijl dat helemaal niet het kader zou moeten zijn. Ik denk dat daar een wereld te winnen is. Ik weet niet of het nodig was om te zeggen dat we een SM relatie hadden. Ik heb gewoon niet zoveel zin om dingen heen te gaan draaien. De politie heeft mij toen niet geholpen. Ik heb een slotenmaker moeten laten komen om de deur open te breken. De politie zei: ‘Dan ga je je spullen dus halen als hij er wel is …’ Maar ik was helemaal niet meer in staat om hem onder ogen te komen. Je bent twee en een half jaar heel submissief naar iemand geweest, dan kun je dat niet zomaar omdraaien. Ik heb geen medewerking gehad van de politie. (R01 Vrouw, 31-35 jaar)

8.7 Belangrijkste bevindingen

Uit de websurvey komt naar voren dat weinig BDSM'ers die zich misbruikt hebben gevoeld daarvan melding of aangifte hebben gedaan bij de politie. Voor het benutten van het formele systeem van rechtshandhaving geldt hetzelfde als voor het zorgstelsel; slechts in zeer beperkte mate wordt hier gebruik van gemaakt bij misbruikervaringen. Evenals bij de zorg, zegt bijna de helft van de respondenten bereid te zijn aangifte te doen ('zou u naar de politie gaan als...') bij misbruik, maar het feitelijke gedrag bij misbruik is anders.

Het beeld dat BDSM-gerelateerde zaken slechts mondjesmaat worden gemeld of aangegeven bij de politie wordt bevestigd door de gegevens uit de politieadministratie. We hebben 27 zaken uit de periode 2010 tot begin 2014 kunnen traceren waarbij er sprake zou zijn van misbruik bij BDSM: vijftien aangiften en twaalf meldingen. Er kunnen verschillende redenen zijn waarom het bij een melding blijft, maar de belangrijkste is dat er meerdere, tegenstrijdige lezingen van het verhaal zijn.

Elf van de 27 zaken zijn getraceerd bij het Openbaar Ministerie, waaronder zeven van de vijftien aangiften. Deze zaken zijn te verdelen in zedenmisdrijven en geweldsmisdrijven conform het strafrechtelijk kader. Hoewel het relatief weinig zaken betreft, ondersteunen de resultaten de gedachte dat het lastig is om een zedenmisdrijf bewijstechnisch rond te krijgen bij BDSM. Een veroordeling voor geweld (mishandeling) lijkt daarentegen beter haalbaar. Als er sprake is van strafoplegging dan wordt er in alle gevallen (vijf) gevangenisstraf opgelegd.

9 Conclusies

In dit hoofdstuk trekken we conclusies op basis van de analyseresultaten. Dit doen we aan de hand van de vijf onderzoeksthema's en de daarbij geformuleerde onderzoeksvragen, zoals deze ook staan beschreven in het eerste hoofdstuk, de thema's zijn als volgt omschreven:

1. Aard en omvang van BDSM-beoefening in Nederland.
2. Omvang, aard en gevolgen van BDSM-misstanden in Nederland en de betrokkenheid. van jonge en/of kwetsbare personen daarbij.
3. Strafrechtelijk kader rond BDSM in Nederland en in buurlanden.
4. Beschikbare zorg bij BDSM-misstanden in Nederland en in buurlanden.
5. Functioneren Nederlandse stelsel rond aanpak van BDSM-misstanden.

9.1 Aard en omvang van BDSM-beoefening in Nederland

In dit onderzoek hebben we ons vooral gericht op het deel van de BDSM-community dat zich manifesteert op internet, in clubs en op feesten. De betekenis van internet is groot; zowel op het gebied van informatieverschaffing (voorlichting), maar ook als sociaal medium. Daarnaast fungeert het internet als een belangrijke ontmoetingsplaats voor het leggen van een eerste contact. De BDSM-scenes kennen duidelijke hetero- en homoseksuele varianten, hoewel er her en der ook wel dwarsverbanden bestaan. Er lijkt echter nauwelijks sprake te zijn van een lesbische BDSM-scene.

Hoeveel Nederlanders doen naar schatting aan BSDM? En welk deel daarvan is actief binnen een BDSM-scene/community?
Een indicatie voor de omvang van BDSM-beoefening in Nederland is afhankelijk van het domein waarover een dergelijke schatting wordt gemaakt. Gaat het over BDSM-fantasieën dan wordt wel het getal van een op de tien personen genoemd. Een indicatie voor de omvang van het daadwerkelijk praktiseren is vanzelfsprekend afhankelijk van de vraag wat we onder de noemer van BDSM scharen. Onze schatting van de omvang van de (harde) kern van BDSM-beoefenaren, ofwel degenen die regelmatig naar feesten gaan en/of actief zijn op sociale media, is dat er tussen de vijf- en tienduizend BDSM'ers in Nederland tot deze 'harde' kern behoren.

Op welke wijze kan de BDSM-scene in Nederland worden getypeerd?
Binnen de hetero BDSM-scene lijkt er een zekere tweedeling te bestaan, of in ieder geval een spanningsveld, tussen de oudere en de jongere BDSM'ers. Jongeren willen niet de hele tijd horen 'hoe het moet' en bovendien vinden ze het prettiger om 'onder elkaar' te zijn, om zo te voorkomen dat er situaties ontstaan waarin vooral oudere mannen op jacht gaan naar jongere vrouwen. Er zijn overigens ook verenigingen/verbanden waar jongeren en ouderen wel samen optrekken. Binnen de homo BDSM-scene lijkt deze generatiekloof zich niet voor te doen.

Digitaal of niet, de sociale controle is – naar verluidt – aanzienlijk en lijkt te voorzien in een behoefte: BDSM is immers een spel met grenzen en het respecteren ervan dient scherp in het oog te worden gehouden. Internetfora dienen behalve als discussieplatform ook als een (waarschuwings)middel ter regulering en gedragscorrectie.

In welke mate en op welke wijze ondervinden BDSM'ers maatschappelijke weerstand als gevolg van deze (seksuele) voorkeur?
De BDSM-subcultuur is tot op zekere hoogte ook een tegencultuur, die zich kritisch opstelt tegenover de heersende seksuele (gelijkheids)moraal en hier mede bestaansrecht, trots en identiteit aan ontleent. Hiervoor zou de term geuzenbewustzijn kunnen worden gebruikt. Dit roept vervolgens de vraag op hoe ver de deelnemers aan de BDSM-subcultuur zouden willen gaan bij een proces van emancipatie, acceptatie en popularisering. De BDSM-gemeenschap loopt, bij het slagen van het emancipatiestreven, immers het risico een groot deel van het eigen 'subversieve' karakter te zullen verliezen.[68] De keerzijde van de sociale cohesie en controle binnen communities is dat iemand die een vervelende ervaring opdoet buiten de community het verwijt kan krijgen van onvoorzichtigheid (*blaming the victim*) en mede daardoor remming ervaart om hulp te zoeken bij hulpinstanties of politie. Angst om te worden beschouwd als verrader van de eigen subcultuur kan hierbij ook een rol spelen (Weinberg, Willams & Moser, 1984).

9.2 Aard, omvang en gevolgen van BDSM-misstanden

Kan een indicatie worden gegeven van de mate waarin zich misstanden in de BDSM-wereld in Nederland voordoen specifiek met betrekking tot jonge en/of kwetsbare personen?
Er is geen representatief bevolkingsonderzoek beschikbaar waarmee deze vraag kan worden beantwoord. Wel hebben we een websurvey gehouden. De resultaten van deze survey beschouwen we als indicatief; we kennen immers niet de mate van representativiteit.

Bij BDSM behoort er sprake te zijn van wederzijdse instemming. Wanneer dit niet het geval is, wordt er gesproken van een consentoverschrijding. Uit een websurvey (KinkyMinds, 2013) blijkt dat ongeveer twee op de drie respondenten (62 procent) wel eens een consentoverschrijding hebben meegemaakt. Deze websurveyuitkomst geldt niet noodzakelijkerwijs voor *alle* BDSM'ers, maar het geeft aan dat blijkbaar een aanzienlijk deel van de BDSM'ers wel eens heeft meegemaakt dat grenzen al dan niet bewust zijn overschreden. Een derde van deze

[68] In een poll op BDSMzaken is gevraagd wat deelnemers van deze site vinden van de media-aandacht rond 'Fifty Shades of Grey' en hierdoor de aandacht voor BDSM van een breed publiek. Van de 209 mensen die aan deze poll hebben meegedaan, geeft 35 procent aan het prettig te vinden als afwijkende voorkeuren meer zouden worden geaccepteerd; 18 procent geeft aan het goed te vinden als BDSM uit de 'underground sfeer' komt. Slechts 5 procent stelt dat ze BDSM graag exclusief wil houden, terwijl de overige 42 procent hier min of meer neutraal tegenover staat.

groep respondenten (een derde van 62 procent) heeft de consentoverschrijding als misbruik ervaren. Daarmee geeft 21 procent van de respondenten aan zich wel eens misbruikt te hebben gevoeld. Dit percentage komt goed overeen met hetgeen wij hebben gevonden naar aanleiding van onze eigen websurvey. Hierin zegt namelijk 23 procent van de respondenten zich wel eens misbruikt te hebben gevoeld.

Analyse van de websurvey wijst uit dat de kans op misbruik – of beter gezegd: ervaren misbruik – het grootst is voor vrouwen en personen die als minderjarige hun debuut maken in de wereld van BDSM. De interviews met experts en BDSM'ers wijzen tevens uit dat onervarenheid het risico op misbruik vergroot. Verder wordt aangegeven dat kwetsbare personen, vanwege een psychische stoornis, een verhoogd risico lopen hun eigen grenzen onvoldoende te (her)kennen waardoor ze het risico lopen deze te (laten) overschrijden. De vraag, of mensen met een psychische stoornis zich extra aangetrokken voelen tot de wereld van BDSM, wordt tegengesproken door de – overigens beperkte – wetenschappelijke literatuur op dit gebied.

'Zich wel eens misbruikt voelen' is niet een unieke karakteristiek van de BDSM. Ook binnen andere niet-BDSM relaties vindt misbruik plaats. Een ruime meerderheid van de respondenten van de websurvey is van mening dat misbruik minder voorkomt bij BDSM dan in de vanillawereld. De verklaring hiervoor wordt door de respondenten vooral gezocht in enerzijds het vooraf doorspreken van wensen en grenzen bij BDSM en de in hun ogen relatief sterke sociale controle binnen de BDSM-scene.

Wat is de aard van deze misstanden?

Op basis van de websurvey kan ongeveer twee derde van het ervaren misbruik worden gekarakteriseerd als het overschrijden van een harde grens. Het gaat dan meestal om een seksuele of een psychologische grens en minder om een fysieke grens die wordt overschreden. Het resterende deel van het misbruik speelt zich af in de relationele sfeer. Veelal wordt dan de omstandigheid genoemd dat de ander het spel onder valse voorwendselen speelt, waardoor de respondent zich (achteraf) misbruikt voelt.

Wat zijn de psychische en fysieke gevolgen van deze misstanden?

Meestal wordt de misbruikervaring afgedaan als een vervelende ervaring en niet meer dan dat. Indien er sprake is van een relatie waarin misbruik een meer structureel karakter heeft dan zijn de psychische gevolgen groter en kan het lastig zijn van deze relatie los te komen. Enkele van de 'misbruikrespondenten' geven aan zich inmiddels te hebben teruggetrokken uit de wereld van BDSM; andere respondenten zeggen dit te overwegen.

Fysieke gevolgen van misbruik worden af en toe gemeld, maar het melden is toch eerder een uitzondering dan regel. BDSM kan echter ook wel fysiek letsel met zich meebrengen zonder dat er sprake is van een misstand (ongeluk). Ongeveer een op de zeven respondenten van de websurvey geeft aan wel eens een arts te hebben bezocht naar aanleiding van BDSM-gerelateerd letsel.

Hoe vaak zijn dergelijke misstanden bij de politie gemeld/aangegeven en uiteindelijk strafrechtelijk vervolgd?
BDSM'ers die een consentoverschrijding hebben meegemaakt, bespreken dit logischerwijze meestal eerst met hun speelpartner. Als dit gesprek goed verloopt, zal de consentoverschrijding in de regel dan niet snel als een misbruikervaring worden bestempeld. Als diegene echter geen luisterend oor vindt bij de ander dan wordt het eerder als misbruik gevoeld. Ruim 60 procent van degenen die zich misbruikt heeft gevoeld, bespreekt dit met andere BDSM'ers, familie en/of kennissen; een informele wijze van zorg. Slechts een klein percentage (rond de 5 procent) meldt het misbruik bij de politie of een zorginstelling.

Misbruik kan worden gemeld bij de politie, maar er zijn ook andere redenen voor BDSM'ers om naar de politie stappen. Zo kan er een melding worden gemaakt van misbruik bij een andere BDSM'er, van bedreiging of van stalking in verband met een BDSM-relatie/contact. In totaal hebben 26 respondenten uit de websurvey een melding (negen keer) of aangifte (zeventien keer) bij de politie gedaan. Een zoektocht in de politiesystemen geeft nagenoeg een zelfde opbrengst in aantal, namelijk 27 zaken. Hoewel we niet met zekerheid de websurvey en de zoektocht bij de politie aan elkaar kunnen koppelen, heeft het er alle schijn van – op basis van de beschrijving – dat meerdere zaken zowel in de websurvey worden genoemd, als in de systemen van de politie zijn getraceerd. Van de 27 zaken die we bij de politie aantreffen betreft het twaalf keer een melding en vijftien keer een aangifte.

Elf van de 27 zaken (waaronder zeven van de vijftien aangiften) zijn, omdat ze een strafrechtelijk vervolg hebben gekregen, getraceerd bij het Openbaar Ministerie. Deze zaken zijn te verdelen in zedenmisdrijven en geweldsmisdrijven conform het strafrechtelijk kader. Hoewel het relatief weinig zaken betreft, ondersteunen de resultaten de gedachte dat het lastig is om een zedenmisdrijf bewijstechnisch rond te krijgen bij BDSM. Een veroordeling voor geweld (mishandeling) lijkt daarentegen beter haalbaar. Als er sprake is van strafoplegging dan wordt er in alle gevallen (vijf) een gevangenisstraf opgelegd.

9.3 Strafrechtelijk kader rond BDSM in Nederland en in buurlanden

Welk strafrechtelijk kader geldt er in Nederland voor het uitvoeren van BDSM-activiteiten?
BDSM-beoefening in Nederland is in principe, bij instemming van beide partijen, niet strafbaar als er sprake is van eenvoudige mishandeling (met pijn en/of licht letsel). In theorie kunnen politie en justitie de beoefenaren van BDSM wel vervolgen als er sprake is van (gevaar voor) zwaar lichamelijk letsel; wederzijdse instemming is namelijk niet zonder meer een rechtvaardigingsgrond bij mishandeling met (mogelijk) zwaar letsel. Dit lijkt echter vooralsnog een theoretische optie, omdat we geen strafzaken uit Nederland kennen waarbij de overheid ambtshalve tot vervolging is overgegaan naar aanleiding van ernstig letsel bij BDSM.

In het geval dat een van de betrokkenen bij BDSM aangifte doet van mishandeling, verkrachting of een ander strafbaar feit, dan is er uiteraard sprake van een andere situatie. Bij die situatie wordt uitgegaan van de onvrijwilligheid en is het voornamelijk de vraag of de aantijgingen kunnen worden bewezen. Met name de onderbouwing van dwang bij verkrachting blijkt in de praktijk lang niet altijd eenvoudig.

Gaat het daarbij om een generiek wettelijk kader of is er speciale regelgeving voor kwetsbare groepen, zoals jongvolwassenen en personen met verstandelijke of andersoortige beperkingen?

Bij misstanden rond BDSM wordt in de regel mishandeling en/of een zedendelict ten laste gelegd. Bij mishandeling is er sprake van een generiek wettelijk kader, maar bij zedenmisdrijven genieten nader omschreven groepen extra bescherming. Seks met kinderen onder de twaalf jaar is verboden (artikel 244 Sr.). Is de jongere onder de zestien jaar, maar wel ouder dan twaalf jaar, dan is seks in principe verboden (artikel 245 Sr.), maar het is ook niet de bedoeling van de wetgever dat vrijwillige seks tussen een 15-jarige en een 17-jarige wordt vervolgd. Een ongeschreven regel is dat het leeftijdsverschil tussen de oudere en de jongere tot 16 jaar niet groter dan vijf jaar moet zijn (pedofilie-criterium volgens de DSM). Als er sprake is van een echtelijke relatie, dan geldt het verbod niet. Ook in onze buurlanden (België, Duitsland en Verenigd Koninkrijk) wordt de leeftijdsgrens van zestien jaar aangehouden.

De Nederlandse strafwet kent tevens een aantal verbijzonderingen. Artikel 249, lid 1 stelt ontucht met eigen minderjarige (stief/pleeg)kinderen, evenals ontucht met aan iemand toevertrouwde minderjarigen, strafbaar. Hier ligt de leeftijdsgrens dus bij achttien jaar. Ditzelfde geldt voor prostitutie (cf. artikel 248a en 250 Sr). Artikel 249, lid 2 stelt ontucht in afhankelijkheidsrelaties strafbaar, zonder dat daarbij een leeftijdsgrens in acht wordt genomen. Tot slot beschermt artikel 243 Sr personen die (deels) buiten bewustzijn zijn of een verstandelijke beperking hebben.

Wat is de wettelijke positie van ouders van jongvolwassenen of kwetsbare personen waar het gaat om (vermeende) misstanden op het gebied van BDSM?

In het geval dat derden (familie, vrienden, kennissen of anderen) met behulp van de wet op willen treden tegen een BDSM-relatie, tegen de wil van de betrokkenen – zoals in de aanleidingscasus van dit onderzoek – dan zijn de mogelijkheden beperkt tot specifiek beschermde groepen, namelijk jongeren onder de zestien jaar, personen met een geestelijk gebrek of personen die in een afhankelijkheidsrelatie verkeren. Dit laat (vanzelfsprekend) onverlet dat iedereen die kennis draagt van een strafbaar feit, ongeacht wie daarvan het slachtoffer is, van dit feit aangifte mag doen.

In welke mate en op welke wijze wijkt het strafrechtelijk kader in België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk af van het Nederlandse strafrechtelijk kader?

Er zijn accentverschillen in het wettelijk kader van Nederland in vergelijking met de drie onderzochte buurlanden. Duitsland – vanuit BDSM-perspectief – het meest geëmancipeerd in de wetgeving, terwijl België het meest restrictief is. Nederland en het Verenigd Koninkrijk ne-

men een middenpositie in. Deze accentverschillen hebben vooral betrekking op de kwestie in welke mate BDSM als rechtvaardigingsgrond bij mishandeling wordt gezien. In geen van de buurlanden is – bij ons weten – speciale regelgeving voor kwetsbare groepen anders dan de leeftijdsgrens van zestien jaar bij zedenmisdrijven.

9.4 Beschikbare zorg bij BDSM-misstanden

Welke zorg is er in Nederland beschikbaar voor (jonge en/of kwetsbare) slachtoffers van misstanden bij BDSM?

Er zijn diverse meld- en adviespunten in Nederland waar degenen die zich slachtoffer voelen van een BDSM-misstand kunnen aankloppen. Deze punten zijn niet uitsluitend bedoeld voor problemen bij BDSM-beoefening, maar hebben een bredere invalshoek. Toegang tot gespecialiseerde zorg loopt in de regel via de huisarts. Sinds de stelselwijziging van 1 januari 2014 is er een 'praktijkondersteuner huisarts GGZ' toegevoegd aan de huisartsenpraktijk. Het is nog te vroeg om vast te stellen hoe deze poortwachter fungeert ten aanzien van BDSM-vraagstukken. Als er vraag is naar gespecialiseerde zorg, dan komt deze zorgvraag meestal niet voort uit misstanden bij BDSM, maar eerder uit algemene psychische problematiek. Uit de resultaten van de websurvey blijkt dat de meeste respondenten die aankloppen bij de hulpverlening in verband met hun BDSM-voorkeur (uiteindelijk) bij een psycholoog terecht komen.

Zijn in de ons omringende landen voorzieningen in de zorg ontwikkeld met het oog op slachtofferschap van misstanden bij BDSM?

In de ons omringende landen zijn er geen specifieke zorgvoorzieningen voor slachtoffers van misstanden bij BDSM. Evenals in Nederland zijn zij aangewezen op de reguliere zorgstructuren. Wel zijn er zowel in Nederland als in de ons omringende landen *kink friendly* therapeuten die zich hebben gespecialiseerd in de behandeling van klanten met een BDSM-voorkeur.

9.5 Functioneren Nederlandse stelsel rond aanpak van BDSM-misstanden

In welke mate voldoet het huidig stelsel van recht en zorg in Nederland om misstanden en risico's bij BDSM met betrekking tot jongeren en/of kwetsbare personen tegen te gaan?

De algehele conclusie over het functioneren van het Nederlandse stelsel van recht en zorg rond misstanden bij BDSM is dat de drempel om hiervan gebruik te maken voor een fors deel van de geënquêteerde BDSM-gemeenschap toch vrij hoog is. Daar zijn drie belangrijke redenen voor aan te wijzen. De eerste reden is positief, namelijk het bestaan van een sterk ontwikkelde vorm van zelfhulpconstructies binnen de BDSM-community. De andere twee redenen zijn minder positief, te weten:

- De maatschappelijke acceptatie van BDSM is laag. Lang niet alle BDSM'ers zijn daarom open over hun voorkeur naar familie, vrienden en collega's en daarmee wordt

de stap naar een hulpverlener of de politie moeilijker vanwege het risico dat hun BDSM-voorkeur daarmee bekend wordt. Ook heerst bij sommigen de angst dat een melding of hulpvraag Jeugdzorg of de RvdK in stelling zal brengen in verband met de kinderen.

- Onwetendheid en onbegrip over BDSM. Hulpverleners en politiefunctionarissen weten in de beleving van een aanzienlijk deel van de BDSM'ers onvoldoende over BDSM. De BDSM'ers verwachten daardoor al snel een negatief ontvangst te zullen krijgen als ze bij deze professionals aankloppen naar aanleiding van een misstand; een verwachting die in hun ogen te vaak ook bewaarheid wordt.

Wat kan anders en beter ingericht en/of uitgevoerd worden en zijn er initiatieven in België, Duitsland of het Verenigd Koninkrijk die tot inspiratie kunnen dienen?
Wat betreft het rechtstelsel lijkt er geen noodzaak tot het aanscherpen of uitbreiden van het wettelijk kader om misstanden bij BDSM aan te kunnen pakken. Het blijft echter een feit dat ouders, zoals in de aanleidingscasus, met lege handen staan als de betrokkene zelf aangeeft tevreden te zijn met de situatie. Alleen indien er sprake zou zijn van feitelijkheden die duiden op dwang zou er strafrechtelijk kunnen worden opgetreden. Een wetsartikel dat ouders de macht zou geven om in te grijpen in het leven van hun meerderjarige kinderen zou een ondermijning betekenen van een van de basisprincipes van de (Nederlandse) rechtsstaat, namelijk het recht op zelfbeschikking, zoals dat ook is vastgelegd in de EVRM.

Ongeveer een derde van de ondervraagde BDSM'ers die melding/aangifte hebben gedaan, zijn niet tevreden over de bejegening van de zijde van de politie. Hoewel het om kleine aantallen gaat en het niet duidelijk is van welke datum deze ervaring is, lijkt aandacht voor mogelijke verbeteringen op het gebied van de uitvoering bij de politie gerechtvaardigd.

Ten aanzien van het zorgstelsel geldt dat we niet zozeer verbeteringen zien in het stelsel zelf, maar wel bij de uitvoering. Daarbij kan worden gedacht aan beter zicht op hulpverleners die zich hebben gespecialiseerd in BDSM, bijvoorbeeld in de vorm van een landelijk overzicht dat toegankelijk is voor iedereen die in de zorg werkt waardoor het doorverwijzen naar hulpverleners op een meer adequate wijze kan gebeuren. Verder behoort het opzetten van een intervisiegroep van kink-vriendelijke hulpverleners in het kader van verdergaande professionalisering tot de mogelijkheden.

Geraadpleegde literatuur

Derwin, S. (1993). *Naming pains. Modern language Notes.* The Johns Hopkins University Press.108: 472-483.

Graaf, H. de., & Vanwesenbeeck, I. (2006). Controversiële verlangens. In: Bakker F., & Vanwesenbeeck, I. (red.) *Seksuele gezondheid in Nederland 2006*. Delft: Eburon: 47-65.

Grünblatt, R. (2004). *Mogen we spreken over een narcistische persoonlijkheidsstoornis bij sadomasochisten?* Licentiaatsthesis, Vrije Universiteit Brussel.

Haas, S. de, (2012). Seksueel grensoverschrijdend gedrag onder jongeren en volwassenen in Nederland. *Tijdschrift voor Seksuologie* 36-2: 136-145.

Keysers, P. (1999). *Zonder genade. Het verhaal van de Mechelse SM-rechter*. Leuven: Van Halewyck.

KinkyMinds (2013). *Consent! Een onderzoek naar consentoverschrijdingen in de Nederlandstalige SM-scene*.

Kolmes, K., Stock, W., & Moser, C. (2006). Investigating bias in psychotherapy with BDSM clients. *Journal of Homosexuality,* 50: 301-324.

Lensink, J. (1979). Excentrische positionaliteit. Het mensbeeld van Helmuth Plessner. In: H.A. Krop, Ruler, J.A. van, & Vanderjagt, A.J. (red.). *Zeer kundige professoren. Beoefening van de filosofie in Groningen van 1614 tot 1996.* Hilversum: 267-272.

Lindenberg, K. (2007). *Strafbare dwang: over het bestanddeel 'dwingen' en strafbaarstelling-en van dwang, in het bijzonder art. 284 Sr'*. Apeldoorn/Antwerpen: Maklu.

Money, J. (1986). *Lovemaps - Clinical Concepts of Sexual/Erotic Health and Pathology, Paraphilia, and Gender Transposition in Childhood, Adolescence, and Maturity.* New York: Prometheus Books.

Newmahr, S. (2010). Rethinking kink: sadomasochistism as serious leisure. *Qualitative Sociology*, 33: 313-331.

Pfaus, J.G., Erickson, K.A., & Talianakis, S. (2013). Somatosensory conditioning of sexual arousal and copulatory behavior in the male rat: an model of fetish development. *Psychology of Behavior* 122: 1-7.

Seeuws, J. (2013). *Meer dan vijftig tinten, een exploratieve studie naar BDSM in Vlaanderen*. Universiteit Gent.

Weinberg, S., Williams, C.J., & Moser, C. (1984).The social consistuents of sadomasochism. *Social Problems,* 31 (4): 379-389.

Wijk, A van, Bremmers, B., Hardeman, M., Appelman, T., & Ferwerda, H. (2013). *Het warme bad en de koude douche. Een onderzoek naar misstanden in nieuwe religieuze bewegingen en de toereikendheid van het instrumentarium voor recht en zorg.* Den Haag: WODC / Bekereeks.

Williams, D.J. (2006). Different (Painful) Strokes for Different Folks: A General Overview of Sexual Sadomasochism (SM) and its Diversity. *The Journal of treatment and prevention,* volume 13, issue 4.

Wismeijer, A.A.J., & Van Assen, M.A.L.M. (2013). Psychological Characteristiscs of BDSM Practioners. *Journal of Sexual Medicine,* 10 (8): 1943-52.

Bezochte websites

- alt.com
- beginners-bdsm.index4u.nl
- bdsm-info.nl
- bdsmforyou.nl
- bdsm-jongeren.net
- bdsmnext.com
- bdsm.startpagina.nl
- bdsmvlaanderen.be
- bdsmzaken.nl
- bullchat.com
- echr.coe.int
- exit-counseling.startkabel.nl
- fetlife.com
- fetish.startpagina.nl
- girlongirl.com
- hulplijnseksueelmisbruik.nl
- www.invoeringbasisggz.nl
- iambdsm.nl
- invoeringbasisggz.nl
- jongbdsm.be
- korrelatie.nl
- marijkespraktijken.nl
- nl.wikipedia.org
- om.nl
- psychotherapie.nl
- reneevanamstel.nl
- recon
- rutgerswpf.nl
- samarium.nl
- slachtofferhulp.nl
- stichtinginfobdsm.eu
- tic-mayday.org
- vooreenveiligthuis.nl
- vssm.eu
- wanderingspirits.nl
- wetboek-online.nl
- wetten.overheid.nl

DEEL 2

BIJDRAGEN

België

Duitsland

Verenigd Koninkrijk

I Alomtegenwoordig maar nog steeds miskend: BDSM in België

Jantien Seeuws[69]

Il n'est aucune sorte de sensation qui soit plus vive que celle de la douleur;
ses impressions sont sûres, elles ne trompent point comme celles du plaisir.70

(D.A.F. de Sade – Justine, 1791)

1.1 Inleiding

Freud schreef in 1920 dat sadisme en masochisme een speciale plaats hebben in de perversies, omdat het contrast van activiteit en passiviteit dat aan hun basis ligt tot de universele trekken behoort van seksualiteit (Federoff, 2008). De overkoepelende term BDSM *(bondage & discipline, dominantie & submissie, sadisme & masochisme)*, wordt vandaag de dag gebruikt om een breed spectrum aan activiteiten en vormen van alternatieve interpersoonlijke relaties en seksualiteitsbeleving aan te duiden. Er zijn mensen die BDSM vooral lichamelijk beleven en het sadomasochisme vooropstellen. Anderen houden dan weer van het psychologische spel, waarbij onder andere vernedering, controleverlies, het uitvoeren van opdrachten en het verschil in verhouding tussen Dominant en onderdanige centraal staan. Onderdanig of dominant zijn is niet geslachtsgebonden, alle genderidentiteiten kunnen elke rol aannemen. BDSM kan voor iemand ook louter draaien om het artistieke aspect aan bijvoorbeeld bondage of fetisjisme. Vaak blijkt het een combinatie of uitbreiding te zijn van al het voorgaande, in lichte tot extremere vormen zoals de TPE of *total power exchange* BDSM-relatie, waarbij de Dominant of Domina alles voor het zeggen heeft.[71]

De liefhebbers in Vlaanderen[72] situeren zich op een continuüm van kinky seks over lidmaatschap van een BDSM-vereniging tot een 24/7-levensstijl en komen uit alle lagen van de be-

[69] Jantien Seeuws studeerde af als Master in de Klinische Psychologie met een exploratieve kwalitatieve studie over BDSM in Vlaanderen, aan de Vakgroep Psychoanalyse en Raadplegingspsychologie van de UGent. Sinds 2012 werkt ze bij Gerechtelijk Opgelegde Hulpverlening in het CAW Noord-West-Vlaanderen, en geeft ze aan de HUB als gastdocent het vak Psychopathologie. U kan de auteur bereiken op jantien.seeuws@gmail.com.

[70] Er is geen enkel gevoel dat helderder is dan dat van de pijn; haar indrukken zijn zeker, ze bedriegen nooit, zoals die van het plezier wel doen. (eigen vertaling)

[71] Grenzen worden daarbij in overleg verlegd, maar op voorhand afgesproken stoptekens of stopwoorden horen steeds gerespecteerd te worden.

[72] Hoewel de wetgeving in België vanzelfsprekend dezelfde is voor Vlaanderen en Wallonië, ligt de focus in dit artikel op BDSM en hulpverlening daaromtrent in Vlaanderen.

volking. De meeste BDSM-handelingen in Vlaanderen vinden wellicht achter gesloten deuren plaats. Om financiële, organisatorische en veiligheidsredenen wordt er eveneens aan BDSM gedaan op de daartoe voorziene locaties in België en Nederland. Daar zijn de ruimte, attributen, privacy en sociale controle verzekerd, en organiseren er een aantal bekende BDSM-verenigingen wekelijks tot maandelijks activiteiten voor hun leden. Veelal zijn de huisregels binnen de clubs gelijkaardig, maar de verenigingen onderscheiden zich bijvoorbeeld geografisch van elkaar, of beperken zich tot een bepaalde leeftijdscategorie om mensen uit eenzelfde leefwereld op een laagdrempelige manier samen te brengen. Voorbeelden hiervan zijn studentenvereniging Kajira[73] in Gent en de vereniging JongBDSM[74] voor liefhebbers tot 35 jaar. Vaak maken meer ervaren leden daarna de overstap naar de vereniging Zoete Zweep[75], die op andere momenten gebruik maakt van dezelfde locatie. Het Fetish Café[76] te Antwerpen vormt wellicht het meest bekende kader. Daar vinden evenementen plaats van onder andere de clubs Steel Moon[77], Doornroosje en Sanctuary, dat zich toespitst op beginners. In de daartoe voorziene ruimte kunnen de aanwezigen aan BDSM doen, al is dit geen verplichting. Men organiseert er ook avonden rond fetisjisme en biedt specifieke workshops aan.

De verenigingen in Vlaanderen leggen de nadruk op respect, verantwoordelijkheid, veiligheid en vrijwilligheid. Echte buitensporigheden worden niet getolereerd. De sociale controle zorgt ervoor dat mensen die grenzen overschrijden meteen tot de orde geroepen worden. Leden van verschillende verenigingen hebben ook contact met elkaar via sociale netwerksites als Fetlife[78]. Een slechte naam wordt binnen het BDSM-milieu in Vlaanderen dus even snel verspreid als een goede naam. Leden vermelden als reden om zich aan te sluiten bij een vereniging *open communicatie, erkenning en aanvaarding*. Recent ontwikkelden zich dan ook in zowat elke provincie maandelijkse *Munches* in cafés, gespreksavonden onder gelijkgezinden.

Er is niet zoiets als een ‘oorzaak’ waarom men van BDSM houdt. De populaire assumptie dat de voorkeur voor BDSM het resultaat zou zijn van een geschiedenis met (seksueel) traumatische ervaringen of onveilige gehechtheid (Taylor & Ussher, 2001), wordt door de recente studie van Wismeijer & Van Assen (2013) niet gesteund. Toch zijn er ook in de BDSM-scene slachtoffers van (seksueel) misbruik. Sommigen geven aan dat BDSM therapeutisch zou werken om bepaalde trauma’s uit het verleden achter zich te laten, door in een veilige omgeving de traumatische ervaring te koppelen aan positieve gevoelens (Visser, 1986; Weiss, 2006; Newmahr, 2010). BDSM lijkt voor velen niet enkel iets wat zij *doen*, maar eveneens een manier van leven, een deel van hun *zijn*. Respondenten zeiden vaak: *“Je kan iemand de technieken leren, maar je kunt niemand leren om ervan te houden.”* Een leven met een gelijkgestemde BDSM-partner kan de puzzel daarentegen vaak in elkaar doen vallen. Sommigen zijn ervan overtuigd dat zij met deze verlangens werden geboren, of dat er op zijn minst al zeer

[73] www.kajira.ugent.be
[74] www.jongbdsm.be
[75] www.zoetezweep.nl
[76] www.fetish-cafe.com
[77] www.steelmoonvzw.org
[78] www.fetlife.com

vroeg een kiem voor die gevoelens aanwezig moet zijn geweest. Fantasiespelen als cowboy en indiaantje of politie en boef, de blinkende hoge sandalen van de juf, een stripverhaal met als thema slavernij of een schooluitstap naar het Gravensteen met folterkamer in Gent: de eerste BDSM-gevoelens blijken vaak getriggerd te zijn door beelden, situaties of personen in de kindertijd, en zijn niet zelden eveneens de eerste seksuele herinnering. BDSM'ers rapporteerden dat lustvolle gevoel terug op te zoeken als puber of volwassene. Zowel onderdanigen, dominanten als switches[79] geven naast opwinding ook *vertrouwen, respect, openheid, geborgenheid, veiligheid, vrijheid, geluk, liefde* en *vriendschap* aan als kernaspecten van wat BDSM voor hen betekent. 65% van de BDSM'ers in mijn steekproef voelt het bovendien aan als een geaardheid. Zoals een hetero houdt van een partner van het andere geslacht, houdt bijvoorbeeld een onderdanige van een partner die dominant is (Newmahr, 2008; Seeuws, 2013).

Wie aan BDSM doet, beseft dat hij hiermee een aantal risico's loopt. Het meest voor de hand liggend zijn de fysieke letsels. Vaak wordt gesteld dat aan BDSM doen niet noodzakelijk meer risico inhoudt dan gevaarlijke jobs uitoefenen of aan extreme (vecht)sport doen (Gutwirth & De Hert, 2009). Dat fysieke pijniging in de vorm van sadomasochisme fijn bevonden wordt, valt neurologisch te verklaren. De gebieden in de hersenen die pijn en plezier beoordelen hebben een soortgelijke werking (Leknes & Tracey, 2008). Wanneer onze hersenen pijnsignalen ontvangen, dan wordt er in de thalamus een interpretatie gemaakt van die perceptie en komt onder andere de neurotransmitter adrenaline vrij. Ook topsporters en zakenmannen kunnen die verhoogde staat van alertheid of 'kick' ervaren. Tegelijk worden er evenals bij een orgasme endorfine en oxytocine vrijgemaakt, die de pijnperceptie temperen en een gevoel van geluk en ontspanning teweegbrengen. De bovenstaande combinatie kan masochisten en onderdanigen in een soort trance duwen, waardoor zij rust en genot ervaren in plaats van kwelling. Men geeft aan soms zelfs geen pijn meer te voelen, iets wat uiteraard slecht kan aflopen met een Dominant of sadist die uit onoplettendheid niet op tijd weet te stoppen met het toebrengen van pijnprikkels. De gelukzalige toestand waarin de onderdanige of masochist dan verkeert, benoemt men met de term *subspace.* Het omgekeerde van subspace wordt in de BDSM-wereld *subdrop* genoemd, veroorzaakt door het plots onderbreken van een spel of het doorgaan met een spel terwijl de sub zowel lichamelijk als psychisch uitgeteld is. Men rapporteert daarover enkele uren tot dagen depressieve gevoelens, angst en aanhankelijkheid. Iemand vatte zijn ervaringen hiermee als volgt samen:

> Subspace voelt als een high op drugs en adrenaline, maar tegelijkertijd is het erg kalmerend, alsof je afstand van je lichaam neemt. Ga je verder, zeker met pijn, dan crash je volledig. Ik heb al het genoegen meegemaakt om zo ver te gaan dat mijn lichaam letterlijk opgaf en ik in elkaar zakte. Hoewel ik de pijn niet meer voelde en ik erg comfortabel lag, reageerde mijn lichaam door dertig minuten lang heftig te schokken en ik rilde alsof ik het koud had. Ik huilde aan een stuk door en tranen bleven komen. Door de goede zorg van mijn Meesteres ben ik er echter

[79] Ondanks de assumpties met betrekking tot een strikte rolverdeling zijn er ook heel wat mensen die de rol van Dominant en sub afwisselend op zich willen nemen. Zij worden *switch* of in homomilieus *versatile* genoemd.

> goed doorgekomen. Achteraf voelde ik me als een feniks die uit de as herrijst, een nieuw mens, erg gelukkig.

Niet alleen het lichaam, maar ook de psyche ondergaat het hele BDSM-spel. Woorden en blikken kunnen als sterker en dwingender ervaren worden dan een enorme bullwhip[80]. Voor de onderdanige betekent een spel waarbij de controle wordt toevertrouwd aan de Dominant vaak een manier om los te laten en tot rust te komen. Er kunnen echter ook negatieve emoties gekoppeld aan herinneringen naar boven komen tijdens een spel. Het is dan aan de (speel)partner om hier gepast op te reageren, maar dit is niet altijd vanzelfsprekend. Op die manier kan een BDSM-spel nog lange tijd negatieve effecten nalaten. Mensen die niet sterk in hun schoenen staan of lijden aan een psychische stoornis worden door anderen het meest kwetsbaar genoemd. Er kan ook gemakkelijker misbruik gemaakt worden van degene in de ondergeschikte positie. Het is niet zo dat iemand die de rol van Dominant opneemt binnen zijn BDSM-relatie dit kan doortrekken naar andere onderdanigen, maar een sub die aan zichzelf twijfelt en zijn of haar zelfbeeld laat afhangen van het oordeel van de ander, kan zijn of haar grenzen meer laten overschrijden om bevestiging te krijgen. Een sterke afhankelijkheid ten aanzien van de Dominant kan problemen opleveren eenmaal er een einde komt aan de relatie.

Er zijn ook juridische risico's verbonden aan BDSM-beoefening. Belgen rapporteerden dat hun voorkeur voor BDSM een reden vormde om de kinderen in een echtscheiding toe te wijzen aan de niet BDSM'ende partner, anderen werden verplicht op therapie gestuurd na het uitspreken van hun verlangens. Mensen die het gevoel hebben dat zij veel kunnen verliezen als bekend zou worden dat zij aan BDSM doen, zijn dan ook vaker degenen die naar eigen zeggen een hooggeplaatste functie of sociale job hebben. Hierdoor zijn zij nog selectiever in wie ze op de hoogte stellen van hun seksuele voorkeur. Ondanks het feit dat het niet bevorderlijk werkt voor het bespreekbaar maken van BDSM zoals zij het echt beleven, blijft de grootste groep BDSM'ers in Vlaanderen zich hullen in anonimiteit vanwege de sociale, beroepsmatige en juridische risico's.

[80] De bullwhip is een zeer lange zweep. Met een kleine handbeweging kun je haar om iemands lichaam heen laten krullen, waarbij het einde van de zweep zorgt voor een venijnige slag.

1.2 BDSM strafrechtelijk bekeken

1.2.1 Slagen en verwondingen of mensenrecht?

Wettelijk gezien valt sadomasochisme onder artikel 398 van het Strafwetboek,[81] dat handelt over slagen en verwondingen. BDSM wordt dus de facto beschouwd als een vorm van slagen en verwondingen, ook al geeft iemand zijn of haar toestemming tot geweld op zichzelf en zijn er geen blijvende letsels. Als er wel blijvende schade wordt vastgesteld na slagen en verwondingen, geldt dit evenwel als een verzwarende omstandigheid. Wanneer het vermeende slachtoffer van geweld als meer kwetsbaar beschouwd wordt, worden de bewezen feiten als ernstiger beschouwd en bestraft. De verzwarende omstandigheden worden in artikel 405 van het Strafwetboek toegelicht als gevallen waarbij de misdaad of het wanbedrijf gepleegd is op een minderjarige of kwetsbare persoon ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, ziekte, lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid.

Er bestaan echter strafuitsluitingsgronden in het strafrecht, die de rechter de mogelijkheid geven om strafbaar gedrag onbestraft te laten indien dat gedrag expliciet of impliciet wordt toegelaten door andere rechtsbepalingen. Boksers bijvoorbeeld dienen elkaar strafrechtelijke slagen en verwondingen toe, maar blijven dankzij de reglementering van de bokssport strafrechtelijk immuun en worden daarom niet vervolgd. Serge Gutwirth en Paul De Hert, professoren aan de faculteit Recht en Criminologie van de Vrije Universiteit Brussel, stellen zich de vraag in welk opzicht het sadomasochisme verschilt van boksen. In beide gevallen is er immers sprake van geweld en pijn, maar zijn er ook afspraken, spelregels en wederzijdse toestemming. Nochtans is de enige uitsluitingsgrond die voor sadomasochisme ingeroepen kan worden het grondrecht op privacy dat de seksuele vrijheid en autonomie beschermt, zoals dat door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en het Europees Hof vorm wordt gegeven. Dit grondrecht is echter geen absoluut recht. De Belgische overheid mag het aan een reeks strikte voorwaarden onderwerpen, waardoor de strafrechtelijke immuniteit geboden door het bovengenoemde grondrecht vervalt. Hierdoor kan de overheid alsnog een inmenging in iemands privéleven rechtvaardigen (Gutwirth & De Hert, 2009).

Het verhaal van de Mechelse strafrechter Koen Aurousseau illustreert ondubbelzinnig hoe complex het strafrecht met betrekking tot deze van de norm afwijkende seksuele activiteit is. Dhr. Aurousseau werd door het Antwerpse hof van beroep op 30 september 1997 schuldig bevonden aan het opzettelijk toedienen van slagen en verwondingen (op grond van artikel 392 en artikel 398 van het Strafwetboek) aan zijn masochistische echtgenote, en aan aansporing tot ontucht omdat hij haar naar een seksclub bracht. De man werd met uitstel veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf en een boete, werd uit zijn ambt ontzet en verloor vijf jaar zijn burgerrechten. Een medeplichtig bevonden arts en een politieman kregen een maand gevangenis-

[81] Het Strafwetboek van 8 juni 1867 is naast het Wetboek van strafvordering de basis van het strafrecht in België. De integrale tekst ervan is te raadplegen op www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1867060801&table_name=wet.

straf met uitstel en boetes omwille van verwondingen aan de slavin. Twee anderen kwamen er met opschorting van de uitspraak van af. Het is belangrijk om hierbij op te merken dat het Gentse hof van beroep van oordeel was dat iedereen, tot aan een bepaalde graad, recht heeft op zelfbeschikking betreffende zijn fysieke integriteit en dat de beklaagden niet konden weten dat ze betrokken waren bij praktijken die verboden zijn door de strafwet (Gent, Arnou, 1998; Sottiaux, 1999).

Ook het Antwerpse hof verwierp BDSM in deze zaak niet in zijn totaliteit. Het steunde zich op het arrest-Laskey, Jaggard en Brown van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (19 februari 1997) dat bepaalde dat 'lichte SM' tussen meerderjarige, toestemmende partners in de privésfeer moet kunnen. Men veroordeelde de betrokkenen in de zaak Aurousseau echter op grond van een tiental extreme feiten in private chalets (De Wit, 2009). Aurousseaus echtgenote onderging daarbij volgens het hof zwaar sadomasochistische praktijken zoals naalden steken door de borsten, brandmerken, elektroshocks en het tijdelijk dichtnaaien van de vagina. De videobeelden die de rechter zelf maakte, toonden dat men geen gehoor gaf aan het roepen van genade door de vrouw. Het koppel weerlegde dit door te stellen dat dit niet hun afgesproken stopwoord was. Hoewel het spel geen blijvende letsels veroorzaakte, stelde het oorspronkelijke arrest dat "de aangewende gewelddadigheid en de toegebrachte pijn, angst en vernedering van een bijzonder ernstige aard en grensoverschrijdend zijn met potentieel gevaar voor ernstige verwondingen en verminkingen." Men argumenteerde dat het extreme sadomasochistische spel van Dhr. Aurousseau en zijn echtgenote niet beantwoordde aan de gangbare conventies binnen het BDSM-milieu, omdat het koppel geweigerd werd in een SM-club met gelijkgezinden en bovendien grote hoeveelheden alcohol nuttigde tijdens het spel.

Het hof van beroep te Antwerpen en het Cassatiearrest van 6 januari 1998 oordeelden verder dat ook eventuele goede bedoelingen – namelijk het opwekken van genot via pijnbeleving – tussen sadist en masochist niet relevant waren. Zelfs het feit dat alle betrokkenen vooraf hadden ingestemd en dat er geen klacht werd neergelegd, werd door de twee hoven van de hand gedaan met een verwijzing naar het openbare orde-karakter van de Strafwet en het absolute of ongeclausuleerde karakter van het door artikel 398 van het Strafwetboek beschermende grondrecht op lichamelijke integriteit. Concreet betekent dit dat iemand niet kan instemmen met geweld op zichzelf. Strafrecht is in België publiek recht in de strikte zin van het woord, het regelt de verhoudingen tussen staat en burgers, niet tussen burgers onderling. Dit principe verklaart eveneens waarom in België prostitutie en zelfmoord niet strafbaar zijn, maar pooierschap en moord wel. Volgens het Belgische strafrecht kan men nooit de toestemming geven om zich te laten doden. De euthanasiewet vormt daarop de enige uitzondering. Wat BDSM betreft, kan de toestemming van de masochist of onderdanige enkel "incidenteel in overweging genomen worden bij de beoordeling van de strafwaardigheid en bij de straftoemeting". Instemmen met BDSM biedt dus een verschoningsgrond, waardoor de eerste BDSM-sessies bij het koppel Aurousseau thuis niet strafwaardig bevonden werden (De Nauw, 1999; Gutwirth & De Hert, 1998, 2005).

In het arrest van het Hof van Cassatie wordt het recht op eerbiediging van het privéleven uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens aangehaald. Cassatie stelt dat "seksualiteitsbeleving tussen meerderjarige personen die ermee instemmen, zelfs al gaat die gepaard met sadomasochistische praktijken, in de regel behoort tot het privéleven waarvan het recht op eerbiediging door art. 8 § 1 EVRM is gewaarborgd." Volgens artikel 8 § 2 kan de staat die privacy slechts schenden als die schending geregeld is door een wet – in dit geval het artikel 398 van het Strafwetboek met betrekking tot slagen en verwondingen – en in het belang is van de volksgezondheid door de bescherming van de openbare gezondheid en/of de openbare moraal ofte de goede zeden, de rechten van derden, de veiligheid, de economische belangen van het land en ten slotte voor zover deze beperkingen proportioneel zijn ten aanzien van het doel dat ze willen bewerkstelligen. Die afweging moet telkens gemaakt worden.

Het hof van beroep van Antwerpen vond dat de openbare moraal en de eerbied voor de menselijke waardigheid een grens veronderstellen die niet met het argument van zelfbeschikking of van consensuele seksualiteit overschreden kan worden. Het hof vond ook dat de medeplichtige arts het koppel had moeten doorverwijzen voor therapeutische hulp, in plaats van deel te nemen aan het sadomasochisme.

> Zelfs in de huidige tijd van hyperindividualisme met een verhoogde morele tolerantie [...] inzake de seksualiteitsbeleving, zijn de feiten van deze zaak zo ernstig, zo schokkend, gewelddadig en gruwelijk, dat zij de menselijke waardigheid aantasten en geenszins maatschappelijk aanvaardbaar zijn. (Antwerpen, 1997)

Het hof voegt eraan toe dat de inmenging in het privéleven wel degelijk toegelaten is vanuit het oogpunt van de openbare gezondheid, omdat er door de sadomasochistische praktijken van de betrokkenen potentieel gevaar gecreëerd was voor letsels en verminkingen.

Gutwirth & De Hert (2005) besluiten dat het hof van beroep moralistisch en paternalistisch argumenteert dat de openbare moraal en de menselijke waardigheid in dit geval primeren op de keuze en autonomie van de protagonisten in deze zaak. Zij tekenden eerder al op dat "privacy *de* seksuele vrijheid en seksuele diversiteit beschermt, en bijgevolg niet kan worden versmald tot de bescherming van het recht om bepaalde soorten normale, gangbare of aanvaarde seksualiteit te beleven. Seksueel gedrag is door privacy beschermd, het is dus vrij en mag in beginsel niet worden geregeld of genormaliseerd" (Gutwirth & De Hert, 1998). De uitspraak van het Antwerpse hof van beroep impliceert volgens hen dat de deur op een kier gezet zou zijn voor een controle op alle mogelijke vormen van seksualiteit, buiten de echtelijke slaapkamerseks.

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens beschouwt artikel 8 van het EVRM als een bescherming van het recht op zelfontplooiing, persoonlijke ontwikkeling en autonomie, net als het recht om relaties met anderen te hebben, en het recht op beschikking over het eigen lichaam, waarbij men kan kiezen voor activiteiten die worden waargenomen als schadelijk of gevaarlijk voor lichaam en geest. Seksualiteit is vrij en alleen bijzonder ernstige redenen kunnen een inmenging van de staat in deze aangelegenheid legitimeren. Het EHRM bevestigt in

zijn arrest van 17 februari 2005 dus dat de seksualiteitsbeleving tot de kern van het privéleven behoort en erkent dat de rechtspraak andere gedragingen – bijvoorbeeld vechtsporten – toestaat die eveneens als slagen en verwondingen zouden kunnen doorgaan, zolang die voldoen aan de regels die erop toepasselijk zijn. Maar de regels van het sadomasochisme werden volgens het EHRM geschonden omdat zowel Dhr. Aurousseau als andere aanwezigen bleven doorgaan ondanks de roep om 'genade' van de masochist en omdat alle betrokkenen grote hoeveelheden alcohol nuttigden tijdens het BDSM-spel. Bovendien wist het koppel dat hun spel afweek van de normen binnen het BDSM-milieu, aangezien zij naar privélocaties moesten uitwijken omdat hun handelingen als te extreem beschouwd werden door gelijkgezinden om binnen de muren van de club uitgevoerd te kunnen worden. De vervolging van Dhr. Aurousseau en zijn kompaan werden daarom als noodzakelijk bevonden voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen in een democratische samenleving.

Sadomasochisme kan dus volgens het EHRM, zolang de vrijheid of instemming van alle participanten wordt gerespecteerd en de omstandigheden van het spel van die aard zijn dat zo'n respect mogelijk blijft. BDSM mag beoefend worden zolang het beantwoordt aan de spelregels ervan, net zoals dat bij bijvoorbeeld boksen het geval is (Gutwirth & De Hert, 2009). De pathologische representatie van sadomasochisme als geweld tussen instemmende volwassenen, maakt het volgens Sottiaux (2005) onmogelijk om de juridische erkenning op een positieve wijze te verdedigen. In plaats van BDSM als 'dissidente' vorm van seksualiteit te waarderen om zijn intrinsieke waarde, wordt het in de privésfeer gedrukt.

Kamerlid voor de SP, Renaat Landuyt, diende na de zaak-Aurousseau nog een wetsvoorstel in "om de onzekere situatie van SM, uitbaters van zonnebanken en tatoeëerders te regelen", waarbij slagen en verwondingen niet meer strafbaar zouden zijn als de getroffene vooraf zijn toestemming heeft gegeven en als er geen risico voor ernstige verwondingen is. Dit voorstel werd echter nooit wet, en er gebeurde verder niets mee omdat de hoven van beroep van Gent en Brussel licht sadomasochisme juridisch niet definieerden als slagen en verwondingen maar wel als ontucht, en dit is op zich niet strafbaar. Het aansporen tot ontucht (artikel 380 van het Strafwetboek) is dat dan wel weer (De Wit, 2009).

Gutwirth en De Hert (2000, 1998 & 2005) besluiten na deze zaak dat er iets niet in de haak is wanneer een rechtssysteem een handeling – ondanks het aspect van instemming – strafbaar stelt op grond van het delict slagen en verwondingen, en tezelfdertijd die handeling beschermt via het privacygrondrecht.

> Indien seksuele aanrakingen door sadomasochisten verdragsconform zijn, dan dienen deze aanrakingen als rechtmatig en niet-wederrechtelijk te worden beschouwd. Sadomasochisten die de regels van het spel eerbiedigen horen bijgevolg niet thuis in het strafwetboek. Hun seksualiteit is niet-wederrechtelijk en ze moeten verschoond worden van een rechtspraak die hun gedrag als principieel strafbaar beschouwt, doch omwille van de grondrechten in laatste instantie wel bereid blijken om de aanwezigheid van een verschoningsgrond aanvaarden.

Ze opperen dat het negeren van het intrekken van vrijwillige toestemming juridisch sanctioneerbaar zou moeten zijn, en geven verder aan dat privacy en seksualiteit geconceptualiseerd zouden moeten worden vanuit een publiekrechtelijk vrijheidsperspectief eerder dan vanuit een privaatrechtelijk rechtenperspectief. Volgens de auteurs heerst er zoveel jaren na de feiten nog steeds grote onduidelijkheid over de implicaties van de beslissingen van de Belgische en Europese rechters. BDSM blijft in België met andere woorden ergens in een grijze zone hangen.

Opmerkelijk in het verhaal van Aurousseau is dat geen enkele betrokken partij een klacht indiende. De gerechtelijke inmenging in het seksuele en relationele leven van het koppel had evenwel aanzienlijke implicaties. Het gebeurt wel vaker dat mensen in aanraking komen met justitie ondanks het feit dat het vermeende slachtoffer geen klacht indiende. Iedereen met een bezorgdheid kan via een aantal kanalen in principe melding doen, en in sommige gevallen zorgt dat voor verder onderzoek met juridische gevolgen. Op grond van artikel 15 van de Belgische Wet op het politieambt[82] zijn ook de politiediensten wettelijk verplicht om geweld vast te stellen. Gerechtelijke feiten moeten steeds geverbaliseerd worden door iedereen met de bevoegdheid van agent van gerechtelijke politie of hoger. Een agent die alsnog iets door de vingers ziet, is dus strafbaar. Ook voor wie onschuldig beticht werd van feiten gerelateerd aan geweldpleging wordt er sowieso een proces-verbaal opgesteld en diens gegevens komen terecht in de algemene nationale gegevensbank. Daarna is het afwachten of het parket ook effectief vervolging instelt. Wanneer de onschuld bewezen wordt of de feiten niet te ernstig zijn, volgt wellicht seponering. Maar wie bepaalt wat er binnen een BDSM-context lichte feiten zijn? En wat als sadomasochisme als seksuele geaardheid verkeerdelijk gebruikt wordt om seksueel geweld binnen de relatie te rechtvaardigen?

1.2.2 Schuldig verzuim, zwijgplicht, beroepsgeheim en spreekrecht

Niet alleen de politie, maar iedere burger in België heeft de verantwoordelijkheid om de autoriteiten op de hoogte te brengen bij de getuigenis van een misdrijf, en om een persoon in nood te helpen. Wie dat niet doet, riskeert een veroordeling wegens schuldig verzuim op grond van artikel 422bis in het Strafwetboek:

> Met gevangenisstraf van acht dagen tot (een jaar) en met geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft hij die verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen.

De situatie wordt iets complexer binnen de hulpverlening. Hulpverleners dienen zich namelijk te houden aan het beroepsgeheim zoals bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek:

> Geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of

[82] De integrale tekst van de Wet op het politieambt van 5 augustus 1992 is te raadplegen op http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1992080552&table_name=wet.

> voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd euro tot vijfhonderd euro.

Alle informatie die iemand verkrijgt in het kader van zijn beroepsuitoefening valt onder de zwijgplicht. Een arts, psychiater, psycholoog of andere hulpverlener mag dus niets melden over iemands seksuele geaardheid, ook niet als die sadomasochistisch is. Als een arts of psycholoog opgeroepen wordt in een rechtszaak vervalt de zwijgplicht evenwel. Toch kan men zonder sanctie beslissen om de geheimhouding niet te doorbreken in het belang van de cliënt of patiënt op grond van het zwijgrecht.

Het beroepsgeheim kan doorbroken worden door het spreekrecht van de hulpverlener, zoals omschreven in artikel 458bis van het Strafwetboek:

> Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425 en 426, gepleegd op een minderjarige of op een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, partnergeweld, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen, hetzij wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de in voormelde artikelen bedoelde misdrijven en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen.

Het spreekrecht is dus enkel gerechtvaardigd bij de vaststelling van een ernstige schending van de fysieke of psychische integriteit van het slachtoffer, en wanneer de betrokken hulpverlener niet meer kan instaan voor de veiligheid van dit slachtoffer. Ook bij een getuigenis onder ede en voor de eigen verdediging mag men het spreekrecht opwerpen als legitieme reden om het beroepsgeheim te doorbreken.

1.3 Implicaties voor de hulpverlening

1.3.1 BDSM en ouderschap zorgt voor commotie

Er zijn in Vlaanderen een aantal kanalen binnen de hulpverlening die te maken kunnen krijgen met vragen of bezorgdheden rond BDSM binnen een gezin. Niet zelden gaat het in dat geval om bezorgde (groot)ouders. Het beoefenen van fetisjisme, sadomasochisme of dominantie en submissie lijkt vaak als schadelijk beschouwd te worden voor het welbevinden van (jonge) kinderen. Uit niet-seksueel getinte dagelijkse interacties tussen partners in een 24/7 BDSM-relatie kan namelijk het één en ander blijken. Papa kan bijvoorbeeld steeds gehoorzamen aan mama, en haar op haar wenken bedienen, of omgekeerd. Maar op zich hoeft dit volgens BDSM'ers niet te verschillen van hoe het er thuis aan toegaat bij een vanillakoppel, of

bij een gezin waar men nog steeds een strikte patriarchale rolverdeling mama-papa hanteert. Een duidelijke communicatie, ook naar de kinderen toe, is iets wat BDSM'ers benadrukken. Zodra zij oud genoeg zijn om te begrijpen waar relaties en seks om draaien, zullen zij niet alleen worden voorgelicht op seksueel vlak, maar eveneens op de hoogte gesteld worden van het bestaan van andere vormen van relaties en seksualiteit, waar BDSM er één van is. Men maakt er een punt van dat de kinderen geen getuige zijn van een BDSM-spel. Het bondage-materiaal, de seksspeeltjes en de zwepen worden dan ook veilig opgeborgen. Het opdringen van seksualiteit aan de kinderen wordt als even onnodig en onwenselijk bevonden als binnen gezinnen waar BDSM niet aan bod komt.

Desondanks rapporteerden verschillende mensen in mijn studie (Seeuws, 2013) dat zij op basis van hun voorkeur voor BDSM gediscrimineerd werden, vaak doordat men BDSM verwart met geweld. A. is een dominante man en getuigde hierover in een artikel voor *De Standaard*:

> Bij mijn echtscheiding gebruikte mijn ex mijn geaardheid tegen mij, opdat ik de kinderen niet zou krijgen. Ik heb toen met uitgestreken gezicht ontkend dat ik aan BDSM deed. De rechter ging er dus niet op in. (…) Lotgenoten die er meer mee te koop lopen, kregen het deksel op de neus in scheidingskwesties. Ik ken er ook die naast een baan of een promotie grepen vanwege hun seksuele voorkeur. (Ysebaert, 2013)

Beoefenaars zijn formeel: BDSM heeft niets te maken met de drang naar geweldpleging. Het toebrengen van verwondingen betekent bij BDSM niet het einde van genot, maar is essentieel voor de totstandkoming ervan (Sottiaux, 2005). Pijnprikkels worden steeds geïnterpreteerd binnen hun context. De door gelijkgestemde partners gecreëerde machtsverhouding is de context binnen een sadomasochistisch spel, met als doel het induceren van seksueel plezier. De pijn die ontstaat door het beoefenen van sadomasochisme zal daarom niet te vergelijken zijn met de pijn die opgelopen wordt in een sociaal onwenselijke context als foltering, een ongeluk of geweldpleging (Newmahr, 2010; Van de Wouwer, 2011). Dit onderscheid is voor derden echter niet altijd even duidelijk.

Iedereen die zich vragen stelt met betrekking tot de veiligheid van een kind kan terecht bij het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling.[83] Deze organisatie krijgt zo'n 1500 meldingen per jaar, maar slechts uitzonderlijk naar aanleiding van een bezorgdheid rond BDSM'ende ouders. Als dit wel gebeurt, probeert het Vertrouwenscentrum een inschatting te maken van de ernst en de omvang van het probleem, neemt contact op met alle betrokkenen en klaart de situatie uit. In welke mate uit de voorkeur voor BDSM zich en wat is de impact daarvan op het kind en zijn emotioneel en sociaal welbevinden, en zijn of haar identiteitsbeeld? Ziet het kind bijvoorbeeld een ouder de andere in een kooi opsluiten of gebeurt alles achter gesloten deuren? Het Vertrouwenscentrum stelt respect te hebben voor een atypische seksualiteitsbeleving, zolang er geen sprake is van grensoverschrijdend gedrag tegenover de kinderen of misbruik, mishandeling en verwaarlozing. Een samenwerking met andere hulpverleningsdiensten

[83] www.kindermishandeling.be

als de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg[84], Kind en Gezin, Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning, Centra voor Leerlingenbegeleiding en de Centra voor Algemeen Welzijnswerk[85] wordt als waardevol ervaren. Bij verontrustende informatie die een dringende tussenkomst veronderstelt, kan het de kennisgever motiveren om alsnog klacht in te dienen bij de politie, of de hulpverlener neemt contact op met justitiële instanties en/of het Comité Bijzondere Jeugdzorg[86] (CBJ) zodat verder onderzoek mogelijk wordt. Het CBJ biedt hulp aan ouders en kinderen in problematische opvoedingssituaties. Indien de betrokkenen ermee instemmen, kan het CBJ gelijk welke aangepaste hulpverlening organiseren die erop gericht is de draagkracht te versterken van de minderjarige en van het gezin waartoe hij behoort. Dit kan gaan om thuisbegeleiding, semiresidentiële opvang, begeleid zelfstandig wonen, pleegzorg enzovoort.

Met de oprichting van de familierechtbanken zullen strafrecht – in hoeverre is BDSM strafbaar? – en burgerrecht – welke invloed heeft BDSM in een echtscheidingsprocedure? – samenkomen, maar die zijn vooralsnog niet in voege. Momenteel moeten BDSM-beoefenende ouders in dergelijke situaties dus vooral vertrouwen hebben in de gerechtelijke diensten die zich ontfermen over het jeugdbeschermingsrecht. Men komt pas in de gerechtelijke jeugdhulpverlening terecht wanneer een minderjarige de wet overtreden heeft, of zich in een problematische opvoedingssituatie bevindt en hulp op vrijwillige basis niet mogelijk is, of er zich een acute crisissituatie voordoet waarbij meteen moet worden ingegrepen, of ouders niet doen wat van hen verwacht wordt. Hierbij is een jeugdrechter betrokken die beslist welke hulpverlening aangewezen is, en hoe lang die zal duren. De Sociale Dienst voor Gerechtelijke Jeugdhulp[87] (SDJ) staat de jeugdrechter daarin bij, en voert onderzoeken van maatschappelijke aard, formuleert voorstellen naar de jeugdrechter toe en zorgt ervoor dat de opgelegde maatregelen uitgevoerd kunnen worden. De SDJ krijgt niet vaak te maken met dossiers met BDSM'ers, maar als dit wel gebeurt ligt de nadruk op het effect daarvan op het welzijn van de kinderen. In hoeverre zijn de kinderen slachtoffer van de D/s-verhouding tussen hun ouders? Is er sprake van een verontrustende leefsituatie, bepaald door het jeugdbeschermingsrecht als "een situatie die de ontwikkeling van een minderjarige bedreigt doordat zijn psychische, fysieke of seksuele integriteit of die van een of meer leden van zijn gezin wordt aangetast of doordat zijn affectieve, morele, intellectuele of sociale ontplooiingskansen in het gedrang komen, waardoor het aanbieden van jeugdhulpverlening maatschappelijk noodzakelijk kan zijn"?

Wanneer het parket een verontrustende leefsituatie voorlegt aan de jeugdrechter voor verder gevolg, zal de jeugdrechter de Sociale Dienst voor Gerechtelijke Jeugdhulp de opdracht geven

---

[84] www.zorg-en-gezondheid.be/Zorgaanbod/Geestelijke-gezondheidszorg/Centra-voor-geestelijke-gezondheidszorg
[85] www.caw.be
[86] Het Comité Bijzondere Jeugdzorg is een overheidsinstelling binnen het Ministerie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, die een centrale plaats inneemt in het jeugdbeschermingsrecht en de bijzondere jeugdbijstand. Meer informatie op www.jongerenwelzijn.be.
[87] http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/sociale-dienst-gerechtelijke-jeugdhulp

om een maatschappelijk onderzoek op te starten naar de verontrustende leefsituatie van de jongere. BDSM tussen de ouders kan dan één van de aspecten zijn die mee in overweging zullen genomen worden maar wordt an sich niet gesanctioneerd door de jeugdrechter, aangezien het jeugdbeschermingsrecht gaat over het beschermen van minderjarigen en niet over het sanctioneren van ouders. Er kunnen wel beschermende maatregelen genomen worden naar de jongere toe wanneer BDSM effectief als een bedreiging van de psychische, fysieke of seksuele integriteit van de minderjarige wordt ingeschat. Die inschatting gebeurt casus per casus door een team van consulenten. Er zijn geen vastomlijnde criteria die bepalen wanneer een minderjarige wél of niet in gevaar is. In die zin heeft ook deze dienst geen specifieke richtlijnen over het al dan niet beschouwen van BDSM als een bedreiging voor de ontwikkeling en ontplooiing van de minderjarige.[88]

1.3.2 Meldpunten voor (seksueel) geweld

Wat gebeurt er als iemand aan BDSM doet en bezorgde familie, vrienden of justitie hier aanstoot aan nemen? Waar kan iemand die slachtoffer geworden is terecht? Prevalentiecijfers kon men mij nergens verschaffen, maar men stelt overal vast dat er weinig meldingen komen met betrekking tot BDSM. Het meldpunt 'misbruik, geweld en kindermishandeling'[89] is bereikbaar op het nummer 1712 en is bedoeld voor iedereen die een vraag of melding heeft over alle vormen van geweld of misbruik. Omdat een oproep naar het meldpunt gratis is, wordt het niet op de gesprekslijst van de aanbieder vermeld. Door dit veiligheidsaspect kan iedereen vrijblijvend contact opnemen zonder het risico te lopen erover te worden aangesproken.

De Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) zijn erkend door de Vlaamse Gemeenschap en bieden gratis hulp op maat aan. Iedereen kan met om het even welke welzijnsvraag terecht bij een CAW in de buurt. Slachtofferhulp[90] is deel van het CAW en zorgt voor gratis eerstelijnshulpverlening op maat voor zowel minder- als meerderjarige slachtoffers van allerlei recente misdrijven en naast- of nabestaanden van verkeersongevallen en zelfdoding. Doorverwijzingen gebeuren dan ook doorgaans via het justitiële kader, maar ieder slachtoffer van een ingrijpende gebeurtenis kan bij Slachtofferhulp terecht. Naast het helpen bij het verwerkingsproces, het verschaffen van informatie rond rechten, schadevergoeding en het neerleggen van een klacht tegen de dader(s), geeft het advies, gaat een hulpverlener indien gewenst mee naar de politie, een arts of de rechtbank, bemiddelt het met bijvoorbeeld de advocaat of het parket, en verwijst het door naar andere mensen of diensten. Cliënten van wie de aanmeldingsvraag te maken heeft met BDSM, worden vooral doorverwezen naar psychologen of seksuologen, al zijn er in België geen gegevens bekend van zogeheten *kink-aware* of *kink-friendly* professionals. Sekswerkers die worden geconfronteerd met ongewenst sadomasochisme, kunnen te-

---

[88] Gebaseerd op e-mail van Virna Saenen, beleidsmedewerker Agentschap Jongerenwelzijn, Vlaamse Overheid

[89] www.1712.be

[90] www.vlaanderen.be/nl/gezin-welzijn-en-gezondheid/hulp-zoeken/psychologische-hulp/slachtofferhulp

recht bij organisaties als Alias,[91] Ghapro[92] en Pasop.[93] Die verlenen gratis, vertrouwelijk en anoniem psychosociale, juridische en administratieve hulp aan vrouwen en mannen die werkzaam zijn in de prostitutie. Als er sprake is van geweld of dwang, zal men in samenspraak met het slachtoffer andere organisaties en instanties inschakelen. Sensoa, het Vlaams Expertisecentrum voor Seksuele Gezondheid, geeft op zijn website een overzicht van alle kanalen die een slachtoffer van seksueel misbruik kan aanspreken.[94]

1.3.3 Gebrek aan gespecialiseerde vrijwillige hulpverlening

Het spreekt voor zich dat het bestaan van bovengenoemde meldpunten en organisaties die zich ontfermen over slachtoffers van seksueel misbruik en geweld zinvol en van groot belang is. Ook voor daders van seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn er binnen het forensische veld hulpverleningsvoorstellen voorhanden, zoals de projecten HSD,[95] I.T.E.R.,[96] LDSG[97] en Fides.[98] Deze alternatieve gerechtelijke maatregelen leggen de focus op inzicht in de achterliggende problematieken en het ontwikkelen van adequate oplossingsstrategieën om recidive tegen te gaan. Voor mensen met een vrijwillige hulpvraag rond van de norm afwijkende seksuele verlangens, bijvoorbeeld BDSM, blijkt het echter niet evident om de gepaste bijstand te vinden. Vrijwillige eerstelijnshulp zoals de Centra voor Algemeen Welzijnswerk en tweedelijnshulp zoals de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg zijn hiermee niet vertrouwd, en kampen bovendien met wachtlijsten die kunnen oplopen tot een jaar. Ook zelfstandige psychiaters, seksuologen of psychologen die zich na hun studie verder verdiept hebben in dit thema blijken niet talrijk te zijn en psychotherapie wordt vooralsnog niet terugbetaald door het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV).[99]

De psychische klachten die rechtstreeks gelinkt kunnen worden aan iemands BDSM-voorkeur hebben voornamelijk te maken met het proces van de ontdekking en aanvaarding van de BDSM-gevoelens en –gedachten, alsook met vragen over de absolute grens van de BDSM-gedragingen die voor sommigen kunnen neigen naar een verslaving, en ten slotte met de afkeuring van BDSM door de omgeving (Seeuws, 2013). Ondanks het feit dat men in Vlaanderen ook positieve reacties van vrienden en familie rapporteert, leeft het idee dat buitenstaanders negatief kijken naar BDSM. Men beroept zich hiervoor op de commotie rond BDSM-gerelateerde berichtgeving in de media en op eigen ervaringen na een outing tegenover partners of zorgverstrekkers. Onderdanige O. vatte haar ervaringen met hulpverlening en BDSM in Vlaanderen als volgt samen:

---

[91] www.alias-bru.be
[92] www.gaphro.be
[93] http://users.skynet.be/pasop
[94] www.sensoa.be en www.seksualiteit.be/hulp/hulp-en-info-over-seksueel-misbruik
[95] www.caw.be/hulpverlening-aan-seksueel-delinquenten
[96] www.iter-hulp.be
[97] www.caw.be/leerproject-daders-seksueel-geweld
[98] www.cggprisma.be/php/daderhulp.php
[99] Dankzij een nieuw wetsvoorstel zullen op uiterlijk 1 januari 2016 alle universitaire psychologen en psychotherapeuten in België erkend moeten zijn. Vanaf dan zal psychotherapie ook terugbetaald worden door het RIZIV (Amkreutz, 2013). Meer informatie op www.riziv.be.

> Ja, ik heb hulpverleners op de hoogte gesteld, met wisselend succes. Een wou er een diagnose aan koppelen, een wou het er niet over hebben en een stimuleerde me om ermee aan de slag te gaan.

Masochist en fetisjist P. zocht omwille van sociale angst hulp bij een gedragstherapeute:

> Ik ben een keer geweest, zij heeft 'masochisme' gehoord en gezegd 'Sorry, ik kan voor u niets doen. Als je je masochisme psychoanalytisch wilt doorwerken moet je naar een psychoanalyticus gaan.' (…) Vervolgens ben ik naar iemand anders geweest, waar het op hetzelfde is uitgedraaid. Voor mijn psychische klachten is dat masochisme echt een probleem, omdat men er niet mee om kan en meteen weer doorverwijst.

Vanwege soortgelijke ervaringen zoekt men soms geen ondersteuning meer, ondanks het bestaan van een duidelijk afgebakende hulpvraag. Zelfs al heeft die niet rechtstreeks te maken met de BDSM-voorkeur. Thema's zoals relaties, hoogsensitiviteit, trauma, religie, enzovoort, kunnen er namelijk mee verweven zijn, waardoor BDSM vroeg of laat toch ter sprake komt in de behandeling. De angst voor de afkeuring van de ander haalt het dan van de nood aan hulp. Volgende auteurs achten die twijfels gegrond. Kolmes, Stock & Moser maten in 2006 therapeutbias bij BDSM'ers die therapie zochten. Ook psychotherapeuten in het onderzoek van Ford & Hendrick (2003) rapporteerden dat ze zich niet op hun gemak voelden wanneer ze werkten met cliënten die aan sadomasochisme doen. Yost (2010) besloot dat men liefhebbers van BDSM ook binnen het gezondheidssysteem soms ten onrechte percipieert als psychologisch beschadigde of gevaarlijke mensen. Zowel oudere als recente studies suggereren nochtans dat aan BDSM doen niet noodzakelijk een uitdrukking is van een onderliggende psychopathologie (Gosselin & Wilson, 1980; Moser, 1999; Richters et al., 2008; Cowan, 2012; in Wismeijer & Van Assen, 2013). Toch worden sadomasochisme, fetisjisme en transvestitisme ook in het hoofdstuk 'parafiele stoornissen' van de nieuwste *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*, kortweg DSM-5 (APA, 2013), opgesomd naast de exhibitionistische stoornis, frotteuristische stoornis, pedofiele stoornis en voyeuristische stoornis. Men ervaart dit als stigmatiserend en maakt vaak de vergelijking met homoseksualiteit, die pas in 1980 uit de DSM-III verdween. Binnen het vrijwillige hulpverleningscircuit komt het erop aan om BDSM zoals het door de beoefenaars daarvan beleefd wordt, niet a priori gelijk te stellen aan deze in de DSM-5 weergegeven ziektebeelden. Op die manier wordt de drempel verlaagd om naar aanleiding van zowel een kleine problematiek als een noodsituatie de stap te zetten naar de arts, psychiater, psycholoog of andere instanties.

Bibliografie

Amkreutz, R. (05 november 2013). Psycholoog wordt voortaan terugbetaald. *De Morgen.*

Antwerpen, 30 september 1997 *(arrest-Aurousseau)*

American Psychiatric Association (2013). *Paraphilic Disorders.* Verkregen op 28/04/2014 van www.dsm5.org

Cowan, S. (2012). To buy or not to buy? Vulnerability and the criminalization of commercial BDSM. *Feminist Legal Studies, 20*, 263-279.

De Nauw, A.(1999). *Les conditions générales de la sanction*, noot bij Cass. 6 januari 1998, R.D.P.C.1999,573-579.

De Wit, J. (13 maart 2009). SM-rechter: de juridische waarheid achter de film. *Gazet Van Antwerpen.*

Federoff, J. P. (2008). Sadism, sadomasochism, sex, and violence. *The Canadian Journal of Psychiatry, 53* (10), 637-646.

Ford, M.P., Hendrick, S.S. (2003). Therapists' sexual values for self and clients: Implications for practice and training. *Professional Psychology: Research and Practice, 34*, 80-87.Gent, 23 september 1997, *Algemeen Juridisch Tijdschrift,* 1997-98, 263-266.

Gosselin, C., Wilson, G.D. (1980). *Sexual variations: Fetishism, sadomasochism, and transvestism*. New York: Simon & Schuster, 191p.

Gutwirth, S. & De Hert, P. (1998). Privacy, seksuele vrijheid en sadomasochisme. *Panopticon, 4*, 279-286.

Gutwirth, S. & De Hert, P. (2005). De seks is hard maar seks (dura sex sed sex). Het arrest K.A. en A.D. tegen België. *Panopticon, 3*, 1-14.

Gutwirth, S. & De Hert, P. (3 maart 2009). Seksueel masochisme is een mensenrecht. *De Morgen*, 12-12.

Kolmes, K., Stock, W., Moser, C. (2006). Investigating bias in psychotherapy with BDSM clients. *Journal of Homosexuality, 50,* 301-324.

Leknes S., Tracey, I. (2008). A common neurobiology for pain and pleasure. *Nature Reviews Neuroscience,* 9, 314-320.

Moser, C. (1999). When is an unusual sexual interest a mental disorder? *Archives of Sexual Behavior, 38,* 323-5.

Newmahr, S. (2008). Becoming a Sadomasochist: Integrating Self and Other in Ethnographic Analysis. *Journal of Contemporary Ethnography,* 37, 619-641.

Newmahr, S. (2010). Rethinking kink: sadomasochism as serious leisure. *Qualitative Sociol*ogy, *33*, 313-331.

Richters, J., De Visser, R.O., Rissel, C.E., Grulich, A.E., Smith, A.M.A. (2008). Demographic and psychosocial features of participants in bondage and discipline, "sadomasochism" or dominance and submission (BDSM): Data from a national survey. *Journal of Sexua Medicine, 5,* 1660-1688.

Seeuws, J. (2013). *Meer dan vijftig tinten. Een exploratieve studie naar BDSM in Vlaanderen*. Gent, 112p.

Sottiaux, S. (1999). Sadomasochisme: het recht op privacy voorbij. *Ethiek en Maatschappij*, 3, 97-116.

Sottiaux, S. (9 maart 2005). Straatsburg beschermt sadomasochisme. *Juristenkrant, 105*, p12.

Taylor, G. W., Ussher, J. M. (2001). Making sense of S&M: a discourse analytic account. *Sexualities*, 4, 293-314.

Van de Wouwer, A. (2011). *Sadomasochisme: normaal of deviant.* Gent, 88p.

Visser, D. (1986). *Met genoegen minder nemen: Aspecten van sado-masochisme*. Baarn, Anthos, 190p.

Weiss, S. (1998). Book review of The development and treatment of sadomasochism, Novick, J., Novick, K.K. (1996). *Psychoanalytic Psychology*, 15 (1), 168-171.

Weiss, M. D. (2006). Working at play: BDSM sexuality in the San Francisco Bay area. *Anthropologica*, *8*, 229–245.

Weiss, M.D. (2006). Mainstreaming kink: The politics of BDSM representation in U.S. popular media. *Journal of Homosexuality, 50*, 103-131.

Wismeijer, A. A. J., Van Assen, M.A.L.M. (2013). Psychological Characteristics of BDSM Practitioners. *Journal of Sexual Medicine* (in press).
Yost, M. R. (2010). Development and validation of the attitudes about sadomasochism scale. *Journal of Sex Research*, 47 (1), 79-91.
Ysebaert, T. (7 november 2013). Sm wordt tegen je gebruikt. *De Standaard*, p. 8.

II Outlines of the social, cultural and legal aspects of BDSM in Germany

Norbert Elb[100]

1.1 Preliminary observations: How can one describe BDSM?

BDSM and/or SM are not scientific terms, but a sub-cultural phenomenon. From the contemporary scientific point of view, one can neither argue away what these terms signify nor can these terms be allowed to simply stand alone. An appropriate scientific question could be: What are these people attempting to do with this "deviant" sexuality, bringing the terms BDSM or SM into a (social) setting? Much more follows below.

However, let us start with the question of how BDSM differs from the socially dominant conception of sexuality; what is different about this "other" sexuality?[101] Since the middle of the Twentieth Century, the dominant conception of ("normal") sexuality in European and West-oriented societies has been defined as egalitarian and synchronous. The metaphor for this type of sex is the "shared", simultaneous climax. Those taking part in sexual interaction (mostly between different genders) appear to perform similar acts on one another simultaneously. This is associated with an idea of the same or similar feelings between the people involved ("We

---

[100] Norbert Elb studied political and sexual science at the Goethe University in Frankfurt am Main. In 2004 he published his Ph.D.-dissertation in the field of sexual science. Since 2007 he is teaching and researching at the Institut für die Grundlagen der Gesellschaftswissenschaften at the Goethe University in Frankfurt am Main. The author may be contacted at norbertelb@web.de

[101] These statements on the descriptions of SM have been taken from my paper: Elb, Norbert. SM-Sexualität. Selbstorganisation einer sexuellen Subkultur. Reihe "Beiträge zur Sexualforschung" Bd.88. With a foreword by Martin Dannecker. Gießen 2006. An explorative hermeneutic and anthropological observation procedure was used. The observation period for this study was between 1999 and 2003. I had an opportunity to get to know a significant part of the BDSM scene in the German-speaking areas. In particular, I was constantly part of the "SMash" group (BDSM group in Frankfurt/M) and "Schlagseite" (a BDSM group in Mannheim). "SMash" is one of the largest BDSM groups, in terms of numbers and "Schlagseite" was the third BDSM organisation to have been founded in Germany and is the oldest still currently in existence. As far as I am aware, my paper from 2006 continues to be the largest study of SM as an overall phenomenon in German. The so-called *Trier Study* appeared 13 years before my paper: Wetzstein, Thomas A. u.a. Sadomasochismus. Szenen und Rituale. Reinbek 1993. There is also a noteworthy non-scientific, (over) scene-apologetic representation: Pasing, K. und G. Ströbel. Die Qual der Wahl. Reinbek 2000. The following is important and descriptive (but unscientific): Geißler, Sina-Alina. Lust an der Unterwerfung. Frauen bekennen sich zum Masochismus. Rastatt 1990. This book inspired the current BDSM movement in their development.

love each other", "You feel like I do"). In a BDSM encounter, however, it is obvious that the active male or female partner acts differently to the passive male or female partner. This is associated with different physical sensations and different feelings. No simultaneous climax is intended between the active and the passive person; BDSM differs from "normal" or mainstream sex, because of its asynchronicity, which is created either with a hierarchy or the eroticisation of power between the active participants or through the use of empowering fetishes.

The physical sensations and feeling constructs associated with BDSM eroticism function sexually-dynamically, like, for instance, feelings of power or helplessness or an intangible fetish; just as in fetishism with tangible fetishes sexuality does not function when the fetish is absent. Tangible fetishes and power-oriented rituals only serve to imbue this intangible fetish with (sexual) energy.[102]

In the German-speaking areas, the following may be ascertained in relation to social forms of BDSM:

1. Up to around 2000, only SM was mentioned and, subsequently, at first hesitantly, the term BDSM came into use, due to the influences of the Anglo-American BDSM internet scene.

2. The term "BDSM" is a better umbrella term than "SM" for extremely heterogeneous sexual forms of interaction.[103] It comprises Bondage (B), hierarchy-based behaviour (DS) and forms of eroticised power (SM), although the term BDSM does not cover the significance of fetishes (such as leather, rubber, latex and feet), which may play an important role in BDSM.[104]

3. SM (or the *SM* in BDSM) can superficially be understood to be an abbreviation for sadomasochism. The term *Sadomasochismus* is, however, not constructed by those involved, but was constructed quite differently at the end of the Nineteenth Century. Individuals with deviant sexual behaviour were defined in medicinal and psychiatric

102 Cf. also the statements made by Martin Dannecker, in: Elb, Norbert. SM-Sexualität. Selbstorganisation einer sexuellen Subkultur. Reihe "Beiträge zur Sexualforschung" Bd.88. With a foreword by Martin Dannecker. Gießen 2006. Page 10

103 I have attempted to describe these heterogeneous interactions as sexual themes. A list that makes no claim to completeness is included in: Elb, Norbert. SM-Sexualität. Selbstorganisation einer sexuellen Subkultur. Reihe "Beiträge zur Sexualforschung" Bd.88. With a foreword by Martin Dannecker. Gießen 2006. Pages 43-45

104 Strictly speaking, there are two types of fetishism: one is associated with BDSM and the other with fetishism, which has nothing to do with BDSM. There are, for example, foot fetishists, who eroticise the aesthetic quality of feet (= they find feet beautiful, "love" feet, etc.) and there are foot fetishists, who "submit" to feet or "serve" feet. I would like to acknowledge the thoughts about two different types of fetishism in Stuttgart by the philosopher Frank Taherkhani.

terms.[105] SM or BDSM are, therefore, relatively independent terms, which are coined differently in social sectors. By using these terms, those involved are attempting to reach a definition about their sexual conduct. The BDSM movement or the leather movement (the movement involving homosexual BDSM- or fetish-oriented men) use the terms BDSM (previously, SM) to wrest the conduct described from a pathologising discourse.

4. Some of those BDSM-oriented people behave sub-culturally. Since mainstream culture appears not to have any place for them, they create their own sub-cultural forms and structures. These include the so-called "groups of regulars" and "discussion groups" and other support organisations (= non-commercial BDSM movement)[106], as well as the organisation of so-called BDSM parties or BDSM encounters, in which sexual BDSM actions are welcome in a restricted, public space (= the BDSM scene)[107]. This sub-culture may be identified with the present BDSM scene. The number of groups in this scene changes between 80 and 120 in the German-speaking area, for around 20 years; although, previously, there have been no exact figures, probably they have never exceeded 10000 people at any time. It is, however, reasonable to assume that, since the start of this scene (around 1990) at any one point, up to 25000 people could have taken part in this sub-culture for a reasonable period of time.

5. Since around 10 years ago, a workshop culture has also evolved alongside this group culture, as part of the present BDSM scene. These workshops essentially have both a non-commercial and a commercial side. In addition to workshops in individual BDSM techniques and areas, there are, for example, safety workshops, workshops on dealing with one's own sexual borders, up to and including systematic relationship counselling. It is currently hard to say whether this self-evolving workshop culture will overshadow the group culture of the present BDSM scene, although it is possible.

6. Alongside the present BDSM scene, there exists a BDSM internet scene, which is relatively independent from it. Sometimes, between this internet scene and the BDSM

[105] Cf. Krafft-Ebing, Richard von. Psychopathiasexualis. München 1984 (originally 1886) and Foucault, Michel. Sexualität und Wahrheit. Bd. 1-3. Frankfurt/M. 1986

[106] In the Ruhr District, there is a regional BDSM organisation called "Smart", consisting of several groups. In Austria, there is the national BDSM organisation "Libertine", which includes most of the groups in Austria and currently has a presence in Vienna. Theoretically, there is also a Federal German BDSM Association, but it has neither practical nor publicity significance,

[107] In addition to the non-commercial BDSM scene and sometimes interwoven with it, there is a kind of commercial BDSM scene, which produces BDSM paraphernalia, BDSM fashion and also organises commercial BDSM parties (in addition to non-commercial BDSM parties). This commercial scene has contributed greatly to tackling the overpriced ranges in sex-shops by charging normal prices for BDSM paraphernalia. Dominatrix and/or SM studies are not included in the afore-mentioned commercial scene.

scene presence, there are significant sub-cultural differences.[108] The internet scene is significantly bigger. In addition, there are no statistical data, since data collection is more and more difficult, because, for example, one person can be active on the internet with more than one "nicknames". It is possible that the internet BDSM scene could include up to 100,000 people.

7. There are no authoritative data that there are or have been fewer women than men in the German-speaking BDSM. Often, men are looking for a female partner, but frequently they have less practical experience of BDSM than women. When women enter the BDSM scene, they are, in general, not really looking for a partner, rather they need information: they want to experience more of BDSM. By merely observing the current BDSM scene suggests that more women than men have remained as part of the BDSM internet scene. Both amongst women and men, there is a preference for playing a passive role as part of BDSM interactions (so to speak, a dominance of masochism!).[109] The passive elements appear to be practised more by women than by men. The relative social positions of power within the heterosexual community that practises BDSM (particularly with regard to prospective partners) active women are in the strongest position, active men in the second best position, with passive women being only a little than active men, and passive men being in the weakest position.

8. If one considers the fact that these BDSM scenes, in the 25 years, in which they have existed in their current form in Germany, have consisted of several cohorts of male and female BDSM practitioners, if one assumes that the sub-cultural coverage of the BDSM scene by literature, media, art and other communicative strategies reaches much further than my estimated number of those involved in the BDSM scene, if one takes into consideration the fact that many sub-culturally influenced people influence their sexual partners (who, possibly, are (still) not included sub-culturally), if one takes into consideration the fact that there may be BDSM-oriented sexuality even outside any sub-cultural references, one may assume that, in the German speaking areas, around 800,000 to 1,000,000 could be BDSM-oriented in terms of their sexuality. This

---

[108] Not very rarely, there are people on the internet SM scene, who only practice BDSM via the internet, i.e. they have internet partners with whom they exchange fantasies, commands, instructions, etc in a chat room or another internet forum (similar to phone sex). These participants in internet-based BDSM have possibly never physically been involved in person with another person, but, possibly, believe themselves to be very experienced in BDSM. This, however, is not accepted by those taking part in the present BDSM scene.

[109] Elb, Norbert. SM-Sexualität. Selbstorganisation einer sexuellen Subkultur. Reihe „Beiträge zur Sexualforschung" Bd.88. With a foreword by Martin Dannecker. Gießen 2006. Pages 60-63. This is a glimpse of the world of the homosexual BDSM scenes and is informative, because male and female tendencies can be developed, with no disruption by the other gender. In both male and female homosexual BDSM-oriented people, there is a dominating tendency towards masochism, although in male homosexuals, this tendency is less marked than in heterosexuals, whereas in female homosexuals, it is much more marked.

would mean, with a population of around 90,000,000 in the German-speaking area, around 1 % of the population. This sexual minority, with the German-speaking area is, in terms of number, much smaller than female and male homosexuals.

1.2 The legal situation in Germany: BDSM is legal

Although, initially, many BDSM activities fulfil the objective elements, such as physical injury, these may be performed with consent, in legal terms. The actions, therefore, are justifiable and the subjective elements cannot be said to be illegal (as with tattooists or professional boxing). However, in Germany, there are some attempts to expound the problems of BDSM through legal channels.

The ruling issued by the Higher Regional Court of Hamm 2006[110] stated that the sadomasochistic affinity of a parent (in this case the wife) did not have any bearing on ability to bring up children and, therefore, the right of custody.

The Federal Court of Justice, in an appeal hearing,[111] ruled as follows: "Mutually agreed sadomasochistic practices, which result in physical injury, do not, as such, contravene "good conventions", as defined by § 228 of the German Criminal Code. However, an act does infringe said conventions, if, in the anticipatory objective observation of the consenting person actual danger to life exists due to the physical injury." This means that, essentially, consent may be given for sadomasochistic acts. "In order to satisfy the requirement of predictability imposed by criminal law, the term good conventions must be restricted to its legal core. An infringement of the moral concepts of individual social groups or the criminal court ruling on the action is not sufficient".

In a ruling, dated 16.6.2011[112], the Administrative Court of Arnsberg determined that carrying out sadomasochistic practices was not enough to deprive a doctor of the licence to practice medicine, if – as in this case – the partners were women whom the doctor knew as patients. In this case, this was not exploiting the doctor/patient relationship, since the participating women were not dependent on this doctor and their consent for the sexual interactions had, therefore, actually been obtained.

The operative provisions in the judicial handling of BDSM is, on the one hand, a demoralisation of the German legal term of "good conventions", whilst, on the other, it reflects a social change in the last fifty years, which has evolved from the (earlier) moral condemnation (and partial penalising) of individual sexual conduct into behavioural morality, which only judges

[110] Aktenzeichen 10 UF 147/04
[111] Aktenzeichen 2 StR 505/03
[112] Aktenzeichen 7 K 927/10

whether or not sexual conduct has been discussed appropriately between two (or more) people (informed consent).[113]

Inasmuch as the legal situation for those practising BDSM in Germany is uncritical to favourable, this, however, has only partially filtered down to those involved. They go along with the feeling of being the persecuted sexual minority; they suspect that society will confuse them with sexual offenders. I have termed this phenomenon the "sexual offender syndrome".[114]

After the age of consent for homosexuals was brought into line with that of heterosexuals in 1994, BDSM was also included, like every other sexuality. In Germany, the age of legal majority is 18. Of more importance, is the threshold of 16 years of age. This is legally seen as a type of sexual majority. Another significant threshold is the age of 14 (before which the person is legally a child). Sex between adults (over 18) and children is forbidden. In other respects, these thresholds do *not* apply to sexual acts between children *nor* between adolescents. Between adolescents and children and between adolescents and adults – because they possibly collide with young people's right to sexual autonomy and self-determination – there exists a type of restricted validity. Courts check (1) the individual case and act on the assumption (2) that, if the difference in age is not more than four years, there can be no situation of abuse. The Austrian lawyer, Dr. Helmut Graupner[115], declares that, in the light of the jurisdiction of the European Court of Justice[116], sexual autonomy and self-determination consists of two parts: the right to freedom from unwanted sexuality and the freedom of volitional sexuality.[117]

1.3 Sexual abuse

Is the sexual abuse of minors, adolescents, children or the helpless in the BDSM scene possible and significant? First, one can determine that the BDSM scene is anything other than a youth organisation. At the start of the current BDSM movement, in the Nineties of the previous century, people went to the appropriate BDSM groups (then still known as SM groups) or

[113] See also: Schmidt, Gunter (Hg.) Die Kinder der sexuellen Revolution. Gießen 2000. This quantitative investigation researches the development of the sexual behaviour of male and female students in German over 30 years and, inter alia, demonstrates the evolution towards negotiation.

[114] Elb, Norbert. SM-Sexualität. Selbstorganisation einer sexuellen Subkultur. Reihe „Beiträge zur Sexualforschung" Bd.88. With a foreword by Martin Dannecker. Gießen 2006. Page 49

[115] Cf. Graupner, Helmut. Das späte Menschenrecht (Teil1). Sexualität im europäischen und österreichischen Recht. In: Sexuologie. 11, 2004. Seite 3-4, 119-139. Jena

[116] Applications nos. 39392/98 and 39829/98 of 9 January 2003

[117] If ages of consent were applied absolutely, the following types of situation could apply: A 13-year old girl starts a relationship with a 12-year old boy and their behaviour towards one another could be considered as early forms of sexuality: one year later, the sexuality has evolved into an "adult" sexuality and she would have to split from her boyfriend, because although she is now 14, her boyfriend is still 13. Another year later, they would be allowed to renew sexual relations, until she is 18. If there were such a dogmatic prohibition on sexuality between adults and those under 18, the couple would have to separate for another year.

attended the corresponding encounters, at both of which the average age for women appears to be at least the middle thirties, with men being somewhat older, although the oldest people were 55. People below 30 were the exception. Until 2005, the average age continued to rise, since those taking part in long-existing groups were naturally older and helped create a social-psychological atmosphere, which was not, at first, appropriate for younger people, but attracted people of similar ages. Since 2006, the scene appears to have become somewhat younger, mainly through a slight raise of people in their twenties. The reasons therefor may be:

1. The influence of a more non-pathologetic communication in mass-medias.
2. The influence of BDSM on internet, which reaches younger people and because of that a relatively early presence in BDSM-groups.
3. Young people coming for youth BDSM-groups.
4. Young people coming from “dark scenes” (Grufties, Dark Wave, Gothic), where fetishes of BDSM and unusual sexual behaviour is accepted.

The average age of these groups and other BDSM encounters differs from group to group and from encounter to encounter in ways that cannot quite be understood. The average age in newly-founded organisations is sometimes somewhat younger.

Observations and discussions within the BDSM scene have inspired me to visualise the sexual career of these people: BDSM tendencies were felt relatively early (< 15 years), with autoeroticism often playing a significant role, occasionally also adolescents or young adults engage in (more or less occasional) sexual contact with people of the same age, with whom attempts are made to introduce elements of BDSM; to the young person, this appears not to be sexual orientation or conditioning, but more as one possible sexual variation (of several), although, at this age, it is not assumed that these variations could have anything to do with one’s sexual personality (at this age, adolescents do not consider themselves to be “perverse”); it is accepted that they will also try out other “variations” and try to include this in the act. Although these other sexual experiments are often not satisfactory, they end (even for non-sexual reasons) in marriages, relations that are similar to marriage or other long-term relationships, which often fail in the mid-thirties. During this phase, sadomasochistic-oriented people are fully aware, for the first time, that BDSM is, possibly, not socially acceptable and that family members, work colleagues, bosses and friends are appalled by it or react to it with ambivalence. In many cases, they view their own orientation as being problematic, occasionally feeling uneasy. At times, attempts are made to overcome their BDSM tendencies. Accounts from men and women within BDSM groups appear to suggest that only (if ever!) in advanced adulthood do they free themselves from social preconceptions and discrimination in sexual matters. This could also explain the relatively high age of initiation into the BDSM scene.

Following the failure of these “normal” relationships, which, however, have continued to be sexually (and often also emotionally) unsatisfactory, their own BDSM tendencies begin to be revitalised. The person asks themselves the question of whether the previous sex should have been everything or if sexuality must continue to be unsatisfying. They then decide to incorpo-

rate BDSM fully into their sexuality and to live. These people are aged in their middle thirties, when they appear in the BDSM scene.[118]

Since around the end of the millennium, there have been a few youth BDSM groups in Germany, with young being defined as until 27. However, it is rare to find anyone under 18. Above all, there are no older BDSM people in these groups, which appear to fulfil the need for young people to leave behind them the unattractive social atmosphere found in the BDSM scene created by older participants.[119]

In any case, the age-related character of the sub-culture provides little hint of the possible sexual abuse of minors (or helpless persons). The BDSM scene is too old and within the "youth groups" there is no great difference in age, which would suggest an underlying possibility of the sexual abuse of minors by (older) adults.[120]

Of course, there are – on the fringes – occasionally unsocial conducts, "misunderstandings", assaults or rape associated with BDSM, although these do occur between (not young) adults. In almost two decades, the "Smash" BDSM group in Frankfurt am Main has, to my knowledge, only encountered one case, where rape was committed during a sexual encounter. (This is even more significant, when one assumes that possible victims would have turned to an SM group like SMash, before considering contacting the Police or seeking psychotherapeutic support). Any other attacks, which fall within this group's horizon, are not part of BDSM acts in their true sense, but are carried out in initial and contact situations: over-offensive, physical flirting, inappropriate, abusive "chauvinistic" language, physical contact without the subject's permission, "following" and physically threatening a person, who obvi-

[118] A similar, parallel "late" development occurs in a certain group of homosexual men. A 45-year old homosexual man, who is divorced and is now struggling to live as a gay man, is not a rare occurrence in the sexual medicine ward of the Frankfurt University Hospital (personal information from Martin Dannecker).

[119] The SMJG BDSM youth group is explicitly aimed at minors and young adults and includes adolescents who are younger than 18 and even younger than 16, allowing them to participate by means of a G-rated internet site. The groups of regulars are, naturally, subject to the rules of the Youth Protection Law. Explicit problems, which can be traced back to age differences (for example, minors and older persons (over 25)), such as how parents react, etc., do occur. The ongoing problem for young people practising BDSM appears to be the fact that older people does not respect their worries, problems, proclivities and wishes and do not take them seriously. The club provides a preventive cover services, makes a forum and chat room available and operates a crisis line with specially-trained volunteers (taken from information provided by SMJG).

[120] Even the age structure of couples in the BDSM scene provide no indication. Greater age difference can only be found in middle age (a 30-year old woman goes with a man towards the end of his 40s). Lolita-style relationships, as may often occur in the so-called normal sector, are not to be found in the German BDSM scene.

ously does not want any contact. The situation here is the same as that of conventional heterosexuals.[121]

The current BDSM scene is, incidentally, rather a sexually secure place, where people involved in the scene are under a certain social control. Before a person behaves in a sexually aggressive way or attempts rape, they would be cautioned across the entire German-speaking scene; the person would be excluded from the scene and, therefore, a potential area of recruitment for BDSM contacts.

Members of the BDSM scene or BDSM groups may, however, (particularly via the internet) safeguard themselves against newly-established contacts with unknown people in at least the following ways, avoiding getting involved with “Spinners” (scene jargon for irresponsible people). They can meet the new contact at a BDSM party, be allowed to be involved and be welcome in BDSM interactions. Contrary to the fantasies possibly created by a certain gutter press, these BDSM parties that are part of the non-commercial BDSM scene are not debauched “orgies”. The organiser usually sets their own rules for the party (such as, no illegal drugs, no BDSM games whilst drunk, no cameras, safe sex, a codeword that applies only to this party, which, if used by those taking part in BDSM interactions will result in this interaction being ended by the organiser). The organiser always retains the right (for safety reasons) to set the house rules, and will prevent any behaviour that he considers to be dangerous. In many of these parties and encounters, there will be one or more people identified and designated by the organiser, to whom people can turn, if “something goes wrong” or one feels pestered.[122] Naturally, it is also possible, in case of an emergency, at such a party, to walk away from a person, with whom one has nothing more to do, without any complications.

People can also meet together in “cover” (scene jargon). Together with another person from the BDSM group, one agrees to call the other at a pre-determined time, on the day of the envisaged meeting. If this call is not made, this person can then take the appropriate measures (including calling the Police).

The BDSM scene is a secure place for people of BDSM sexuality. The active movement of BDSM groups and other BDSM initiatives are support organisations for ambitious BDSM, but they are sexually-educational in character. State social work departments and sexual information institutions work well in terms of helping those involved organise themselves. However, this is only very rarely seen.

[121] The gender structure often accepted in the mainstream (the man assaults the woman) in assaults and violent incidents cannot occur in the BDSM scene just like that. An active woman can assault a handcuffed man – with or without his consent.

[122] For example, I recall, in the Hamburg scene, a very well-known man, who performed this act wearing the uniform of an American military policeman, sporting an “SMP” armband (SM Police).

In Germany, there is an effective model for this type of cooperation. The successful prevention of the AIDS virus in the Eighties and Nineties, against all prognoses, would not have been so successful without the collaboration of the self-organisations of homosexual men. The so-called leather movement (the BDSM section of homosexual men), who were, initially, those most affected by AIDS, played a much larger part.[123]

1.4 Discussion

I would like to propose the following conclusions for discussion by state and/or legal bodies:

- State bodies should consider, in particular, supporting the evolving workshop culture within the BDSM scene financially and by devising qualification opportunities. In collaboration with the BDSM movement, telephone help lines or contact points, on the internet, could be created, which allow (young) people, to find a personality-enhancing exposure to BDSM, find help, deal with conflicts in sexual relationships or walk away from dysfunctional BDSM relationships.

- We must consider the possibility of how, in the case of sexual duress or rape associated with BDSM, the victims can seek justice, without becoming a major player in a sensational trial. Children who are raped or beaten in families should have an opportunity to leave their family, without (even if they don't wish it) putting their parents in prison[124].

- Whilst researching possible sexual assault or rape, one must always keep in mind, particularly in cases involving BDSM, that a woman can be the perpetrator. One must also keep in mind the possible misuse of the active person by the passive person. In particular, in cases involving very young persons, we must take into account the fact that it is possible that adolescents may, against their will and without their being able to make an informed decision, be manipulated onto the active side of a BDSM interaction, threatened with structural violence by an adult or forced to be involved. In such cases, specifically sensitive psychotherapeutic help must be available for adolescents, in order to deal with the associated problems.

References

Elb, Norbert (2006) *SM-Sexualität. Selbstorganisation einer sexuellen Minderheit*. Mit einem Geleitwort von Martin Dannecker. Gießen

Dannecker, Martin (1991) *Der homosexuelle Mann im Zeichen von AIDS*. Hamburg

[123] Dannecker, Martin. Der homosexuelle Mann im Zeichen von AIDS. Hamburg 1991.

[124] I have experience of a case where a 14-year old daughter, who was continuously raped by her father, was refused support and accommodation in a home by the Youth Welfare Service, unless she informed the Police about her father.

Foucault, Michel (1986) *Sexualität und Wahrheit*. Bd . 1-3. Frankfurt/M.
Geißler, Sina-Aline (1990) *Lust an der Unterwerfung. Frauen bekennen sich zum Masochismus*. Rastatt
Graupner, Helmut (2004) Das späte Menschenrecht. Teil 1. In: *Sexuologie* 11, Jena. Seite 3-4, 119-139
Krafft-Ebing (1984, Org.1886) *Psychopathia Sexualis*. München
Pasing, K. und G. Ströbel (2000) *Die Qual der Wahl*. Reinbek
Schmidt, Gunter (Hg.) *Die Kinder der sexuellen Revolution*. Gießen
Wetzstein, Thomas A. u.a. (1993) *Sadomasochismus. Szenen und Rituale*. Reinbek

III BSDM, the law, abuse and support structures in the UK

Ingvild Harkes[125]

1.1 Overview of the UK BDSM community

In the UK, no systematic research on BDSM has taken place. Backlash in their latest report (March 2014) estimates that around 2,2 million men and women are involved or interested in BDSM. Nearly a third of all British adults fantasise about sexual domination and submission. This information is based on the most recent information available: the British Sexual Fantasy Research Project (Kahr 2008). The recent publication of Fifty Shades of Grey by E.L. James (2011) seems to have sparked an interest in BDSM and seems to have lowered the threshold to talk about or engage in BDSM related activities.

Although this report mentions the word 'BDSM community', it must be noted that there is no single community. The word covers a variety of people of all genders, ethnic groups and social backgrounds, but who define themselves generally as: Dominants (with capital) and submissives (no capital) or switches (^) who alternate between roles, or Tops and bottoms, or Masters and slaves. Basically, the BDSM community involves anyone involved in a variety of activities and play that are associated with kink, fetish or BDSM and who identify themselves as a practitioner.

The number of people logging onto BDSM sites is substantial: Alt.com, the world's largest BDSM/kink community, has over three million members worldwide. The gender division on this site is 80% men-20% women. Other sites, like Collarme have a more equal gender division (60-40%). Over 80% of the users on these two sites is white, with substantially smaller numbers of black (9-12%), Hispanic (2-8%), Asian (1-2%) and 'other' minorities (FindTheBest[126]). The majority (66%) of the users have no children.

The main BDSM web sites that are used in the UK are: Alt.com (511,689 UK users) [127], UKALT (over a 100,000 members[128], but probably overlap with Alt.com), Fetlife (289,156

[125] Dr. Ingvild Harkes, Cultural Anthropologist, Amsterdam Research Centre for Gender and Sexuality (ARC-GS) / Craig Dhugaill Cottage, Easter Dalguise, Dunkeld Ph8 0JU, Perthshire, Scotland
e-mail: i.harkes@live.nl

[126] http://dating-websites.findthebest.com/l/360/collarme

[127] www.alt.com

[128] http://ukalt.co.uk/

UK users)[129], Bondage.com (101,793 UK users with 1000 active in last 3 months)[130] and Collarme.com (unknown number of users)[131, 132]. Informed Consent[133] was fully UK site, but has been abolished in 2011 and now falls under Fetlife (3817 members). The UK is the second largest user of Alt.com after the USA, with 2828 groups (compared to 138 groups in the Netherlands).

Some users limit their activities to visiting chat rooms and discussion forums, such as Strangely Normal[134] and Consent Culture[135], others are more interested in meeting people IRL (in real life) potentially leading to a friendship or relationship. The sites are known to attract high numbers of 'fakers', i.e. profiles that are set up for the sole reason to chat or peek, but under false premises.

There are specific BDSM dating sites such as: BDSM contacts[136], BDSM singles[137], kinky-contacts[138], and S&M Dating[139], but most of the formerly mentioned sites have a dating provision as well. Many practitioners are member of a formal group, meet at informal munches or go to parties (Torture Garden[140]), and clubs (Violate[141], BDSM City[142]).

Table 12.1 Age breakdown on the international Alt.com site

Age group	Percentage
18-24	10%
25-34	19%
35-44	23%
45-54	34%
55-64	6%
>65	2%

Source: FindThe Best.

At Alt.com young adults make out 10% of the overall users (Table 1). The personals section of Bondage.com shows 192 profiles of UK users <25 years of age out of a total of 1000, i.e. 20%. A quick assessment of CollarMe shows a young adult subscriber group that is very

129 https://fetlife.com/groups/29263
130 https://www.bondage.com/index.asp
131 http://www.collarme.com/personals/read.htm
132 By the end of the study, the Collarme site was removed, apparently due to internal struggles of those who managed the site.
133 http://www.informedconsent.org.uk
134 https://strangelynormal.co.uk/
135 http://www.consentculture.com/uk/
136 http://11460.dating-central.net/
137 http://www.bdsmsingles.com
138 http://www.kinky-contacts.co.uk/
139 http://www.sandmdating.com/
140 http://www.torturegardenedinburgh.co.uk/
141 http://www.violate.org.uk/
142 http://www.bdsmcity.co.uk/

mixed in terms of gender, BDSM role and wishes. A substantial number indicate they are new on the path and want to explore, others are just looking for friends.

1.2 Legal framework around BDSM

In terms of legislation, England, Wales and N-Ireland have a separate legal system to Scotland. The main laws and legislation in the UK concerning sexual abuse, sexual assault and extreme pornography that may have a bearing on BDSM (in chronological order) are:

- Disorderly Houses Act 1751.[143]
- Offences against the Persons Act 1861, Sections 20 and 47.
- Convention Rights (Compliance) Act (Scotland) 2001.
- Criminal Justice (Northern Ireland) Order 2003.
- Sexual Offences Act 2003.
- Sexual Offences (Northern Ireland) Order 2008.
- Criminal Justice and Immigration Act 2008 (Section 63) in England, Wales and N-Ireland.
- Sexual Offences (Scotland) Act 2009.
- Criminal Justice and Licensing Act 2010 (section 42) in Scotland.

The age of consent in the UK is 16. Consent is applicable if a person 'agrees by choice and has the freedom and capacity to make that choice' (Sexual Offences Act 2003, section 74). In Scotland this is termed: 'free agreement'. An offence will have taken place if the victim did not consent, or the accused had no reasonable belief that they consented. Abuse refers to any incident of controlling, coercive, threatening behaviour, violence or abuse between those aged 16 or over who are, or have been, intimate partners or family members regardless of gender or sexuality. The abuse can encompass, but is not limited to, psychological, physical, sexual, financial, or emotional abuse.[144]

1.2.1 Legal precedent around BDSM

Currently in the UK, there is a strong moral conviction of BDSM, particularly by some feminist groups and the establishment. Several court cases illustrate this, of which the Spanner case is the most renown[145]. In December 1990 in the UK, 16 gay men were given prison sentences of up to four and a half years or fined for engaging in consensual SM activities. This followed a police investigation called Operation Spanner prompted by the chance finding of a videotape of SM activities. The appellants were tried on charges of assault occasioning actual bodily harm, even where these activities were based on consent. These conceptualisations of sadomasochism have lent support to legislation in the UK reaffirming its status as a criminal

---

[143] The last section of the law was repealed in 2008.
[144] https://www.gov.uk/domestic-violence-and-abuse
[145] http://www.spannertrust.org/press/spannerbackground.asp

offence under the Offences against the Persons Act of 1861, Section 20 and 47 (*R v Brown* 1993)[146].

This case was preceded by the *R v Donovan* case of 1934 where the defendant was convicted of indecent assault and common assault after caning a 17 year old female complainant for the purposes of sexual gratification. The complainant suffered actual bodily harm, though the defendant was not charged with an offence under the Offences against the Persons Act of 1861, Section 47, on the basis of the fact that consent was given. The jury was advised to focus on the issue of 'consent or no consent', without giving any guidance on the burden of proof. This approach was later contested by the court, who argued that it was not about proving the absence of consent, but whether the blows which were struck were likely or intended to do bodily harm and that this would constitutes an unlawful act. The conviction of the men in the Spanner case may well have been to set a new precedent.

In October 1994, the Whiplash nightclub in Surrey was raided by 60 police officers with dogs following an infiltration of the S&M sub-culture by disguised vice squad officers. They had witnessed sadomasochistic activities, including whipping and spanking. The owner of the club, Mr Church, was brought to court under the (over 250 year old) Disorderly Houses Act of 1751. The defence argued that the verdict re-opened the legal arguments that arose from the Spanner case. A key point in the current case was whether the acts, executed in the private sphere, outraged public decency. The jury judged it was not as the activities concerned consenting adults in relative privacy. The manager was cleared. It was also established that BDSM clubs are not illegal. No further raids on active BDSM clubs have taken place since. The *R v Church* case (1994) reaffirmed that criminal law is not to interfere in people's private lives.

A third case, *R v Wilson* (1996), confirmed this verdict. Here, the appellant branded his initials on his wife's buttocks with a hot knife on her request. Her skin became infected and she sought medical treatment from her doctor. The doctor reported the matter to the police and the husband was charged with Assault Occasioning Bodily Harm under the Offences against the Persons Act of 1861, Section 47. However, the wife's consent was deemed valid and the branding was more akin to tattooing and cosmetic enhancement rather than infliction of pain for sexual gratification. Hence, the appellant was acquitted. The court further held that consensual activity between husband and wife, in the privacy of the matrimonial home, is not a proper matter for criminal investigation or prosecution[147]. It has been said by some academics that the verdict in this case was bias due to views of heteronormativity. In any case, the verdict set a new precedent[148] where it concerns consensual BDSM activities.

---

[146] http://www.cirp.org/library/legal/UKlaw/rvbrown1993/

[147] http://www.e-lawresources.co.uk/cases/R-v-Wilson.php

[148] In common law legal systems, a precedent or authority is a principle or rule established in a previous legal case that is either binding on or persuasive for a court or other tribunal when deciding subsequent cases with similar issues or facts. The general principle in common law legal systems is that

The *R v Brown* and *R v Wilson* precedents stand alone and so each judgement could equally apply.

1.2.2 Legal status of BDSM

What we can learn from the above is that, in principle, BDSM activities are legal. Yet, some activities that cause physical harm or injury, even where clearly consensual, can under certain circumstances be prosecuted under the current legal framework. The earlier mentioned Spanner case is a striking example this. The nature of the criminal offense here is that one person causes physical harm (injury and/or intense pain) to another person. It is important to understand that the law sees this as causing harm, not engaging in mutually beneficial conduct. This means that the law categorises BDSM differently than activities that cause harm but fall under an exception clause, such as certain contact sports (e.g. boxing) as well as body modifications (e.g. tattooing or piercing).

Criminal prosecution can arise in various circumstances, including[149]:

- The BDSM 'scene' turns out to be more intense or painful or harmful than the submissive participant anticipated, and she or he goes to the police.
- A BDSM relationship ends, leaving the submissive partner with bad feelings, and he or she complains to the police about assault or abuse.
- Injury is caused that is sufficiently serious or sufficiently visible that it is brought to the attention of the police by an observer, by hospital personnel or by a friend or relative of the submissive participant.
- Someone with a grudge against a participant in the BDSM scene or relationship makes a complaint to the police.
- The police raid a BDSM event and observe conduct that they interpret as unlawful.
- Or pictures, videos, emails, film or sound recordings of BDSM conduct somehow come into the hands of the police.

The latter brings us to the more recently formulated legislation around the possession of extreme pornography which has again increased the vulnerability of the BDSM community.

1.2.3 Extreme pornography and BDSM

The law on extreme pornography is mentioned here because the rationale behind the development of this law is an alleged link between extreme pornography and sexual violence. The formulation of the act was triggered by the *Jane Longhurst* case. She was murdered by Graham Coutts (who had an interest in asphyxia) in a non-consensual interaction. A crime he was convicted for. Fuelled by Longhurst's mother's quest for justice and a wider concern around

---

similar cases should be decided so as to give similar and predictable outcomes, and the principle of precedent is the mechanism by which that goal is attained.

[149] https://ncsfreedom.org/key-programs/consent-counts/consent-counts/item/580-consent-and-bdsm-the-state-of-the-law.html

the sexualisation and pornofication of society due to social media and the Internet (McNair 2002), the development of the law on extreme pornography in England, Wales and N-Ireland (Criminal Justice and Immigration Act 2008, Section 63) and later in Scotland (Criminal Justice and Licensing Act 2010, Section 42) became a fact.

In its consultation, the Home Office confirms that there is no scientific evidence for a correlation between extreme pornography and violence (Home Office 2006; Itzin et al. 2007). The act, it was said, was meant to obstruct the production of extreme pornography abroad by reducing demand. Yet, its definition also includes material produced in a private setting and depicting consensual activities by those who engage in consensual sexual practices that eroticise power exchange (Moore 2013). This means that BDSM practitioners are potentially vulnerable to prosecution if these images are found in someone's private home.[150] At the same time, it fails to target its original purpose, i.e. the prosecution of those committing the offense of *non-consensual* sexual abuse. Also, non-consensual violent acts would take place in a BDSM context, the offense would be covered by the existing regulatory framework.

Contenders argue that the law infringes individual freedom and freedom of expression and hence is in conflict with the European Convention on Human Rights (Singh 2005).

1.3 Medical status of BDSM

For years, BDSM practitioners have argued against the classification of BDSM in the *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (DSM) published by the American Psychiatric Association. A number of studies have testified the relative psychological health of most of those who engage in sadomasochism (Connolly 2006; Cross and Mathesen 2006). As a result of these debates and scientific research, the most recent DSM-5 published in May 2013[151] has depathologized BDSM from a psychiatric disorder to a paraphilia.

Most people with atypical sexual interests do not have a mental disorder (DSM-5). To be diagnosed with a paraphilic disorder, DSM-5 requires that people with these interests: (1) feel personal distress about their interest, not merely distress resulting from society's disapproval; or (2) have a sexual desire or behaviour that involves another person's psychological distress, injury, or death, or (3) a desire for sexual behaviours involving unwilling persons or persons unable to give legal consent (American Psychiatric Association 2013).

To further define the line between an atypical sexual interest and disorder, the DSM Work Group revised the names of these disorders, i.e. Sexual Masochism in the DSM-IV is now titled Sexual Masochism Disorder. It is a subtle but crucial difference that makes it possible for an individual to engage in consensual atypical sexual behaviour without inappropriately being labelled with a mental disorder (American Psychiatric Association 2013).

[150] http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmpublic/criminaljustice/memo/cjc08.htm
[151] http://www.dsm5.org/pages/default.aspx

A thorough analysis of the literature on mental disorders and BDSM falls outside the scope of this research. Two common assumptions, however, may be relevant in the context of this study: (1) that many BDSM practitioners have a history of abuse, and (2) that there is a link between sexual sadism and sexual violence.

The first assumption is regularly discussed on BDSM forums.[152] Some say that that people with a history of abuse may be drawn to the BDSM community to either relive or heal from past experiences [153], but most doubt that the proportion is different from the rest of society. SeekingTrinity writes on the aforementioned blog:

> Being a survivor of sexual abuse/assault is no more or less prevalent in the BDSM segment of the population compared to any other population. It cuts across all lines, genders, orientations, socioeconomic classes, ages, and any other categorical way you can classify people.

Scientific literature on the subject is contradictory. Some older studies show a higher prevalence of self-reported sexual abuse among BDSM participants in Finland (Nordling et al. 2000) and Sandnabba et al. (2002) found that sexually abused female respondents were significantly more likely to engage in masochistic sexual behaviour than the non-abused female respondents. Two more recent studies, however, not only testify the relative health of BDSM practitioners (Richters et al. 2008), but even suggest favourable psychological characteristics of BDSM practitioners (Wismeijer and van Assen 2013).

An Australian study, that included 19,307 respondents, concluded that BDSM is simply a sexual interest or subculture attractive to a minority, and for most participants not a pathological symptom of past abuse or related to a difficulty with 'normal' sex (Richters et al. 2008). The study by Wismeijer and van Assen (2013) showed that BDSM practitioners were less neurotic, more extraverted, more open to new experiences, and experienced a higher level of well-being than the control group. Their findings support Newmahr (2012) in that that BDSM may be thought of as a recreational leisure, rather than the expression of psychopathological processes.

The second assumption, on the alleged link between BDSM and violent behaviour, is also disputed (Marshall and Kennedy 2003). Even though there are studies that investigate the relationship between psychopathology and sexual sadism (Kirsch and Becker 2007) and sexual crimes and sadomasochism (Myers et al. 2008), the results cannot be generalised. Sexual sadism can occur in the absence of any other diagnosable mental disorder or in combination with any other diagnosis (Dietz et al. 1990). It is important it to make a clear distinction between non-pathological BDSM and pathological sexual sadism (Lemmer 2011).

[152] http://www.collarchat.com/m_4609865/mpage_1/key_abuse/tm.htm#4610144

[153] And there are cases where people do heal from past abuse through a BDSM relationship and subsequently move on (Cassandra pers. comm).

Some suggest that BDSM sites provide an easy accessible platform for so- called 'predators,' i.e. people (mostly men) that specifically look for young and vulnerable persons to lure into BDSM related activities with the intention of abuse. This assumption, again, is not confirmed. If it would have been true, the rapid increase of Internet use would have coincided with a significant rise in the occurrence of abuse, but this is not the case (Nick, Backlash, pers. comm.). No research has been carried out on this issue, but if there would have been an increased risk, it would not have gone unnoticed.

1.4 BDSM and abuse

Since the early 1980s, there is an overall acknowledgement within the BDSM community that play should be 'Safe, Sane and Consensual' (SSC). These principles are fundamental to the power dynamic in BDSM. More recently, BDSM practitioners talk about 'Risk Aware Consensual Kink' (RACK). This is a more philosophical view that is permissive of certain risky sexual behaviours, as long as the participants are fully aware of the risks. It stems from the realisation that no activity is entirely safe and that no one is entirely sane, and that consent is a grey area (Barker 2013). The introduction of these principles is not only to safeguard the participants from physical harm or accidents, but also to prevent abuse.

Abuse in the context of BDSM, as opposed to regular domestic abuse or physical assault, is when for example the BDSM scene turns out to be more intense or painful or harmful than the submissive participant anticipated. In normal circumstance there is a provision that would prevent this from happening, namely the use of a 'safeword.' In a functional BDSM relationship, both partners know each other's preferences and boundaries. These, together with the safeword, are discussed before play. If, for whatever reason, the submissive wants to end an activity, the safeword is used. Often the traffic light system is used where 'orange' means that a particular activity needs to be stopped, and 'red' that the entire scene ends.

Jozifkova (2013) in her study provides a useful framework to distinguish 'healthy' BDSM relationships from abuse by comparing the pattern of power differentials in the two situations. In her analysis, and in concordance with Barker (2013), she stresses that not only the use of a safeword, but the *ability to use the safeword* is significant in identifying consensual activities. That persons suffering from childhood abuse may have problems in using safewords and/or in protecting themselves.

Markers of abuse in a BDSM context identified by Jozifkova (2013) are: (1) a lack of communication and (2) the repeated disrespect of the safeword. This, she states, helps us to tell apart the cases where sexual interaction started off consensually, but ended as violence. Two other indicators for potential abusive situations are (3) the refusal by the abusive person to use a condom (enhancing sexual risk behaviour), (Neighbors et al. 2003), and (4) the level to which the abusive person acts in isolation, i.e. without the information and interaction with other BDSM practitioners - leaving the other partner uninformed (allowing for manipulation) and unprotected by peers (allowing for crossing of sexual boundaries). However, the main

marker (5) is a situation where the abused person is fearful of her/his (abusive) partner (Women's Aid 2009).

Red flags

The term 'Red Flag' is used to describe a personal trait or behaviour that is common in people who are harmful to others. A blog by Epiphany (January 2011[154]) describes this as a person who:

- Seeks to isolate and control their partner.
- Is deceptive and refrains from giving information about themselves.
- Does not socialize with the BDSM community and is adverse to it.
- Acts narcissistic and insecure (and does not take any personal responsibility).
- Is disrespectful towards the partner and others.
- Is manipulative and tries to make the partner feel guilty or not "good enough".
- Is inconsistent in behaviour and breaks promises.
- Is domineering and pushes the partner into doing things they do not want to do and who does not respect limits.
- Is intemperate (extreme) or shows addictive behaviour.
- Is temperamental and loses control or becomes violent when upset.
- Is conditioned to be abusive because of an abusive past.

A red flag is also evident from certain ads, such as one that was posted on CollarMe where a person explicitly states he does not want to use a safeword. However, when checking with a respondent familiar with BDSM whether this person would be identified as a potential abuser, the answer was negative. Some practitioners seek no-safeword play, but this is something that, again, is negotiated beforehand (Jane, pers. comm.). Yet, for the discerning submissive, these words may be taken as key signals for potential abuse.

1.4.1 Healthy BDSM relationships

From an outsider's perspective, BDSM dynamics that include a long-term, 24/7 power exchange, as is common in a Total Power Exchange (TPR) or Master-slave dynamic, might seem to have potential for abuse. The words 'training' and 'conditioning' that are often used in the advertisement for a submissive or slave can evoke a negative reaction where this dynamic is poorly understood. Abuse, however, is about one person taking all the power, not the game of power exchange - freely offered and respectfully taken - that is part of a TPR relationship (Elayne 2011). An American study by Dancer et al. (2006) on 24/7 SM Slavery relationships shows that, contrary to the perceptions of total submission being central to this type of relationship, slaves exercise free will when it is in their best interest to do so. Overall, these relationships were long-lasting and satisfying to the respondents.

[154] http://writingsbyepiphany.blogspot.co.uk/2011/01/dominant-vs-domineering.html

A healthy BDSM relationship, according to Jozifkova (2013) is where: (1) the BDSM practitioner feels safer and more self-assured in the relationship, (2) where the relationship is loving, intimate and supports personal growth, (3) where the safeword is used and respected and where there is a distinction between the sexual BDSM interaction ('scene') and everyday life[155], (4) where there is aftercare after a sexual interaction, (5) where there is social interaction with peers and family, and (6) where the power differential decreases or equalises after a scene155.

BDSM when performed consensually, has the potential to increase intimacy between participants (Sagarin et al. 2009). This intimacy and a high level of structure can be what is sought by those with, for example, attachment issues, and with the right balance and a high level of trust and communication, these relationships can work. One counsellor involved in this research did encounter healthy, long-term BDSM relationship and found that these can be highly beneficial and pleasurable for both partners.

1.5 Support structures for abuse victims

The fact that abuse does not seem to prevail in the BDSM community, it does occur. There is no set out structure for victims that have suffered from abuse related to a BDSM interaction or relationship. The formal route would be through the existing structures that deal with sexual abuse, assault, and domestic violence. Aside from this there are charitable organisations that provide shelter or practical support to victims of abuse, rape or other sexual offense. And there is therapeutical help for those who seek it.

1.5.1 Formal structures

If the abuse concerns direct physical injury, the person would most likely report at Accident and Emergency (A&E) services at the hospital. Here the client runs the risk that when the injuries are of a particular nature, the Hospital will report to the police. In less severe or acute cases, the local health practitioner (GP) may be consulted or victims of abuse can find help through formal (NHS) health services or charitable organisations.

The UK National Health Service (NHS) offers sexual health services, as well as a full range of counselling services and emergency services.[156,157] An NHS FAQ sheet[158] on BDSM based on a survey amongst homosexual men revealed that 7,5% had discussed fetishes/kink with someone in a sexual health clinic; 20,8% would never discuss it. It was noted that for some men, the line between fetish and violence or abuse within relationships can be difficult to dis-

[155] With the exception of practitioners who choose to live in a 24/7 relationship, Total Power Exchange (TPR) or a Master-slave dynamic, but even here the power differential is taking a different shape than that of an abusive relationship (Jozifkova 2013).
[156] http://www.nhs.uk/NHSEngland/AboutNHSservices/sexual-health-services/Pages/guide-to-sexual-health-services.aspx
[157] http://www.nhs.uk/livewell/abuse/pages/violence-and-sexual-assault.aspx
[158] http://www.faqscotland.co.uk/assets/reports/FAQ-Fetish-BDSM-and-Sex-Toys.pdf

tinguish and that it would help if clinic staff would have more knowledge about the BDSM scene and activities.

If the victim wants to report the abuse to the police, he/she could request to be seen by a specially trained police officer. These so-called Sexual Offence Investigative Techniques (SOIT) officers attend a rigorous training course. They will ensure that any immediate physical, mental and welfare needs are met and advice on the criminal justice process if applicable. Saphire is a special unit under the police that investigates rape and other serious sexual violence.[159] The Havens[160] are Sexual Assault Referral Centres that have been set up as a joint initiative by the Metropolitan Police Service and the NHS to ensure that victims of rape and sexual assault get the help they need. For general support for Victims of Crime in Scotland there is a website[161] that provides information about the criminal justice system as well as how to get help and advice.

The victim's primary point of contact are Independent Domestic Violence Advisors (IDVAs) who help to assess the level of risk and develop plans for immediate and longer-term safety. They also represent their clients at the Multi Agency Risk Assessment Conference (MARAC). This is a monthly multi- agency meeting (chaired by the Police) focussing on the safety of high risk victims and how they can be protected.

1.5.2 Charitable organisations

For psychological or more general support, a number of charitable organisations are in place that deal with domestic and sexual abuse, but also problems around sexual identity and sexuality:

- The National Sexual Violence Resource Centre[162]
- The Samaritans[163]
- Relationships Scotland[164]
- Medical alternative[165]
- Coordinated Action against Domestic Abuse (CAADA)[166]
- Refuge[167]
- Women's Aid[168]
- Men's Advice Line[169]
- SurvivorsUK[170]

[159] http://content.met.police.uk/Site/sapphire
[160] http://www.thehavens.org.uk/
[161] http://www.victimsofcrimeinscotland.org.uk/
[162] http://www.nsvrc.org/
[163] http://www.samaritans.org/
[164] http://www.relationships-scotland.org.uk/
[165] www.medicalternative.com/sexual-health-gender-clinic
[166] http://www.caada.org.uk/
[167] http://refuge.org.uk/what-we-do/our-services/independent-domestic-violence-advocacy/
[168] http://www.scottishwomensaid.org.uk/
[169] http://www.mensadviceline.org.uk/mens_advice.php.html

- Central Scotland Rape Crisis & Sexual Abuse Centre (CSRC & SAC)[171]
- Rape and Sexual Abuse Support Centre (RASASC)[172]
- Rape Crisis UK[173]
- Respect[174]

Another group of organisations are specifically geared to assist people with various sexual identities, such as the Gay and Lesbian Switchboard[175], the LGBT Helpline Scotland[176], Gal-op[177], Broken Rainbow[178], and Gay Men's Health[179].

Most Universities have a link to a support structure on their website for students. Hidden Marks[180] is a website aimed at students who might be experiencing sexual harassment as well as sexual assault and domestic violence. Brook[181] is a free and online advice site for people under 25.

1.5.3 BDSM support groups

A number of BDSM support groups have been established to support the rights of BDSM practitioners, in medical terms, in legal terms of on the basis of human rights.

The Spanner Trust[182] - set up in the wake of the Spanner case - defends the rights of sadomasochists of all sexual orientations and specifically to reverse the UK court ruling which made certain SM activities illegal even though all parties consent. The Sexual Freedom Coalition (SFC)[183] actively challenges the Home Office, governments, religion, police and press for the sexual freedom of all consenting adults. BackLash[184] is an umbrella organisation established in 2005, providing academic, legal and campaigning resources defending freedom of sexual expression. They have played a key role in cases around extreme pornography, e.g. the *R v Walsh* case in 2010.

The Consenting Adult Action Network (CAAN)[185] is a growing grass-roots network of individuals and organisations fighting for the freedom of adults to view, or engage in consensual

---

170 http://www.survivorsuk.org/
171 http://www.rapecrisiscentralscotland.co.uk/
172 http://www.rasasc.org.uk/
173 http://www.rapecrisis.org.uk/
174 http://respect.uk.net/
175 http://www.llgs.org.uk/
176 http://www.lgbt-helpline-scotland.org.uk/
177 http://www.galop.org.uk/
178 http://www.brokenrainbow.org.uk/
179 http://www.gmh.org.uk/about/home.html
180 The website is now suspended.
181 https://www.brook.org.uk/
182 http://www.spannertrust.org/
183 http://www.sfc.org.uk/
184 http://www.backlash-uk.org.uk/?page_id=1002
185 http://caan.org.uk/

activities in private. They were established in reaction to the Laws on Extreme Pornography that may have implications for the BDSM community. Their statement is “We want to reclaim our human rights to privacy and self-expression and to be allowed a lifestyle, or sexuality of our own choosing.” Revise F65[186] is a European effort to remove Fetishism and SM as psychiatric diagnoses from the International Classification of Diseases.

1.5.4 Kink friendly counsellors

A number of counsellors are presenting themselves as ‘kink-friendly’. Counsellor 1[187] only gets two to three BDSM clients a year; none indicated BDSM related abuse. In her view, the occurrence of BDSM related abuse is unclear because the discussion is “hijacked by the discourse that all BDSM is consensual.” In reality, abuse can gradually creep in and often the victim is not sure whether abuse is taking place or not. They sometimes feel that ‘something is wrong,’ but find it hard to call it abuse. What can also happen is a situation where consensual BDSM turns into non-consensual abuse. Often this realisation may occur after the scene is over. Sometimes, this makes the victim feel guilty or that they are to blame, because they feel they could have stopped it. It all depends on the capacity of the submissive to ascertain her/himself during the scene, i.e. the ability to question what is happening or to use a safeword.

Abuse, according to counsellor 1, is easier to define in ordinary (vanilla) relationships because the difference between abuse and what is not, is clearly marked. Because of the beating and slapping that is often involved in BDSM, there is a larger grey area.

Counsellor 2 sees about 25 clients a week of which 50% has an interest in BDSM. Most clients do not come for abuse, but have problems related to a porn addiction, relationship problems or struggle with their BDSM orientation. Others want to know how or whether they should bring their BDSM fantasies into reality. The cases of abuse he encountered, were mostly brought up by submissive women who wanted to explore BDSM, but where the partner took this as a green light to do what he wanted, without respecting boundaries.[188] Men report less on abuse because they often do not recognise it as such.[189] Also, it are mostly men who are geared towards more abusive behaviour.

---

[186] http://www.revisef65.org/

[187] Even as a therapist it is difficult to come out as BDSM practioner as it may have repercussions on someone’s social life especially if a person has children. Therefore most of the group of councillors in the group are not completey out.

[188] The reason why BDSM can become abusive is, according to counsellor 2 is because many people obtain a very limited picture of what BDSM actually is through BDSM sites and pornography. They do not learn about the psychological aspects, the dynamic and the communication that is intrinsic to most ‘real’ BDSM relationships.

[189] Often a gender role reversion – where the man would assess his situation as if it concerned a female – can help making the person aware of the abusive situation (D. Pers. comm.).

The mostly young, submissive women who are drawn to abusive or controlling men often do this because of childhood traumas and/or attachment issues. They seek a measure of close intimacy and control as it makes them feel wanted and safe, but with the wrong partner this can end up in an abusive relationship.

Of those who are drawn towards abusive partners, some seek help. Therapy can provide a safe space for them to understand their behaviour, their sexuality, and their needs. Insight can transform people and make the choice to stay or leave become more conscious. This can be an empowering process which can help them to find or develop a BDSM relationship that is fun and healthy. There are examples where women with attachment issues find their needs met in a healthy long-term BDSM relationship that works for both partners.

1.6 Reports on BDSM related abuse

For this study, a differentiation was made between two types of possible BDSM related abuse. One type is physical and often one-off, e.g. a scene where safewords are neglected. The other is psychological and can evolve over a longer period of time, e.g. a BDSM power dynamic in which the abused is slowly groomed and conditioned to where his/her personality or identity might change. In an abusive relationship the abuser may use a number of tactics, other than physical violence in order to maintain power over his/her partner. These are emotional and verbal abuse, isolation, and threats and intimidation (Safeword Magazine 2011). Where the first type can detected thought external features (injuries) and on the basis of police and medical reports, the second type is much harder to identify as it concerns the mental realm.

The results of the quick scan show that occurrence of BDSM related abuse is low. Official records, both with the authorities and with support organisations, do present numbers of reported sexual offenses, crimes and cases of abuse, but whether these offenses have taken place as part of a BDSM interaction or dynamic is not recorded. Information on the occurrence of abuse in a BDSM context therefore is entirely anecdotal.

Of the representatives from formal support structures and charitable organisations that replied to my information request (n= 16), only three reported occasional occurrences of BDSM related abuse. The representative from Galop remarked that sexual assault or confusions around consent in a BDSM context had been an issue for a few of their clients. The rape centres (RASASC) report that to their knowledge, BDSM does not play an explicit role in the cases they have encountered, although some perpetrators did tie up clients before raping them. However, the organisation has no way of knowing whether the perpetrator was following a BDSM fantasy.[190] SurvivorsUK mentioned that about 2% of their referrals (200/year) may have encountered BDSM related abuse, which accounts to 40 men. None of the respondents from the other organisations, including the Sapphire, had encountered BDSM related

[190] Apparently it was not part of the consensual BDSM play that turned non-consensual. RASASC sees about 125 cases a week, so for specific data on BDSM related rape, they would need to go through their records. This falls outside the scope of this study.

abuse in their work. Again, this is partly due to the fact that case reports do not contain information about whether the abuse was linked to BDSM and some organisations do not keep records at all.

The kink-friendly counsellors (n=2) that were interviewed for this study also reported a low occurrence of BDSM related abuse. The first stated that the rate of BDSM related abuse cases in her practice is not significantly higher than what ordinary therapists encounter. The second did encounter more, but still infrequent cases of BDSM related abuse. Abuse concerned both males and females, but with a higher ratio of young adult females being abused. Some of these had attachment issues that can make them vulnerable to ending up in an abusive BDSM relationship.

Of the BDSM practitioners that were directly contacted (n=5), only one person (a Dominant man) had met submissive women who had been abused in a former BDSM relationship. None of the other interviewees had come across abuse directly. They had only heard of incidental cases of abuse through gossip. None had encountered a situation where the submissive was 'stuck' in an abusive (TPR) relationship.

The views from a BDSM discussion group on CollarMe were slightly contradictory. Some stated that there is no abuse because all activities happen on the basis of consent. Others stated that the occurrence of abuse within the BDSM community is much less than in conventional relationships because of the open communication about sexuality and the high level of trust that is characteristic for (functional) BDSM relationships. People's wishes, fantasies, dislikes, and boundaries are all discussed and negotiated beforehand.

A higher awareness of one's sexuality and emotional intelligence were noted as positive aspects that often come with engagement in BDSM. One blogger on Collarme, Lovethyself, noted: *On average I've noticed that there are more people that are or have looked at themselves to understand better what drives them. That would include looking at past abuses (if there are any) instead of burying them.*" [191]

A third group did acknowledge that abuse is taking place, but added that it does occur no more or less than in the outside, *vanilla* world. They agree that there is little room to talk openly about abuse in the community due to the dominant discourse that "BDSM can never be abuse because practitioners adhere to the principles of SSC." There is also a grey area where it concerns consent and the ability to give it, particularly during a scene. First of all because it is hard to fully consent in advance to whatever will happen in the interaction, and sometimes the victim realises only during play or afterwards that boundaries were crossed (Barker 2013; Jozifkova 2013).

[191] http://www.collarchat.com/m_4609865/mpage_1/key_abuse/tm.htm#4610144

Sometimes, abuse is not recognised as such:

> I never thought of any of it as sexual assault, even though it was all non-consensual, because I blamed myself for attracting the wrong sort of Dominant, for not being good enough at negotiating (Kitty Stryker 2011).[192]

The fear and shame that victims feel, may keep them from reporting abuse.

Most reports of abuse on BDSM blogs (which represent users from all over the world) are made by submissive women towards dominant men.[193] There is the occasional mentioning of abused men in the gay leather scene. Most of these cases of abuse often took place in the private sphere. In the discussions, it was clearly stated that abuse is not tolerated and that there is a clear distinction about physical violence taking place as part of a BDSM dynamic and between non-consensual violence. For example, a slap in the face of a submissive during play can be perceived as eroticising, but when a submissive reported being hit in the face outside of the BDSM dynamic, most reactions stated that this was abuse.[194] Other types of abuse that were mentioned were: the continuation of a scene after the safeword has been issued, using the wrong attributes or techniques, e.g. hitting someone on the kidneys or other vulnerable places, and the breaching of agreements made beforehand, e.g. no-sex or use of condoms. In the first case, the victim was warned and advised to end the relationship. This support from the community where a person seeks advice or help is important. Young people or beginners are usually advised to join a local munch and make friends there.

In the public sphere, there are mechanisms in place that prevent abuse. Most BDSM parties and clubs apply strict standards and have an 'etiquette' where it concerns interaction. For example, unsolicited touching of someone's submissive is not allowed (Nick, Backlash, pers. comm.) and often there are 'dungeon rules.' This does not mean that a play scene can occur where bystanders may feel the activities might be just on or over the edge of what could be considered abuse, but there are mechanisms in place to interfere if this would be needed. At BDSM parties, often a Dungeon Master is present who can intervene when the rules are breached. There is also a high degree of peer control. Dominants who are known to regularly cross the boundaries get a bad name of are banned from play parties. In the male gay scene, abusers are referred to as 'bad tops.' The presence of these mechanisms in BDSM venues may actually provide a 'safer' space than ordinary dance clubs where these rules do not exist (Nick, Backlash, pers. comm.).

In conclusion, there is no evidence that abuse is more prevalent in the BDSM community than within the general population. In fact, the information derived through this quick scan reveals a lower incidence of abuse. These results can be coloured by the fact that not all cases of BDSM related abuse are recorded by the authorities and support organisations or because they

[192] http://kittystryker.com/2011/07/safeward-i-never-called-it-rape/

[193] Statistically, men are more likely to be abusers than women (estimates are 5:1), (Safeword Magazine 2011).

[194] http://www.collarchat.com/m_4607356/mpage_1/key_abuse/tm.htm#4607557

are not reported by victims out of fear or shame. To get a better grasp of actual numbers, a similar method as the Dutch study (survey) would need to be applied in the UK.

1.7 Discussion and conclusions

Over two million people in the UK have a potential interest in BDSM related activities. There is no evidential link to suggest that any of these individuals pose a risk of committing sexual offences (Nick, Backlash 2014). In fact, research indicates that abuse within the BDSM community is no more or less prevalent than in the wider society (Richters et al. 2008). This quick scan also shows that the occurrence of BDSM related abuse as infrequent.

Official crime stats from the Crown Office and Government do record cases of sexual abuse, domestic violence or assault, but victims' sexual identity or whether the crime was related to BDSM is not recorded. Evidence therefore is purely anecdotal.

There are no legal restrictions on BDSM activities as long as they take place between consenting adults in a private environment. A sexual preference for masochism or sadism is also not a psychiatric disorder. The only ground for legal action around BDSM is if the victim does not consent to the activities or where non-consent can be assumed. The types of abuse that do occur can be categorised under sexual abuse, physical assault or domestic violence and thus are covered by the existing law.

In the discussion around abuse, it is important to make a clear distinction between non-pathological BDSM and pathological behaviour that is abusive (Lemmer 2011). BDSM can be a platform where people consciously play and learn about power dynamics in a relationship. Often practitioners mention the trust and openness that is typical for healthy BDSM relationships and many have a long-term relationship that is satisfying to both parties. Cross and Matheson (2006) describe sadomasochists as 'sexual adventurers.'

Abuse related to BDSM can be categorised into two categories: (1) abuse that occurs in a play situation, i.e. one-off and mostly physical, and (2) abuse that takes place in a long-term BDSM relationship and that may contain more psychological aspects (fear, control). BDSM, according to the respondents, does not draw a particularly high percentage of 'predators,' but young, vulnerable people who are drawn to BDSM may run into a potentially abusive partner, just as they could in the normal world.

The general notion from the BDSM discussion platforms was that the occurrence of abuse is less prevalent than in the ordinary world. This is attributed to the fact that there is more openness and consciousness about sexuality, including discussions around preferences and boundaries. Central is also the issue of consent, reflected in the principles of SSC and RACK. Consent, however, is a grey area and often the victims blame themselves for not preventing the abuse. This, in combination with the guilt and shame that stem from the strong stigmatisation of BDSM, may prevent victims from revealing abuse.

For victims of abuse, there is a range of organisations available that can provide help. The victim can contact the police and file formal charges against the abuser, but they can also contact a support organisation anonymously and report the abuse. The organisation will then help them with the necessary steps that need to be taken to get the person out of the abusive situation.

There are no special guidelines for organisations on how to deal with BDSM related abuse. Most of those working with victims of sexual abuse, assault or domestic violence had not had any specific training or information specifically on BDSM. They had gained knowledge through the cases they encountered. Some indicated that training or more information would be very useful. Only 'kink friendly' therapists seem to have the background knowledge on BDSM that can be important for victims.

Reporting BDSM related abuse to the police is often not the most obvious choice. There is still a strong stigma on BDSM, not in the least because of the criminalisation of BDSM due to the Spanner cases and the classification of BDSM in the handbook for psychiatry (DSM). The criminal cases that have been broadcasted in the media have fuelled the present conservative views around sexuality held in British Society. As a result, an open affiliation with BDSM can affect legal decisions around child custody and other areas of life, such as work and housing. Therefore the fear of repercussions and being 'outed' are strong. Feelings of guilt and shame, and fear for the public reaction or the police may prevent victims from speaking up. Therefore, the informal support structures that the BDSM scene itself offers may be the most important vehicle to support victims.

In the USA, and particularly certain parts such as the San Francisco Bay area, BDSM is a lifestyle that can be openly discussed and practiced. There are ample meetings, workshops and seminars in which members interact and discuss BDSM related issues, including abuse and what constitutes a 'healthy' BDSM relationship. The red flag list can help users of the sites to identify potential abusers. Publications such as Safeword Magazine also increase awareness and openness. These are important tools in preventing abuse and in informing potential victims about the appropriate action to take if abuse was to take place.

An example of a situation where the alleged victim claims consent, but were outsiders have undertaken action to get the person out of a BDSM relationship, was not found. In the UK, this route could have potential negative consequences for both the perpetrator and the victim as, in theory, both the Dominant as well as the submissive (i.e. assumed victim) may face prosecution. In addition, there is a risk due to the social stigma around BDSM, that the victim may face consequences in her/his daily life or work.

Before exposing the alleged victim to this involuntary 'outing' it is necessary to investigate whether there is in fact a case of BDSM related abuse – also in the eyes of the alleged victim – or whether there is a more general relationship pattern at hand. Some counsellors reported

young women with attachment issues as being vulnerable to potential abuse. In these cases a person can be better off with support in terms of counselling. Most important is that the options and choices are discussed with the victim and that a plan of action is formulated, so that the victim gets yet again a sense of control and empowerment. It can help the person to make a grounded choice about continuing the relationship or not. The personal insights gained through this process would give the person a higher probability to develop healthy relationships in the future, in or outside the context of BDSM.

References

American Psychiatric Association (2013). Paraphilic Disorders Factsheet. Available at: http://www.dsm5.org/Documents/Paraphilic%20Disorders%20Fact%20Sheet.pdf

Backlash (2014). Criminal Justice and Courts Bill. Written evidence submitted by Backlash (CJC 08). Relevant section: section 16 – Offence of possession of extreme pornographic images. Available at: http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmpublic/criminaljustice/memo/cjc08.htm

Baker, Dennis J. (2009) The Moral Limits of Consent as a Defence in the Criminal Law. New Criminal Law Review, 12(1).

Baker, Dennis J. (2011). The Right Not to be Criminalized: Demarcating Criminal Law's Authority. Applied Legal Philosophy Series. Ashgate Publishers.

Barker, Meg (2013). Consent is a grey area? A comparison of understandings of consent in 50 Shades of Grey and on the BDSM blogosphere. *Sexualities*, Vol. 16(8): 896–914.

Brame, William, Gloria Brame and Jon Jacobs (1996) Different Loving: The World of Sexual Dominanance and Submission. New York, Toronto: Villard Books.

Connolly, Pamela H. (2006) Psychological Functioning of Bondage/ Domination/ Sado-Masochism (BDSM) Practioners. Journal of Psychology & Human Sexuality, Vol. 18(1).

Cross, Patricia A. and Kim Matheson (2006). Understanding Sadomasochism. An Empirical Examination of Four Perspectives. Journal of Homosexuality, Vol. 50(2/3): 133-166.

Dancer, Peter, L., Peggy J. Kleinplatz, and Charles Moser (2006). 24/7 SM Slavery. Journal of Homosexuality, Vol. 50 (2/3): 81-101.

Dietz, Park Elliott, Robert R. Hazelwood and Janet Warren (1990). The Sexually Sadistic Criminal and His Offenses. Bull. Am. Acad. Psychiatry Law, Vol. 18(2).

DSM-5 (2013). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th Edition. Availabe at: http://dsm.psychiatryonline.org/book.aspx?bookid=556

Elayne, Madeline (2011). in Safeword Magazine, Volume XIII, Fall 2011.

Home Office (2006). Consultation on the Possession of Extreme Pornographic Material Summary of responses and next steps.

Itzin, C., A. Taket and L. Kelly (2007). The Evidence of Harm to Adults Relating to Exposure to Extreme Pornographic Material: a Rapid Evidence Assessment. Ministry of Justice Research Series 11/07.

James, E. L. (2011). Fifty Shades of Grey. London: Arrow Books.

Jozifkova, Eva (2013). Consensual Sadomasochistic Sex (BDSM): The Roots, the Risks, and the Distinctions between BDSM and Violence. Current Psychiatry Reports, Vol. 15 (392): 1-8.

Kahr, Brett (2008). Sex and the Psyche: The Truth about Our Most Secret Fantasies. London: Penguin Books.

Kirsch, Laura G., Juditch V. Becker (2007). Emotional Deficits in Psychopathy and Sexual Sadism: Implications for Violent and Sadistic Behaviour. Clinical Psychology Review, Vol. 27: 904-922.

Lemmer, J. (2011). Between the Poles of Pathological Sexual Sadistic Abuse and Non-pathological Kinky Bdsm. Journal of Sexual Medicine, Vol. 8:170-171.

Marshall, W.L. and Pamela Kennedy (2003). Sexual Sadism in Sexual Offenders. An Elusive Diagnosis. Agression and Violent Behavior, Vol. 8: 1-22.

McNair, B. (2002). Striptease Culture. Sex, Media and the Democratisation of Desire. London and New York: Routledge.

Moore, A. (2013). An Eliasian Perspective on the Intentional Actions and Unintended Consequences of the Criminalisation of 'Extreme Pornography'. Journal of the International Network of Sexual Ethics and Politics (INSEP), Vol. 1: 19-35.

Murray, Andrew D. (2009). The Reclassification of Extreme Pornographic Images. The Modern Law Review, Vol. 72(1): 73-90.

Myers, Wade C., Alexandr Bukhanovskiy, Elle Justen, Robert J. Morton, John Tilley, Kenneth Adams, Virgil L. Vandagriff, and Robert R. Hazelwood (2008). The relationship between serial sexual murder and autoerotic asphyxiation. Forensic Science International, Vol. 176:187-95.

Neighbors, Charles J., Ann O'Leary (2003). Responses of Male Inmates to Primary Partner Requests for Condom Use: Effects of Message Content and Domestic Violence History. AIDS Education and Prevention, Vol. 15(1): 93-108.

Newmahr, Staci (2012). Rethinking Kink. Sadomasochism as Serious Leisure. Qualitative Sociology. Vol. 33: 313-331.

Nichols, Margaret (no date). Psychology & BDSM: Pathology or Individual Difference? Institute for Personal Growth. Available at:
http://www.ipgcounseling.com/sites/ipgcounseling.com/files/content/pdf/3psychology_bdsm.pdf

Nordling, Niklas, N.Kenneth Sandnabba, Pekka Santilla (2000). The Prevalence and Effects on Self-Reported Childhood Sexual Abuse Among Sadomasochistally Oriented Males and Females. Journal of Child Sexual Abuse, Vol. 9: 53-63.

NUS social Policy Briefing, April 2010. Available at:
www.nusconnect.org.uk/campaigns/welfare/social-policy-briefings/

Safeword Magazine (2011) BDSM versus Abuse. Volume XIII, Fall 2011. USA edition.

Richters, Juliet, Richard O. De Visser, Chris E. Rissel, Andrew E. Grulich and Anthony M.A. Smith (2008). Demographic and Psychosocial Features of Participants in Bondage and Discipline, "Sadomasochism" or Dominance and Submission (BDSM): Data from a National Survey. Journal of Sexual Medicine, Vol. 5 (7): 1660–1668.

Sagarin, Brad J., Bert Cutler, Nadine Cutler, Kimberly A. Lawler-Sagarin (2009). Hormonal Changes and Couple Bonding in Consensual Sadomasochistic Activity. Arch Sex Behav, Vol. 38:186–200.

Sandnabba, N. Kenneth, Pekka Santtila, Laurence Alison, and Niklas Nordling (2002). Demographics, Sexual Behaviour, Family Background and Abuse Experiences of Practitioners of Sadomasochistic Sex: A Review Of Recent Research. Sexual and Relationship Therapy, Vol. 17(1).

Singh, Rabinder (2005). Opinion on Home Office Proposals in the Matter of the Consultation Paper on the Possession of Extreme Pornographic Material. Available at: http://www.backlash-uk.org.uk/wp/?page_id=148.

Thorne, Clarisse (2011). in Safeword Magazine, BDSM versus Abuse. Volume XIII, Fall 2011. USA edition.

Wismeijer, Andreas A.J. and Marcel A.L.M. van Assen (2013). Psychological Characteristics of BDSM Practitioners. Journal of Sexual Medicine, Vol. 5: 1-10.

Women's Aid (2009). Domestic Violence: Frequently Asked Questions Factsheet 2009. Available at: http://www.womensaid.org.uk/

BIJLAGEN

Bijlage 1 Begeleidingscommissie

Voorzitter

Prof. Dr. D.J. Korf	Universiteit van Amsterdam Bonger Instituut

Leden

N. Albayrak	Ministerie van Veiligheid en Justitie Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding (DRC)
Drs. W. van Berlo	Rutgers WPF
Dr. I.E.M.M. Haenen	Tilburg University
Mr. H.I. den Hartog	Openbaar Ministerie Ressortparket Den Haag
Drs. K.S. van der Meulen	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport
Drs. J.F. Staffeleu	Praktijk voor Psychoseksuele Therapie in Den Haag
Dr. H.C.J. van der Veen	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Drs. B. Winkel-Boer	Ministerie van Veiligheid en Justitie Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding (DRC)
Drs. A.H.G. van Zantvoort	Ministerie van Veiligheid en Justitie Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding (DRC)

(De leden Albayrak, Van Zantvoort en Winkel-de Boer hebben afwisselend deelgenomen aan de vergaderingen als vertegenwoordigers van de Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding, de aanvrager van het onderzoek.)

Bijlage 2 Vragenlijst websurvey

Onderzoek mis(ver)standen BDSM-scene

Onderzoeksbureau Ateno doet in opdracht van het van het Ministerie van Veiligheid en Justitie een verkennend onderzoek naar mogelijke misstanden *in* en misverstanden *over* de BDSM-wereld. We richten ons daarbij – naast een beschrijving van de scene – op de vraag in welke mate, en onder welke omstandigheden er (onbedoeld) misbruik wordt gemaakt van (seksuele) macht die besloten ligt in BDSM. Tevens hebben we in dat verband aandacht voor de (on)mogelijkheden van het strafrecht en de zorg op dit thema.

De vragenlijst is anoniem. Dat betekent dat we in de verslaglegging van de onderzoeksresultaten geen (nick)namen noemen en geen tot specifieke personen herleidbare situaties of gebeurtenissen beschrijven. Nu zullen velen geen enkel probleem/mis(ver)stand ervaren rond BDSM, maar ook degenen zonder nare ervaringen nodigen we graag uit de vragenlijst in te vullen. Want, alleen op deze wijze krijgen we een zo realistisch mogelijk beeld van de aard en omvang van eventuele problemen die spelen voor mensen binnen de BDSM-scene.

Geprobeerd is de benodigde tijd voor het invullen van de vragenlijst tot een minimum te beperken. Als u zelf niets heeft meegemaakt rond de thema's waarop dit onderzoek zich richt, vergt het invullen hooguit tien minuten. Heeft u wel ervaringen rond het thema, dan kost het beantwoorden van de vragen wat meer tijd.

Invullen van deze vragenlijst kan tot 1 mei 2014. Voor nadere informatie kunt u ons bereiken op bureau@ateno.nl.

De onderzoeksresultaten worden in de tweede helft van 2014 openbaar gemaakt via de websites van de onderzoeksafdeling van het Ministerie en Ateno.

Paul Gruter & Peter Kruize
Onderzoeksbureau Ateno

Er zijn 57 vragen in deze enquête

A) Persoonlijke achtergrond en seksuele oriëntatie

A1. Wat is uw sekse?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ man
○ vrouw
○ Andere

A2: Wat is uw leeftijd?
In dit veld mogen alleen cijfers ingevoerd worden.
Vul uw antwoord hier in:
IN JAREN

A3: Waar woont u?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Nederland
○ Vlaanderen
○ Elders

A4: Indien Nederland, wilt u dan de eerste twee cijfers van uw postcode invullen?
In dit veld mogen alleen cijfers ingevoerd worden.
Vul uw antwoord hier in:

A5: Wat is uw woonsituatie?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Ik woon alleen
○ Ik woon samen met een partner
○ Ik woon samen met meerdere partners
○ Ik woon samen met partner en kind(eren)
○ Ik woon samen met kind(eren)
○ Andere

A6: Is uw partner (waar u mee samenwoont) ook BDSM'er?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Ja
○ Nee
○ De ene wel, de andere niet (bij meerdere partners)

A7: Hoe lang bent u al actief bezig met BDSM?
In dit veld mogen alleen cijfers ingevoerd worden.
Vul uw antwoord hier in:
IN JAREN

A8: Identificeert u zich vooral met de rol van sub, Dom/Domme of Switch?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ○ Dom/Domme
- ○ sub/onderdanig
- ○ Switch
- ○ Andere

A9: Wat is uw seksuele voorkeur?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ○ Uitsluitend heteroseksueel
- ○ Overwegend heteroseksueel
- ○ Biseksueel
- ○ Overwegend homoseksueel
- ○ Uitsluitend homoseksueel
- ○ Andere

A10: Als het gaat om de wijze (frequentie) waarop u zich bezighoudt met BDSM, welk antwoord is dan (het meest) van toepassing?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ○ Af en toe: in privésfeer
- ○ Af en toe: op feesten
- ○ Af en toe: zowel in privésfeer als op feesten
- ○ 24/7-relatie
- ○ TPE (Total Power Exchange)
- ○ Andere

A11: Gebruikt u internet om BDSM-dates te vinden En zo ja, zoekt u dan een date voor u en (een van) uw BDSM-partner(s) of voor u alleen?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ○ Ja, voor samen met een partner
- ○ Ja, voor mij alleen
- ○ Nee

A12: Volgt u discussies op BDSM-fora?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ○ Nee
- ○ Ja, actief (ik post zelf)
- ○ Ja, passief (ik lees alleen)

B) Stellingen

B1: Hieronder vindt u acht stellingen. Wilt u aangeven in hoeverre u het eens dan wel oneens bent deze stellingen?
Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:
Geheel eens, overwegend eens, overwegend oneens, geheel oneens, geen mening

1. Het overschrijden van een vooraf afgesproken grens bij BDSM beschouw ik als een vorm van misbruik.
2. Het achteraf spijt hebben van BDSM-handelingen, zonder daar op het moment zelf uiting aan te hebben gegeven, beschouw ik niet als misbruik.
3. Ik zou bij misbruik geen aangifte doen, want politiemensen hebben op voorhand een negatief beeld van BDSM'ers.
4. Ik zou bij misbruik zeker hulp zoeken bij de reguliere zorg, want hulpverleners hebben over het algemeen een professionele houding met betrekking tot BDSM.
5. Naar mijn idee worden afgesproken grenzen nauwelijks overschreden op BDSM feesten.
6. De kans op (seksueel) misbruik in de BDSM-wereld is groter dan in de vanilla-wereld, omdat het personen aantrekt die denken 'gratis seks te kunnen scoren'.
7. De kans op (seksueel) misbruik in de BDSM-wereld is kleiner dan in de vanilla-wereld, omdat BDSM'ers over het algemeen goede afspraken met elkaar maken.
8. Het beleven van seksualiteit bij BDSM geeft mij een prettig en geborgen gevoel.

C) Reacties sociale omgeving

C1: Welk deel van uw persoonlijke omgeving (familie, vrienden) is op de hoogte van uw voorkeur voor BDSM?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Iedereen, ik maak er geen geheim van.
○ Merendeel, maar ik selecteer wel aan wie ik het vertel.
○ Een enkeling, die ik in vertrouwen heb genomen.
○ Niemand buiten de BDSM-scene.

C2: Zijn er anderen in uw naaste omgeving (werkgever/collega's, buren et cetera) op de hoogte van uw voorkeur voor BDSM?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Iedereen, ik maak er geen geheim van.
○ Merendeel, maar ik selecteer wel aan wie ik het vertel.
○ Een enkeling, die ik in vertrouwen heb genomen.
○ Niemand buiten de BDSM-scene/persoonlijke omgeving.

C3: Als (deels) bekend: wat is over het algemeen de reactie van anderen hierop?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Zeer begripvol/accepterend
○ Begripvol/accepterend
○ Neutraal
○ Afwijzend
○ Zeer afwijzend
○ Andere

C4: Heeft u (wel eens) problemen ondervonden met uw sociale omgeving en/of maatschappelijke instanties vanwege uw BDSM-voorkeur?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ◯ Ja
- ◯ Nee

C5: Zo ja: kunt u dit toelichten?
Vul uw antwoord hier in:

D) Misbruik binnen BDSM-relatie/scene

D1: Heeft u zich wel eens - tijdens of achteraf - misbruikt gevoeld binnen een BDSM-relatie?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ◯ Nee
- ◯ Ja, één keer
- ◯ Ja, meerdere keren

INDIEN NEE: GA VERDER MET VRAAG D11; INDIEN MEERDERE KEREN: VUL ONDERSTAANDE VRAGEN IN NAAR AANLEIDING VAN DE LAATSTE KEER

D2: Heeft u voorafgaand aan of tijdens het misbruik uw grenzen kenbaar gemaakt?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ◯ Ja, voorafgaand
- ◯ Ja, tijdens
- ◯ Ja, voorafgaand en tijdens
- ◯ Nee, geen van beide
- ◯ Weet ik niet meer

INDIEN NEE. GA VERDER MET VRAAG D4

D3: Hoe heeft u uw grenzen kenbaar gemaakt aan degene die u (on)bewust misbruikte?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ◯ Met vooraf afgesproken stopteken/woord
- ◯ Verbaal, maar geen afgesproken stopwoord
- ◯ Gezichtsuitdrukking
- ◯ Lichaamstaal
- ◯ Andere

D4: Kunt u toelichten waarom u zich misbruikt voelde?
Vul uw antwoord hier in:

D5: Heeft u dit achteraf besproken met degene die u (on)bewust misbruikte?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ◯ Ja
- ◯ Nee

INDIEN JA: GA VERDER MET VRAAG D7

D6: Waarom heeft u het niet besproken met degene die u (on)bewust misbruikte?
Kies één van de volgende mogelijkheden:

- ◯ Omdat ik bang was
- ◯ Omdat ik me schaamde
- ◯ Omdat ik de ander respecteer
- ◯ Omdat ik de ander gehoorzaam
- ◯ Omdat het toch geen zin had
- ◯ Omdat het per ongeluk was
- ◯ Weet ik niet meer
- ◯ Andere

GA VERDER MET VRAAG D8

D7: Hoe werd hierop gereageerd?
Kies één van de volgende mogelijkheden:

- ◯ Begripvol
- ◯ Ondersteunend
- ◯ Afwijzend
- ◯ Agressief
- ◯ Andere

D8: Heeft u dit misbruik bij iemand gemeld?
Selecteer alle mogelijkheden:

- ☐ Nee
- ☐ Familie/vrienden
- ☐ Andere BDSM'ers
- ☐ Huisarts
- ☐ Steunpunt huiselijk geweld
- ☐ Hulpverlener
- ☐ Advocaat
- ☐ Politie
- ☐ Andere:

INDIEN WEL GEMELD: GA VERDER MET VRAAG D10

D9: Waarom heeft u het misbruik niet gemeld?
Kies één van de volgende mogelijkheden:

- ◯ Omdat ik bang was
- ◯ Omdat ik me schaamde
- ◯ Omdat ik de ander respecteer
- ◯ Omdat ik de ander gehoorzaam
- ◯ Omdat het toch geen zin had
- ◯ Omdat het per ongeluk was
- ◯ Weet ik niet meer
- ◯ Andere

GA VERDER MET VRAAG D11

D10: Hoe werd hierop gereageerd?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Begripvol/adequaat
○ Ondersteunend
○ Afwijzend
○ Verschillend (bij melding bij meerdere partijen)
○ Andere

D11: Kent u personen persoonlijk (dus niet via-via) die zich misbruikt hebben gevoeld binnen een BDSM-relatie?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Ja
○ Nee
INDIEN NEE: GA VERDER MET HET VOLGENDE BLOK VRAGEN (E1)

D12: Kunt u kort aangeven waar dit misbruik over ging?
Vul uw antwoord hier in:

D13: Heeft u zelf een actieve rol gespeeld bij het tegengaan van dit misbruik?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Ja
○ Nee
INDIEN NEE: GA VERDER NAAR HET VOLGENDE VRAGENBLOK (E1)

D14: Indien ja: op welke wijze?
Selecteer alle mogelijkheden:
☐ Door direct in te grijpen
☐ Door te waarschuwen voor de 'dader' bij bekenden
☐ Door te waarschuwen voor de 'dader' op internet
☐ Door achteraf te bemiddelen
☐ Door het geven van advies
☐ Door het geven van zorg/aandacht/troost
☐ Door het aandringen op zorg
☐ Door aan te dringen op het melden/aangifte doen bij de politie
☐ Door het zelf te melden bij de politie
☐ Andere:

E) Ervaring met autoriteiten

E1: Heeft u zelf wel eens melding gemaakt/aangifte gedaan bij de politie tegen een persoon uit de BDSM-scene (dit kan ook uw partner zijn)?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Nee
○ Ja, aangifte gedaan
○ Ja, melding gemaakt
○ Ja, aangifte gedaan/melding gemaakt

INDIEN NEE: GA VERDER MET VRAAG E7

E2: Kunt u aangeven waar deze melding/aangifte betrekking op had?
Selecteer alle mogelijkheden:
☐ Mishandeling
☐ Stalking
☐ Bedreiging
☐ Verkrachting
☐ Andere:

E3: Bent u tevreden over de wijze waarop de politie is omgegaan met deze melding/aangifte?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Ja
○ Redelijk
○ In geringe mate
○ Nee
INDIEN JA/REDELIJK: GA VERDER MET VRAAG E5

E4: Waarom was u niet of in geringe mate tevreden met het optreden van de politie?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ De melding/aangifte werd niet opgenomen
○ Ik werd niet serieus genomen
○ Er werden vreemde vragen gesteld
○ Het was een vernederende ervaring
○ Ik kreeg de indruk dat ik in de beklaagdenbank zat in plaats van de dader
○ Andere

E5: Is uw aangifte doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie voor vervolging?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Nee
○ Ja
○ Weet niet
INDIEN NEE/WEET NIET: GA VERDER MET VRAAG E7

E6: Is (zijn) de verdachte(n) veroordeeld?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Nee
○ Ja
○ Weet niet

E7: Is er wel eens een melding of aangifte tegen u gedaan vanwege een BDSM-voorval?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Nee
○ Ja, aangifte gedaan
○ Ja, melding gemaakt
○ Ja, aangifte gedaan/melding gemaakt

INDIEN NEE: GA VERDER MET VRAAG E11

E8: Kunt u aangeven waarop deze meding/aangifte betrekking had?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
◯ Mishandeling
◯ Stalking
◯ Bedreiging
◯ Verkrachting
◯ Andere

E9: Is de aangifte doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie voor vervolging?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
◯ Ja
◯ Nee
INDIEN NEE: GA VERDER MET VRAAG E11

E10: Bent u of zijn eventuele medeverdachten veroordeeld?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
◯ Nee
◯ Ja, ik ben veroordeeld
◯ Ja, mijn medeverdachte(n) zijn veroordeeld
◯ Ja, ik en mijn medeverdachte(n) zijn veroordeeld
◯ Andere

E11: Bent u wel eens in aanraking gekomen met Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming vanwege uw BDSM-voorkeur?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
◯ Nee
◯ Ja, Jeugdzorg
◯ Ja, Raad voor de Kinderbescherming
◯ Andere
INDIEN NEE: GA VERDER MET VRAAG E13

E12: Indien ja: kunt u dit toelichten (aanleiding en eventuele maatregelen die zijn genomen)?
Vul uw antwoord hier in:

E13: Heeft u wel eens een advocaat geconsulteerd in verband met problemen met (een) BDSM-relatie(s)
Kies één van de volgende mogelijkheden:
◯ Ja
◯ Nee
INDIEN NEE: GA VERDER NAAR HET VOLGENDE VRAGENBLOK (F1)

E14: Indien ja: kunt u dit toelichten (aanleiding en afloop)
Vul uw antwoord hier in:

E15: Bent u tevreden met de wijze waarop de advocaat uw zaak heeft behartigd?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ◯ Ja
- ◯ Redelijk
- ◯ In geringe mate
- ◯ Nee

INDIEN JA/REDELIJK: GA VERDER NAAR HET VOLGENDE VRAGENBLOK (F1)

E16: Indien u niet of in geringe mate tevreden bent over de afhandeling door de advocaat: wat is daarvan de reden?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ◯ Gebrek aan deskundigheid over BDSM
- ◯ Vooringenomenheid (negatief beeld van BDSM)
- ◯ Ontevreden over het resultaat, maar heeft niets met BDSM-kennis of houding van de advocaat te maken
- ◯ Andere

F) Ervaring met hulpverlening

F1: Bent u wel eens in behandeling geweest bij een hulpverlener waarbij uw BDSM-voorkeur heel expliciet een rol speelde?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ◯ Nee
- ◯ Maatschappelijk werker
- ◯ Psycholoog
- ◯ Psychiater
- ◯ Seksuoloog
- ◯ Andere

INDIEN NEE: GA VERDER MET VRAAG F5

F2: Wat was de directe aanleiding voor deze therapie?
Vul uw antwoord hier in:

F3: Bent u tevreden met de behandeling en behandelaar?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
- ◯ Ja
- ◯ Redelijk
- ◯ In geringe mate
- ◯ Nee

INDIEN JA/REDELIJK: GA VERDER NAAR VRAAG F5

F4: Waarom bent u niet of in geringe mate tevreden over de therapie?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Gebrek aan deskundigheid over BDSM
○ Vooringenomenheid (negatief beeld van BDSM)
○ Ontevreden over het resultaat, maar heeft niets met BDSM-kennis of houding van de hulpverlener te maken
○ Andere

F5: Heeft u wel eens verwondingen/blessures opgelopen ten gevolge van BDSM waardoor een bezoek aan een arts nodig was?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Nee
○ Ja, een enkele keer
○ Ja, meerdere keren
INDIEN NEE: GA VERDER NAAR HET VOLGENDE VRAAGBLOK: INDIEN MEERDERE KEREN: BIJ VOLGENDE VRAGEN DE LAATSTE KEER AANHOUDEN

F6: Heeft u tegenover de arts open kaart gespeeld over de oorzaak van de verwonding/blessure?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ Nee
○ Ja
INDIEN NEE: GA VERDER NAAR HET VOLGENDE VRAAGBLOK

F7: Heeft het 'open kaart spelen' negatieve consequenties gehad?
Kies één van de volgende mogelijkheden:
○ De arts kijkt me nu me een scheve blik aan
○ De arts heeft zijn mond voorbij gepraat
○ Er zijn vraagtekens geplaatst bij mijn geestelijke gezondheid
○ Er is een melding gedaan naar Jeugdzorg i.v.m. met kinderen
○ Andere
INDIEN NEE: GA VERDER NAAR MET HET VOLGENDE VRAAGBLOK

Slot

Als u aanvullende opmerkingen heeft, dan kunt u die hieronder noteren.
Vul uw antwoord hier in:

Als u zich misbruikt voelt en bereid bent om deel te nemen aan een persoonlijk interview dan vragen we u hier een mailadres en/of telefoonnummer op te geven, zodat we u kunnen bereiken. We zullen uw gegevens vertrouwelijk behandelen en na afloop van het onderzoek vernietigen.
Vul uw antwoord hier in:

Hartelijk dank voor uw deelname.

Mocht u behoefte hebben om na te praten, dan kunt u bijvoorbeeld contact opnemen met de Stichting Korrelatie 0900-1450 (15 cpm), ma. t/m vr. van 09.00-18.00 uur. Het is ook mogelijk een mail te sturen of te chatten.
Zie www.korrelatie.nl

Verstuur uw enquête
Bedankt voor uw deelname aan deze enquête.

Bijlage 3 Regels voor BDSMNext-feesten

(bron: http://forum.bdsmnext.nl/viewtopic.php?f=35&t=1463)

BDSMNext organiseert tweemaandelijks een feest in Den Haag. Deze vinden plaats op de derde zaterdag van de even maanden. De uitnodigingen met het thema worden meestal 4 à 5 weken van tevoren bekend gemaakt.

BDSMNext Party Rules

Algemeen
* De feesten van BDSMNext zijn toegankelijk voor BDSM'ers van 18 jaar en ouder. Je hoeft geen lid van het forum te zijn, aanmelden is wel verplicht. Vermeld je nicknaam of naam en een e-mailadres. Kun je onverhoopt toch niet, meldt je dan even af. Er kan een wachtlijst zijn. En, neem een identiteitsbewijs mee, dit is verplicht en er kan willekeurig om gevraagd worden!
* Entreeprijs: de entreeprijs bedraagt 20 euro en dat is incl. 5 consumptie munten.
* Rookbeleid: BDSMNext houdt zich aan het rookverbod. Roken is alleen toegestaan op daarvoor aangewezen plekken.
* BDSMNext probeert een omgeving te scheppen waar iedereen zo prettig mogelijk zijn/haar spel kan spelen. Daarom dienen aanwijzingen van de Dungeon Monitors en werkgroepsleden te allen tijde te worden opgevolgd. DM's zijn herkenbaar aan een keycord en pasje. Op Next geldt als feeststopwoord: "SAFEWORD".
* Fotograferen mag alleen met expliciete toestemming van een DM'er of werkgroepslid. Bij het fotograferen moet deze DM-er of werkgroeper aanwezig zijn, om te voorkomen dat mensen ongewenst op de foto komen.
* Bellen, sms'en, internetten of anderszins met je GSM spelen mag alleen bij de receptie. Dit in verband met mogelijke fotografie zonder toestemming. Laat je telefoon verder dus in je broek of tas zitten.
* Gebruik van drugs is niet toegestaan en ga verantwoord met alcohol om.
* De deuren van de speelkamers dienen open te blijven
* Heb je vragen, stel ze aan de werkgroep. Heb je klachten, meldt die dan meteen. Mogelijk kunnen we er nog tijdens het feest iets mee, dat is altijd beter dan achteraf.
* Bij de deur staat een collectebus. Met het geld dat wordt ingezameld proberen we de themafeesten leuk aan te kleden en/of workshoppers te compenseren.

Seks & Spel
* Seks. Seks is leuk, en seks mag: in de speelruimtes. Maar om de boel een beetje schoon te houden geldt er op de feesten van Next wel een safe-sex-policy. En een ruim-zelf-op policy. Flesjes met dettol en tissues zijn aanwezig. Condooms zijn verkrijgbaar aan de bar.
* Spel. Spel is natuurlijk ook toegestaan in de speelruimtes. Zowel zacht spel als hard spel. Ga je een spel doen waarvan je denkt dat omstanders het misschien eng of schokkend zouden kunnen vinden (bv. omdat je verwacht dat je sub hard gaat schreeuwen of huilen), of een gevaarlijk spel waarbij omstanders een beetje uit de buurt moeten blijven, sein dan vooraf even een DM in. Zij kunnen er eventueel voor zorgen dat jij je spel kunt spelen en dat omstanders op gepaste afstand blijven of gerust gesteld worden.
* Naakt. Naakt mag. Maar ga niet zomaar naakt op een barkruk of stoel zitten. Leg er dan even een handdoekje onder. Deze zijn in de club verkrijgbaar.

* Op de BDSMNext feesten komen ook mensen met niet zoveel ervaring. Die willen we prettig kunnen opvangen. Daarom zijn seks en heftig spel (ter beoordeling aan de DM's) niet toegestaan bij de bar.
* Onze bezoekers zijn in de eerste plaats mensen. Behandel ze als zodanig. Alleen als je (spel)afspraken met iemand hebt, is iemand je sub of Dom.
* Glaswerk is in de speelruimtes niet toegestaan.
* Eigen verantwoordelijkheid. Hoewel het BDSMNext-team zijn uiterste best doet om een prettige en veilige omgeving te scheppen, ben je zelf verantwoordelijk voor je spel. Neem dus ook zelf de nodige veiligheidsmaatregelen. Zorg bv. dat je een bondage snel los kan krijgen. Doe geen dingen waar je de skills of het materiaal niet voor hebt en vraag bij twijfel vooraf om assistentie.
* Kijken mag, maar kijken doe je met je oogjes. Raak anderen niet ongevraagd aan en bemoei je niet ongevraagd met andermans spel. Blijf op een gepaste en veilige afstand. En grijp vooral niet zelf in een spel in. Vind je dat een spel de huisregels overtreedt, of een gevaarlijke situatie oplevert, stap dan naar een DM. Hij of zij zal beoordelen of ingrijpen noodzakelijk is. Iets anders is het natuurlijk wanneer iemand zelf om hulp vraagt. Luidkeels commentaar geven op een spel is een no-no. Jezelf aftrekken bij andermans spel ook.
* Seks en spel tegen betaling is niet toegestaan.
* Naaldenspel: Naaldenspel is toegestaan in de medical room, maar zorg voor een naaldencontainer om de gebruikte naalden veilig af te voeren en sein vooraf een DM in dat je een naaldenspel gaat spelen.
* Knifeplay: Knifeplay is toegestaan, maar sein vooraf een DM in knifeplay gaat doen.
* P&P is niet toegestaan.
* Spelen met kaarsen is toegestaan. Zorg hierbij wel dat je een kleed/zeil bij de hand hebt om rommel te voorkomen.

ateno